

THE CATENA OF NICETAS OF HERACLEA AND ITS JOHANNINE TEXT

by

MICHAEL ALLEN CLARK

A thesis submitted to the University of Birmingham

for the degree of

Doctor of Philosophy

Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing

Postgraduate Philosophy, Theology, and Religion

College of Arts and Law

University of Birmingham

UNIVERSITY OF
BIRMINGHAM

University of Birmingham Research Archive

e-theses repository

This unpublished thesis/dissertation is copyright of the author and/or third parties. The intellectual property rights of the author or third parties in respect of this work are as defined by The Copyright Designs and Patents Act 1988 or as modified by any successor legislation.

Any use made of information contained in this thesis/dissertation must be in accordance with that legislation and must be properly acknowledged. Further distribution or reproduction in any format is prohibited without the permission of the copyright holder.

ABSTRACT

This work is a textual study of the Gospel of John as it is preserved in the catena compiled by Nicetas of Heraclea. In part 1, a stemma is drawn up based on an examination of full transcriptions of all known witnesses: Gregory-Aland 249 317 333 423 430 743 869. Though some scholars have stated that G-A 841 886 1178 2188 contain the catena as well, closer examination shows they contain other works. The manuscripts of Nicetas are related as follows: 1) 249 333 423 are descendants of a common ancestor, β ; 2) 333 was the exemplar for 423; 3) 317 869 are descended from a common ancestor, γ ; 4) 430 is an independent witness with an idiosyncratic text; 5) 743 has a high degree of majority text contamination and an unclear relationship with the other witnesses. The second part of the study consists of a reconstruction of Nicetas's text of John with a full apparatus.

CONTENTS

<i>Part 1: Textual Analysis of Nicetas's Text of the Gospel of John</i>	1
1. Introduction	1
1.1. Rationale for the Present Study	1
1.2. Transcription and Editing Processes	2
2. Nicetas of Heraclea, His Catena of John, and Its Manuscripts	4
2.1 Nicetas of Heraclea and His Catena on John	4
2.1.1. The Life of Nicetas	4
2.1.2. Date and Contents of the Catena on John	5
2.2. The Manuscripts of the Catena on John	9
2.2.1. Proposed Manuscripts	9
2.2.2. Identification Tests	15
2.2.2.1. Method	15
2.2.2.2. Test 1: New Testament Text Agreement	19
2.2.2.3. Test 2 and 3: Length and Test Passages	21
2.2.2.4. Conclusion	24
3. Stemma	26
3.1. Introduction	26
3.2. Group 1: 249 333 423	29
3.2.1. 249 333 423 Are Descended from β	29
3.2.2. 423 Is a Copy of 333	33
3.2.3. 423 (John 20.24 ff.) Is a Copy of 333S	41

3.3. Group 2: 317 869	43
3.4. Group 3, Remaining Witnesses: 430 743	45
3.5. Conclusion and Stemma	47
 4. Unshared Readings	 51
4.1. Introduction	51
4.2. 249	52
4.3. 317	54
4.4. 333	67
4.5. 423	85
4.6. 430	96
4.7. 743	111
4.8. 869	135
4.9. Conclusion	142
 <i>Part 2: A Critical Edition of the Gospel John</i>	
<i>According to Nicetas of Heraclea</i>	144
5. Introduction to the Edition	144
5.1. Editorial Method	144
5.2. Using the Critical Apparatus	144
 6. The Text of John's Gospel According to Nicetas of Heraclea	 147
Title	147
Chapter 1	147
Chapter 2	152

Chapter 3	155
Chapter 4	159
Chapter 5	164
Chapter 6	169
Chapter 7	177
Chapter 8	182
Chapter 9	187
Chapter 10	192
Chapter 11	196
Chapter 12	202
Chapter 13	207
Chapter 14	211
Chapter 15	214
Chapter 16	217
Chapter 17	221
Chapter 18	224
Chapter 19	229
Chapter 20	234
Chapter 21	237
 Appendix	 240
7.1. Introduction	240
7.2. Comparison Tables	242
7.2.1. Nicetas Chapter Six	242
7.2.2. Nicetas Chapter Ten	247

7.2.3. Theophylact of Bulgaria, <i>Enarratio in Evangelium S. Joannis</i> , Chapter 6	251
7.2.4. Euthymius Zigabenus, <i>Expositio in Joannem</i> , Chapter 6	253
 Bibliography	 257

FIGURES AND TABLES

Figure 1. Stemma of Nicetas's Catena on John	50
--	----

Table 1. Extracts According to Reuss	7
--	---

Table 2. Extracts According to Karo and Lietzmann	8
---	---

Table 3. Manuscript Identifications	10
---	----

Table 4. Agreement in the New Testament Lemmata	21
---	----

PLATES

Plate 1. 2188 microfilm information sheet	15
Plate 2. 333 folio 237r lines 41-43	38
Plate 3. 423 folio 208v line 30	38
Plate 4. 423 folio 209r line 2	39
Plate 5. 423 folio 209r line 4	39
Plate 6. 333 folio 238r line 34	40
Plate 7. 423 folio 211r line 16	40
Plate 8. 333 folio 229r line 34	41
Plate 9. 423 folio 187r line 16	41

ACKNOWLEDGMENTS

First, I would like to thank Prof. David Parker, my supervisor, whose scholarship and guidance I found both instructive and inspiring.

The Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing, Birmingham, and the Institut für Neutestamentliche Textforschung, Münster, were kind enough to provide access to their collections of digitized manuscripts, without which my research would not have been possible. In addition, I was able to discuss my work with scholars and students from both institutions on numerous occasions, and always received valuable feedback.

Finally, I thank my wife, Alethia, and the rest of my family for their unfailing support and encouragement.

Part One: Textual Analysis of Nicetas's Text of the Gospel of John

1. Introduction

1.1. Rationale for the Present Study

A catena is a “collection of quotations from early Christian writers linked together to form a commentary on a biblical writing.”¹ Nicetas of Heraclea's catena of the Gospel of John remains unedited and unpublished in its entirety, and largely unexamined.² Philip Edward Pusey made some use of Gregory-Aland (GA) 249 and 743 in his edition of Cyril of Alexandria³; A. E. Brooke used GA 430, along with other catenae, as a source for fragments of Origen in his work on Heracleon⁴; and Bratke examined the fragments of Origen in both 423 and 430.⁵ The most thorough treatment of this catena so far is found in Reuss's *Matthäus-, Markus- und Johannes-Katenen*, published in 1941. Reuss describes each of the five witnesses known to him and presents basic information on the contents of the catena (which he labels type E), such as a list of the authors named as sources of

¹ D. C. Parker, *An Introduction to the New Testament Manuscripts and Their Texts* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008), 250.

² Hans-Georg Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, 2nd ed., vol. 1, *Byzantinisches Handbuch im des Handbuchs der Altertumswissenschaft 2* (München: C. H. Beck, 1977), 652, says specifically that the work is unedited. More recently, Bram Roosen, “The Works of Nicetas Heracleensis (ὁ τοῦ Σερρῶν),” *Byzantion: Revue Internationale Des études Byzantines* 69, no. 1 (1999): 136–137, mentions no editions of the catena. Robert Browning, “The Patriarchal School at Constantinople in the Twelfth Century,” in *Studies on Byzantine History, Literature and Education* (London: Variorum Reprints, 1977), 16, is incorrect in stating that an edition can be found in Migne's *Patrologia Graece*.

³ Philip Edward Pusey, ed., *Sancti Patris Nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium* (Oxford, 1872), viii–ix.

⁴ A. E. Brooke, *The Fragments of Heracleon*, vol. 1, *Texts and Studies 4* (Cambridge University Press, 1891), 19–30.

⁵ Bratke, “Die vornicänischen Kirchenäter in der ungedruckten Katene des Nicetas zum Evangelium Johannis,” *Theologische Studien und Kritiken*, 1895.

the extracts. His work is quite useful as an introduction to the various catenae he examines, and it allows quick comparison of different catenae, but given the scope of the book the individual sections are necessarily brief, with only a few pages devoted to Nicetas's catena on John.¹

The above works, while varied in nature, have in common that they all focus on the patristic texts contained in the catena. The present work, however, is primarily concerned with the text of the New Testament lemmata. The thesis is divided into two parts. Part one, following a brief introduction to Nicetas's life and works, focuses on textual analysis and building a stemma of the manuscripts. Part two contains a critical edition (with apparatus) of Nicetas's text of the Gospel of John. Such a detailed study and reconstruction of Nicetas's Johannine text has never before been undertaken.

1.2. Transcription and Editing Processes

Transcription Process

Creating the edition began with the transcription of seven manuscripts, with all formatting and tagging performed according to the norms of the International Greek New Testament Project (IGNTP).² The transcriptions were made electronically by altering a base text (specifically, the Textus Receptus) to represent what was found in the manuscript surrogates. For most manuscripts, the available surrogates were digitized microfilm; for 430 and 333, however, recent digital photographs in color were accessible. The transcriptions reproduce

¹ Joseph Reuss, *Matthäus-, Markus- und Johannes-Katenen nach den handschriftlichen Quellen untersucht*, Neutestamentliche Abhandlungen 18,4-5 (Münster: Aschendorf, 1941), 204–210.

² Rachel Kevern et al., "IGNTP-INTF Guidelines for the Transcription of Manuscripts Using Unicode," 2012.

the main text as well as corrections and alternative readings, with a minimal amount of standardization for a few common abbreviations.

New independent transcriptions were made of each manuscript and then compared, with the aid of the IGNTP's reconciling software, to other transcriptions submitted to the IGNTP. To determine the correct reading, each difference between the transcriptions was checked in the surrogate. The resulting corrected transcriptions were converted to XML and run through the IGNTP's Collation Editor software, and the results used to compile a critical apparatus.

Textual Analysis and Editing

The apparatus was then used to compare the text of the witnesses, search for genetically significant readings, and compile information on overall levels of textual agreement. Once the stemma was constructed and the textual character of each manuscript better understood, the text of Nicetas was reconstructed, this time using NA28 as a base text.

2. Nicetas, His Catena of John, and Its Manuscripts

2.1. Nicetas of Heraclea and His Catena on John

2.1.1. The Life of Nicetas

Roosen characterizes Nicetas as “the last great writer of catenae in the Byzantine period,”¹ while Browning sums up his career thus:

Niketas is a conscientious compiler and an ingenious versifier, rather than an original mind. But he was lucky enough to have access to a wide variety of sources now lost, no doubt in the Patriarchal Library and other libraries of Constantinople.²

There is a scholarly consensus regarding the basic outline of Nicetas’s life and career, though many dates and specific details are still unclear. Though 1030 CE has been proposed as the year of his birth, 1050 and 1060 currently have much more support.³ Nicetas was often distinguished from other figures of the same name by the title ὁ τοῦ σεργῶν, probably because he was the nephew of the metropolitan of Serrae in Macedonia and entered the clergy with his uncle’s patronage.⁴ As a young man, Nicetas joined the faculty of the Patriarchal School in Constantinople, which offered theological training as well as the prerequisite secular education, and was open to clergy and laity alike. Early in his career Nicetas was πρῶξιμος of the church of the θεοτόκος τῶν χαλοπρατείων (located

¹ Roosen, “Works,” 119.

² Browning, “Patriarchal School,” 17.

³ For example, Beck, *Kirche*, 1:631, favors 1030; Alexander Kazhdan, “Niketas of Herakleia,” in *The Oxford Dictionary of Byzantium* (Oxford: Oxford University Press, 1991), <http://www.oxfordreference.com> believes 1050 to be the year; Theodora Antonopoulou, “The Orthographical Kanons of Nicetas of Heraclea,” *Jahrbuch Der Österreichischen Byzantinistik* 53 (2003): 172 also supports 1050; Roosen, “Works,” 138, holds to 1060.

⁴ On the title ὁ τοῦ σεργῶν, see Jean Darrouzès, “Notes de littérature et de critique,” *Revue des études byzantines* 18 (1960): 179–180, 183–184.

about 150 yards from Hagia Sophia), which focused on teaching γραμματική.¹ He later moved up to the theological faculty which was situated in Hagia Sophia itself, where he was also a deacon. The theological positions were hierarchical, and so in an individual's career it would be normal for the lower positions to be held before the higher. In the eleventh and twelfth centuries διδάσκαλος τοῦ ψαλτῆρου was the point of entry, then διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου, and διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου the senior position.² Following his career as a teacher, he was made metropolitan of Heraclea in Thrace. About his death there is no known information.³

2.1.2. Date and Contents of the Catena on John

Nicetas was a prolific author of both theological works, but of concern here are his scriptural catenae.⁴ It has been generally assumed by scholars that Nicetas compiled his biblical catenae for his own pedagogical use during his time as διδάσκαλος at Hagia Sophia. Given the hierarchy of scriptural instruction, this means that his catena on the Psalms would be the earliest, followed by his catenae on the Apostle Paul's writings, and the catenae on the Gospels the latest.⁵

The catena on Luke appears to have been compiled after those on Matthew and John, based on a fragment of the catena on Luke that mentions catenae on Matthew and John already in existence: ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς καὶ ἐν τῷ ματθαίῳ καὶ ἐν τῷ ἰωάννῃ διήλθομεν· τὰ δὲ καὶ [ἐν] τῷ μάρκῳ διδόντος θεοῦ

¹ Antonopoulou, "Kanon," 171–172; Robert Browning, "Byzantine Scholarship," *Past and Present* 28 (July 1964): 5–6.

² Browning, "Patriarchal School," 169, 171, 178.

³ Roosen, "Works," 143; Browning, "Scholarship," 17.

⁴ For a list and discussion of all known works by Nicetas, see Roosen, "Works."

⁵ *Ibid.*, 142.

ἐροῦμεν. νῦν δὲ τῶν ἐξῆς ἐχώμεθα.¹ Unfortunately there is no indication of whether Matthew or John came first. There have been several attempts to date the Gospel catenae more specifically, but most recently proposed dates are after 1105 for the catena on Matthew and between 1105 and 1115 for the catena on Luke, thus giving some idea of when the catena on John may have been compiled.²

According to Reuss, Nicetas's catena on John contains extracts from all authors listed below in table 1. By his count, there are 28 identified authors, plus 72 anonymous extracts and 8 marked οὔ, making a total 1,713 extracts. Of the authors cited, Chrysostom is by far the most common, alone accounting for about 40.5% of the extracts.³ Karo and Lietzmann present a somewhat different picture, with 40 identified authors. Unlike Reuss, they provide exact numbers for authors with ten or fewer extracts only.⁴ Neither work explains precisely how these lists were compiled, making it difficult to offer an explanation for the discrepancies.

¹ C. L. Feltoe, *The Letters and Other Remains of Dionysius of Alexandria*, Cambridge Patristic Texts (Cambridge, 1904), 241; in note 3, Feltoe cites Sickenberger for his (Feltoe's) decision to attribute the passage to the catena's compiler; for this discussion of the passage, see Joseph Sickenberger, *Die Lukaskatene des Niketas von Herakleia*, Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 7/4 (Leipzig: J.C. Hinrichs, 1902), 78–79.

² Christophe Guignard, *La lettre de Julius Africanus à Aristide sur la généalogie du Christ: Analyse de la tradition textuelle, édition, traduction et étude critique*, Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 167 (De Gruyter, 2011), 56–59 includes an excellent summary of previous arguments and detailed explanation of how these dates were chosen.

³ Reuss, *Katenen*, 208; Reuss's list is reproduced in Mauritius Geerard, ed., *Clavis Patrum Graecorum*, vol. 4 (Turnhout: Brepols, 1980), 246, which assigns the catena the Clavis number C 144.

⁴ Georgius Karo and Johannes Lietzmann, *Catenarum Graecarum Catalogus* (Göttingen: Lüder Horstmann, 1902), 2, 587.

Table 1. Extracts According to Reuss

<i>Author</i>	<i>No. of Extracts</i>
Amphilochius	4
Andreas of Crete	7
Areopagita	2
Athanasius	52
Basil	121
Caesarius	2
Clement of Alexandria	6
Cyril of Alexandria	465
Cyril of Jerusalem	2
Diadochus	1
Dionysius of Alexandria	4
Epiphanius	1
Gregory of Nazianzus	76
Gregory of Nyssa	70
Hesychius	1

<i>Author</i>	<i>No. of Extracts</i>
Isaac	1
Isidore the Presbyter	40
<i>John</i>	1
John Chrysostom	693
John Climacus	1
John of Damascus	5
Julius	21
Kosmas	1
Makarios	1
Markus Monachus	14
Maximus	4
Nilus	49
Origen	6
Anonymous	72
oŭ	8

Table 2. Extracts According to Karo and Lietzmann

<i>Author</i>	<i>No. of Extracts</i>
Ammonius	More than ten
Amphilochius	5
Anastasius	2
Andreas Cretensis	6
Apollinaris	More than ten
Athanasius	More than ten
Basilius	More than ten
Caesarius	4
Clemens	7
Cosmas monachus	1
Cyrillus	1
Cyrillus Hierosolymitanus	2
Diadochus (Proclus?)	2
Didymus	4
Dionysius	4
Dionysius Alex.	1
Dionysius Areopagita	1
Epiphanius	1
Eusebius Caesariensis	2
Gregorius theologus	1
Gregorius Nyssenus	More than ten

<i>Author</i>	<i>No. of Extracts</i>
Hesychius presb. Hieros.	1
Johannes Climax	1
(Johannes) Chrysostomus	More than ten
(Johannes) Damascenus	More than ten
Isaac	1
Isidorus Pelusiota	More than ten
Juli[an]us Romanus	1
Macarius monachus	11
Marcus monachus	7
Maximus	More than ten
Nilus	6
Origenes	More than ten
Photius	1
Seuerus sermons et epistulae citantur	More than ten
Theodoretus	1
Theodorus	3
Theodorus Herocleota	More than ten
Theodorus Mopseata	More than ten
Theophilus Alex.	1
Anepigraphus	More than ten
οὐ	6

2.2. The Manuscripts of the Catena on John

2.2.1. Proposed Manuscripts

Gregory's catalogue of New Testament manuscripts says 249 and 317 contain commentary but does not specify the type, and identifies as Nicetas 333, 423, 430, 743, 841, 886, and 1178.¹ Krumbacher lists 333 423 430 743 1178.² According to Reuss, 317, 423, 430, 743, and 869 all contain Nicetas.³ He qualified his inclusion of 743, however, noting that it contains an altered text form with anonymous commentary excerpts added in the margins.⁴ Von Soden categorizes 249, 317, 333, 423, 430, and 743 as Nicetas, 841 and 886 as Theophylact, and 1178 as Zigabenus. GA 869 falls under the heading of "Catenae of unknown origin."⁵ Karo and Lietzmann considered 249, 317, 333, 423, 743, and 869 to be Nicetas.⁶ Sinkewicz identifies 249 333 423 743 2188 and Patmos M. Ioannou Ms gr. 757.⁷

¹ Caspar René Gregory, *Textkritik des neuen Testaments* (Leipzig: J. C. Hinrichs, 1900), 172, 179, 180, 188, 189, 218, 226, 229, 245 (page numbers are listed in the same order as the manuscripts discussed, both here and below). Gregory's list is somewhat ambiguous, in that some manuscript entries mention a "catena" of Nicetas, and others a "commentary" of Nicetas. Because the most recent catalogue of Nicetas's works (Roosen, "Works") mentions no commentaries on John other than the catena discussed here, Gregory presumably uses "catena" and "commentary" interchangeably in these instances.

² Karl Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Literatur von Justinian bis zum Ende des Oströmischen Reiches (527-1453)* (Munich: C. H. Beck, 1897), 215.

³ Reuss, *Katenen*, 204–207.

⁴ "Unser Codex enthält die Niketas-Katene zu Jo. aber nicht in reiner Form, sondern erweitert durch zahlreiche anonyme Scholien am Rand." Ibid., 206.

⁵ "Katenen unbekannten Ursprungs." Hermann Freiherr von Soden, *Die Schriften des neuen Testaments*, vol. 1 (Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913), 261, 269, 262, 258.

⁶ Karo and Lietzmann, *Catalogus*, 588–589.

⁷ Robert E. Sinkewicz, *Manuscript Listings for the Authors of the Patristic and Byzantine Periods*, Greek Index Project Series 4 (Toronto, Canada: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 1992), K 01–L 01. The present author was unable to locate a surrogate of Ioannou gr. 757 (which is not in the Kurzgefasste Liste) and so could not verify that it contains Nicetas or include any information from it in this study.

Table 3. Manuscript Identifications

	<i>Gregory</i>	<i>Karo and Lietz.</i>	<i>Krum.</i>	<i>Reuss</i>	<i>Sinkewicz</i>	<i>von Soden</i>
<i>GA 249</i>	Commen- tary	Nicetas			Nicetas	Nicetas
<i>GA 317</i>	Commen- tary	Nicetas		Nicetas		Nicetas
<i>GA 333</i>	Nicetas	Nicetas	Nicetas		Nicetas	Nicetas
<i>GA 423</i>	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas
<i>GA 430</i>	Nicetas		Nicetas	Nicetas		Nicetas
<i>GA 743</i>	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas	Nicetas
<i>GA 841</i>	Nicetas					
<i>GA 869</i>	Catena	Nicetas		Nicetas		Catena
<i>GA 886</i>	Nicetas					
<i>GA 1178</i>	Nicetas		Nicetas			
<i>GA 2188</i>					Nicetas	
<i>Ioannou gr. 757</i>					Nicetas	

Following are the entries in the *Kurzgefasste Liste*¹ for all witnesses identified above (with the exception of Ioannou gr. 757), along with information from other sources.

Gregory-Aland (GA) 249 - Contents: John, with commentary; Language: Greek; Century: XII; Material: Parchment; Leaves: 808; Columns: 1; Lines: 30; Height: 31 cm; Width: 23.5 cm; Location: State Historical Museum, Moscow (Russia); Shelf Number: V. 90, S. 93.² According to Scrivener, this manuscript was originally housed in the Pantokrator monastery. The monk Arsenius, prompted by Patriarch Nico, took 249 and a number of other manuscripts from Athos to the Holy Synod library in Moscow at some point during the reign of Michael, son of

¹ The most current version is online: Institut für Neutestamentliche Textforschung, "NT.VMR Handschriftenliste," 2014, <http://ntvmr.uni-muenster.de/liste>.

² Ibid.

Alexius (1645-1676).¹ Treu gives a more specific date of 1655 for the arrival of 249 in Moscow but states that the name entry is missing, though he thinks Arsenius is the most likely candidate to have brought the manuscript.²

GA 317 - Contents: John, with commentary; Language: Greek; Century: XII; Material: Parchment; Leaves: 352; Columns: 1; Lines: 29; Height: 32.7 cm; Width: 23.6 cm; Location: Bibliothèque Nationale, Paris (France); Shelf Number: Gr. 212.³ J.P.P. Martin notes in his description of 317 that the beginning is “mutilated.”⁴ Regarding the rest of the manuscript, however, Reuss describes it as beautifully written and in good condition. The initial letters of both commentary and lemmata are rubricated.⁵ According to Gregory, the manuscript belonged to the de Medicis at one time.⁶

GA 333 - Contents: Matthew and John, with commentary; Language: Greek; Century: XIII; Material: Paper; Leaves: 377; Columns: 1; Lines: 40-50; Height: 33.7 cm; Width: 26; Location: Biblioteca Nazionale Universitaria di Torino, Turin (Italy); Shelf Number: B.I.9.⁷ Before coming to Italy at the end of the sixteenth century, the manuscript belonged to Archbishop Arsenius of Monembasia and

¹ Frederick Henry Ambrose Scrivener and Edward Miller, *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament*, 4th ed., vol. 1 (London: George Bell and Sons, 1894), 223–224.

² Kurt Treu, *Die Griechischen Handschriften des Neuen Testaments in der UdSSR; eine systematische Auswertung des Texthandschriften in Leningrad, Moskau, Kiev, Odessa, Tbilisi und Erevan*, Text und Untersuchungen 91 (Berlin, 1996), 274–275.

³ Institut für Neutestamentliche Textforschung, “Handschriftenliste.”

⁴ J.P.P. Martin, *Description Technique Des Manuscrits Grecs Relatifs Au Nouveau Testament, Conservés Dans Les Bibliothèques de Paris*. (Paris: Maisonneuve frères et C. Leclerc, 1884), 84.

⁵ Reuss, *Katenen*, 206.

⁶ Gregory, *Textkritik*, 179.

⁷ Institut für Neutestamentliche Textforschung, “Handschriftenliste.”

Metropolitan Gabriel of Philadelphia.¹ The manuscript is dated to the year 1214 by a colophon.²

GA 423 - Contents: Matthew and John, with commentary; Language: Greek; Century: XVI; Material: Paper; Leaves: 1041 (Jn 465; Mt 576); Columns: 1; Lines: 30; Height: 33.9 cm; Width: 23.7 cm; Location: Bayerische Staatsbibliothek, Munich (Germany); Shelf Number: Cod. graec. 36 (John); Cod. graec. 37 (Matthew).³ 423 contains a colophon that dates it to the year 1556.⁴ Gregory names the scribe Emmanuel μπαιβενῖς ὁ ἐκ μονεμβασίας.⁵

GA 430 - Contents: John, with commentary; Language: Greek; Century: XI; Material: Parchment; Leaves: 366; Columns: 1; Lines: 24; Height: 29 cm; Width: 22 cm; Location: Bayerische Staatsbibliothek, Munich (Germany); Shelf Number: Cod. graec. 437.⁶ In Reuss's examination of the manuscript, he found that liturgical notes were added to the margins by a later hand. Folios 5-9 were damaged and f. 178-202 were attached incorrectly. Folio 251v was left blank and from f. 346 on the tops of the pages are damaged and illegible. He also draws attention to a note on folio 81 indicating that in 1590 a Cypriot monk named Leontius sold the manuscript to Martin Crusius of Tübingen.⁷ Though currently in Munich, the manuscript was originally placed in the Library at Augsburg.⁸

¹ Gregory, *Textkritik*, 180; Scrivener and Miller, *Plain Introduction*, 1:230.

² Kurt Aland et al., *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, 2nd ed., *Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung* 1 (Berlin/New York: De Gruyter, 1994), 66.

³ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Handschriftenliste."

⁴ Aland et al., *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, 72.

⁵ Gregory, *Textkritik*, 188.

⁶ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Handschriftenliste."

⁷ Reuss, *Katenen*, 205.

⁸ Gregory, *Textkritik*, 189; Scrivener and Miller, *Plain Introduction*, 1:238.

GA 743 - Contents: John, 1-3 John, and the Apocalypse, with commentary; Language: Greek; Century: XIV; Material: Paper; Leaves: 401; Columns: 1; Lines: 35; Height: 39.7 cm; Width: 27.7 cm; Location: Bibliothèque Nationale, Paris (France); Shelf Number: Suppl. Gr. 159, fol. 2-7.12-406.¹ Martin notes that the lemmata are marked with red symbols in the margins and written with larger characters than the commentary. The names of the patristic authors are also written in red. The codex was bound in sheepskin and featured a figure of Charles X.² Reuss comments on the extensive expansion of the text with commentary extracts from other catenae, especially the catena he calls type A, in the margins. There are Greek characters that connect the lemmata with their corresponding commentary extracts.³

GA 841 - Contents: Mark, Luke, and John, with commentary; Language: Greek; Century: XV; Material: Paper; Leaves: 244; Columns: 1/2; Lines: 31-36; Height: 29.7 cm; Width: 22.5 cm; Location: Biblioteca Estense, Modena (Italy); Shelf Number: G. 178, a.V.7.24 (II F 13).⁴ Gregory saw the manuscript in 1886 stated that the manuscript held abbreviated commentaries of Nicetas on Mark, Luke, and John, but also admitted to a lack of familiarity with the actual contents, saying, "ich weiss nicht, ob der Text ganz ist."⁵

GA 869 - Contents: John, with commentary; Language: Greek; Century: XII; Material: Parchment; Leaves: 245; Columns: 1; Lines: 25; Height: 28 cm; Width: 22

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Handschriftenliste" There is a note for 743: "Auf fol. 8-11 von anderer Hand Ap 3,1-4,8 wiederholt (=2419)."

² Martin, *Description Technique*, 88.

³ Reuss, *Katenen*, 206. For Reuss's type A catena on John, see 149-175 of the same work.

⁴ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Handschriftenliste."

⁵ Gregory, *Textkritik*, 226.

cm; Location: Biblioteca Apostolica Vaticana, Vatican City; Shelf Number: Vat. gr. 1996.¹ Reuss characterizes the writing of the lemmata as semi-majuscule and notes that initial letters of both biblical and commentary text are rubricated. In the lower margin of folio 2r there is a Latin note that reads “Plurimorum SS. PP. Explicationes Euangelii (Joannis). Hic liber adnumerator inter preciosissimos, cum sit nimiae considerationis.”²

GA 886 - Contents: Gospels, Acts, Paul, and the Apocalypse, with commentary; Language: Greek; Century: XV; Material: Paper; Leaves: 336; Columns: 1; Lines: 59; Height: 34.6 cm; Width: 24.5 cm; Location: Biblioteca Apostolica Vaticana, Vatican City; Shelf Number: Reg. gr. 6.³ According to Gregory, 886 contains commentaries of Nicetas for all four gospels, and was formerly in the possession of Ignatius Metropolitan συληβρίας, followed by Demetrius Leontari, and then Christian Raue in Berlin.⁴

GA 1178 - Contents: Gospels, with commentary; Language: Greek; Century: XIII; Material: Parchment; Leaves: 451; Columns: 1; Lines: 34; Height: 31 cm; Width: 22 cm; Location: Joannu, Patmos (Greece); Shelf Number: 203.⁵ Gregory notes that Matthew and John contain red text.⁶

GA 2188 – Contents: Gospels with Commentary; Language: Greek; Century: XIV; Material: Paper; Leaves: 264; Columns: 1; Lines: 31; Height: 295; Width: 220;

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, “Handschriftenliste.”

² Reuss, *Katenen*, 205–206.

³ Institut für Neutestamentliche Textforschung, “Handschriftenliste” There is a note for 886 that reads, “Auf dem Mikrofilm fehlen die Folien 183r/v, 184r/v und 207r/v.”

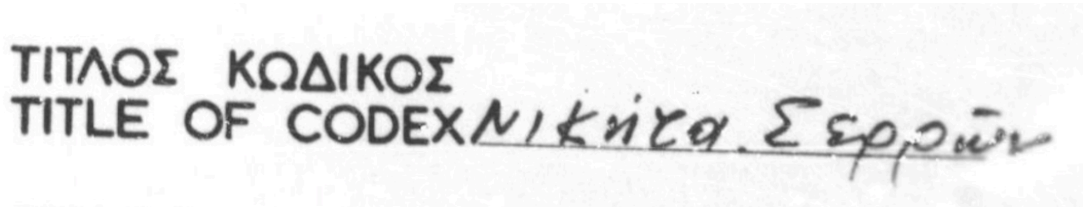
⁴ Gregory, *Textkritik*, 229–230.

⁵ Institut für Neutestamentliche Textforschung, “Handschriftenliste.”

⁶ Gregory, *Textkritik*, 245.

Vatopediu, Athos (Greece); Shelf Number: 529.¹ The information sheet at the beginning of the microfilm lists νικητα σεργων as the title of the codex.

Plate 1. 2188 microfilm information sheet

2.2.2. Identification Tests

2.2.2.1. Method

Three manuscripts, namely 333, 423 and 430, were considered for the standard against which to judge if the others contained Nicetas, since these three have extant titles attributing the text to Nicetas and there is general agreement about them (though Reuss does not mention 333 and Sincewicz and Karo-Lietzmann omit 430). 743 also has unanimous recognition and a title naming Nicetas as author, but contains an irregular form of text (see note 6 above) and so should not be used for the present task. Because of its age, 430 is given priority, but it is unfortunately incomplete, breaking off after Jn 8.14, and so another witness is necessary as well. 333 initially seems to be the better choice for the remaining text as it is older than 423, and in fact textual and paleographical evidence suggests that 333 is the exemplar of 423.² Despite the availability of excellent color images of 333, extensive damage and a compact script combine to make it often difficult to read. In addition, estimating the number of words is complicated

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Handschriftenliste."

² The evidence for this relationship is discussed in section 3.2.2 of the present work.

by inconsistency in the number of lines to a page, which varies from 40 to 50. Thus 423 is the better choice for the present purposes, even though it is a later manuscript. The present author has compared 430 and 423 in a passage of about 15,000 words (containing both lemmata and commentary text from chapter 6) and while there are textual differences, the two manuscripts contain the same patristic excerpts with only one variation in the order.

The first test used to discover what other manuscripts contain the catena is textual agreement between witnesses in the New Testament lemmata, based on information available from a manuscript grouping tool made by the Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF).¹ By itself, this test would have little value since other manuscripts could contain a similar New Testament text, and some copies of Nicetas might be changed, for example, to make the New Testament text more like a form familiar to the copyist. Nevertheless, it is an important point to examine.

The second test is length. The catena is quite a long book, taking up 575 leaves and approximately 310,000² words in GA 423. Needless to say, substantial differences in length should help to point out a different text. To estimate the length in each copy, the number of words has been counted in six blocks of ten lines spread throughout the text at regular intervals. These totals are averaged together and multiplied by the total number of lines in the book. For witnesses

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Test Passages: Manuscript Clusters," 2011, http://intf.uni-muenster.de/TT_PP/index.html; for an explanation of how to use the information provided in the grouping tool, see Kurt Aland and Barbara Aland, *The Text of the New Testament: An Introduction to the Critical Editions and to the Theory and Practice of Modern Textual Criticism*, trans. Erroll F. Rhodes, 2nd ed. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1989), 317–337.

² Estimates are rounded to the nearest thousand.

that are incomplete, the number of words in the surviving portion is estimated and then compared with the number of words in the same portion of 423. For example, GA 869 preserves only Jn 6.21 to 11.57, so its length is compared with the length of Jn 6.21 to 11.57 in GA 423.

While spreading out the blocks of text should, to some extent, offset changes in handwriting and other inconsistencies, the word totals should still be considered rough estimates. Unlike majuscule script, which tends to be fairly uniform, minuscule letters can vary widely in size. Moreover, copyists of minuscule manuscripts regularly employed multiple forms for a single letter and many ligatures and abbreviations.¹ These characteristics, combined with damage to some of the witnesses, make estimating the exact length of these witnesses quite difficult, and so only very large differences in length will be deemed important.

The third test is the sequence and contents of lemmata and patristic excerpts in selected test passages, primarily focusing on Jn 6 because it is at least partially preserved in all witnesses except 317. The details of this study are presented in sections 7.2.1-4 of the appendix to this thesis, where four tables indicate whether witnesses agree or disagree with a base text at specific test passages comprised of both lemmata and commentary text. Section 7.2.1 checks all extant witnesses against 430 in chapter 6; section 7.2.2 checks 317 and 869 against 423 in chapter 10; section 7.2.3 checks 841, 886, and 2188 against Migne's edition of Theophylact of Bulgaria's *Enarratio in Evangelium S. Joannis*; and section

¹ Bruce M. Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Palaeography*, Corrected (New York/Oxford: Oxford University Press, 1991), 24–31.

7.2.4 checks 1178 against Migne's text of Euthymius Zigabenus' *Expositio in Joannem*.¹

For example, in 430, 6.3 appears as a lemma by itself.

6.3 ἀνηλθε δε εις το ορος και εκει εκαθητο μετα των μαθητων αυτου.

249, 333, and 423 agree with 430, while 317 and 869 are lacunose for this verse.

841, 886, and 2188 all have 6.14 as a lemma, and finally 743 has 6.1-21. This information is summarized in an entry in the table in section 7.2.1 of the appendix, excerpted here.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.27			249, 333, 423, 869	743, 841, 1178, 2188	317, 886

One of the commentary extracts for the lemma 6.3 in 430 is this short text attributed to Gregory of Nazianzus.

και διδασκει μεν ο καρμηλος ηλιου, η ερημος ιω ιυ το ορος εις ο πολλακις αναχωρων φαινεται καθ ησυχιαν εαυτω συγγινομενος²

317 and 869 are lacunose here and cannot be tested, but 249, 333, 423, and 743 all agree with 430 in including this text. 841, 886, 1178, and 2188 do not contain this commentary text.

¹ J.-P. Migne, ed., *Theophylactus Bulgariae Archiepiscopus*, vol. 1, *Patrologia Graeca* 123, 1864; J.-P. Migne, ed., *Euthymius Zigabenus*, vol. 2, *Patrologia Graeca* 129, 1864.

² The wording here is that found in 430, but 249, 333, 423, and 743 have similar wording with only minor textual variants.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.3	Gregory of Nazianzus	καλον ερημια και ησυχια	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869

Section 7.2.3 of the appendix shows that the only commentary text 841, 886, and 2188 agree with Theophylact in having 6.1-4 as a lemma and commentary text that begins διαλεχθεις τοις ιουδαιοις.

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.1-4		841, 886, 2188		
6.1-4	διαλεχθεις τοις ιουδαιοις	841, 886, 2188		

1178, though it agrees with 430 in having 6.3 as a lemma, has commentary not found in any other the other witnesses. Section 7.2.4 of the appendix shows that it agrees with Euthymius Zigabeuns in containing a commentary text that begins ανηλθεν εις το ορος παιδευων ημας.

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.3		1178		
6.3	ανηλθεν εις το ορος παιδευων ημας	1178		

2.2.2.2. Test 1: New Testament Text Agreement

The INTF's manuscript clusters grouping tool¹ contains valuable information on agreement between individual witnesses to the New Testament. For the purposes of presentation, the manuscripts are here divided into three groups designated A, B, and C based on the level of agreement. Group A consists of

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

249, 333, 423, 430, and 869; group B of 317 and 743; and group C of 841, 886, 1178, and 2188. Group A witnesses agree with each other 90% or above, with the highest level of agreement found between 249 and 423 at 96.61%. Group B witnesses show some level of agreement with each other and group A witnesses, all falling between 78.57% and 87.14%. Manuscripts in group C are not closely related to groups A and B, though there is a high level agreement between 841 and 1178.¹

As mentioned before, these percentages pertain only to the New Testament text in these manuscripts, not the commentary excerpts, and so they do not make positive statements about what commentary text these manuscripts contain. However, the fact that 841, 886, 1178, and 2188 are not closely related to any of the witnesses in groups A and B could correlate with their belonging to some other commentary tradition instead of Nicetas.

¹ In addition, 886 has 93.5% agreement with 428, which in turn has 96% agreement with 2188.

Table 4. Agreement in the New Testament Lemmata

		A					B		C			
	GA No.	249	333	423	430	869	317	743	841	886	1178	2188
A	249	/	95.9	96.6	90.7	94.4	85.7	87.3				
	333	95.9	/	95.6	90.0	90.7	78.6	87.1				
	423	96.6	95.6	/	91.3	95.0	85.7	86.6				
	430	90.7	90.0	91.3	/			84.9				
	869	94.4	90.7	95.0		/	85.7	86.5				
B	317	85.7	78.6	85.7		85.7	/	71.4				
	743	87.3	87.1	86.6	84.9	86.5	71.4	/				
C	841								/		95.3	
	886									/		
	1178								95.3		/	
	2188											/

2.2.2.3. Tests 2 and 3: Length and Test Passages

For this section, each manuscript examined will be discussed individually along with the results of tests two and three and other relevant information.

GA 249, categorized as Nicetas by von Soden along with Karo and Lietzmann, is incomplete, preserving only John 3.22 to 13.20 with commentary in folios 135v to 570r. The text is an estimated 180,000 words long, the same length as the equivalent section in 423. In the test passages examined, the lemmata and commentary excerpts agreed with those found in 430, showing that von Soden was correct in labeling the text Nicetas.

GA 317 contains a catena of John, attributed to Nicetas by Reuss and von Soden, but not by Gregory. It runs to 352 leaves, but is extant from only Jn 10.9 to

the end.¹ Test passages for the lemmata and commentary excerpts (which were chosen from chapter 10 since chapter 6 is lacking) show complete agreement with 423. The estimated word count is 152,000, with the equivalent section of 423 containing approximately 143,000 words. This disparity could point to a genuine difference in length between the two witnesses, or could simply reflect the imprecision in estimating the length of minuscule manuscripts. Because 317 agrees with 423 in all test passages and the difference in length is not great, 317 will be identified as Nicetas.

GA 333 is attributed to Nicetas in its title and is nearly complete, though folios 373r-377r (containing Jn 20.24 to the end) are replacements written by a different hand. The available images of this manuscript are quite good, but extensive water damage around the edges and a compact script make it quite difficult to read in many places. The catena on John occupies 204 leaves, but estimating the number of words is complicated by inconsistency in the number of lines to a page, which varies from 40 to 50. Even the most conservative estimate (calculating as if each page had 40 lines and excluding the replaced leaves) places it at about 284,000 words long, with the corresponding section of 423 being approximately 301,000 words. The test passages show agreement with 430 and 423, so 333 clearly contains the same text.

The title in GA 743 attributes the text to Nicetas, and the text is complete and 349 leaves long. The estimated word count is 295,000, not far from 423's total of 310,000. There is unanimous agreement that 743 contains Nicetas,

¹ There is a note on the first folio naming this the second book of the Gospel of John, apparently indicating that this copy was divided into two volumes.

though, as mentioned above, Reuss stipulated that 743 preserves an augmented form of the catena, including many anonymous commentary excerpts added in the margins (which are not included in the estimated length). Besides the marginal additions, it should be noted that the layout of the main text has been altered as well, with the lemmata and commentary collected into larger units than those found in the other copies of the catena. For example, in chapter 6, 743 divides the biblical text into only four lemmata (6.1-21, 6.22-34, 6.35-60, 6.61-7.1), while 430 has 38.¹ Such is the format for the entire manuscript. Another departure from the format of 430 and 423 is that the authorship of the excerpts is indicated in the main text rather than in the margins.

GA 841 is identified as Nicetas by Gregory only and contains a complete commentary on John in 108 leaves. New commentary sections begin with the word ἐρμηνεία and without any indication of authorship. Like 333, 841 is inconsistent in the number of lines on a page, but the highest possible estimated word count is 105,000, only about a third of the length of 423. As for the second test, the lemmata and commentary excerpts of 841 do not match those in 423 and 430, so this manuscript should not be classified as Nicetas. Based on von Soden's classification of this manuscript as Theophylact of Bulgaria², the present author compared 841 to Migne's edition of Theophylact in the entirety of chapter six (comprising 40 test passages). With only a few differences from the base text, the

¹ 430 divides chapter 6 thus: 6.1-2, 6.3, 6.4, 6.5-6, 6.7-9, 6.10-11, 6.12-13, 6.14, 6.15, 6.16-20, 6.21, 6.22-25, 6.26, 6.27, 6.28-31, 6.32-33, 6.34, 6.35-36, 6.37, 6.38-40, 6.41-42, 6.43-44, 6.45a, 6.45b-46, 6.47-52, 6.53-56, 6.57, 6.58, 6.59, 6.60, 6.61-62, 6.63, 6.64a, 6.64b-65, 6.66, 6.67, 6.68-69, 6.70-71.

² von Soden, *Scriften*, 1:269.

examination supports von Soden's identification.¹

GA 869 is another incomplete manuscript, preserving only Jn 6.21 to 11.57 in 246 leaves. Reuss alone included it in his Nicetas group. The estimated word count of 869 is 98,000 words and the corresponding section in 423 is close at about 94,000. The test passages show agreement with 430 and 423, confirming Reuss's view that this manuscript contains Nicetas's catena.

The title in GA 886 says nothing about Nicetas, and like 841 it lacks identifications of authorship. Gregory alone considered it Nicetas. The text runs for 48 leaves and contains about 117,000 words, falling far short of the 310,000 in 423. The test passages show lemmata and commentary that do not align with 423 and 430, and so 886 should not be considered Nicetas. Like 841, von Soden identified 886 as Theophylact², an identification supported by the present author's examination.

GA 1178 was classified as Nicetas by Gregory alone. The title does not mention Nicetas, and there are no indications of authorship. The text is contained in 119 leaves, and at an estimated 77,000 words is much shorter than 423. The test passages show different lemmata and commentary than any of the other manuscripts examined, and so 1178 should not be considered Nicetas. Based on von Soden's classification of this manuscript as Euthymius Zigabenus³, the present author compared 1178 to Migne's edition of Zigabenus in 52 test passages from

¹ A table containing the details of this comparison is available in section 7.2.3 of the appendix to this thesis.

² von Soden, *Scripten*, 1:269.

³ *Ibid.*, 1:262.

chapter six and found complete agreement, supporting von Soden's identification.¹

Finally, 2188 says nothing of Nicetas in the title of the Gospel of John and lacks author identifications. The text of John is contained in folios 161r to 264v, but is incomplete, with 18.27 being the last extant verse. The estimated word count is 111,000, far short of the 278,000 in the equivalent section of GA 423. On folio 122v the title of Mark specifies that the text includes commentary by του σεργων, a common title for Nicetas.² Though John does not mention Nicetas in its title, the modern information page at the beginning of the microfilm lists νικητα σεργων as the author of the entire volume, thus precipitating the misidentification in Sinkewicz. Like 841 and 886, 2188 shows a high level of agreement with Migne's edition of Theophylact.³

2.2.2.4. Conclusion

The three tests combined show that of the eleven manuscripts examined, 249, 317, 333, 423, 430, 743, and 869 contain Nicetas's catena of John (though 743 in an altered form), but 841, 886, 1178, and 2188 were misidentified and contain different commentaries on John.

¹ Section 7.2.4 of the appendix to this thesis provides details for the test passages examined.

² Sickemberger, *Lukaskatene*, 22. Whether Nicetas actually made a catena on Mark is not clear. See Browning, "Patriarchal School," 16, note 1; Roosen, "Works," 136–137.

³ See section 7.2.3 of the appendix for details.

3. Stemma

3.1. Introduction

Three types of evidence are considered here. The first is overall levels of agreement between all witnesses. These numbers were reached by counting witness agreements at every point where at least one manuscript of the catena contains a different reading than the others. Thus what this data represents is the level of agreement specific to this set of manuscripts, without reference to other copies of the Gospel of John. Orthographical differences, though presented in the apparatus of the edition, were not incorporated into this data set. As *Text und Textwert* states, “orthographical conventions do not depend directly on manuscript transmission,”¹ and so are not usually useful for constructing a stemma.

While this rather inclusive approach yields important information, at times it somewhat obscures how closely the manuscripts are related to each other when taking into consideration the broader New Testament textual tradition, since it ignores all readings that witnesses to Nicetas all have in common. Thus for comparison reference is also made to levels of agreement between specific witnesses and the majority text as presented in the INTF’s *Manuscript Clusters* grouping tool, which is based on *Text und Textwert*. Whereas the figures compiled specifically for this study of Nicetas are based on all non-orthographical variant units, the INTF’s figures are based on 153 carefully selected test passages in John

¹ Kurt Aland et al., eds., *Text und Textwert der griechischen Handschriften des Neuen Testaments: V. Das Johannesevangelium, 1. Testellenkollation der Kaptial 1-10*, vol. 1,1, *Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung* 35 (Berlin/New York: De Gruyter, 2005), 7.

chapters 1-10.¹ The grouping tool's data on 317 is of limited value because 317 is entirely lacking in John 1.1-10.8, leaving very few test passages extant. However, 317 is extant in John 18, as are 333 423 743 (249 430 869 are not), and so Bruce Morrill's excellent study of that chapter (which uses a similar, but not identical, methodology to *Text und Textwert*) is of use here.²

For obvious reasons, the methodologies used in *Text und Textwert* and Morrill's study cannot be described in their entirety here, so the individual works should be consulted for detailed information. Suffice it to say, however, that direct comparisons between the different data sets can be misleading given their different natures, particularly in regards to the percentages of agreement in the different studies, since each has a different basis: specific test passages in John 1-10 for *Text und Textwert*, all variants in John 18 for Morrill's study, and all variants in John for the present study. In addition, while *Text und Textwert* and Morrill's study involve very large numbers of manuscripts, the present study deals only with manuscripts of Nicetas. As a result, the percentages of agreement between Nicetas witnesses is lower in the present study than in the other two.

The focus here, then, is on the relationships that the data sets suggest. In this regard the rankings of agreement in *Text und Textwert* and Morrill's work, both between witnesses and in their relationship to the majority text, are

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

² Michael Bruce Morrill, "A Complete Collation and Analysis of All Greek Manuscripts of John 18" (University of Birmingham, 2012), 56, explains the difference between his study of Jn 18 and the INTF's study of Jn 1-10 thus: "Previous volumes in the *Text und Textwert* series were based on a series of variation units, or test passages, distributed throughout a text and selected on the basis of prior knowledge that there was a split in evidence among text forms. Manuscripts were collated and tabulated for all readings found within the preselected variation units. This study differs in that manuscripts were read for an entire text, John 18, and variation units were formed from the total variation among the manuscripts."

particularly useful. The grouping tool offers a list of witnesses related to a chosen manuscript, ranked by how close they are textually in John 1-10.¹ Morrill's study contains a ranking of manuscripts based on their level of agreement with the majority text (with 1 being the lowest agreement with the majority text), both for 1,739 manuscripts examined in John 1-10 for *Text und Textwert*, as well as 1,652 manuscripts examined in John 18.²

The second type of evidence considered in this chapter is unique and distinctive readings. These readings are examined in the context of the larger manuscript tradition of the Gospel of John. Readings were determined to be unique if no other copies of John contain them, and distinctive if they were found in only a few other copies. The rarity of a reading was determined by using the IGNTP's collation editor to compare transcriptions of Nicetas's catena with transcriptions of other witnesses of John's Gospel being used to create the IGNTP's edition of John. This was the most extensive and up to date textual information available, as at the time of writing the collation editor contains full transcriptions of 250 witnesses.³

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

² Morrill, "John 18," 105–106, note 7.

³ The collation editor was programmed by Catherine Smith for the project, "A Workspace for Collaborative Editing," funded by the Arts and Humanities Research Council and the Deutsche Forschungsgemeinschaft. The witnesses included were as follows.

Editions: NA28.

Papyri: P2 P5 P22 P28 P36 P39 P44 P45 P52 P55 P59 P6 P60 P63 P66 P75 P76 P80 P84 P90 P93 P95 P106 P107 P108 P109 P128

Majuscules: 01 02 03 04 05 05S 07 09 011 013 017 019 021 022 024 026 028 029 030 031 032 032S 033 034 036 037 038 039 041 044 045 047 050 054 060 063 065 068 070 078 083 086 087 091 0101 0105 0109 0127 0141 0145 0162 0210 0211 0216 0217 0218 0233 0234 0238 0256 0260 0264 0268 0286 0290 0299 0301 0302 0306 0309.

Minuscules: 1 13 18 22 33 35 69 109 118 118S 124 138 157 168 173 205 209 213 213S 226 249 265 295 317 333 333S 346 357 377 382 397 423 430 543 544 565 565S 579 597 732 743 788 792 799 807 821 826 828 841 865 869 884 892 892S 983 992 994 994S 1009 1010 1010S 1014 1029 1071 1079 1093 1128 1128S 1192 1210 1219 1230 1241 1242 1253 1278 1293 1319 1320 1321 1344 1424 1463 1546 1561 1571 1571S

Paleographic features are the third type of evidence. This type is available only in the case of 333 423.

Based on the results of these examinations, the witnesses have been divided into three groups. Group one consists of 249 333 423, group two of 317 869, and group three of 430 743. Groups one and two contain closely related witnesses, while group three is composed of the remaining manuscripts, placed together for the sake of presentation rather than because they are closely related.¹

3.2. Group 1: 249 333 423

3.2.1. 249 333 423 Are Descended from β

Percentages of Agreement

249 333 423 emerges as a clearly defined group descended from a common lost ancestor, here called β . 249 and 333 agree in 378 out of 419 shared readings, or 90.21% of the time. 249 and 423 agree in 334 out of 388 readings (86.08%), and 333 and 423 agree in 578 out 637 readings (90.74%). These are the three highest levels of agreement between any witnesses.

The INTF's grouping tool also shows these three manuscripts to be the most closely related witnesses of Nicetas in John 1-10. Specifically, it places 249 and 423 at 96.6% agreement, 249 and 333 at 95.9, and 333 and 423 at 95.6%.

These three witnesses also have similar levels of agreement with the majority text:

1571S2 1582 1654 1689 1788 1797 2106 2192 2193 2193S 2223 2372 2411 2561 2561S 2575 2585 2615 2680 2713 2718 2766 2768 2786 2790 2886.

Lecternaries: L5 L17 L32 L60 L141 L141S L252 L253 L329 L335 L387 L425 L638 L640 L640S L663 L704 L704S L735 L770 L847 L1000 L1000S L1073 L1075 L1076 L1076S L1077 L1082 L1086 L1091 L1091S L1096 L1100 L1552 L1692 L1692S L1692S2.

Patristic Authors: John Chrysostom.

¹ Two useful guides consulted while building this stemma are Paul Maas, *Textual Criticism*, trans. Barbara Flower (Oxford: Clarendon, 1958) and; M.L. West, *Textual Criticism and Editorial Technique Applicable to Greek and Latin Texts* (Stuttgart: Teubner, 1973).

249 at 82.7%, 333 at 83.8% and 423 at 83.3%.¹ In terms of ranking disagreement with the majority text in John 1-10, 249 is 88th, 423 is 97th, and 333 is 108th, all out of 1,739.²

249 is not extant in chapter 18, but 333 and 423 are listed by Morrill as close relatives with 98% (362/368 readings) overall agreement and 100% (12/12) in specific non-majority text passages. 333 is 96.2% in agreement with the majority text in chapter 18, placing it at 242nd place, and 423 is 95.2% and 131st place, out of 1,652.³

Distinctive Readings Shared by 249 333 423

5.9 και ευθεως εγενετο υγιης ο ανθρωπος και ηρε τον κραββατον αυτου και περιεπατει*. ην δε σαββατον εν εκεινη τη ημερα.

* και ευθεως εγενετο υγιης ο ανθρωπος και ηρε τον κραββατον (743; κραβατον 430; κραβαττον NA28) αυτου και περιεπατει 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

Ignoring the spelling of κραβαττον, 430 and 743 agree with the majority text. Omitting και...περιεπατει and including the rest of the verse (ην...ημερα) is quite rare. Besides 249 333 423, the only other manuscripts that witness this reading are 138 357 L17.

5.18 δια τουτο ουν μαλλον εξητουν αυτον* οι ιουδαιοι αποκτειναι, οτι ου μονον ελυε το σαββατον, αλλα και πατερα ιδιον ελεγε τον θεον ισον εαυτον ποιων τω θεω.

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

² Morrill, "John 18," 108–109.

³ Ibid., 109, 168, 183.

* εξητουν αυτον 430 743 NA28 Byz05] αυτον εξητουν 249 333 423

εξητουν αυτον, read by 430 743, is the majority reading. αυτον εξητουν is unique to 249 333 423, and so probably originated with their common ancestor.

6.13 συνηγαγον ουν και εγεμισαν* δωδεκα κοφινους κλασματος εκ των πεντε αρτων των κριθινων α επερисσευσε τοις βεβρωκοσιν.

* και εγεμισαν 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

και εγεμισαν is the majority reading; omitting the words is unique to 249 333 423. Omitting και εγεμισαν makes grammatical sense, but within the flow of the narrative it is a bit awkward. Jesus tells the disciples to gather together the fragments in 6.12 (συναγαγετε τα περissευσαντα κλασματα, ινα μη τι αποληται), so the συνηγαγον of 6.13 refers back to the fragments of 6.12. και εγεμισαν then refers to the δωδεκα κοφινους. Removing και εγεμισαν changes the object of συνηγαγον and so yields, "Then they gathered together twelve baskets of fragments." There is no obvious reason to omit και εγεμισαν deliberately, so presumably the omission was accidental, perhaps arising by skipping from ουν to the end of εγεμισαν. That the reading is grammatically permissible allowed it to survive when other more easily detectable errors would have been corrected in transmission.

6.14 οι ουν ανθρωποι ιδοντες ο εποησε σημειον ο ιησους ελεγον οτι* ουτος εστιν αληθως ο προφητης ο ερχομενος εις τον κοσμον.

* οτι 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

οτι is the majority reading. Omitting it is actually quite a rare reading, occurring only in 01 032 249 333 423 1797. The omission may have occurred

independently in various witnesses (including β) by skipping from *οτι* to the following word, *ουτος*.

6.24 *οτε ουν ειδεν ο οχλος οτι ιησους ουκ εστιν εκει ουδε οι μαθηται αυτου, ανεβησαν και αυτοι εις τα πλοιαρια** και ηλθον εις καπερναουμ ζητουντες τον ιησουν.

* και αυτοι εις τα πλοιαρια 430 869] αυτοι εις τα πλοιαρια 743 NA28; εις τα πλοιαρια και αυτοι 249 333 423; αυτοι εις τα πλοια Byz05

None of the Nicetas witnesses read the exact majority reading *αυτοι εις το πλοια*, though 743 is close, with the only difference being *πλοιαρια* instead of *πλοια*. The reading of 430 869 is itself fairly rare, with the only other manuscripts to contain it being 33 213 397 1071 L141. The reading of 249 333 423 is not found in any other witnesses.

7.51 *μη ο νομος ημων κρινει τον ανθρωπον** εαν μη ακουση παρ' αυτου πρωτον και γνω τι ποιει;

* τον ανθρωπον 430 743 869 NA28 Byz05] τινα 249 333 423

τον ανθρωπον is the majority reading. *τινα* is not found in any witnesses other than 249 333 423.

8.52 *ειπον ουν αυτω οι ιουδαιοι· νυν εγνωκαμεν οτι δαιμονιον εχεις. αβρααμ απεθανε και οι προφηται, και συ λεγεις· εαν τις τον λογον μου τηρηση, ου μη γευσηται θανατου εις τον αιωνα**.

* εις τον αιωνα 743 869 NA28 Byz05] omit 249 333 423

εις τον αιωνα is the majority reading. The only manuscript that agrees with 249 333 423 in omitting the phrase is 05.

12.22 ερχεται φιλιππος και λεγει τω ανδρεα, ερχεται* ανδρεας και φιλιππος και λεγουσι τω ιησου.

* ερχεται 317 NA28] ερχεται παλιν 249 333 423; και παλιν 743 Byz05

The only witness other than 249 333 423 to read ερχεται παλιν is 397. 317 agrees with P75 02 03 019. 743 agrees with the majority and can safely be ignored, but deciding between 249 333 423 and 317 is more difficult, as both readings are rare, as well as being grammatically and contextually appropriate. The agreement of 249 333 423 indicates that ερχεται παλιν was the reading of their ancestor, β. In the Nicetas group 317 is alone, and so the possibility of its reading being an aberration cannot be ignored. On the other hand, there is no apparent reason why 317 would omit παλιν if its exemplar contained it. The reading of 249 333 423, however, could very well have originated as a conflation of ερχεται and the majority reading και παλιν.

3.2.2. 423 Is a Copy of 333

There is abundant evidence suggesting that 333 and 423 are not only descended from a common ancestor, but that 333 was actually the exemplar used by the copyist of 423. 333 arrived in Italy at the end of the sixteenth century, but was copied in 1214 and at one time belonged to Archbishop Arsenius of Monembasia.¹ 423 names its scribe as Emmanuel μπαιβενις ὁ ἐκ μονεμβασίας, who copied the

¹ Aland et al., *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, 66; Gregory, *Textkritik*, 180; Scrivener and Miller, *Plain Introduction*, 1:230.

manuscript in 1556.¹ Thus 333 can plausibly be placed in the same location and time that 423 was copied.

In addition to the textual agreements discussed above, two types of evidence are discussed below, namely, shared distinctive readings and paleographical evidence.

Distinctive Readings of 333 423

Title του αυτου κυρου νικητα του του σερρων εις το(ν 423) κατα ιωαννην αγιον ευαγγελιον 333 423*

* συναγωγή εξηγήσεων των εις το κατά ιωαννην ευαγγέλιον γεγονυια παρα νικητα θεοφιλεστατου μετροπολιτου ηρακλειας του του σερρων 430; συναγωγή των εις το κατά ιωαννην θειον ευαγγέλιον διαφορων εξηγήσεων γεγονυια παρα νικητα διακονου της αγιωτατης του θεου μεγαλης εκκλησιας τουτου σερρων και διδασκαλου του και χρηματισαντος μετροπολιτου ηρακλειας της δυτικης 743; το β' βιβλιον του κατα ιωαννην αγιου ευαγγελιου 317²

333 and 423 share a title for the catena which is not present in, and is quite different from, those of the other witnesses with extant titles. The only difference between 333 and 423 is that the latter mistakenly replaces a neuter definite article with a masculine form, perhaps through assimilation to the nearer noun ιωαννην, when the article should agree with ευαγγέλιον.

1.45 ευρισκει φιλιππος τον ναθαναηλ και λεγει αυτω· ον εγραψε μωυσης εν τω νομω* και οι προφηται ευρηκαμεν, ιησουν τον υιον ιωσηφ τον απο ναζαρετ.

¹ Aland et al., *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, 72; Gregory, *Textkritik*, 188.

² Note that unlike the other titles, which are for the entire book, 317's title is actually for the second volume.

* μωσης εν τω νομω 430 743 NA28 Byz05] ο νομος 333 423

μωσης εν τω νομω is the majority reading. ο νομος is unique to 333 423.

2.12 μετα τουτο κατεβη εις καπερναουμ αυτος και η μητηρ αυτου και οι αδελφοι αυτου και οι μαθηται αυτου* και εκει εμειναν ου πολλας ημερας.

* και οι μαθηται αυτου 430 743 NA28 Byz05] omit 333 423

και οι μαθηται αυτου is the majority reading. 333 423 share this omission, which apparently originated by skipping from one instance of αυτου to the next.

Other manuscripts that share this error are 01 032S 1319 1463 2718 L335* L335C.

5.7 απεκριθη* ο ασθενων· κυριε, ανθρωπον ουκ εχω ινα οταν ταραχθη το υδωρ βαλη με εις την κολυμβηθραν· εν ω δε ερχομαι, αλλος προ εμου καταβαινει.

* απεκριθη 249 430 NA28 Byz05] απεκρινατο 333 423

απεκριθη is the majority reading. απεκρινατο is unique to 333 423.

5.29 και εκπορευσονται οι τα αγαθα ποιησαντες εις αναστασιν ζωης, οι δε τα φαυλα πραξαντες* εις αναστασιν κρισεως.

* πραξαντες 249 430 743 NA28 Byz05] πρασσοντες 333 423

Besides 333 423, the only witness that reads πρασσοντες is 05. πραξαντες is the majority reading.

11.28 ταυτα ειπουσα απηλθε και εφωνησε μαριαν* την αδελφην αυτης λαθρα ειπουσα· ο διδασκαλος παρεστι και φωνει σε.

* μαριαν 249 317 743 869 Byz05] μαρθα 333 423; μαριαμ NA28

μαρθα is unique to 333 423. μαριαν is the majority reading.

14.24 ο μη αγαπων με τους λογους μου ου τηρει· και ο λογος ον ακουετε* ουκ
εστιν εμος αλλα του πεμψαντος με πατρος.

* ακουετε 317 743 NA28 Byz05] ελαλησα 333 423

ακουετε is the majority reading. ελαλησα is unique to 333 423.

16.2 αποσυναγωγους ποιησουσιν υμας· αλλ' ερχεται ωρα ινα πας ο αποκτεινας
υμας δοξη λατρειαν προσφερειν* τω θεω.

* προσφερειν 317 743 NA28 Byz05] προφερειν 333 423

προσφερειν is the majority reading. προφερειν is unique to 333 423.

16.30 νυν οιδαμεν οτι οιδας παντα και ου χριαν εχεις ινα τις σε ερωτα· εν τουτω
πιστευομεν* οτι απο θεου εξηλθες.

* πιστευομεν 317 743 NA28 Byz05] πεπιστευκαμεν 333 423

πιστευομεν is the majority reading. πεπιστευκαμεν is unique to 333 423.

17.18 καθως εμε απεστειλας εις τον κοσμον, καγω απεστειλα* αυτους εις τον
κοσμον·

* απεστειλα 317 743 NA28 Byz05] απεστειλας 333 423

απεστειλα is the majority reading. 333 423 both read a second person verb
instead of a first person, despite the previous word being καγω, perhaps through
assimilation to απεστειλας earlier in the verse. A few other manuscripts that
make this error are 213 2766 L252-2.

19.10 λεγει ουν αυτω ο πιλατος· εμοι ου λαλεις; ουκ οιδας οτι* εξουσιαν εχω
σταυρωσαι σε και εξουσιαν εχω απολυσαι σε;

* οτι 317 743 NA28 Byz05] omit 333 423

οτι is the majority reading. The only other witness to omit οτι is L1076S.

Paleographic Evidence that 423 Is a Copy of 333

333 is damaged and sometimes difficult to read or even illegible. 423 often leaves spaces in the text that correspond to these damaged sections of 333.¹ A good example of this may be found on 333 folio 237r lines 41-43, transcribed here. The text in curly brackets at the beginning of each line is illegible or difficult to read in 333 (see plate 2), and was reconstructed using the other witnesses of Nicetas.

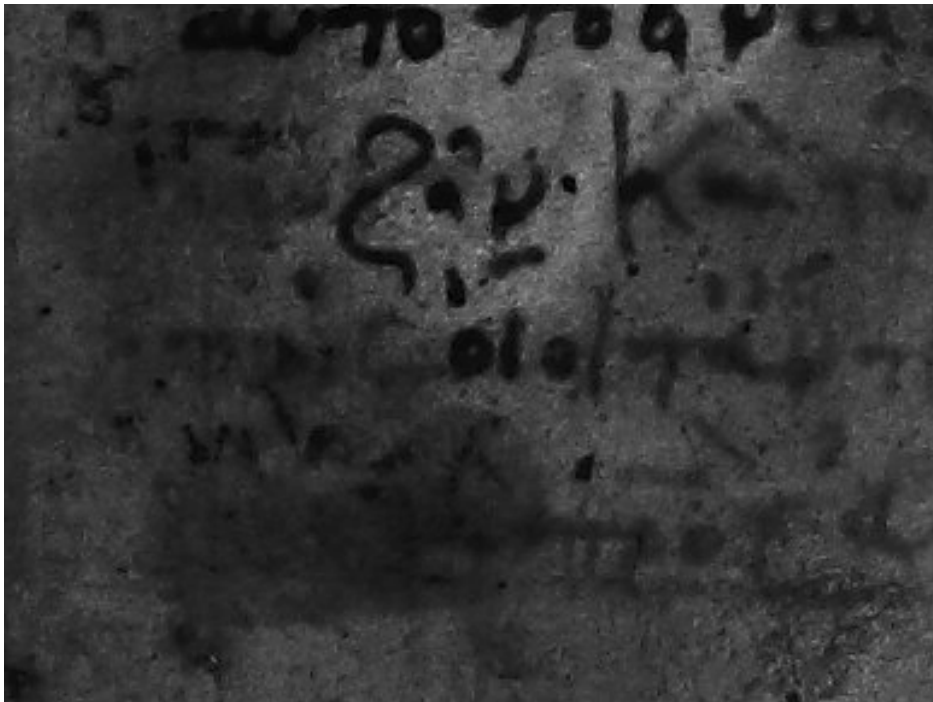
|Line 41|{του} ζην και του ειναι συνεχομενου αλλ ως εκειθεν υπαρχοντος
αχρονως και αναιτιως επει ετερως

|Line 42|{πως} οιοι ταν τις αυτον δια τον πῶα ζην ειπερ εστι και αυτος κατα φυσιν
ζωη και μην τουτο γε εστι της εκ

|Line 43|{θῦ και} πῶος ευγενειας αποδειξις και της κατα φυσιν ταυτοτητος
μηνυσις ακριβης ου γαρ εφη ζωογονεισθαι

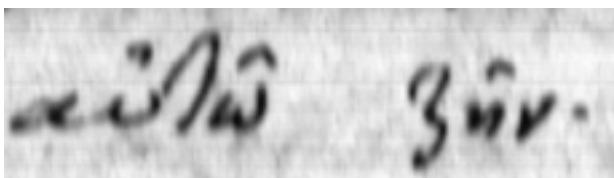
¹ Reuss, *Katenen*, 207, noticed that the scribe of 423 often could not read the exemplar but made no connection with 333, a manuscript he does not discuss at all.

Plate 2. 333 folio 237r lines 41-43

The copyist of 423 reproduces the text (but not the page layout) of these three lines from 333 exactly, leaving a blank space for each word that could not be deciphered. On 423 folio 208v line 30 there is a space where the scribe could not read the word $\tau\omicron\upsilon$ in 333 folio 237r line 41.

Plate 3. 423 folio 208v line 30

On 423 folio 209r line 2 there is a space where the scribe could not read $\pi\omega\varsigma$ in 333 folio 237r line 42.

[illegible]

он спороз.

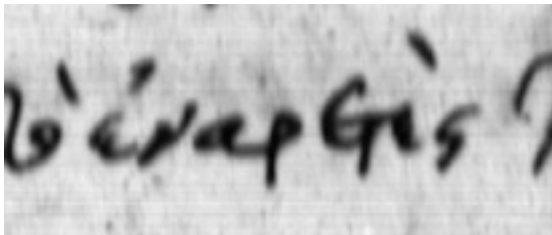
39

Plate 6. 333 folio 238r line 34

The scribe of 423, unable to make sense of 333, simply copied the shape of the indecipherable text. Like 333, the result in 423 is difficult to understand, but the letter combination looks more like ετ than στ. εναρετες, too, is absent from TLG.¹

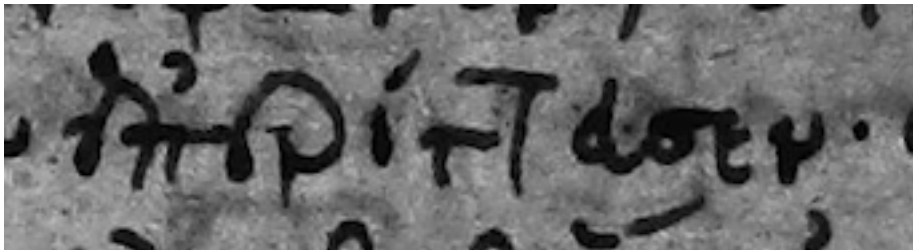
Plate 7. 423 folio 211r line 16

Another example occurs at 333 folio 229r line 34 in an extract attributed to Chrysostom discussing the lemma of John 6.12-13. 333 reads επεριττευσεν, though the awkward and uncharacteristic επ ligature may cause some uncertainty as to what the word actually. This reading is confirmed, however, by 430 folio 271v line 18 and 249 folio 246r line 27, both of which clearly read επερισσευσεν.

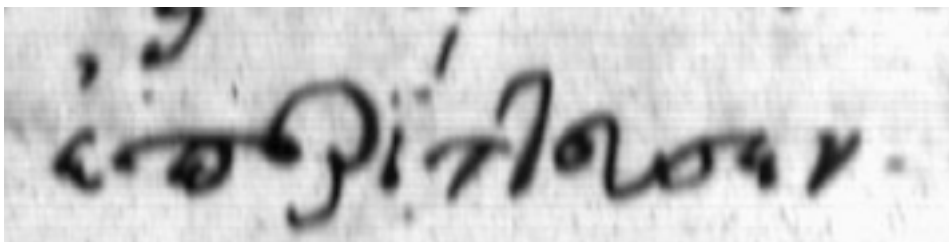
¹ Ibid.

Plate 8. 333 folio 229r line 34

In the corresponding passage of 423 on folio 187r line 16 the copyist attempts to reproduce the word with the questionable ligature, but the results are rather unintelligible. The ε just barely drops below the top line of the π, and the way the lower half of the ρ curves back makes it somewhat resemble a ζ.

Plate 9. 423 folio 187r line 16

3.2.3. 423 (John 20.24 ff.) Is a Copy of 333S

Percentage of Agreement

The end of John in 333 was replaced by a supplement at some point. It appears to have happened before 423 was copied as 423 continues to follow 333 in the supplement. 333S is extant at nineteen total variation units (including four repeated verses), and 423 is extant at seventeen of these. In the seventeen variation units where 333S and 423 are both extant, they are in agreement 100%.

In contrast, 333S agrees with 317 743 (the only other witnesses extant at this point in the gospel) in only three out of nineteen variant readings, or only 15.79%.

Distinctive Readings

20.31 ταυτα δε γεγραπται ινα πιστευσητε οτι ιησους εστιν ο χριστος*¹ ο υιος του θεου*², και*³ ινα πιστευοντες*⁴ ζωην*⁵ εχητε εν τω ονοματι αυτου.

*¹ ταυτα δε γεγραπται ινα πιστευσητε οτι ιησους εστιν ο χριστος 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

*² ο υιος του θεου 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

*³ και 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

*⁴ πιστευοντες 317 743 NA28 Byz05] πιστευσαντες 333S 423

*⁵ ζωην 317 743 NA28 Byz05] + αιωνιον 333S 423

All these changes add up to quite a different and much shorter verse.

333S 423 ινα πιστευσαντες ζωην αιωνιον εχητε εν τω ονοματι αυτου

The origin of the distinctive form of text here is easily explained, as the text is part of the commentary rather than an independent lemma. Yet in the absence of any other lemma, and the fact that this text is marked with diples, it appears that the copyist intends it to function as the lemma.

21.15 οτε ουν ηριστησαν*¹ λεγει τω σιμωνι πετρω*². σιμων ιωνα*³, αγαπας με πλειον*⁴ τουτων; λεγει αυτω· ναι κυριε, συ οιδας οτι φιλω σε. λεγει αυτω· βοσκει τα αρνια μου*⁵.

*¹ οτε ουν ηριστησαν 317 333S-1 423-1 743 NA28 Byz05] omit 333S-2 423-2

*² πετρω 317 743] + ο ιησους 333S 423 NA28 Byz05

*³ ιωνα 317 333S-1 423-1 743 Byz05] omit 333S-2 423-2; ιωαννου NA28

*⁴ πλειον 317 333S-1 423-1 743 Byz05] πλεον 333S-2 423-2 NA28

*⁵ λεγει αυτω βοσκε τα αρνια μου 317 743 NA28 Byz05] λεγει αυτω βοσκε
τα προβατα μου 333S-2 423-2; omit 333S-1 423-1

Here 333S has two instances of 21.15, both marked as lemma. 423 agrees with 333S at every variant unit in both instances of the verse, while 317 and 743 have only one lemma and agree with each in all five variants.

3.3. Group 2: 317 869

Percentage of Agreement

317 and 869 are both extant at 73 variation units and agree in 62 of those, yielding 84.93% agreement, the highest level of agreement outside of the group 1 witnesses. The high level of agreement and unique reading discussed below suggest that 317 and 869 are both descendants of a now lost manuscript, here referred to as γ.

The grouping tool lists 249 423 869 as three of the four manuscripts that agree most with 317, all at 85.7%, followed by 333 at 78.6%. For 869, the manuscripts listed with the highest levels of agreement are 423 at 95%, 249 at 94.4% and 333 at 90.7%.¹

Of all the Nicetas witnesses, 317 and 869 have the lowest agreement with the majority text in John 1-10 according to the INTF's grouping tool: 869 at 79.8% and 317 at only 57.1%. As mentioned above, however, the figure for 317 is based on only 14 test passages and thus is of limited value in determining the

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

manuscript's textual character.¹ In terms of ranking, Morrill lists 317 as the 13th and 869 as the 65th least similar to the majority text, out of 1,739 manuscripts. 869 is not extant in chapter 18, but 317 agrees with the majority text 94.9%, placing it 111th out of 1,652 manuscripts. Morrill also notes that 317 has a relatively large difference in agreement with the majority text between the first (verses 1-21) and second (verses 21-40) halves of chapter 18. The list contains 48 manuscripts ranging from a difference of 8.7% to 4%. 317 has a difference of 4.1%.²

Distinctive Reading

11.30 ουπω δε εληλυθει ο ιησους εις την κωμην, αλλ' ην ετι εν τω τοπω οπου υπηντησεν* αυτω μαρθα.

* υπηντησεν 249 333 423 743 NA28 Byz05] προσυπηντησεν 317 869

προσυπηντησεν is found in 317 869 only. υπηντησεν is the majority reading. The difference in meaning between the two is small. BDAG lists two meanings for υπανταω: "in a friendly sense *meet*," and "in a hostile sense *encounter, oppose*," and further mentions that υπανταω and απανταω are often used interchangeably in New Testament witnesses.³ BDAG has no listing for προσυπανταω, but LSJ gives its meaning as, "meet with."⁴ It is possible, though far from certain, that προσυπηντησεν in 317 869 arose due to influence from the

¹ Ibid.; Aland et al., *Text und Textwert der griechischen Handschriften des Neuen Testaments: V. Das Johannesevangelium, 1. Testellenkollation der Kapitel 1-10*, 1,1:34.

² Morrill, "John 18," 108, 116.

³ Walter Bauer et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3rd ed. (Chicago: University of Chicago Press, 2000), 1029, s.v. υπανταω.

⁴ H.G. Liddell, Robert Scott, and H.S. Jones, *The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon*, ed. Thesaurus Linguae Graecae Project (University of California, Irvine, 2011), <http://www.tlg.uci.edu/lsg/>, s.v. υπανταω.

immediately preceding commentary extract attributed to Gregory of Nazianzus, in which 317 and 869 both read *ἡ δε ετοιμῶς ἐδράμε πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπ᾿ αὐτῶν ἐθέλει*. In 869 this phrase occurs at folio 229v line 9, three lines before the lemma, and in 317 at folio 43v lines 5-6, two lines before the lemma.

3.4. Group 3, Remaining Witnesses: 430 743

While 743 and 430 are here grouped together as “other witnesses,” this grouping does not imply any relationship between them.

430

The manuscript closest textually to 430 is 869. The two witnesses agree in 63 of 109 variation units where both witnesses are extant, yielding 57.8% agreement. 430 and 317, the other group 2 witness, do not overlap and so cannot be directly compared. Next are 249 at 56.5%, 333 at 53.4% and 423 at 45.6%. Compared to the group 1 and 2 witnesses, then, 430 has a low level of agreement with the other manuscripts.

These low figures, while accurate, were formed in a way that emphasizes the differences between manuscripts, and so risk giving the impression that there is less agreement between the witnesses than there actually is. The grouping tool, however, illustrates the similarity between 430 and the other witnesses, listing 423 (91.3% agreement) as the witness textually closest to 430, with 249 (90.7%) and 333 (90%) not far behind. 743 is also listed as a more distant relation with 84.9% agreement. The grouping tool lists 430 as having 83.2% agreement with the majority text in John 1-10, putting it at 95th place out of 1,739. This level is comparable to most of the group 1 and 2 witnesses, and suggests that the

differences between 430 and those witnesses is not primarily due to contamination from the majority text.¹

The textual character and early date of 430 thus show it to be an independent witness to the text of Nicetas. Despite its separation from the other witness, 430 still contains readings distinctive to Nicetas's text of John.

1.21 τι* ουν; ηλιας ει συ; και λεγει· ουκ ειμι. ο προφητης ει συ; και απεκριθη· ου.

* τι 333 430] και ηρωτησαν αυτον τι 423 NA28; {και ηρωτησαν} αυτον τι 743 Byz05

In verse 20 John the Baptist is the speaker. Verse 21 begins with a shift to the priests and Levites speaking. The majority reading indicates the shift with the phrase και ηρωτησαν αυτον, as read in 423 and possibly 743, though part of the text is illegible. Some manuscripts, such as 01 and 1241, have different wordings, but 333 430 are unique in omitting any transitional phrase and beginning with the priests' and Levites' question.

743

743 has a low level of agreement with all other witnesses to Nicetas and is noticeably closer to the majority text of John. 430 and 743 are the furthest from each other textually, agreeing in only 202 out of 634 variation units, or 31.5%. The Nicetas witness closest to 743 is 249, which agrees with 743 in 170 out of 415 shared readings, or 40.96%. The grouping of lemmata into much larger units and

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters"; Morrill, "John 18," 108.

the rearrangement and addition of commentary extracts not found in the other witnesses are evidence of thorough and deliberate revision.

The INTF's grouping tool does not list any of the other Nicetas witnesses as being textually close to 743, though for some of the other Nicetas witnesses 743 is listed. 743 is the 5th closes relation to 249 at 87.3%; the 5th closest to 333 at 87.1%; the 6th closest to 423 at 86.6%; the 5th closest to 869 at 86.5%; and the 49th closest to 430 at 84.9%. As for agreement with the majority text, the grouping tool places 743 at 88.1% in John 1-10, which is several points higher than the other witnesses. In John 18 Morrill places 743 at 96.1% majority text agreement.¹

As a witness to Nicetas, then, 743 is highly contaminated and its relationship to the other witnesses cannot be determined. One wonders if the biblical text was actually replaced when the text was revised, but such does not seem to be the case. Despite the contamination, 743 still contains some rare and unique readings peculiar to Nicetas's catena.

11.9 απεκριθη ο ιησους· ουχι δωδεκα ωραι εισι της ημερας; εαν ουν* τις περιπατη εν τη ημερα, ου προσκοπται, οτι το φως του κοσμου τουτου βλεπει·

* ουν 249 317 333 423 743 869C] omit 869* NA28 Byz05

ουν is unique to Nicetas. Omitting it is the majority text reading.

3.5. Conclusion and Stemma

The following list shows how much each manuscript agrees with every other manuscript, arranged from highest to lowest percentage of agreement, except for

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters"; Morrill, "John 18," 212.

the 333S readings, which are listed last. 317 cannot be compared directly with 430 because they do not overlap, and the only witnesses that overlap with 333S are 317 423 743. 333S readings are listed separately from 333 readings. “Extant” refers to the number of variation units where both witnesses listed are extant, and, “Agree,” refers to the number of variation units in which these witnesses have the same reading.

Witnesses	Extant	Agree	Percentage
<i>Group 1 Only</i>			
333 423	637	578	90.74%
249 333	419	378	90.21%
249 423	388	334	86.08%
<i>Group 2 Only</i>			
317 869	73	62	84.93%
<i>All Others</i>			
249 869	254	196	77.17%
249 317	132	100	75.76%
333 869	253	182	71.94%
423 869	223	160	71.75%
317 333	322	202	62.73%
317 423	320	185	57.81%
430 869	109	63	57.8%
249 430	216	122	56.48%
333 430	277	148	53.43%
423 430	251	115	45.82%
249 743	415	170	40.96%
333 743	662	251	37.92%
743 869	253	89	35.18%
317 743	328	110	33.54%
423 743	273	86	31.86%
430 743	634	202	31.5%
<i>333S</i>			
333S 423	17	17	100%
333S 317	19	3	15.79%
333S 743	19	3	15.79%

249 333 423 have a high level of agreement and share several unique or distinctive readings. They form a closely related group descended from the lost ancestor β .

333 423 show the highest level of agreement of all witnesses and share several unique and distinctive readings not found in 249. Damaged sections of 333 correspond to skipped text in 423, and poorly written characters in 333 are reproduced in 423, thus showing 423 to be a copy of 333. Moreover, 423 always agrees with 333S against 317 and 743, showing that the end of 423 is a copy of 333S.

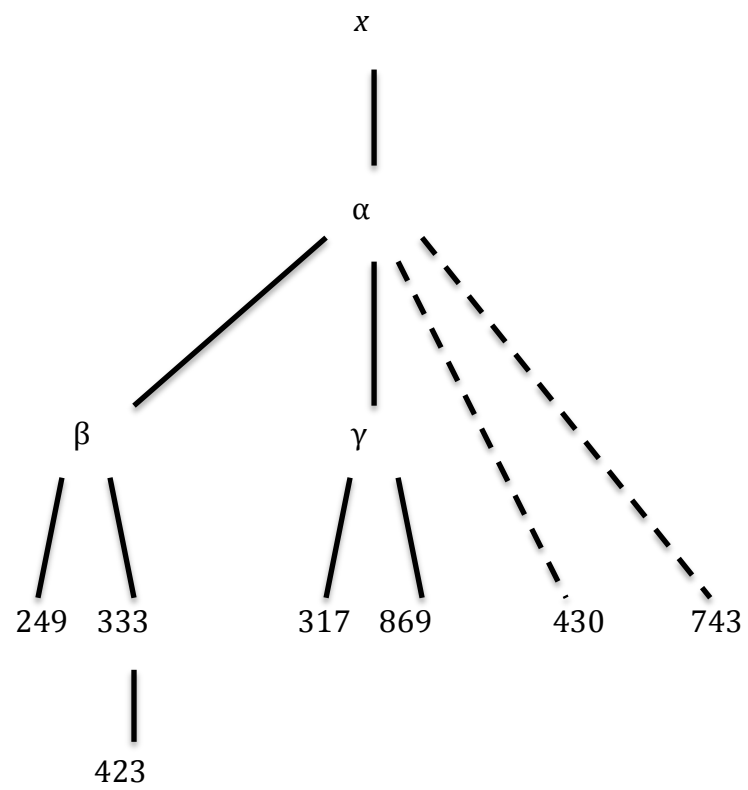
317 869 have a high level of agreement and share one reading not known to exist in any other copy of the Gospel of John, suggesting that 317 869 are descended from a now lost ancestor, γ .

430 is an independent witness to Nicetas with an idiosyncratic text. Nonetheless, it contains a similar level of majority text readings to the manuscripts in groups 1 and 2.

743 contains the text of Nicetas but also shows signs of deliberate revision and has a considerably higher level of contamination from the majority text than the other witnesses.

In the stemma below, x represents the autograph and α the archetype. The interrupted lines connecting 430 and 743 to the archetype represent any intermediate stages that resulted in these two witnesses having such different text forms to all the other witnesses.

Figure 1. Stemma of Nicetas's Catena on John.

4. Unshared Readings

4.1. Introduction

Below is an examination of representative samples of readings contained in each witness to Nicetas's text of John's Gospel, but not shared with any other witnesses of Nicetas. Such readings will here be referred to as "unshared readings."

Unshared readings are distinct from singular readings in that unshared readings may be found in other New Testament manuscripts that do not contain Nicetas's catena, while singular readings, as the term is normally understood, are found in one manuscript only.

The aim of this study is to understand better the textual peculiarities of each manuscript and certain habits of their copyists through unshared readings. The approach used is adapted from the established practice of using singular readings to profile scribal habits.¹ The rationale for this is that the text examined here is not a continuous text manuscript of John's Gospel, but a catena that includes John alongside other text. These catena witnesses comprise their own identifiable group within the larger New Testament textual tradition and have their own form of John's Gospel. Thus variation units where one witness departs from all others is likely to be a departure from the text form used by Nicetas and thus reveal information about the witness or its ancestor.

¹ Ernest Cadman Colwell, *Studies in Methodology in Textual Criticism of the New Testament*, New Testament Tools and Studies 9 (Leiden: Brill, 1969) was important in developing this method; for a more recent example, see James R. Royse, *Scribal Habits in Early Greek New Testament Papyri* (Leiden: Brill, 2007); Edgar Ebojo, "A Scribe and His Manuscript: An Investigation into the Scribal Habits of Papyrus 46 (p. Chester Beatty II – P. Mich. Inv. 6238)" (University of Birmingham, 2014) argues that the concept of scribal habits should be used more inclusively than it usually has been.

Each section contains a list of all unshared readings, including singular readings, along with examinations of individual readings. The majority text is represented by the edition of Maurice Robinson and William Pierpont.¹ All other textual information was gathered from the IGNTP's collation editor.

4.2. 249

Extant Variants 419

Unshared Readings 5 (1.193% of total²)

04.20.01, 06.26.01, 06.37.01, 08.19.01, 10.08.02

5 Examined Readings

4.20 οι πατερες ημων* εν τω ορει τουτω προσεκυνησαν· και υμεις λεγετε οτι εν ιεροσολυμοις εστιν ο τοπος οπου δει προσκυνειν.

* ημων 333 423 430 743 NA28 Byz05] υμων 249

Confusion of ημων (the majority reading) and υμων is very common. Here υμων makes no sense in context, as it results in Jewish worship taking place in Samaria, and is found in only 249 2766.

6.26 απεκριθη αυτοις ο* ιησους και ειπεν· αμην αμην λεγω υμιν, ζητειτε με ουχ οτι ειδετε σημεια, αλλ' οτι εφαγετε εκ των αρτων και εχορτασθητε.

* ο 333 423 430 743 869 NA28 Byz05] omit 249

¹ Maurice Robinson and William Pierpont, eds., *The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005* (Southborough, Massachusetts: Chilton Book Publishing, 2005).

² Percentages are rounded to three decimal places.

The inclusion or exclusion of an article before a proper name is a very common variation. Including it is the majority reading, while 01 213 249 1241 2106 omit the word.

6.37 παν ο διδωσι μοι ο πατηρ προς εμε* ηξει, και τον ερχομενον προς με ου μη εκβαλω εξω,

* εμε 333 423 430 869 NA28 Byz05] με 249

με is the majority reading. In addition to the Nicetas witnesses 333 423 430 869, εμε is found in P66 P75 01 07 017 019 029 037 038 047 0211.

8.19 ελεγον ουν* αυτω· που εστιν ο πατηρ σου; απεκριθη ιησους· ουτε εμε οιδατε ουτε τον πατερα μου· ει εμε ηδειτε, και τον πατερα μου αν ηδειτε.

* ουν 249C 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 249*

The omission, found in 249 at on folio 331v line 9, may have originated by the copyist skipping from the end of ελεγον to the end of ουν. The correction appears to belong to the original scribe and was performed by adding an abbreviation of -ον over the γ in ελεγον and turning the original ending of the word into the separate word ουν. The omission is also found in 07 013 019 021 022 028 029 032 033 036 037 038 039 044 045 0141 0211 0264 357 821 884 992 994 1009 1079 1463 2192 2575 2718 2790. The majority text includes ουν.

10.8 παντες οσοι ηλθον προ εμου κλεπται εισι και λησται, αλλ' ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα*.

* αλλ ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 249

αλλ ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα is the majority. The only witness that omits all six words is 249. It is conceivable that the copyist's eyes skipped from λησται to προβατα, however, catena manuscripts sometimes lack sections of biblical text with no obvious transcriptional or contextual reason. Perhaps this phenomenon occurs through confusion over the way the lemmata are divided in the exemplar, or that a lemma was not clearly identified as such.

Analysis of 249

The unshared readings in 249 consist of two substitutions and three omissions. The substitution at 6.37 agrees with the majority text, and the omission at 10.8 is a singular reading. All variants appear accidental or have little effect on the sense of the passage with the exception of 10.8, an omission of six words. This omission is best explained by the nature of catenae rather than anything internal to the lemma itself. Thus 249 appears to have been a very careful copy of its exemplar.

4.3. 317

Extant Variants 329

Unshared Readings 52 (16.061% of total)

10.26.03, 11.08.02, 11.10, 11.20.01, 11.29.01, 11.31.04, 11.41.02, 12.13.02,
12.15.02, 12.22.02, 12.35.03, 12.39.01, 12.40.01, 13.11, 13.23.03, 13.30.02,
13.32.01, 13.33.01, 13.38.02, 14.02.01, 14.02.03, 14.04.01, 14.11, 14.27,
15.02, 15.06.04, 15.07, 16.29.04, 17.04.02, 17.16, 17.19, 17.20.02, 17.24.02,
18.21.02, 18.23.02, 18.25.02, 18.29.01, 18.30.02, 18.31.01, 19.03.01, 19.08,

19.20, 19.24.03, 19.34.01, 19.40.02, 20.11.01, 20.14, 20.25.01, 21.16.01,
21.16.03, 21.17.01, 21.20.02

37 Examined Readings

10.26 ἀλλ' υμεις ου πιστευετε μοι, οτι ουκ εστε εκ των προβατων των εμων,
καθως ειπον υμιν*.

* καθως ειπον υμιν 249 333 423 743 869 Byz05] καθως {1}ε ειπον υμιν
317; omit NA28

καθως ειπον υμιν is the Majority reading. The reading in 317, though
uncertain, is unique. The word δε is the most likely reading for three reasons: it
fits grammatically and contextually; it fits the space available (see folio 24r line
11); and it is quite similar to και καθως ειπον υμιν in 2680.

11.8 λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου· ραββι, νυν εζητουν σε λιθασαι οι ιουδαιοι*,
και παλιν υπαγεις εκει;

* λιθασαι οι ιουδαιοι 249 333 423 743 NA28 Byz05] οι ιουδαιοι λιθασαι
317; ιουδαιοι λιθασαι 869

249 333 423 743 read λιθασαι οι ιουδαιοι in agreement with the majority
text. 317 agrees with 011 030 038 1 13 69 118 124 138 157 205 209 346 357 397
543 565 732 788 826 828 884 994 1093 1241 1242 1424 1582 2193 2561 2575
2713 2718 2886 L425 in reading οι ιουδαιοι λιθασαι. Since 317 and 869 share a
common ancestor, it is likely that the reading ιουδαιοι λιθασαι arose through 869
(or a more recent ancestor) omitting the article due to homeoteleuton, skipping
from the end of λιθασαι to ιουδαιοι. The only other manuscripts that read
ιουδαιοι λιθασαι are 1293 L1000.

11.10 εαν δε τις περιπατη εν τη* νυκτι, προσκοπτει, οτι το φως ουκ εστιν εν αυτω.

* τη 249 317C 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 317*

τη is the majority reading. Other than 317*, the only manuscripts that omit τη are 1093 1219. The correction seems to have ben made by a different hand, as the shape of the τ is different than that in the main text. The presence or absence of the article makes no difference to the meaning.¹

11.20 η ουν μαρθα ως ηκουσεν οτι* ιησους ερχεται υπηντησεν αυτω· μαρια δε εν τω οικω εκαθεζετο.

* οτι 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] + ο 317

249 333 423 743 869 agree with the majority reading, οτι. The addition of the article is found in 021 038 317 397 792 892S L60*.

11.29 εκεινη δε* ως ηκουσεν ηγερθη και ηρχετο προς αυτον.

* δε 249 333 423 743 869 NA28] omit 317 Byz05

317 appears to have been assimilated to the majority text, which omits δε.

11.31 οι ουν ιουδαιοι οι οντες μετ' αυτης εν τη οικια και παραμυθουμενοι αυτην, ιδοντες την μαριαν οτι ταχεως ανεστη και εξηλθεν, ηκολουθησαν αυτη λεγοντες οτι υπαγει εις το μνημειον* ινα κλαυση εκει.

*μνημειον 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] μνημα 317

μνημα, which does not agree with the preceding article, is unique to 317. μνημειον is the majority reading.

¹ Bauer et al., *BDAG*, s.v. νυξ.

11.41 ηραν ουν τον λιθον οπου ην. ο δε ιησους ηρε τους οφθαλμους ανω και ειπε*.
πατερ, ευχαριστω σοι οτι ηκουσας μου.

* ειπε 249 333 423 743 869] ειπεν 317 NA28 Byz05

As seen in 249 333 423 743 869, Nicetas witnesses usually omit final ν before words beginning with a consonant. 317 here departs from that general practice.

12.13 ελαβον τα βαια των φοινικων και εξηλθον εις συναντησιν αυτω* και εκραζον λεγοντες· ωσαννα· ευλογημενος ο ερχομενος εν ονοματι κυριου, βασιλευς του ισραηλ.

* αυτω 249 333 423 743 NA28 Byz05] αυτου 317

αυτω is the majority reading. 317 agrees with 05 036 168 377 382 397 807 841 884 1009 1029 1093 1128 1242 1797 2106 2615 2718 2786 L60 L329 in reading αυτου.

12.15 μη φοβου, θυγατερ σιων· ιδου ο βασιλευς σου ερχεται σοι*, καθημενος επι πωλον ονου.

* σοι 249 333 423 743] omit 317 NA28 Byz05

317 agrees with the majority text in omitting σοι. The other witnesses to Nicetas include the word in agreement with 138 168 357 397 565 792 884 992 994 1230 2106 2575 L60.

12.35 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· ετι μικρον χρονον το φως εν υμιν εστι. περιπατειτε εως το φως εχετε, ινα μη* σκοτια υμας καταλαβη· και ο περιπατων εν τη σκοτια ουκ οιδε που υπαγει.

* μη 249 333 423 743 NA28 Byz05] + η 317

249 333 423 743 agree with the majority text in reading μη. 317 includes the word η, as do 01Cca 017 019 030 033 037 041 044 1 118 157 205 209 213 565 596 865 1014 1079 2119 1319 1321 1344 1463 1582 1654 2193 2223 2411 2680 2713 2886 L32-1 L32-2 L252-2.

12.39 δια τουτο ουκ ηδυναντο πιστευειν, οτι παλιν* ησαιας ειπε·

* παλιν 249 333 423 743 NA28 Byz05] παλαι 317

παλιν is the majority reading. παλαι is a singular reading and appears to be a transcriptional error for παλιν.

12.40 τετυφλωκεν αυτων τους οφθαλμους και πεπωρωκεν* αυτων την καρδιαν, ινα μη ιδωσι τοις οφθαλμοις και νοησωσι τη καρδια και επιστραφωσι, και ιασωμαι αυτους.

* πεπωρωκεν 249 333 423 743 Byz05] επωρωσεν 317 NA28

πεπωρωκεν is the majority reading. 317 reads επωρωσεν in agreement with P66 P75 01 02 03 017 019 032 033 038 041C 044 13 33 69 124 213 346 397 543 579 788 826 828 865 1071 1079 1219 1230 1321 1571S 2193* 2411 2561.

13.11 ηδει γαρ τον παραδιδοντα αυτον· δια τουτο ειπεν* ουχι παντες καθαροι εστε.

* ειπεν 249 333 423 743 Byz05] + οτι 317 NA28

The majority text reads ειπεν. The addition of οτι is an ancient reading found in P66 03 019 032 044 157 213 317 397 799 1071 1242 1293 1321 2193 2561.

13.23 ἦν δὲ ἀνακείμενος εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἰησοῦ, ὃν*
ἠγάπα ὁ ἰησοῦς.

* ὃν 333 423 743 NA28 Byz05] + καὶ 317

The addition of καὶ is a rare reading, found in only 05 317. 333 423 743 agree with the majority text in omitting the word.

13.32 εἰ ὁ θεὸς ἐδοξασθῇ ἐν αὐτῷ* καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθύς
δοξάσει αὐτόν.

* εἰ ὁ θεὸς ἐδοξασθῇ ἐν αὐτῷ 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

εἰ ὁ θεὸς ἐδοξασθῇ ἐν αὐτῷ is the majority reading. 317 agrees with P66
01* 03 04* 05 019 032 033 041* 0141 1 213 295 579 799 821 865 992 1009 1014
1071 1079 1219* 1319 1546 1571S 1654 1689 1788 1797 2192 2411 2718 L253
L335 L1075* Chrysostom in omitting the phrase.

Choosing a reading for the text of Nicetas here is difficult. With only three independent witnesses (423 is a copy of 333 and so is excluded from consideration), the external evidence is no necessarily conclusive by itself, especially since 333 743 may have been assimilated to the majority text. On the other hand, there are several ways to account for the omission in 317. The copyist might have omitted the phrase accidentally due to homeoteleuton, skipping from ὁ θεὸς ἐδοξασθῇ ἐν αὐτῷ in verse 31 to ἐν αὐτῷ in verse 32, or the phrase might have been omitted consciously as being redundant. The copyist of 317 might have been familiar with a form of text that omits the phrase, which is quite an ancient

and widespread reading. The better external evidence for the majority reading, slight though it is, has been followed for the text.¹

13.33 τεκνια, ετι μικρον μεθ' υμων ειμι· ζητησετε με, *και καθως ειπον τοις ιουδαιοις οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν, και υμιν λεγω αρτι.

* και 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

Omitting και is a rare reading, present in only 205 317 1344 L1091

Chrysostom, though Chrysostom lacks much of the surrounding text as well. The word may have been omitted as superfluous or perhaps due to the homeoarchton of και καθως.

14.2 εν τη οικια του πατρος μου πολλαι μοναι εισιν*¹. ει δε μη, ειπον αν υμιν οτι*² πορευομαι ετοιμασαι τοπον υμιν;

*¹ εισιν 333 423 743 NA28 Byz05] εισι 317

333 423 743 read εισιν apparently based on the next word in the lemma being ει, while 317 reads εισι presumably because the next word in the commentary text is πολλας (317 folio 135v line 26).

*² οτι 333 423 743 NA28] omit 317 Byz05

P66C* 01 02 03 04* 05 017 019 032 033 041 044 0211 13 22 33 69 124
138 213 346 357 397 543 544 565 579 788 799 826 828C 865 884 892 992 994
1071 1079 1093 1192 1210 1219 1319 1321 1546 1571S 1582 1654 1689 1797

¹ Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, 2nd ed. (Stuttgart: German Bible Society, 1994), 205–206 discusses the UBS committee's decision to include ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω in the text but enclosed in brackets to express their doubts. The commentary also gives their decision a "C" rating, indicating a low level of confidence.

2193 2411 2575 2786 L32-1 support οτι. 317 appears to have been assimilated to the majority text, which omits οτι.

14.4 και οπου εγω* υπαγω οιδατε, και την οδον οιδατε.

* εγω 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

εγω is the majority reading. 317 omits the word in agreement with P66 05 019 032 038 1 13 69 138 346 367 377 397 543 565 788 799* 807 826 865 884 994 1424 1582 1654 1689 1797 2575 2786 L847-2 Chrysostom. εγω might easily be viewed as superfluous and omitted either consciously or unconsciously.

14.11 πιστευετε μοι οτι εγω εν τω πατρι και ο πατηρ εν εμοι· ει δε μη, δια τα εργα αυτα πιστευετε μοι*.

* μοι 333 423 743 Byz05] omit 317 NA28

μοι is the majority reading. 317 omits the word, perhaps deeming it unnecessary. μοι is omitted in P66 P75 01 05 019 032 33 579 1071* L17-1 L32-1 L425-1 L735-1 L1077-1 L1096-1 also.

14.27 ειρηνην αφημι υμιν, ειρηνην την εμην διδωμι υμιν· ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω* διδωμι υμιν. μη ταρασσεσθω υμων η καρδια μηδε δειλιατω.

* διδωμι υμιν ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

The majority text, including 333 423 743, read διδωμι υμιν ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω. The words are omitted by 317, as well as 213 295 357 544 884 994 1010 1293 1571S 2223 2575 2718 L252-2 L253 L335-2* L335-2C L387-2 Chrysostom, though 2223 omits some of the surrounding text as well.

15.2 παν κλημα εν εμοι μη φερων καρπον αιρει αυτο, και παν το καρπον φερων
καθαιρει αυτο ινα πλειονα καρπον* φερη.

* πλειονα καρπον 333 423 743 Byz05] καρπον πλειονα 317 NA28

πλειονα καρπον is the majority reading, while καρπον πλειονα occurs in 01
03 019 021 033 044 33 157 213 317 397 579 865 1010 1071 1293 2786.

15.6 εαν μη τις μεινη εν εμοι, εβληθη εξω ως το κλημα και εξηρανθη και
συναγουσιν αυτα και εις το* πυρ βαλλουσι και καιεται.

* το 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

The majority text includes το, but its omission is also a very common
reading found in P66 P75 01 02 03 05 07 011 013 017 019 021 028 033 036 037
038 039 041 044 045 0141 0211 0233 13 18 35 69 124 138 157 168 213 226 265
317 357 543 544 565 579 732807 821 841 865 892 994 1009 1010 1014 1029
1079 1093 1128 1192 1219* 1230 1241 1242 1293 1329 132 1424 1546 1788
1797 2192 2223 2411 2561 2575 2615 2768 L5 L32-1 L32-2 L32-3 L32-4 L60-1
L60-2 L141-3 L252-1 L252-2 L329 L425-1 L425-2 L663-2 L663-3 L704-1 L704-2
L847-1 L847-2 L847-3 L1073 L1076S L1077-1 L1077-2 L1082-1 L1082-2 L1086-
1C L1086-3 L1096-1 L1096-2 L1692.

15.7 εαν μεινητε εν εμοι και τα ρηματα μου εν υμιν μεινη, ο εαν θελητε
αιτησεσθε*, και γενησεται υμιν.

* αιτησεσθε 333 423 743 Byz05] αιτησασθε 317 NA28

αιτησεσθε, a future indicative, is the majority reading. The aorist
imperative αιτησασθε is also a common reading found in P75 02 03 05 019 021
033 036 0141 0233 1 13 124 213 295 346 377 382 397 543 565 788 799 807 821

826 828 865 1010 1029 1071 1093 1210 1242 1293 1424 1571S 1582 1654 1689
1788 1797 2106 2561 2680 2786 L5 L32-3 L60-2 L141-3 L253 L335 -1 L387-1
L387-2 L425-2 L638-1 L638-2 L640-2 L640-3 L704-1 L704-2 L735-1 L847-1
L847-2 L847-3 L1000-1 L1073-1 L1076 L1076S L1077-1 L1077-2 L1082-1
L1086-1 L1086-2 L1086-3 L1096-1 L1100-1 L1100-2 Chrysostom.

16.29 λεγουσιν αυτω οι μαθηται· ιδε νυν παρρησια λεγεις και παροιμιαν ουδεμιαν
λαλεις*.

* λεγεις 333 423 743 NA28 Byz05] λάλεις 317

λάλεις is a rare reading which occurs in only 317 397 1463 L1552-2. λεγεις
is the majority reading.

17.16 εκ του κοσμου ουκ εισι καθως εκ του κοσμου εγω ουκ ειμι*.

* εκ του κοσμου ουκ ειμι 333 423 743 Byz05] ουκ ειμι εκ του κοσμου 317
NA28

εκ του κοσμου ουκ ειμι is the majority reading. ουκ ειμι εκ του κοσμου is
read by 01 02 03 04 05 019 032 033 0141 0211 213 317 377 807 821 865 1071
1321 1654 2615 2718 2786 L735-3 L1000 ChrysostomA.

17.20 ου περι τουτων δε ερωτω μονον, αλλα και περι των πιστευσοντων* δια του
λογου αυτων εις εμε,

* πιστευσοντων 333 423 743] πιστευοντων 317 NA28 Byz05

333 423 743 agree with 05K 032 039 69 226 397 788 807 821 841 1128
1278 1319 1463 2223 2372 2575 L5 L335-2 L663-2 L847-1 L1076S L1086-1

Chrysostom in reading πιστευσοντων, an aorist. 317 follows the majority of manuscripts in reading πιστευοντων.

17.24 πατερ, ους δεδωκας μοι, θελω ινα οπου ειμι* εγω κακεινοι ωσι μετ' εμου, ινα θεωρωσι την δοξαν την εμην, ην δεδωκας μοι οτι ηγαπησας με προ καταβολης κοσμου.

*ειμι 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

ειμι is the majority reading. 317 omits it, as do P60 P1108 01 03 04 05 07 011 013 019 021 028 033 036 037 038 039 044 054 0141 18 35 118S 124 138 168 357 377 397 543 565 579 732 799 807 841 892S 994 1014 1029 1071 1093 1128 1192 1230 1241 1242 1293 1320 1424 1463 1797 2106 2561 2575 2768 L32-2 L60-2 L141-1 L141-2 L252-2 L329 L335 -2 L387-2 L663-2 L704 L847-1 L847-2 L1000 L1073 L1075-1 L1075-2 L1076S L1077-1 L1077-2 L1082-1 L1082-2 L1086-1 L1086-2 L1096-1 L1096-2 L1692 ChrysostomA.

18.23 απεκριθη αυτω ο ιησους· ει* κακως ελαλησα, μαρτυρησον περι του κακου· ει δε καλως, τι με δερεις;

* ει 333 423 743 NA28 Byz05] + μεν 317

ει is the majority reading. The addition of μεν is found in only 317 1654. The INTF's grouping tool¹ does not indicate any close relationship between 317 and 1654, so it seems most likely that the reading arose independently in each witness to emphasize the contrast between ει (μεν) κακως and ει δε καλως.

¹ Institut für Neutestamentliche Textforschung, "Manuscript Clusters."

18.25 ἦν δὲ σιμών πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο οὖν ὁ πέτρος* καὶ εἶπεν· οὐκ εἰμι.

* ἐκεῖνος 333 423 743 NA28 Byz05] ὁ πέτρος 317

ἐκεῖνος is the majority reading. 317 replaces the pronoun with its referent, ὁ πέτρος, and is the only witness to do so.

18.30 ἀπεκριθῆσαν καὶ εἶπον αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτος* κακοποιός, οὐκ ἂν σοὶ παρέδωκαμεν αὐτόν.

* οὗτος 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

οὗτος is the majority reading. Other than 317, the only witnesses that omit the word are 1424 Chrysostom.

18.31 λαβετε* αὐτόν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἐξεστὶν ἀποκτείνειν οὐδενά·

* λαβετε 333 423] ὁ πῦλατος λέγει λαβετε 317; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ πῦλατος λαβετε 743 NA28 Byz05

The readings in 333 423 and 317, while different, are both peculiar to those witnesses. Choosing between 333 423 and 317 for the text of Nicetas is challenging. Perhaps the most likely scenario is that in the course of compiling the catena (or at least in an early stage of transmission), the beginning of the verse was omitted, and thus 333 432 represent the earliest form of text. The copyist of 317 noted that the exemplar contained no indication of the speaker, and so created one that did not exist in any other witness. 743 has been assimilated to the majority text.

19.24 ειπον ουν προς αλληλους· μη σχισωμεν αυτον, αλλα λαχωμεν περι αυτου
τινος εσται· ινα η γραφη πληρωθη· διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις και επι
τον ιματισμον μου εβαλον κληρον. οι μεν ουν στρατιωται ταυτα εποιησαν*.

* ταυτα εποιησαν 333 423 743 NA28 Byz05] εποιησαν ταυτα 317

ταυτα εποιησαν is the majority reading. εποιησαν ταυτα is supported by
019 028 033 044 317 397 865 1071 1321 2718.

19.34 αλλ' εις των στρατιωτων λογχη αυτου την πλευραν* ενυξε, και ευθεως
εξηλθεν αιμα και υδωρ.

* αυτου την πλευραν 333 423 743 NA28 Byz05] την πλευραν αυτου 317

αυτου την πλευραν is the majority reading, while την πλευραν αυτου is
found in 69 168 317 346 543 544 579 792 841 1009 1128 1571S2 2106 2192
2786 L252-3 L253-4 L329-2 L329-3 L1076-3.

19.40 ελαβον ουν το σωμα του ιησου και εδησαν αυτο οθονιοις μετα των*
αρωματων, καθως εθος εστι τοις ιουδαιοις ενταφιαζειν.

* των 333 743 NA28 Byz05] omit 317

των is the majority reading. The word is omitted in 69 118S 317.

20.11 μαρια δε ειστηκει προς τω μνημειω* κλαιουσα εξω. ως ουν εκλαιε,
παρεκυψεν εις το μνημειον

* τω μνημειω 333 423 743 NA28] το μνημειον 317 Byz05

317 appears to have been assimilated to the majority text, το μνημειον. τω
μνημειω occurs in 51 witnesses: 01 02 03 07 011 019 021 022 028 032 034 037
041 0141 1 18 22 35 226 265 357 377 565 597 807 821 884 994 1014 1079 1192

1219 1278C 1278C1 1320 1321 1561 1582 2193 2561C 2561C3 2575 L663 L770
L1082C L1091 ChrysostomA.

20.25 ελεγον ουν αυτω οι αλλοι μαθηται· εωρακαμεν τον κυριον. ο δε ειπεν
αυτοις*. εαν μη ιδω εν ταις χερσιν αυτου τον τυπον των ηλων και βαλω τον
δακτυλον μου εις τον τυπον των ηλων και βαλω την χειρα μου εις την πλευραν
αυτου, ου μη πιστευσω.

* αυτοις 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

333 423 743 agree with the majority reading, αυτοις. 317, along with 044
397 1571S2 L640-1, omits αυτοις.

Analysis of 317

In the 37 examined variant units, 317 contains two orthographic differences, five differences in word order, seven additions, nine substitutions, and fourteen omissions. Three of the omissions and two of the substitutions are majority text readings. There are five singular readings: 10.26, 11.31, 12.39, 18.25, 18.31.

4.4. 333

Extant Variants	662 (not counting readings in 333S)
Unshared Readings	15 (2.266% of total)
Readings Shared with Only 423	59 (9.063% of total)
333 Alone and 333 423 Combined	74 (11.429% of total)

Unshared Readings (Without 423)

03.17.01, 03.17.03, 05.30.01, 06.10.02, 07.12.03, 07.16.02, 10.28.02,
11.37.03, 11.44.02, 11.50.01, 18.24.02, 19.03.01, 19.06.02, 19.12.04, 20.01

15 Examined Readings

3.17 ου γαρ απεστειλεν ο θεος τον υιον αυτου εις τον κοσμον*¹ ινα κρινη τον κοσμον, αλλ' ινα σωθη ο κοσμος δι' αυτου*².

*¹ αυτου εις τον κοσμον 423 430 743 NA28 Byz05] omit 333

333 has a distinctive text found in only a few witnesses. The text in 333 (both for variant 1 and variant 2), however, is not clearly marked as a lemma. αυτου εις τον κοσμον is the majority reading. The phrase is omitted in P63 P66 333 732 792 1029 1797 2106 L335-2 ChrysostomA Chrysostom B.

*² σωθη ο κοσμος δι αυτου 423 430 743 NA28 Byz05] σωση τον κοσμον 333

σωση τον κοσμον is found in only 333 1463 ChrysostomA ChrysostomB. σωθη ο κοσμος δι αυτου is the majority reading.

5.30 ου δυναμαι εγω* ποιειν απ' εμαυτου ουδεν· καθως ακουω κρινω, και η κρισις η εμη δικαια εστιν, οτι ου ζητω το θελημα το εμον αλλα το θελημα του πεμψαντος με πατρος.

* ου δυναμαι εγω 249 430 743 NA28 Byz05] εγω ου δυναμαι 333; ου δυναται εγω 423

ου δυναμαι εγω is the majority reading. εγω ου δυναμαι is found in only 333.

6.10 ειπε δε ο ιησους· ποιησατε τους ανθρωπους αναπεσειν. ην δε χορτος πολυς εν* τω τοπω. ανεπεσον ουν οι ανδρες τον αριθμον ωσει πεντακισχιλιοι.

* εν 249 423 430 743 NA28 Byz05] omit 333

The only witnesses that omit εν are 333 L252, presumably deeming the word unnecessary.

7.12 και γογγυσμος πολυς ην περι αυτου εν τοις οχλοις· οι μεν ελεγον οτι αγαθος εστιν, αλλοι δε ελεγον· ου*, αλλα πλανα τον οχλον.

* ου 249 430 743 869 NA28 Byz05] οτι ουχι 333

ου is the majority reading. οτι ουχι is found in 333 only.

7.16 απεκριθη ουν αυτοις ο ιησους και ειπεν· η εμη διδαχη* ουκ εστιν εμη αλλα του πεμψαντος με·

* διδαχη 249 430 743 869 NA28 Byz05] διδασκαλια 333

The only witness other than 333 that reads διδασκαλια is L17. διδαχη is the majority reading.

10.28 καγω διδωμι αυτοις ζωην αιωνιον και ου μη απολωνται εις τον αιωνα και ου μη αρπαση* τις αυτα εκ της χειρος μου.

* ου μη αρπαση 249 317 333C 423* 869] ου μη αρπασει 333*; ουκ αρπαζει 423A; ουχ αρπασει 743 NA28 Byz05

Because ου μη requires a subjective, αρπασει is an obvious error, also found in 1321.

11.37 τινες δε εξ αυτων ειπον· ουκ ηδυνατο ουτος ο ανοιξας τους οφθαλμους του τυφλου* ποιησαι ινα και ουτος μη αποθανη;

* οφθαλμους του τυφλου 249 317 333C 423 743 NA28 Byz05] οφθαλμου 333*

οφθαλμου is unique to 333*. The copyist of 333 may have skipped from the ου in οφθαλμου to the ου in τυφλου. A later hand added the final sigma to οφθαλμου and added του τυφλου in the margin. See folio 297v line 18.

11.44 και εξηλθεν ο τεθνηκως δεδεμενος τους ποδας και τας χειρας κειριαις και η οψις αυτου σουδαριω* περιεδεδετο. λεγει αυτοις ο ιησους· λυσατε αυτον και αφετε υπαγειν.

* σουδαριω 249 317 333C 423 743 869 NA28 Byz05] κει[3]ριω 333*

σουδαριω is the majority reading. κει[3]ριω is unique to 333*. The correction appears to belong to a later hand.

11.50 ουδε διαλογιζεσθε* οτι συμφερει ημιν ινα εις ανθρωπος αποθανη υπερ του λαου και μη ολον το εθνος αποληται.

* διαλογιζεσθε 249 317 423 743 869 Byz05] διαλογιζεσθε το 333; λογιζεσθε NA28

The reading διαλογιζεσθε το is found in 333 only. διαλογιζεσθε is the majority reading.

18.24 απεστειλεν αυτον ο αννας δεδεμενον* προς καιαφαν τον αρχιερα.

* δεδεμενον 317 333C 423 743 NA28 Byz05] omit 333*

δεδεμενον is the majority reading. 022 333* 1424 2766 are the only witnesses to omit δεδεμενον. The correction in 333 was made by what appears to be the original hand on folio 354r line 39.

19.3 και γονυπετουντες αυτω* ελεγον· χαιρε ο βασιλευς των ιουδαιων· και εδιδουν αυτω ραπισματα.

* και γονυπετουντες αυτω 317] και γονυπετουντες αυτον 333; και 423 Byz05; omit 743; και ηρχοντο προς αυτον και NA28

και γονυπετουντες occurs in only 317 333 397. γονυπετεω may take accusative or dative objects, so αυτω and αυτον are both grammatically possible.¹ αυτω is read in 317 397, while αυτον is unique to 333.

19.6 οτε ουν ειδον αυτον οι αρχιερεις και οι υπηρεται εκραυγασαν λεγοντες· σταυρωσον σταυρωσον αυτον. λεγει αυτοις ο πιλατος· λαβετε αυτον υμεις* και σταυρωσατε· εγω γαρ ουχ ευρισκω εν αυτω αιτιαν.

* υμεις 317 423 743 NA28 Byz05] + αυτον 333

υμεις is the majority reading. 333 is alone in adding a second instance of αυτον.

19.12 εκ τουτου ουν ο πιλατος εξητει απολυσαι αυτον· οι δε ιουδαιοι εκραυγασαν λεγοντες· εαν τουτον απολυσης, ουκ ει φιλος του καισαρος· πας ο βασιλεα εαυτον* ποιων αντιλεγει τω καισαρι.

* εαυτον 317 423 743 NA28 Byz05] αυτον 333

¹ H.G. Liddell and Robert Scott, *An Intermediate Greek-English Lexicon* (Oxford: Oxford University Press, 1889), s.v. γονυπετεω.

The majority of manuscripts read εαυτον. αυτον is read by 03 034 18 109 226 333 377 792 865 994 1320 1321 1546 2106 2575 L253 L663 L1077 L1100 L1552-2.

20.1 τη δε μια των σαββατων μαρια η μαγδαληνη* ερχεται πρωι σκοτιας ετι ουσης εις το μνημειον και βλεπει τον λιθον ηρμενον εκ του μνημειου.

* η μαγδαληνη 317 423 743 NA28 Byz05] omit 333

The majority reading is η μαγδαληνη. 333 is the only witness that omits η μαγδαληνη (though L17 does omit η). What facilitated this omission is not immediately apparent.

Analysis of 333 Alone

The unshared readings in 333 consist of one change in word order, three additions, five omissions, and seven substitutions. None of these readings agree with the majority text. The longest omission is 3.17, where 333 omits four words. Verses 5.30, 7.12, 11.37, 11.44, 11.50, 19.3, 19.6, 20.1 contain singular readings.

Readings Found in 333 423 Only

01.13.01, 01.19.02, 01.42.03, 01.45.01, 02.06.03, 02.12.03, 03.07, 03.16.02, 04.52.01, 05.07.01, 05.29.02, 05.36.01, 06.09, 06.29.03, 06.40.04, 06.52.01, 07.44.01, 08.17, 08.48.04, 08.53.01, 11.14.02, 11.61.01, 11.28.02, 11.51.01, 12.01.01, 13.15.03, 13.29.01, 13.32.03, 13.33.02, 13.35, 13.37.02, 14.03.05, 14.24.02, 15.08, 15.10, 15.20.02, 15.24.01, 16.02, 16.03.02, 16.30, 17.04.02, 17.14, 17.18, 18.21.01, 18.27, 18.29.01, 18.31.01, 18.34.02, 19.08, 19.10.01,

19.20, 19.26.02, 19.27.02, 19.28.01, 19.31.02, 19.31.03, 20.04, 20.26.01,
20.28

38 Examined Readings

1.45 ευρισκει φιλιππος τον ναθαναηλ και λεγει αυτω· ον εγραψε μωυσης εν τω νομω* και οι προφηται ευρηκαμεν, ιησουν τον υιον ιωσηφ τον απο ναζαρετ.

* μωυσης εν τω νομω 430 743 NA28 Byz05] ο νομος 333 423

μωυσης εν τω νομω is the majority reading. ο νομος 333 423 is unique to 333 423.

2.12 μετα τουτο κατεβη εις καπερναουμ αυτος και η μητηρ αυτου και οι αδελφοι αυτου και οι μαθηται αυτου* και εκει εμειναν ου πολλας ημερας.

* και οι μαθηται αυτου 430 743 NA28 Byz05] omit 333 423

και οι μαθηται αυτου is the majority reading. The phrase is omitted, possibly by accidentally skipping from one instance of αυτου to the next, in 01 032S 333 423 1319 1463 2718 L335.

3.7 μη θαυμασης οτι ειπον σοι· δει υμας* γεννηθηναι ανωθεν.

* υμας 430 743 NA28 Byz05] ημας 333 423

υμας is the majority reading. ημας, though it makes sense in context, is probably a confusion for υμας. ημας is present in 33 69 118 205 209 333 423 565 792 1029 2106 2192 2585 2786 2886.

4.52 επυθετο ουν* παρ' αυτων την ωραν εν η κομψοτερον εσχε· και ειπον αυτω οτι χθες ωραν εβδομην αφηκεν αυτον ο πυρετος.

* ουν 249 430 743 NA28 Byz05] omit 333 423

69 333 423 544 1253 all omit ουν. The majority of manuscripts include ουν.

5.7 απεκριθη* ο ασθενων· κυριε, ανθρωπον ουκ εχω ινα οταν ταραχθη το υδωρ βαλη με εις την κολυμβηθραν· εν ω δε ερχομαι, αλλος προ εμου καταβαινει.

* απεκριθη 249 430 NA28 Byz05] απεκρινατο 333 423

απεκρινατο is found in only 333 423. απεκριθη is supported by the majority text.

5.29 και εκπορευσονται οι τα αγαθα ποιησαντες εις αναστασιν ζωης, οι δε τα φαυλα πραξαντες* εις αναστασιν κρισεως.

* πραξαντες 249 430 743 NA28 Byz05] πρασσοντες 333 423

πραξαντες is the majority reading. The only witness other than 333 423 to read πρασσοντες is 05. The reading could have arisen independently more than once.

5.36 εγω δε εχω την μαρτυριαν μειζω του ιωαννου· τα γαρ εργα α εδωκε* μοι ο πατηρ ινα τελειωσω αυτα, αυτα τα εργα α ποιω μαρτυρει περι εμου οτι ο πατηρ με απεσταλκεν.

* εδωκε 249 430 743 Byz05] δεδωκε 333 423 NA28

333 423 support δεδωκε, as do P66 01 03 019 022 032 034 036 044 1 13
33 69 109 118 124 157 205 213 397 565 597 792 807 826 828 865 892 983 992
1010 1071 1128 1241 1319 1344 1424 1463 1546 1582 1654 1689 1797 2106
2193 2223 2680 2713 2718 2886 L17 L252 L329 L335 L387 L640 L704 L735

L1073 L1075 L1076 L1086. *εδωκε* is the majority reading, but is preferable for the text given support of 249 430 743. There are several possible ways 333 423 could have come to read *δεδωκε*. *εδωκε* and *δεδωκε* are only one letter apart, so simple confusion could easily occur. Or, given the context, the copyist of 333 may have thought the perfect more appropriate than the aorist. There is also the possibility of external influence from other manuscripts.

6.9 *εστιν παιδαριον εν ωδε ο* εχει πεντε αρτους κριθινους και δυο οψαρια· αλλα ταυτα τι εστιν εις τοσOUTΟΥS;*

* *εν ωδε ο* 249 430 743 Byz05] *ωδε ο* 333 423; *ωδε ος* NA28

εν ωδε ο is the majority reading. In addition to 333 423, *ωδε ο* is found in 01 05K 041* 1 13 69 118 138 157 173 205 209 265 357 397 543 544 565 788 799* 826 828 884 983 994 1009 1010 1079 1219 1293 1319 1321 1463 1546 1561 1571S 1582 1654 1689 2193 2411 2575 2615 2713 2886.

6.29 *απεκριθη ο ιησους και ειπεν αυτοις· τουτο εστι το εργον του θεου, ινα πιστευσητε εις ον απεστειλεν εκεινος**.

* *απεστειλεν εκεινος* 249 743 869 NA28 Byz05] *απεσταλκεν εκεινος* 333 423; *εκεινος απεστειλεν* 430

απεστειλεν εκεινος is supported by the majority text. *απεσταλκεν εκεινος* is found in only 4 manuscripts: 029 036 333 423. *απεσταλκεν* could have originated consciously or unconsciously, perhaps because the copyists found the perfect more appropriate given the context (God sending Jesus).

6.40 τουτο δε εστι το θελημα του πεμφαντος με, ινα πας ο θεωρων τον υιον και πιστευων εις αυτον εχη ζωην αιωνιον, και αναστησω αυτον εγω* εν τη εσχατη ημερα.

* αναστησω αυτον εγω 249 430 869 NA28 Byz05] εγω αναστησω αυτον 333 423; αναστησω αυτον 743

The majority reading is αναστησω αυτον εγω. εγω αναστησω αυτον is a rather rare reading, present in 173 333 423 544 828 1319.

6.52 εμαχοντο ουν οι ιουδαιοι προς αλληλους* λεγοντες· πως δυναται ουτος ημιν την σαρκα δουναι φαγειν;

* οι ιουδαιοι προς αλληλους 249 743 869] ιουδαιοι προς αλληλους 430; προς αλληλους οι ιουδαιοι 333 423 NA28 Byz05

333 423 support the majority text reading, προς αλληλους οι ιουδαιοι. 249 743 869 read οι ιουδαιοι προς αλληλους in agreement with 04 05 038 1 13 33 69 109 118 157 205 209 265 377 397 543 565 579 788 807 826 828 983 1009 1071 1230 1241 1242 1253 1278 1582 1689 1788 1797 2193 2372 2561 2585 2713 2768 2886 L387

7.44 τινες δε ηθελον εξ αυτων πιασαι αυτον, αλλ' ουδεις επεβαλεν* επ' αυτον τας χειρας.

* επεβαλεν 249 430 743 869 NA28 Byz05] επεβαλλεν 333 423

επεβαλεν is the majority reading. επεβαλλεν is present in P66* 333 382 423 1093 1424 2786. Substituting επεβαλλεν for επεβαλεν is an error that could arise independently multiple times.

8.17 και εν τω νομω δε τω υμετερω* γεγραπται οτι δυο ανθρωπων η μαρτυρια αληθης εστιν.

* υμετερω 249 743 869 NA28 Byz05] ημετερω 333 423

The majority reading is υμετερω. ημετερω makes sense in context and is read in 109 173 333 423 792 1253 1319 1654 1788 2561 2766. Given the overwhelming support for υμετερω, ημετερω probably arose through simple confusion of letters.

8.48 απεκριθησαν ουν οι ιουδαιοι και ειπον αυτω· ου καλως ελεγομεν ημεις* οτι σαμαρειτης ει συ και δαιμονιον εχεις;

* ημεις 249 743 869 NA28 Byz05] omit 333 423

ημεις is the majority reading. It is omitted, perhaps because it is grammatically unnecessary, in P66 05 019 070 0141 109 333 397 423 821 892 1241 1321 2192.

11.14 τοτε ειπεν αυτοις ο ιησους* παρρησια· λαζαρος απεθανε,

* ο ιησους 249 317 743 869 NA28 Byz05] omit 333 423

ο ιησους is the majority reading. The words are omitted in 047 33 157 333 423 792 892S 1571S 2192 2561 L60 L387 Chrysostom. The omission could have occurred because the words are unnecessary or due to the similar endings of αυτοις and ιησους.

11.16 ειπεν ουν* θωμας ο λεγομενος διδυμος τοις συμμαθηταις αυτου· αγωμεν και ημεις ινα αποθανωμεν μετ' αυτου.

* ουν 249 317 743 869 NA28 Byz05] + ο 333 423

The majority text omits ο. 333 423 807 include the word.

11.28 ταυτα ειπουσα απηλθε και εφωνησε μαριαν* την αδελφην αυτης λαθρα
ειπουσα· ο διδασκαλος παρεστι και φωνει σε.

* μαριαν 249 317 743 869 Byz05] μαρθα 333 423; μαριαμ NA28

333 423 are unique in reading μαρθα, an obvious mistake in context, as
Martha was the subject of the previous few verses. μαριαν is the majority reading.

11.51 τουτο δε αφ' εαυτου ουκ ειπεν*, αλλ' αρχιερευσ ων του ενιαυτου εκεινου
προεφητευσεν οτι ημελλεν ο ιησους αποθνησκειν υπερ του εθνους,

* αφ εαυτου ουκ ειπεν 249 317 743 869 NA28 Byz05] ουκ ειπεν αφ εαυτου
333 423

αφ εαυτου ουκ ειπεν is the majority reading. ουκ ειπεν αφ εαυτου is quite
rare, being read in only 333 423 ChrysostomA ChrysostomB.

12.1 ο ουν ιησους προ εξ ημερων του πασχα ηλθεν* εις βηθανιαν, οπου ην λαζαρος
ο τεθνηκως, ον ηγειρεν εκ νεκρων.

* ηλθεν 249 317 743 NA28 Byz05] + ιησους 333 423

333 423 reads ιησους twice, once toward the beginning of the verse and
again after ηλθεν, as do 013 045C* 69C 109 1009 1093 1241 1561 1689 1788,
though there are other textual differences between the various witnesses. The
majority text begins the verse ο ουν ιησους and omits ιησους after ηλθεν. While
the reading is not present in any witnesses of Nicetas, ιησους is read only after
ηλθεν in 69* Chrysostom and numerous lectionaries. One possible transcriptional
explanation for including two instances of ιησους in 333 423 is that the exemplar

included ις only at the beginning of the verse, εις was confused for the nomen sacrum ις, and then εις was then written without ις being struck out. It is also possible that 333 423 was influenced by another manuscript that included ιησους twice or only after ηλθεν.

13.15 υποδειγμα γαρ δεδωκα υμιν ινα καθως εγω εποιησα υμιν και υμεις αλληλοις ποιητε*.

* ποιητε 249 317 743 NA28 Byz05] ποιειτε 333 423

The majority text is divided between ποιητε and ποιειτε, but the external evidence favors the former for the text of Nicetas.

13.32 ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω και ο θεος δοξασει αυτον εν εαυτω, και ευθυς δοξασει αυτον*.

* ευθυς δοξασει αυτον 317 743 NA28 Byz05] + εν εαυτω 333 423

The majority of manuscripts end the verse with ευθυς δοξασει αυτον. 032 157 333 423 add εν εαυτω (αυτω 157), possibly to create parallelism (consciously or unconsciously) with the ending of verse 31 and beginning of verse 32, both of which read ο θεος εδοξασθη εν αυτω in most manuscripts.

13.35 εν τουτω γνωσονται παντες οτι εμοι μαθηται εστε, εαν αγαπην εχητε εις αλληλους*.

* εις αλληλους 317 743] εν αλληλοις 333 423 NA28 Byz05

εις αλληλους occurs in only 317 397 743. 333 423 have been harmonized with the majority reading, εν αλληλοις.

14.3 και εαν πορευθω ετοιμασαι τοπον υμιν, παλιν ελευσομαι και παραληψομαι υμας προς εμαυτον, ινα οπου εγω ειμι* και υμεις ητε.

* εγω ειμι 317 743] ειμι εγω 333 423 NA28 Byz05

ειμι εγω, found in 333 423, is the majority reading. εγω ειμι is a rare reading, present in only 032 109 317 743 1654.

14.24 ο μη αγαπων με τους λογους μου ου τηρει· και ο λογος ον ακουετε* ουκ εστιν εμος αλλα του πεμφαντος με πατρος.

* ακουετε 317 743 NA28 Byz05] ελαλησα 333 423

ελαλησα is unique to 333 423. ακουετε is the majority reading.

15.10 εαν τας εντολας μου τηρησητε, μενειτε εν τη αγαπη μου, καθως εγω τας εντολας του πατρος* μου τετηρηκα και μενω αυτου εν τη αγαπη.

* του πατρος 317 423A 743 NA28 Byz05] omit 333 423*

του πατρος is the majority reading. 213* 333 423* omit the words, possibly by skipping from the end of πατρος to the end of αγαπη. In 423 the omission is at folio 461v line 1. The addition of του πατρος in the outer margin is marked as an alternate reading and appears to belong to the original hand. Since there is no correction in 333, the exemplar of 423, the copyist of 423 presumably remembered the majority reading or compared the text in 333 with that in another manuscript.

15.20 μνημονευετε του λογου ου εγω ειπον υμιν οτι*· ουκ εστι δουλος μειζων του κυριου αυτου. ει εμε εδιωξαν, και υμας διωξουσιν· ει τον λογον μου ετηρησαν, και τον υμετερον τηρησουσιν.

* οτι 317 743] omit 333 423 NA28 Byz05

The majority of witnesses, including 333 423, omit οτι. It is present in only a few witnesses, specifically 118 205 209 317 397 743 2886.

16.2 αποσυναγωγους ποιησουσιν υμας· αλλ' ερχεται ωρα ινα πας ο αποκτεινας υμας δοξη λατρειαν προσφερειν* τω θεω.

* προσφερειν 317 743 NA28 Byz05] προφερειν 333 423

προσφερειν is the majority reading. προφερειν is found in 333 423 alone and is probably a simple transcriptional error.

16.30 νυν οιδαμεν οτι οιδας παντα και ου χρεϊαν εχεις ινα τις σε ερωτα· εν τουτω πιστευομεν* οτι απο θεου εξηλθες.

* πιστευομεν 317 743 NA28 Byz05] πεπιστευκαμεν 333 423

πεπιστευκαμεν is unique to 333 423. πιστευομεν is the majority reading.

17.14 εγω δεδωκα αυτοις τον λογον σου και ο κοσμος εμισησεν αυτους, οτι ουκ εισιν εκ του κοσμου καθως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι*.

* εκ του κοσμου ουκ ειμι 333 423] ουκ ειμι εκ του κοσμου 317 743 NA28 Byz05

317 743 contain the majority reading. 333 423 read εκ του κοσμου ουκ ειμι, also found in 021 0211 109 168 732 799 1093 1230 1241 1321 1344 1546 1561 2192 2615 L335 L1075 L1091-2.

17.18 καθως εμε απεστειλας εις τον κοσμον, καγω απεστειλα* αυτους εις τον κοσμον·

* απεστειλα 317 743 NA28 Byz05] απεστειλας 333 423

απεστειλα is the majority reading. 333 423 2766 L252-2 have the second person, απεστειλας, an obvious error since the previous word is καγω. The mistake probably occurred by unconscious harmonization to the instance of απεστειλας earlier in the verse.

18.27 παλιν ουν ηρνησατο* πετρος, και ευθεως αλεκτωρ εφωνησεν.

* ηρνησατο 317 743 NA28] + ο 333 423 Byz05

Including ο is the majority reading. In addition to 317 743, it is omitted by P66 02 03 04* 05S 07 011 017 019 032 034 036 037 041* 044 045 0211 1 13 22 69 109 124 138 346 357 543 544 565 579 788 826 828 884 994 1010 1079 1128 1192 1210 1219 1424 1463* 1582* 1654 1689 1797 2192 2372* 2411 2575 2680 2766 2786 L1082.

18.29 εξηλθεν ουν ο πιλατος εξω προς αυτους* και ειπε· τινα κατηγοριαν φερετε κατα του ανθρωπου τουτου;

* εξω προς αυτους 317 NA28] εξω 333 423; προς αυτους 743 Byz05

προς αυτους is the majority reading. εξω προς αυτους occurs in 42 witnesses in addition to 317: 03 04* 019 033 041 0141 0211 1 22 33 138 213 265 295 357 397 544 565 788 799 821 865 884 992 994 1071 1079 1192 1278 1319 1463 1546 1561 1582 1797 2193 2372 2411 2575 2615 2713 2718. Εξω without προς αυτους occurs in only 333 423. εξω and προς αυτους are possibly both attempts to shorten what was considered a redundant phrase.

19.8 οτε ουν ηκουσεν ο πιλατος τουτον τον λογον*, μαλλον εφοβηθη,

* τουτον τον λογον 317 NA28 Byz05] τον λογον τουτον 333 423; τουτων των λογων 743

τουτον τον λογον is the majority reading. τον λογον τουτον occurs in 01 295 333 423 1029 2585 2680 2713 L425-1 L638-1 L638-2 L640-1 L1076S L1552-3.

19.10 λεγει ουν αυτω ο πιλατος· εμοι ου λαλεις; ουκ οιδας οτι* εξουσιαν εχω σταυρωσαι σε και εξουσιαν εχω απολυσαι σε;

* οτι 317 743 NA28 Byz05] omit 333 423

οτι is the majority reading. L1076S is the only witness other than 333 423 to omit the word.

19.26 ιησους ουν ιδων την μητερα και τον μαθητην παρεστωτα ον ηγαπα, λεγει τη μητρι αυτου· γυναι, ιδε* ο υιος σου.

* ιδε 317 743 NA28] ιδου 333 423 Byz05

The majority text is evenly divided between ιδε and ιδου. ιδε seems a preferable reading for the text since two independent witnesses agree on it.

19.28 μετα τουτο* ειδως ο ιησους οτι παντα τετελεσται, ινα τελειωθη η γραφη, λεγει· διψω.

* τουτο 317 743 NA28 Byz05] ταυτα 333 423

τουτο is the majority reading. ταυτα is present in 030 168 205 209 333 423 732 821C* 841 1014 1029 1788 2106 2192 2713 2718 2886 L17-1 L32-1 L32-3 L60-2 L141-2 L252-3 L387-1 L387-2 L638-3 L640-2 L663-3 L704-2 L735-2

L770-3 L847-2 L1000-1 L1073-1 L1073-2 L1075-2 L1076-2 L1077-1 L1077-2
L1082-1 L1086-1 L1086-3 L1100-1 L1100-2 L1692-2 Chrysostom.

19.31 οι ουν ιουδαιοι, επει παρασκευη ην, ινα μη μεινη επι του σταυρου τα
σωματα*¹ εν τω σαββατω, ην γαρ μεγαλη η ημερα εκεινη*² του σαββατου,
ηρωτησαν τον πιλατον ινα κατεαγωσιν αυτων τα σκελη και αρθωσιν.

*¹ επι του σταυρου τα σωματα 317 743 NA28 Byz05] τα σωματα επι του
σταυρου 333 423

317 743 contain the majority reading. τα σωματα επι του σταυρου is
unique to 333 423.

*² εκεινη 317 743] εκεινου 333 423 NA28 Byz05

εκεινου is the majority reading. εκεινη occurs in 03* 013 33 69 157 317
357 544 792 892S 1029 1128 1319 1654 2192 L253-4 L329-1 L329-2 L329-3
L847-2C* L1000-1 L1073-1.

20.4 ετρεχον δε οι δυο ομου· και ο αλλος μαθητης προελαβε* ταχιον του πετρου
και ηλθε πρωτος εις το μνημειον,

* προελαβε 317 743] προεδραμε 333 423 NA28 Byz05

προεδραμε is the majority reading. προελαβε is found in only 317 397 743.

20.26 και μεθ' ημερας οκτω παλιν ησαν εσω οι μαθηται αυτου και θωμας μετ'
αυτων. ερχεται* ο ιησους των θυρων κεκλεισμενων και εστη εις το μεσον και
ειπεν· ειρηνη υμιν.

* ερχεται 317 743 NA28 Byz05] ηλθεν 333 423

ερχεται is the majority reading. ηλθεν is found in only 333 423.

Analysis of 333 423

Of the 38 variant readings examined, 333 423 contains one orthographic difference, four additions, seven differences in word order, eight omissions, and seventeen substitutions. Of these readings, six agree with the majority text: one addition, one omission, one difference in word order, and three substitutions. Verses 1.45, 5.7, 11.28, 14.24, 16.2, 16.30, 18.29, 19.31, and 20.26 contain singular readings.

333 Alone and 333 423 Combined

When the readings of 333 alone and 333 423 are combined it yields one orthographic difference, seven additions, eight differences in word order, thirteen omissions, and twenty-four substitutions, including seventeen singular readings and six agreements with the majority text.

4.5. 423

Extant Variants 665

Unshared Readings 55 (8.271% of total)

01.21.01, 01.30.02, 01.32.01, 01.41.04, 02.09.01, 02.20.05, 03.04, 03.19.02,
03.20.02, 03.20.01, 04.10.01, 05.02, 05.30.01, 05.36.02, 05.36.04, 05.38.02,
06.25.02, 06.26.02, 06.45.02, 07.37.01, 07.52.02, 08.16.02, 08.33.03,
09.21.05, 10.25, 11.01, 11.20.03, 11.42.02, 11.47.02, 12.08, 12.14, 12.25,
13.20.02, 14.01, 14.28.01, 15.12.02, 16.15.02, 16.16.02, 16.22.01, 16.22.02,
16.24.02, 16.32.03, 17.21.02, 18.15.02, 18.16, 18.21.02, 18.28.02, 18.36.02,
18.36.04, 19.03.01, 19.03.03, 19.04.01, 19.15.02, 19.21, 19.35.03

36 Examined readings

1.30 ουτος εστι περι ου εγω ειπον· οπισω μου ερχεται ανηρ ος* εμπροσθεν μου γεγονεν, οτι πρωτος μου ην.

* ος 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

ος is the majority reading. Only 5 manuscripts omit the word: 295 423 L387 L425 L1086.

1.32 και εμαρτυρησεν* ιωαννης λεγων οτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ωσει περιστεραν εξ ουρανου και εμεινεν επ' αυτον.

* εμαρτυρησεν 333 430 743 NA28 Byz05] + ο 423

Omitting ο is the majority reading. ο is present in 04C2 011 021 030 033 13 22 69 109 124 213 295 346 382 423 543 788 826 828 865 983 1009 1029 1093 1192 1224 1278 1244 1463 1561 1689 2106 2192 2223 2372 2561 2718 2786 L32 L335 L704 L1000 L1075 L1076 L1077 L1082 L1086 L1091 L1096.

1.41 ευρισκει ουτος πρωτος τον αδελφον τον ιδιον σιμωνα και λεγει αυτω· ευρηκαμεν τον μεσιαν, ο εστι μεθερμηνευομενον* χριστος.

* μεθερμηνευομενον 333 430 743 NA28 Byz05] μεθερμηνευομενος 423

μεθερμηνευομενον is the majority reading. μεθερμηνευομενος is a rather rare reading, found in 423 579 821 1241 1253 2680. The reading could easily arrive independently multiple times through assimilation to χριστος.

2.20 ειπον ουν οι ιουδαιοι· τεσσαρακοντα και εξ ετεσιν ωκοδομηθη ο ναος ουτος, και συ εν τρισιν ημεραις εγερεις αυτον*;

* αυτον 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

αυτον is the majority reading. The omission of αυτον in 423 is a singular reading.

3.19 αυτη δε εστιν η κρισις οτι το φως εληλυθεν εις τον κοσμον και ηγαπησαν οι ανθρωποι μαλλον το σκοτος η το φως· ην γαρ* πονηρα αυτων τα εργα.

* γαρ 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

γαρ is the majority reading. It is omitted in 07 021 028 031 036 037 045 063 226 423 841 2192 2193* 2790 L329.

3.20 πας*¹ γαρ ο φαυλα πρασσων μισει το φως και ουκ ερχεται προς το φως, ινα μη ελεγχθη*² τα εργα αυτου·

*¹ πας 333 430 743 NA28 Byz05] + δε 423

δε is unique to 423. πας is the majority reading.

*² ελεγχθη 333 430 743 NA28 Byz05] ελεχθη 423

ελεγχθη is the majority reading. 423 agrees with 09 013 034 124 788 792 807 826* 828 992 1029 1344 1654 1788 2192 2223 2411 2766 L329 L640 L1552 in reading ελεχθη.

4.10 απεκριθη* ιησους και ειπεν αυτη· ει ηδεις την δωρεαν του θεου και τις εστιν ο λεγων σοι· δος μοι πειν, συ αν ητησας αυτον και εδωκεν αν σοι υδωρ ζων.

* απεκριθη 249 333 430 743 NA28 Byz05] + ο 423

Omitting ο is the majority reading. In addition to 423, the word is present in P63 05 022 038 13 69 124 168 382 543 597 788 792 826 983 1071 1242 1321 1424 1546 1571 1689 1788 2561* 2561 C1 2561C5 2786 2790. Adding or

omitting o before a proper name is a variant that could easily arise independently multiple times.

5.2 εστι δε εν τοις ιεροσολυμοις επι τη προβατικη κολυμβηθρα η επιλεγομενη εβραιστι βηθεσθα* πεντε στοας εχουσα.

* βηθεσδα 249 333 423C 743 Byz05] βηθεσθα 430; βηθσεδα 423*;

βηθζαθα NA28

βηθσεδα is unique to 423, though it is difficult to be certain that that is the original spelling in 423. The correction may or may not belong to the original hand.

5.38 και τον λογον αυτου ουκ εχετε μενοντα εν υμιν, οτι ον* απεστειλεν εκεινος, τουτω υμεις ου πιστευετε.

* οτι ον 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

οτι ον is the majority reading. Other than 423, the only witnesses to omit οτι ον are 0141 821, though they omit everything after εν υμιν and so do not actually agree with 423.

6.26 απεκριθη αυτοις ο ιησους και ειπεν· αμην αμην λεγω υμιν, ζητειτε με ουχ οτι ειδετε* σημεια, αλλ' οτι εφαγετε εκ των αρτων και εχορτασθητε.

* ειδετε 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] ειδε 423

ειδετε is the majority reading. 173 423 are the only witness to read ειδε, which does not agree with ζητειτε and so is an obvious error for ειδετε.

7.37 εν δε τη εσχατη ημερα τη μεγαλη της εορτης ειστηκει ο* ιησους και εκραξεν λεγων· εαν τις διψα ερχεσθω προς με και πινετω.

* ο 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] + κυριος 423

ο is the majority reading. κυριος is unique to 423.

7.52 απεκριθησαν και ειπον αυτω· μη και συ εκ της γαλιλαιας ει*; ερευνησον και ιδε οτι προφητης εκ της γαλιλαιας ουκ εγγηγερται.

* ει 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] omit 423

ει is the majority reading. 423 omits it, as do 157* 792 2193S. The omission is possibly due to homeoarchton, as ει is followed by ερευνησον.

8.16 και εαν κρινω δε εγω, η κρισις η εμη αληθης εστιν, οτι μονος ουκ ειμι, αλλ' εγω και ο πεμψας με* πατηρ.

* πεμψας με 249 333 423C 743 869 NA28 Byz05] omit 423*

πεμψας με is the majority reading. The text is omitted in 09* 69 423*, though 09* and 69 omit much of the surrounding text as well. In 423, the omission is found on folio 237v line 13, where an obelisk directs the reader to the outer margin for the correction. The correction appears to belong to the original hand.

8.33 απεκριθησαν αυτω· σπερμα αβρααμ εσμεν και ουδενι δεδουλευκαμεν πωποτε· πως ουν συ λεγεις οτι ελευθεροι γενησεσθε*;

* γενησεσθε 249 333 743 869 NA28 Byz05] γενεσθε 423

γενεσθε is the majority reading. 423 changes the future indicative γενησεσθε to the aorist imperative γενεσθε, a unique reading.

9.21 πως δε νυν βλέπει ουκ οίδαμεν, η τις ανεωξεν αυτου τους οφθαλμους ημεις ουκ οίδαμεν· αυτος ηλικιαν εχει, αυτον ερωτησατε, αυτος περι εαυτου* λαλησει.

* εαυτου 249 333 743 869 NA28 Byz05] αυτου 423

Confusion between εαυτου and αυτου is a simple matter with the words being only one letter different. εαυτου is the majority reading. In addition to 423, 011 030 109 138 173 226 295 377 544 579 792 892 1009 1010 1071 1253 1319 1344 1571S 2223 2585 2786 L17 L141 L640 L847 also read αυτου.

10.25 απεκριθη αυτοις* ο ιησους· ειπον υμιν και ου πιστευετε· τα εργα α εγω ποιω εν τω ονοματι του πατρος μου ταυτα μαρτυρει περι εμου·

* αυτοις 249 317 333 423C 743 869 NA28 Byz05] omit 423*

The correction in 423 at folio 326r line 18 appears to be by the original hand. P45 P66 01* 05 792 2615 L640 also omit αυτοις, though P45 omits much of the surrounding text as well. αυτοις is the majority reading.

11.1 ην δε τις ασθενων, λαζαρος απο βηθανιας, εκ της κωμης μαριας και μαρθας της αδελφης αυτης*.

* αυτης 249 317 333 743 869 NA28 Byz05] omit 423

αυτης is the majority reading. A few manuscripts read αυτου instead of αυτης, but 423 is the only witness with an omission here.

11.47 συνηγαγον ουν οι αρχιερεις και οι φαρισαιοι συνεδριον και ελεγον· τι ποιησομεν οτι ο ανθρωπος ουτος* πολλα σημεια ποιει;

* ο ανθρωπος ουτος 249 333 423C] ανθρωπος ουτος 423*; ουτος ο ανθρωπος 317 743 869 NA28 Byz05

ουτος ο ανθρωπος is the majority reading. The correction in 423 on folio 360r line 22 appears to have been made by the original hand. 168 L329 Chrysostom also omit ο, though Chrysostom omits much of the surrounding text as well.

12.14 ευρων δε* ο ιησους οναριον εκαθισεν επ' αυτο, καθως εστι γεγραμμενον·

* δε 249 317 333 423C 743 NA28 Byz05] omit 423*

δε is the majority reading. The only witness other than 423* to omit it is 792. It is difficult to say whether or not the correction at 374r line 24 was made by the original copyist.

13.20 αμην αμην λεγω υμιν, ο λαμβανων εαν τινα πεμψω εμε λαμβανει, ο δε εμε λαμβανων* λαμβανει τον πεμψαντα με.

* εμε λαμβανων 249 317 333 423C NA28 Byz05] λαμβανων εμε 743; εμε λαμβανειν 423*

εμε λαμβανων is the majority reading. εμε λαμβανειν is unique to 423*. It is unclear whether the correction at folio 410r line 1 was made by the first or a subsequent hand.

14.28 ηκουσατε οτι* ειπον υμιν· υπαγω και ερχομαι προς υμας. ει ηγαπατε με εχαρητε αν οτι πορευομαι προς τον πατερα, οτι ο πατηρ μου μειζων μου εστι.

* οτι 333 423C] οτι εγω 317 743 NA28 Byz05; omit 423*

οτι εγω is the majority reading. εγω is omitted by 333 423* 423C L60-2 792 1029 1344 1654. 423* is alone in omitting οτι altogether, though 1230 reads οτε and L1552-1 L1552-2 read ο, both probably corruptions of οτι. The omission is corrected by writing οτι above the line at folio 445v line 7. The correction is written similarly to another instance of οτι in line 8, so the correction appears to have been made by the original copyist.

15.12 αυτη εστιν η εντολη η εμη, ινα αγαπατε αλληλους καθως ηγαπησα* υμας.

* ηγαπησα 317 333 743 NA28 Byz05] ηγαπη 423

ηγαπησα is read by all but 2 witnesses. 065 omits it, but is also missing much of the surrounding text. 423 substitutes ηγαπη, an obvious nonsense reading.

16.15 παντα οσα εχει ο πατηρ εμα εστι· δια τουτο ειπον υμιν οτι εκ του εμου* ληψεται και αναγγελει υμιν.

* εμου 317 333 423C 743 NA28 Byz05] omit 423*

The majority text supports εμου. The word is present in all extant witnesses except 423* L17. The omission in 423 occurs at 475v line 27, and is marked by an obelisk directing the reader to the outer margin. The correction appears to have been made by the original copyist. εκ του precedes εμου, so the omission is best explained by homeoteleuton.

16.22 και υμεις ουν νυν μεν λυπην*¹ εξετε*². παλιν δε οψομαι υμας, και χαρησεται υμων η καρδια, και την χαραν υμων ουδεις αιρει αφ' υμων

*¹ νυν μεν λυπην 317 333 743 NA28] λυπην μεν νυν 423 Byz05

In addition to 317 333 743, νυν μεν λυπην is also found in P66 01Cca 03 04* 05 019 021 032 044 054 1 33 138 213 357 377 397 565 807 884 994 1071 1230 1321 1582 1654 2223 2575 2680 2786 L387-1. P5 may also share this reading. 423 has been conformed to the majority reading, λυπην μεν νυν.

*² εξετε 317 333 743] εχετε 423 NA28

423 agrees with the majority text. 317 333 743 agree with 05 034 038 041 044 0211 157 213 377 397 544 807 992 1079 1219 1321 1561 1571S 2411 L32-1.

16.24 εως αρτι ουκ ητησατε ουδεν εν τω ονοματι μου· αιτειτε και ληψεσθε*, ινα η χαρα υμων η πεπληρωμενη.

* ληψεσθε 317 333 743 Byz05] ληψε 423; λημψεσθε NA28

423 is alone in reading ληψε, which is an obvious error since it disagrees with the number of αιτειτε. ληψεσθε is the majority reading.

17.21 ινα και αυτοι εν ημιν εν ωσι, καθως συ, πατερ, εν εμοι καγω* εν σοι, ινα και αυτοι εν ημιν εν ωσιν, ινα ο κοσμος πιστευση οτι συ με απεστειλας.

* εν εμοι καγω 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

εν εμοι καγω is the majority text. 423 probably omitted εν εμοι καγω by skipping from one instance of εν to the next. The phrase is also omitted in P60 544 2766 L425-2 L640-2 L1076S, though they submit much of the surrounding text as well.

18.16 ο δε πετρος εισηκει προς τη θυρα εξω. εξηλθεν ουν ο μαθητης ο αλλος ος ην γνωστος τω αρχιερει* και ειπε τη θυρωρω και εισηγαγε τον πετρον.

* ος (423C; omit 423*) ην γνωστος τω αρχιερει 317 333 423 743 Byz05] ο γνωστος του αρχιερεως NA28

ος is the majority reading. Some witnesses substitute ος with a different word, but the omission of ος is unique to 423. This omission might have occurred due to the homeoteleuton of the juxtaposed words αλλος and ος. It is unclear whether or not the correction on folio 512r line 21 was made by the original hand.

18.28 αγουσι τον ιησουν απο του καιαφα εις το πραιτωριον· ην δε πρωια*· και αυτοι ουκ εισηλθον εις το πραιτωριον, ινα μη μιανθωσιν αλλ ινα φαγωσι το πασχα.

* πρωια 317 333 743] πρωι 423 NA28 Byz05

The majority text is evenly divided between πρωια and πρωι.

18.36 απεκριθη ιησους· η βασιλεια η εμη ουκ εστιν εκ του κοσμου τουτου· ει εκ του κοσμου τουτου*¹ ην η βασιλεια η εμη, οι υπηρεται οι εμοι ηγωνιζοντο αν ινα μη παραδοθω τοις ιουδαιοις· νυν δε*² η βασιλεια η εμη ουκ εστιν εντευθεν.

*¹ τουτου 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

τουτου is the majority reading. The word is omitted in 054 346 423 992 1128 1319 1788 2575*.

*² δε 317 333 743 NA28 Byz05] + ημας 423

ημας is unique to 423 and makes no sense in context. The reading probably arose through confusion with the letters η βασ-.

19.3 και γονυπετουντες αυτω ελεγον· χαιρε ο βασιλευς των ιουδαιων· και εδιδουν αυτω ραπισματα*.

* ραπισματα 317 333 743 NA28 Byz05] ραπισμα 423

ραπισμα occurs in only 423 1241, and while the singular is grammatically possible, it is awkward given the context. ραπισματα is the majority reading.

19.4 εξηλθεν ουν παλιν* ο πιλατος και λεγει αυτοις· ιδε αγω υμιν αυτον εξω, ινα γνωτε οτι αιτιαν εν αυτω ουδεμιαν ευρισκω.

* εξηλθεν ουν παλιν 317 333 743] εξηλθεν ουν παλιν εξω 423 Byz05; και εξηλθεν παλιν εξω NA28

The first several words of this verse are quite confused in the New Testament manuscript tradition. 423 has been assimilated to the majority reading, εξηλθεν ουν παλιν εξω.

19.15 οι δε εκραυγασαν· αρον αρον, σταυρωσον αυτον. λεγει αυτοις ο πιλατος· τον βασιλεα υμων σταυρωσω; απεκριθησαν οι αρχιερεις· ουκ εχομεν* βασιλεα ει μη καισαρα.

* εχομεν 317 333 743 NA28 Byz05] εχωμεν 423

εχομεν is the majority reading. The subjunctive, εχωμεν, occurs in 423 as well as 07 039 0211 346 579 792 841 1546 1689 1797 2106 2575 2585 2766 L32-1 L32-2 L253-1 L253-2 L329-1 L329-2 L335 L425-1 L638-3 L640-2 L735-1 L847 L1000-1 L1000-2 L1075-2 L1076 L1076S L1086-2 L1096-1. The subjunctive makes sense in the passage, but could also arise through simple confusion between ο and ω.

19.35 και ο εωρακως μεμαρτυρηκε, και αληθινη εστιν η μαρτυρια αυτου, κακεινος οιδεν οτι αληθη λεγει, ινα* υμεις πιστευσητε.

* ινα 317 333 743 Byz05] + και 423 NA28

ινα is the majority reading. και is found in 01* 01S1 02 03 05S 013 017
019 022 030 032 033 034 038 039 041 044 0211 1 13 22 33 69 124 138 157 205
209 265 295 346 357 543 544 565 579 788 826 828 865 884 983 994 1009 1071
1079 1128 1192 1210 1219 1230 1241 1242 1321 1546 1582 1654 1689 1797
2193 2223 2411 2561 2575 2680 2713 2718 2766 2786 2886 L252-3 L253-3
L329-1 L329-2 L704-2 L735-1 L770-1 L770-3 L847-1 L847-2 L1000-3 L1073-2
L1076-2 L1077-2 L1086-1 L1100-2.

Analysis of 423

On the one hand, 423 being a copy of a known manuscript (namely 333) largely excludes it from consideration in reconstructing the biblical text of Nicetas. On the other hand, the places the text of 423 deviates from that of its exemplar offer an excellent opportunity to study the copyist's habits. The unshared readings consist of one change in word order, six additions, eleven substitutions, eleven orthographic differences, and sixteen omissions. Of these, one omission, one substitution, and the one change in word order are majority text readings. There are eleven singular readings, found in 2.20, 3.20, 7.37, 8.33, 11.1, 13.20 14.28, 15.12, 16.24, 18.16, 18.36.

4.6. 430

Extant Variants 297

Unshared Readings 90 (30.303% of total)

01.02, 01.14.01, 01.14.02, 01.19.02, 01.20, 01.27.04, 01.33, 01.35, 01.38.01,
01.41.01, 01.41.03, 01.42.03, 01.42.04, 01.42.05, 01.50.01, 01.50.02, 02.02,

02.06.03, 02.10.01, 02.17.03, 02.19, 02.20.04, 03.13.01, 03.22.01, 03.22.02,
03.27.01, 04.01.01, 04.01.03, 04.06.01, 04.11, 04.12.02, 04.16.02, 04.18,
04.36.02, 04.37.01, 04.39.01, 04.42.01, 04.52.02, 05.01.02, 05.02, 05.18,
05.22.02, 05.26.02, 05.31, 05.32, 05.35, 05.36.05, 05.45.01, 05.45.03,
05.47.02, 05.47.01, 06.03.01, 06.05.01, 06.05.03, 06.07.02, 06.08, 06.17.02,
06.18.01, 06.18.02, 06.19.01, 06.19.02, 06.21.01, 06.21.02, 06.23.02,
06.23.03, 06.24.01, 06.29.03, 06.30, 06.32.01, 06.32.03, 06.35.03, 06.45.01,
06.49.01, 06.52.01, 06.57.01, 06.57.02, 06.57.03, 06.63.01, 06.64.01,
06.64.03, 06.68, 07.12.01, 07.12.04, 07.15.02, 07.21, 07.31.04, 07.41.03,
07.44.02, 08.14.01

57 Examined Readings

1.2 ουτος ην* εν αρχη προς τον θεον.

* ην 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

ην is the majority reading. Its omission in 430 is unique and an obvious error.

1.14 και ο λογος σαρξ εγενετο*¹ και εσκηνωσεν εν ημιν, και εθεασαμεθα την δοξαν αυτου, δοξαν ως μονογενους*² παρα πατρος, πληρης χαριτος και αληθειας.

*¹ και ο λογος σαρξ εγενετο 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

και ο λογος σαρξ εγενετο is the majority reading. 168 430 2192 omit the phrase. The omission in 430 may be attributable to the format of catenae, as partial and entire verses can sometimes be skipped over.

*² μονογενους 333 423 743 NA28 Byz05] μονογενη 430

μονογενους is the majority reading. μονογενη is unique to 430 and possibly originated through assimilation to δοξαν.

1.20 και ωμολογησε και ουκ ηρνησατο, και ωμολογησεν οτι ουκ ειμι εγω* ο χριστος.

* ουκ ειμι εγω 333 423 743 Byz05] ουκ ειμι 430; εγω ουκ ειμι NA28

ουκ ειμι εγω is the majority reading. ουκ ειμι occurs in 382 430 732 1321 1546.

1.33 καγω ουκ ηδειν αυτον, αλλ' ο πεμψας με βαπτιζειν εν υδατι εκεινος μοι ειπεν· εφ' ον αν ιδης το πνευμα καταβαινον και μενον επ' αυτον*, ουτος εστιν ο βαπτιζων εν πνευματι αγιω.

* αυτον 333 423 743 NA28 Byz05] αυτω 430

αυτον is the majority reading. 430 agrees with 032S* 032SC1 732 1029 2106 in reading αυτω.

1.35 τη επαυριον παλιν εισηκει ο ιωαννης* και εκ των μαθητων αυτου δυο

* εισηκει ο ιωαννης 333 423 743 NA28 Byz05] ο ιωαννης εισηκει 430

εισηκει ο ιωαννης is the majority reading. ο ιωαννης εισηκει is found in 430 alone.

1.41 ευρισκει ουτος πρωτος*¹ τον αδελφον τον ιδιον σιμωνα και λεγει αυτω· ευρηκαμεν τον μεσιαν, ο εστι*² μεθερμηνευομενον χριστος.

*¹ πρωτος 333 423 743 Byz05] πρωτον 430 NA28

πρωτος is the majority reading. 430 reads πρωτον, a reading also found in P66 P75 01Cca 02 03 021 033 038 041 044 083 0211 0233 1 13 22 69 109 118* 168 173 205 209 265C 346 357 377 382 543 788 807 926 828 865 892 983 1009 1079 1093 1128 1192 1210 1219 1321 1546 1582 1689 2193C 2411 2680 2768 2786 2886.

*2 εστι 333 423 743 Byz05] εστιν 430 NA28

The Nicetas witnesses usually use εστι before a word beginning with a consonant and εστιν before a word beginning a vowel. Here 430, perhaps by mistake, uses εστιν before μεθερμηνευομενον.

1.42 και ηγαγεν αυτον προς τον ιησουν. εμβλεψας δε αυτω*¹ ο ιησους ειπε· συ ει σιμων ο*² υιος ιωνα*³, συ κληθηση κηφας, ο ερμηνευεται πετρος.

*¹ αυτω 333 423 NA28 Byz05] αυτοις 430; omit 743

αυτοις is unique to 430. αυτω is the majority reading.

*² ο 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

ο is the majority reading. 430 omits the article, agreeing with 038 0141, 1 69, 209*, 295, 788, 821, 1009, 1093, 1253, 1278*, 1319, 1320, 1582*.

*³ ιωνα 333 423 743 Byz05] ιωννα 430; ιωαννου NA28

ιωννα is a rather rare spelling, found in 430 841 L252-1.

1.50 απεκριθη*¹ ιησους και ειπεν αυτω· οτι ειπον σοι*² ειδον σε υποκατω της συκης, πιστευεις; μειζω τουτων οψει.

*¹ απεκριθη 333 423 743 NA28 Byz05] + ο 430

απεκριθη is the majority reading. Besides 430, ο is present in 044 053 13 69 118 124 157 173 209 265 346 377 382 543 587 788 792 807 826 828 983

1010 1093 1293 1344 1689 2192 2585 2718 2786 L335 L1096-2. The presence of the article before a proper name could arise independently multiple times.

*² ειπον σοι 333 423 743 Byz05] omit 430; + οτι NA28

ειπον σοι is the majority reading. The only manuscripts to omit the phrase are 397 430 1029. The omission could have arisen independently through confusion caused by the proximity of ειπον σοι and ειδον σε. However, it is interesting to note that all three are commentary manuscripts, though not of the same text.

2.6 ησαν δε εκει υδριαι λιθιναι εξ κειμεναι κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων, χωρουσαι* ανα μετρητας δυο η τρεις.

* χωρουσαι 333 423 NA28 Byz05] χωρουσιν 430

χωρουσαι is the majority reading. χωρουσιν is found in 430 alone.

2.17 εμνησθησαν δε οι μαθηται αυτου οτι γεγραμμενον εστιν·* ο ζηλος του οικου σου καταφαγεται με.

* εστιν 333 423 743 NA28 Byz05] + οτι 430

The majority text omits οτι here. The word is present P66 P75 032s 033 050 0141 397 430 821 841 865 1010 1071 1093 1293 2786.

2.20 ειπον ουν οι ιουδαιοι· τεσσαρακοντα και εξ ετεσιν ωκοδομηθη ο* ναος ουτος, και συ εν τρισιν ημεραις εγερεις αυτον;

* ο 333 423 430C 743 NA28 Byz05] omit 430*

430* is unique in its omission of ο. The correction at 98v line 1 appears to belong to the original hand.

3.22 μετα ταυτα ηλθεν ο ιησους και οι μαθηται αυτου εις την ιουδαιαν γην* και εκει διετριβε μετ' αυτων και εβαπτιζεν.

* εις την ιουδαιαν γην 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

εις την ιουδαιαν γην is the majority reading. 430 agrees with ChrysostomA ChrysostomB in omitting the phrase. 03 1029 1079 also omit the phrase, though they omit more of the surrounding text as well.

4.1 ως ουν*¹ εγνω ο κυριος οτι ηκουσαν οι φαρισαιοι οτι ιησους πλειονας μαθητας ποιει και βαπτιζει η*² ιωαννης

*¹ ουν 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

The omission of ουν is supported by 430 1014 2223. The majority text includes ουν.

*² η 249 333 423 743 NA28 Byz05] + ο 430

The article is found in only a few manuscripts, specifically 792 1009 1654 2106 2192.

4.11 λεγει* αυτω η γυνη· κυριε, ουτε αντλημα εχεις και το φρεαρ εστι βαθυ· ποθεν ουν εχεις το υδωρ το ζων;

* λεγει 249 333 743 NA28 Byz05] + ουν 430

λεγει is the majority reading. ουν is present in 430 L335 alone.

4.16 λεγει αυτη ο ιησους· υπαγε φωνησον τον ανδρα σου* και ελθε ενθαδε.

* τον ανδρα σου 249 333 423 NA28 Byz05] σου τον ανδρα 430

τον ανδρα σου is the majority reading. σου τον ανδρα is found in 03 086
69 430 792 1010 1014 1293 1344 2585 2615 2680 2766 L32 L60 L1000 L1075.

4.36 και ο θεριζων μισθον λαμβανει και συναγει καρπον εις ζωην αιωνιον, ινα και*
ο σπειρων ομου χαιρη και ο θεριζων.

* και 249 333 423 743 Byz05] omit 430 NA28

The majority of witnesses support και. Its omission is supported by P66
P75 0304 019 022 030 032S 044 083 1 33 118 138 205 209 213 357 397 565 597
792 884 892 994 1010 1071 1192 1241 1582 2575 2713 2766 2886 L335.

4.39 εκ δε της πολεως εκεινης πολλοι επιστευσαν εις αυτον των σαμαρειτων* δια
τον λογον της γυναικος μαρτυρουσης οτι ειπε μοι παντα οσα εποιησα.

* επιστευσαν εις αυτον των σαμαρειτων (σαμαριτων NA28) 249 333 423
NA28 Byz05] επιστευσαν των σαμαρειτων εις αυτον 430; {των σαμαρει}των
επιστευσαν εις αυτον 743

επιστευσαν εις αυτον των σαμαρειτων is the majority reading. Other than
430, επιστευσαν των σαμαρειτων εις αυτον is found in 1 118 138 205 209 357
565 865 884 994 1582 2193 2575 2713 2886.

4.52 επυθετο ουν παρ' αυτων την ωραν* εν η κομψοτερον εσχε· και ειπον αυτω
οτι χθες ωραν εβδομην αφηκεν αυτον ο πυρετος.

* παρ αυτων την ωραν 249 333 423 743 Byz05] παρ αυτοις την ωραν 430;
την ωραν παρ αυτων NA28

The only witness to contain παρ αυτοις την ωραν other than 430 is 2106.
παρ αυτων την ωραν is the majority reading.

5.22 ουδε γαρ ο πατηρ κρινει ουδενα, αλλα πασαν την κρισιν δεδωκε* τω υιω,

* δεδωκε 249 333 423 743 NA28 Byz05] εδωκε 430

δεδωκε is the majority reading. εδωκε is a rare reading, present in 011 430. P45 probably shares this reading as well, though only part of the word is extant.

5.31 εαν εγω μαρτυρω περι εμαυτου, η μαρτυρια μου* ουκ εστιν αληθης·

* μου 249 333 423 743 NA28 Byz05] η εμη 430

η εμη is unique to 430, and does not differ in meaning from the majority reading, μου.

5.35 εκεινος ην ο λυχνος ο καιομενος και φαινων, υμεις δε ηθελησατε

αγαλλιασθηναι* προς ωραν εν τω φωτι αυτου.

* αγαλλιασθηναι 249 333 423 743] αγαλλιαθηναι 430 NA28 Byz05

In addition to 249 333 423 743, αγαλλιασθηναι occurs in 019 036 037C 038 039 063 0141 1 69 124 138 205 209 377 397 732 792 841 983 1093 1321 1344 1424 1463 1546 2223 2575 2680 2766 2786 2886 L32 L252 L335 L1091 Chrysostom. 430 appears to have been assimilated to the majority text, αγαλλιαθηναι.

5.45 μη δοκειτε οτι εγω κατηγορησω υμων*¹ προς τον πατερα· εστιν ο

κατηγορων υμων μωσης, εις ον υμεις ηλπικατε*².

*¹ κατηγορησω υμων 249 333 423 743 NA28 Byz05] υμων κατηγορησω

430

εγω κατηγορησω υμων is the majority reading. εγω υμων κατηγορησω is found in 430 alone.

*² υμεις ηλπικατε 249 333 423 743 NA28 Byz05] ηλπικατε υμεις 430

430 544 are the only witness that support ηλπικατε υμεις. The majority of manuscripts read υμεις ηλπικατε.

5.47 ει δε τοις εκεινου γραμμασιν ου*¹ πιστευετε*², πως τοις εμοις ρημασι πιστευσετε;

*¹ ου 249 333 423 NA28 Byz05] omit 430

028 430 1128 omit ου, while the majority of witnesses include the word.

*² πιστευετε 249 333 423 743 NA28 Byz05] επιστευετε 430

πιστευετε is the majority reading. The imperfect, επιστευετε, is found in only 3 manuscripts: 028 430 1128.

6.3 ανηλθε δε εις το ορος ο ιησους* και εκαθητο μετα των μαθητων αυτου.

* ο ιησους 249 333 423 743 Byz05] omit 430; ιησους NA28

430 agrees with 037 063 597 792 in omitting ο ιησους. The majority of witnesses support including the text. Including or excluding the name makes little difference to the sense of the passage, since it is clear who the subject of the verb is.

6.5 επαρας*¹ ουν τους οφθαλμους αυτου ο ιησους και θεασαμενος οτι πολυς οχλος ερχεται προς αυτον λεγει προς τον*² φιλιππον· ποθεν αγορασομεν αρτους ινα φαγωσιν ουτοι;

*¹ επαρας 249 333 423 743 NA28 Byz05] απαρας 430

επαρας is the majority reading. απαρας is unique to 430.

*2 τον 249 333 423 743 Byz05] omit 430 NA28

Including τον is the majority reading. Its omission is early and well supported, being found in P66 01 03 05 019 022 032 037 044 33 397 03 05 019 022 032 037 044 33 397 430 579 597 892 1242 1788 2561 2786 Chrysostom.

6.8 λεγει αυτω εις εκ των μαθητων αυτου*, ανδρεας ο αδελφος σιμωνος πετρου·

* αυτου 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

αυτου is the majority reading. The word is omitted in P28 430 1797 Chrysostom.

6.18 η τε θαλασσα ανεμου μεγαλου* πνεοντος διηγειρετο*.

* ανεμου μεγαλου 249 333 423 743 NA28 Byz05] μεγαλου ανεμου 430

ανεμου μεγαλου is the majority reading. μεγαλου ανεμου is unique to 430.

6.19 εληλακοτες ουν ως σταδιους εικοσι πεντε η τριακοντα θεωρουσι τον ιησουν περιπατουντα επι της θαλασσης και εγγυς του πλοιου γενομενον*¹, και*² εφοβηθησαν.

*¹ γενομενον 249 333 423 743] γινομενον 430 NA28 Byz05

430 agrees with the majority text in reading the present tense, γινομενον, while all other Nicetas witnesses support γενομενον, an aorist.

*² και 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

και is the majority reading. 430 agrees with 69 157 173 377 792 807 983 1009 1093 1128 1344 1463 1689 1788 in omitting και.

6.21 ηθελον ουν λαβειν αυτον*¹ εις το πλοιον, και ευθεως εγενετο το πλοιον*² επι της γης εις ην υπηγον.

*¹ λαβειν αυτον 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] αυτον λαβειν 430

430 reads αυτον λαβειν in agreement with 05 044 69 124 826 1093 1242 1689 2192 2561 L335s. λαβειν αυτον is found in the majority of manuscripts.

*² εγενετο το πλοιον 249 333 423 869 NA28] εγινετο πλοιον 430; το πλοιον εγενετο 743 Byz05

εγινετο πλοιον is unique to 430. το πλοιον εγενετο is the majority reading.

6.23 αλλα δε ηλθε πλοιαρια* εκ τιβεριαδος εγγυς του τοπου οπου εφαγον τον αρτον ευχαριστησαντος του κυριου.

* ηλθε πλοιαρια 249 333 423 869 NA28 Byz05] ηλθον πλοιαρια 430; πλοιαρια ηλθεν 743

ηλθε πλοιαρια is the majority reading. In addition to 430, ηλθον πλοιαρια is also present in 021 022 036 047 091 1 33 118 124 138 205 209 357 382 544 565 579 884 994 1009 1242 1463 1582 1788 2106 2561 2575 2713 2766 2768 2886 L5 L252 L387 L425 L735 L847 L1075 L1086. Since the subject is neuter plural, either a singular or a plural verb is acceptable.¹

6.30 ειπον ουν αυτω· τι ουν* ποιεις συ σημειον, ινα ιδωμεν και πιστευσωμεν σοι; τι εργαζη;

* ουν 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

¹ F. Blass, A. Debrunner, and Robert W. Funk, *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature* (Chicago: University of Chicago Press, 1961), 73, par. 133.

ουν is the majority reading. It is omitted in 01 019 0141 0145 33 213 397
430 792 799 821 1009 1010 1071 1293 1424 2680 2713 2718 2768

ChrysostomB.

6.32 ειπεν ουν*¹ αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω υμιν, ου μωσης δεδωκεν υμιν*²
τον αρτον εκ του ουρανου, αλλ' ο πατηρ μου διδωσιν υμιν τον αρτον εκ του
ουρανου τον αληθινον·

*¹ ουν 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

011 019 0256 430 2411 2615 L252-1 omit ουν. Including ουν is the
majority reading.

*² υμιν 249 423 869 NA28 Byz05] ημιν 430; omit 743

υμιν is the majority reading. ημιν makes sense in this context, but given the
much better support for υμιν, it is likely that ημιν arose through simple
transcriptional error.

6.39 τουτο δε εστι το θελημα του πεμφαντος με πατρος, ινα παν ο δεδωκε μοι ο
πατηρ μη απολεσω εξ αυτου, αλλα αναστησω αυτο* εν τη εσχατη ημερα.

* αυτο 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] αυτον 430

The majority text is divided between αυτο and αυτον. αυτο is expected
since παν ο is what is being referred to, but αυτον can be considered a *constructio
ad sensum*¹ given the context.

6.52 εμαχοντο ουν οι ιουδαιοι προς αλληλους* λεγοντες· πως δυναται ουτος ημιν
την σαρκα δουναι φαγειν;

¹ Ibid., 74, par. 134.

* οι ιουδαιοι προς αλληλους 249 743 869] ιουδαιοι προς αλληλους 430;
προς αλληλους οι ιουδαιοι 333 423 NA28 Byz05

προς αλληλους οι ιουδαιοι is the majority reading. 430 agrees with 0141
821 in reading ιουδαιοι προς αλληλους.

6.57 καθως απεστειλε*¹ με ο ζων*² πατηρ καγω ζω δια τον πατερα, και ο τρωγων
με κακεινος ζησεται*³ δι' εμε.

*¹ απεστειλε 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] απεσταλκε 430

απεστειλε is the majority reading. In addition to 430, απεσταλκε is
supported by P66 05 041 13 69 124 127 543 579 788 826 828 983 1071 1241
1424 1546 1689 2718 L60-1 L141 L640 L735 L1000 L1075 L1552.

*² ζων 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

Omitting ζων is a rare reading, present 022 091 168 430 2106 L141,
though 022 091 omit much of the surrounding text as well. ζων is the majority
reading.

*³ ζησεται 249 333 423 743 869 Byz05] ζησει 430 NA28

430 reads ζησει in agreement with P75 01 03 04* 017 019 034 038 041
044 13 33 69 118 124 213 265 397 543 544 579 597 788 799 826 828 983 1010
1071 1079 1219 1241 1293 1319 1463 1546 1571S 1689 1788 2411 2561 2615
L60-1 L60-3. 249 333 423 743 869 agree with the majority text in supporting
ζησεται.

6.64 αλλ' εισιν εξ υμων τινες*¹ οι ου πιστευουσιν. ηδει γαρ εξ αρχης ο ιησους τινες
εισιν οι μη*² πιστευοντες και τις εστιν ο παραδωσων αυτον.

*1 εισιν εξ υμων τινες 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] εισι τινες εξ υμων
430

430 supports εισι τινες εξ υμων, a reading also found in P66 028 029 045
109 168 213 377 382 597 792 799 807 1009 1010 1093 1230 1242 1253 1293
1424 1797 2106 2223 2585 2680 2768 L17 L60 L735 L1075 Chrysostom. εισιν εξ
υμων τινες is the majority reading.

*2 μη 249 333 743 869 Byz05] omit 430
μη is the majority reading. While its absence is grammatically acceptable,
in context it is rather awkward, and so is likely due to transcriptional error. In
addition to 430, μη is omitted in P66* 01 011 792 1071 1321 1344* 1546 2192
2585 2718 L60.

7.12 και γογγυσμος πολυς ην περι αυτου*1 εν τοις οχλοις· οι μεν ελεγον οτι
αγαθος εστιν, αλλοι δε ελεγον· ου, αλλα πλανα τον οχλον*2.

*1 πολυς ην περι αυτου 249 333] ην πολυς περι αυτου 430; πολυς περι
αυτου ην 743 869 Byz05; περι αυτου ην πολυς NA28

ην πολυς περι αυτου is found in 430 only. πολυς περι αυτου ην, supported
by 743 869, is the majority reading.

2 οχλον 249 333 430C 743 869 NA28 Byz05] κοσμον 430
κοσμον is a rare reading, found in only 430* 2411 2680. The correction to
οχλον in 430 on folio 323r line 19 is clearly by a later hand. οχλον is the reading of
almost all witnesses.

7.15 εθαυμαζον ουν οι ιουδαιοι λεγοντες· πως ουτος γραμματα οιδε* μη
μεμαθηκως;

* γραμματα οιδε 249 333 743 869 NA28 Byz05] οιδε γραμματα 430

430 reads οιδε γραμματα, also found in 118 138 168 205 209 295 357 544
565 884 994 1029 1093 1278 1424 2193 2372 2575 2713 2768 2886 L1086.

γραμματα οιδε is the majority reading.

7.31 εκ του οχλου δε πολλοι επιστευσαν εις αυτον και ελεγον· ο χριστος οταν ελθη
μη πλειονα σημεια ποιησει* ων ουτος εποιησεν;

* σημεια ποιησει 249 333 423 869 NA28] ποιησει σημεια 430; σημεια
τουτων ποιησει 743 Byz05

ποιησει σημεια is a singular reading found in 430. The majority text reads
σημεια τουτων ποιησει.

7.44 τινες δε ηθελον εξ αυτων πιασαι αυτον, αλλ' ουδεις επεβαλεν επ' αυτον τας*
χειρας.

* τας 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

τας is the majority reading. 430 is the only witness that omits τας, though
a few other witnesses substitute την.

8.14 απεκριθη* ιησους και ειπεν αυτοις· καν εγω μαρτυρω περι εμαυτου, αληθης
εστιν η μαρτυρια μου, οτι οιδα ποθεν ηλθον και που υπαγω· υμεις δε ουκ οιδατε
ποθεν ερχομαι και που υπαγω.

* απεκριθη 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] + ο 430

The majority text omits the article before ιησους. 430 agrees with 01 05*
022 038 13 69 109 124 168 295 346 397 543 788 792 826 828 983 1010 1071
1241 1278* 1293 1546 1654 1689 2680 2790 L387 L640. The addition or

omission of an article before a proper name could occur independently multiple times.

Analysis of 430

430 has a very high level of unshared readings, almost a third of all its extant readings. In the sample passages there are two orthographic differences, five additions, twelve differences in word order, seventeen substitutions, and twenty one omissions. Only one of these, a substitution, agrees with the majority text. There are fourteen singular readings, 1.2, 1.14, 1.35, 1.42, 2.6, 2.20, 5.31, 5.45, 6.5, 6.18, 6.21, 7.12, 7.31, 7.44.

4.7. 743

Extant Variants 697

Unshared Readings 315 (45.194% of total)

01.13.01, 01.19.01, 01.26, 01.27.01, 01.27.03, 01.31.02, 01.32.02, 01.38.03,
01.39.03, 01.40, 01.42.03, 01.49.01, 02.01, 02.04.01, 02.09.02, 02.12.01,
02.15.02, 02.16, 02.17.04, 02.18.01, 02.23.02, 03.05.01, 03.05.02, 03.18.02,
03.19.01, 03.23, 03.26.02, 04.03.01, 04.05.01, 04.17.02, 04.20.02, 04.24,
04.27.04, 04.30, 04.31.02, 04.32, 04.39.01, 04.45.02, 04.54.02, 05.04.01,
05.07.03, 05.07.02, 05.10.01, 05.15, 05.19.04, 05.27.02, 05.27.01, 05.27.04,
05.29.01, 05.36.03, 05.37.02, 05.43.01, 05.44.02, 05.44.01, 06.02.03, 06.04,
06.11.03, 06.21.02, 06.22.03, 06.22.04, 06.23.02, 06.24.02, 06.24.01,
06.25.01, 06.27.01, 06.31, 06.32.03, 06.32.04, 06.36, 06.40.04, 06.41.02,
06.41.01, 06.43.01, 06.44.01, 06.44.02, 06.45.01, 06.54.01, 06.58.04,
06.58.02, 06.60.02, 06.63.02, 06.70, 06.71.03, 07.01.03, 07.07.01, 07.09.01,

07.10.01, 07.18, 07.31.01, 07.31.03, 07.31.02, 07.31.04, 07.35.02, 07.35.01,
07.39.01, 07.40.03, 07.41.03, 07.41.01, 07.43, 07.45, 07.51.02, 08.14.02,
08.19.02, 08.21, 08.23.02, 08.23.04, 08.24, 08.25, 08.27, 08.28.02, 08.29.02,
08.29.03, 08.31, 08.33.02, 08.35, 08.38.01, 08.46.01, 08.48.03, 08.48.05,
08.49, 08.53.02, 08.59.02, 09.09, 09.11.06, 09.15, 09.16.05, 09.16.02, 09.20,
09.21.02, 09.21.03, 09.21.01, 09.22.02, 09.22.03, 09.25.01, 09.26.01,
09.26.03, 09.27.01, 09.27.02, 09.30.03, 09.30.01, 09.34.01, 09.39, 09.40.01,
10.03, 10.07, 10.08.01, 10.17.01, 10.17.02, 10.19, 10.20, 10.21, 10.23.02,
10.26.02, 10.26.01, 10.27, 10.28.02, 10.29.03, 10.31.02, 10.33, 10.40, 10.41,
11.04, 11.07.01, 11.08.01, 11.09.04, 11.09.05, 11.14.01, 11.17, 11.19.02,
11.19.01, 11.21.02, 11.22.03, 11.26, 11.28.01, 11.29.02, 11.31.01, 11.33.02,
11.39.01, 11.41.01, 11.45.03, 11.46.02, 11.47.01, 11.48, 11.53.01, 11.54.02,
11.54.03, 12.02.02, 12.04.03, 12.04.02, 12.04.01, 12.05, 12.09.02, 12.12.02,
12.13.04, 12.15.03, 12.17, 12.20, 12.21.02, 12.22.02, 12.26.03, 12.26.01,
12.26.02, 12.28.03, 12.28.02, 12.29, 12.34.01, 12.34.05, 12.34.04, 12.34.02,
12.36.03, 12.38, 12.39.02, 12.41.01, 12.44, 13.03.03, 13.08.03, 13.10.02,
13.15.01, 13.18.02, 13.20.02, 13.26.02, 13.26.03, 13.29.03, 13.30.04,
13.30.01, 13.30.03, 13.32.02, 13.33.03, 13.37.01, 14.03.02, 14.05.01,
14.20.01, 14.20.02, 14.22, 14.24.01, 14.30.02, 14.30.01, 15.05, 15.06.02,
15.06.03, 15.11, 15.12.01, 15.13, 15.14, 15.15.02, 15.16.02, 15.16.01,
15.20.01, 16.03.01, 16.07, 16.13.01, 16.15.01, 16.15.03, 16.16.03, 16.17.03,
16.17.02, 16.18.02, 16.18.01, 16.19.02, 16.23.01, 16.24.01, 16.27, 16.29.02,
17.07.01, 17.11.02, 17.21.01, 17.22.01, 18.04, 18.07.01, 18.08, 18.14,
18.18.02, 18.22.02, 18.23.03, 18.26, 18.29.01, 18.31.01, 18.33, 18.34.01,
18.36.03, 18.36.01, 18.37, 18.38, 18.40, 19.01.01, 19.01.02, 19.02, 19.03.01,

19.03.03, 19.07.02, 19.08, 19.10.01, 19.10.01, 19.12.02, 19.16.02, 19.17.02,
19.17.04, 19.17.03, 19.18, 19.20, 19.28.03, 19.28.02, 19.31.01, 19.36, 19.37,
19.38.02, 19.38.01, 20.02, 20.20.02, 20.21, 20.25.02, 20.26.02, 21.16.03,
21.16.01, 21.17.01, 21.20.02

76 Examined Readings

1.13 οι ουκ εξ αιματων ουδε εκ θεληματος σαρκος* ουδε εκ θεληματος ανδρος
αλλ' εκ θεου εγεννηθησαν.

* ουδε εκ θεληματος σαρκος 333 423 NA28 Byz05] omit 743

ουδε εκ θεληματος σαρκος is the majority reading. The omission in 743
probably occurred by skipping from one instance of ουδε to the next. The
omission is shared by 07* 09 295 732 983 1128 1571 L253, though 09 732 1128
omit other surrounding text as well.

1.39 λεγει αυτοις· ερχεσθε και ιδετε. ηλθον και* ειδον που μενει και παρ' αυτω
εμειναν την ημεραν εκεινην· ωρα ην ως δεκατη.

* και 333 423 430 Byz05] ουν και 743 NA28

και is the majority reading. ουν και is an early and well supported reading.
In addition to 743, it is found in P66 P75 01 02 03 04 019 022 032S 033 038 039
044 083 0141 0211 0233 13 33 124 157 168 173 346 382 397 543 579 597 732
821 826 828 841 865 892 983 994S 1009 1071 1128 1230 1253 1344 1689 2106
2192 2223 2575 2680 2713 2766* 2768 2786 L253-2.

2.1 και τη ημερα τη τριτη* γαμος εγενετο εν κανα της γαλιλαιας, και ην η μητηρ
του ιησου εκει·

* τη ημερα τη τριτη 333 423 430 NA28 Byz05] τη τριτη ημερα 743

τη τριτη ημερα, read in 743, is a relatively uncommon reading. It is also supported by 03 030 038 13 69 124 173 346 543 788 826 828 983 1029 1689 2680. The majority text is τη ημερα τη τριτη.

2.23 ως δε ην εν ιεροσολυμοις εν τω πασχα εν τη εορτη, πολλοι επιστευσαν εις το ονομα αυτου θεωρουντες αυτου τα* σημεια α εποiei·

* τα 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

τα is the majority reading. The article is omitted by 02 03 07 013 017 019 022 024 028 031 032S 036 037 038 039 044 045 083 0141 0211 0233 22 35 69 138 168 226 265 544 565 743 807 884 892 994 1009 1071 1079 1093 1192 1230 1242 1278 1293 1320 1546 1571 1654 1689 2106 2223 2411 2575 2615 2718.

3.19 αυτη δε εστιν η κρισις οτι το φως εληλυθεν εις τον κοσμον και ηγαπησαν οι ανθρωποι μαλλον το σκοτος* η το φως· ην γαρ πονηρα αυτων τα εργα.

* μαλλον το σκοτος 333 423 430 NA28 Byz05] τον κοσμον μαλλον 743

μαλλον το σκοτος is the majority reading. τον κοσμον μαλλον is found in only 743 and 168* (where τοσ appears after κοσμον). The reading appears to have arisen under the influence of the statement earlier in the verse that το φως εληλυθεν εις τον κοσμον.

4.5 ερχεται ουν εις πολιν της σαμαρειας λεγομενην συχαρ πλησιον του χωριου ου* εδωκεν ιακωβ ιωσηφ τω υιω αυτου·

* ου 249 333 423 430] ο 743 NA28 Byz05

249 333 423 430 agree with P66 04* 05 019 021 022 028 032S 038 045
047 086 0141 1 18 33 35 118 138 157 173 205 209 357 382 397 565 732 792 821
884 992 994 1009 1010 1029 1071 1093 1128 1241 1278 1293 1344 1463 1582
1654 1689 2106 2193* 2223 2575 2680 2713 2718 2768 2786 2790 2886 L60
L253 L847 Chrysostom in reading ου. 743 has been brought into agreement with
the majority text.

4.20 οι πατερες ημων εν τω ορει τουτω προσεκυνησαν· και υμεις λεγετε οτι* εν
ιεροσολυμοις εστιν ο τοπος οπου δει προσκυνειν.

* οτι 249 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

οτι is the majority reading. The word is omitted in 382 743 and is not
grammatically necessary.

4.27 και επι τουτω ηλθον οι μαθηται αυτου και εθαυμασαν οτι* μετα γυναικος
ελαλει· ουδεις μεντοι ειπε· τι ζητεις η τι λαλεις μετ' αυτης;

* οτι 249 333 423 430 743C NA28 Byz05] omit 743*

οτι is the majority reading, and 743's omission of the word is a singular
reading.

5.4 αγγελος γαρ κατα καιρον* κατεβαινεν εν τη κολυμβηθρα και εταρασσετο το
υδωρ· ο ουν πρωτος εμβας μετα την ταραχην του υδατος υγιης εγινετο ω δηποτε
κατειχετο νοσηματι.

* κατα καιρον 249 333 423 430 Byz05] omit 743

κατα καιρον is the majority reading. The omission in 743 possibly occurred by skipping from κατα to κατεβαινεν. The same omission occurs in 0141 Chrysostom.

5.15 απηλθεν ο ανθρωπος και ειπε* τοις ιουδαιοις οτι ιησους εστιν ο ποιησας αυτον υγιη.

* ειπε 249 333 423 430] ανηγγειλε 743 NA28 Byz05

ειπε is a rare reading, present in only 01 04 019 213 249 333 397 423 430 L1073. 743 has been brought into agreement with the majority reading, ανηγγειλε.

5.43 εγω εληλυθα εν τω ονοματι του πατρος μου, και ου λαμβανετε με· εαν αλλος ελθη εν τω ονοματι* τω ιδιω, εκεινον ληψεσθε.

* τω ονοματι 249 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

τω ονοματι is the majority reading. 743's omission of τω ονοματι is a singular reading, and probably the result of skipping from one instance of τω to the next.

6.22 τη επαυριον ο οχλος ο εστηκως περαν της θαλασσης ιδων οτι αλλο πλοιαριον ουκ ην εκει ει μη εν εκεινο εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου*¹ και οτι ου συνεισηλθε*² τοις μαθηταις αυτου ο ιησους εις το πλοιαριον αλλα μονοι οι μαθηται αυτου απηλθον·

*¹ εκεινο εις ο ενεβησαν (ανε- 743) οι μαθηται αυτου 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

ανεβησαν is the majority reading. ανεβησαν occurs in 037 047 109 118 168 173 543 544 732 743 792 983 1029 1128 1253 1689 1797 2106 2223 2680 2766 L252 L329 L335 ChrysostomA ChrysostomB.

*2 συνεισηλθε 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] συνηλθε

συνεισηλθε is the majority reading. 743 reads συνηλθε, in agreement with 173 357 565 841 884 1344 2575 2585 L640.

6.32 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω υμιν, ου μωσης δεδωκεν υμιν*¹ τον αρτον εκ του ουρανου, αλλ' ο πατηρ μου διδωσιν*² υμιν τον αρτον εκ του ουρανου τον αληθινον·

*¹ υμιν 249 423 869 NA28 Byz05] ημιν 430; omit 743

υμιν is the majority reading. ημιν is read by 124 430 792 841 1128. That all witnesses of Nicetas except one read υμιν suggests that ημιν is simply a transcriptional error.

*² τον αρτον εκ του ουρανου αλλ ο πατηρ μου διδωσιν 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 743

τον αρτον εκ του ουρανου αλλ ο πατηρ μου διδωσιν is the majority reading. The omission in 743 probably occurred by the copyist's eye skipping from one occurrence of υμιν to the next. 0256 13 69 138 285 544 1192 1319 1463 2718 also omit the phrase, though 0256 omits most of the verse.

6.54 ο τρωγων μου την σαρκα και πινων μου το αιμα εχει ζωην αιωνιον, καγω* αναστησω αυτον εν τη εσχατη ημερα.

* καγω 249 333 423 430 869 NA28] και εγω 743 Byz05

743 agrees with the majority text, και εγω. καγω is found in all other Nicetas witnesses, as well as P66 P75 01 03 04 05 011 017 019 030 032 038 041 0141 0211 1 205 209 213 265 397 544 565 579 597 799 821 892 992 1010 1071 1079 1219 1241 1242 1293 1546 1561 1571S 1582 1788 2193 2223 2411 2561 2680 2713 2790 2886 L60-1 L60-2 L253.

7.1 και περιεπατει ο ιησους μετα ταυτα εν τη γαλιλαια· ου γαρ ειχεν εξουσιαν εν τη ιουδαια περιπατειν, οτι εξητουν αυτον ιουδαιοι* αποκτειναι.

* αυτον ιουδαιοι 430 869] αυτον οι ιουδαιοι 249 333 NA28 Byz05; οι ιουδαιοι αυτον 743

αυτον οι ιουδαιοι is the majority reading. οι ιουδαιοι αυτον is found in only three manuscripts: 157 743 1093.

7.40 πολλοι ουν εκ του οχλου ακουσαντες των λογων* ελεγον· ουτος εστιν αληθως ο προφητης·

* των λογων 249 333 423 430 869] τον λογον 743 Byz05; των λογων τουτων NA28

τον λογον, found in 743, is the majority reading. All other Nicetas witnesses read των λογων (without τουτων), a reading also found in 01 07 013 017 021 032 034 036 037* 038 041 0105 157 265 377* 732 807* 992 1009 1014 1079 1128 1219 1561 2192 2615 2766 L5 L141 L663 L770 L1077 L1082.

7.45 ηλθον ουν οι υπηρεται προς τους αρχιερεις και φαρισαιους, και ειπον αυτοις εκεινοι· δια τι ουκ ηγαγετε αυτον*;

* αυτον 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] + ωδε 743

αυτον is the majority reading. Adding ωδε is unique to 743.

8.21 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους παλιν*. εγω υπαγω και ζητησετε με, και εν τη αμαρτια υμων αποθανεισθε· οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν.

* αυτοις ο ιησους παλιν 249 333 423 869] παλιν αυτοις ο ιησους 743 Byz05; παλιν αυτοις NA28

αυτοις ο ιησους παλιν is a rather rare reading. Other than the Nicetas witnesses 249 333 423 869, the only manuscripts that contain it are 397 992 2223. 743 agrees with the majority text reading, παλιν αυτοις ο ιησους.

8.29 και ο πεμψας με μετ' εμου εστι· και ουκ αφηκε με μονον*¹, οτι εγω*² τα αρεστα αυτω ποιω παντοτε.

*¹ μονον 249 333 423 869 NA28] + ο πατηρ 743 Byz05

Including ο πατηρ, as 743 does, is the majority reading. All other Nicetas manuscripts omit the words, as do P66 P75 01 03 05 019 029 032 033 038 044 0141 1 13 22 69 173 213 346 397 543 565 579 597 788 799 821 826 828 865 983 1071 1192 1210 1241 1582 1689 2193* 2786.

*² εγω 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

The only manuscripts that omit εγω are 033 173 213 743 799 865 2786 L252-1. Since εγω is grammatically unnecessary, its omission could easily arise independently multiple times.

8.38 εγω α* εωρακα παρα τω πατρι μου λαλω· και υμεις ουν α ηκουσατε παρα του πατρος υμων ποιειτε.

* εγω α 249 333 423 869] εγω ο 743 Byz05; α εγω NA28

743 agrees with the majority text in reading εγω ο. 249 333 423 869
support εγω α, as do 05 019 022 033 0141 33 138 213 357 382 397 579 799 821
865 884 892 994 1071 1230 1242 1253 1278 1561 1654 2372 2561 2718 2768
2790 L253.

9.11 απεκριθη εκεινος και ειπεν· ανθρωπος λεγομενος ιησους πηλον εποιησε και
επεχρισε μου τους οφθαλμους και ειπε μοι υπαγε εις την κολυμβηθραν του
σιλωαμ και νιψαι· απελθων ουν* και νιψαμενος ανεβλεψα.

* ουν 249 333 423 869 NA28] δε 743 Byz05

743 is the only Nicetas witness that reads δε, the majority reading. The
other Nicetas witnesses agree with P75 01 05 022 033 044 1 33 118 124 138 157
205 209 213 357 397 544 565 579 597 732 792 799 865 884 892 994 1010 1029
1071 1241 1242 1293 1321 1582 1654 2193 2561 2575 2713 2718 2786 2886
L1075 in reading ουν.

9.20 απεκριθησαν* οι γονεις αυτου και ειπον· οιδαμεν οτι ουτος εστιν ο υιος ημων
και οτι τυφλος εγεννηθη·

* απεκριθησαν 249 333 423 869] + ουν αυτοις 743; + ουν NA28; + δε
αυτοις Byz05

None of the readings here is the majority reading (δε αυτοις), though ουν
αυτοις in 743 is closer than the other Nicetas witnesses. The only witness that
agrees with 743 is 1797.

9.22 ταυτα ειπον οι γονεις αυτου οτι εφοβουντο τους ιουδαιους· ηδη γαρ συνετεθειντο* οι ιουδαιοι ινα εαν τις αυτον ομολογηση χριστον, αποσυναγωγος γενηται.

* συνετεθειντο 249 333 423 869 NA28 Byz05] συνεθεντο 743

συνετεθειντο (a pluperfect) is the majority reading. συνεθεντο (an aorist) is a rather uncommon reading, found in 032 118 168 205 209 377 579* 743 841 1253* 2192* 2886.

9.25 απεκριθη* εκεινος και ειπεν αυτοις· ει αμαρτωλος εστιν ουκ οιδα· εν οιδα οτι τυφλος ων αρτι βλεπω.

* απεκριθη 249 333 423 869] + ουν 743 NA28 Byz05

743 agrees with the majority text in reading ουν. 017 028 045 0141 1 33 118 168 173 205 209 249 265 295 333 397 423 544 565 792 821 869 992 1014 1029 1079 1093 1128 1219 1293 1319 1424 1463 1546 1561 1571S 1582 2192 2193 2411 2615 2713 2718 2886 L60 L141 L335 L425 L640 L663 L704 L735 L770 L1000 L1073 L1076 L1086 L1100 L1552 L1692 Chrysostom read omit ουν.

9.26 ειπον ουν* αυτω παλιν· τι εποιησε σοι; πως ανεωξε σου τους οφθαλμους;

* ουν 249 333 423 869 NA28] δε 743 Byz05

ουν is supported by P66 P75 01Cca 03 05 017 019 022 032 033 038 044 070 0141 1 13 33 69 109 118 124 157 205 209 213 265 295 346 382 397 543 544 565 597 788 792 799 821 826 828 865 892 983 992 1010 1014 1071 1079 1093 1128 1219 1241 1242 1253 1293 1319 1321 1463 1546 1561 1571S 1582 1654 1689 2193 2411 2561 2615 2713 2786 2790 2886 L252 L640. 743 has been assimilated to the majority reading, δε.

9.30 απεκριθη ο ανθρωπος και ειπεν αυτοις· εν τούτω γαρ*¹ θαυμαστον εστι, οτι υμεις*² ουκ οιδατε ποθεν εστιν, και ηνοιξε μου τους οφθαλμους.

*¹ τούτω γαρ 249 333 423 869 NA28] γαρ τούτω 743 Byz05

τούτω γαρ is supported by P75 01 02 03 019 022 032 038 044 070 249 333 397 423 597 869 1010 1241 1293 1321 Chrysostom. 743 agrees with the majority text and reads γαρ τούτω.

*² υμεις 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

υμεις is the majority reading. It is omitted in only a few manuscripts: 544 743 1230 1253 2223. Since υμεις is not grammatically necessary, its omission could easily arise independently multiple times.

10.3 τούτω ο θυρωρος ανοιγει και τα προβατα της φωνης αυτου ακουει και τα ιδια προβατα φωνει* κατ' ονομα και εξαγει αυτα.

* φωνει 249 333 423 869 NA28] καλει 743 Byz05

φωνει is found in all Nicetas witnesses except 743. The reading is also supported by P66 P75 01 02 03 05 019 032 033 044 1 33 118 138 157 205 209 213 397 565 579 799 865 884 994 1071 1241 1242 1321 1582 1654 2193 2561 2575 2713 2866. 743 reads καλει, the majority reading.

10.17 δια τουτο με ο πατηρ*¹ αγαπα οτι εγω τιθημι την ψυχην μου*², ινα παλιν λαβω αυτην.

*¹ με ο πατηρ 249 317 333 423 869 NA28] ο πατηρ με 743 Byz05

743 contains the majority reading, ο πατηρ με. All other Nicetas witnesses (249 317 333 423 869) read με ο πατηρ. This reading is also supported by P66

P75 01 03 05 019 033 038 044 118 205 209 213 397 579-1 597 792 799 1009

1071 1242 1321 1654 2561 2786 2886 Chrysostom.

*² τιθημι την ψυχην μου 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] την ψυχην μου
τιθημι υπερ των προβατων 743

τιθημι την ψυχην μου, present in all Nicetas witnesses except 743, is the majority reading. την ψυχην μου τιθημι is found in only 743 2106. The phrase υπερ των προβατων is supported by 157 173 392 743 983 1093 1689 2790.

10.26 αλλ' υμεις ου πιστευετε μοι*¹, οτι ουκ*² εστε εκ των προβατων των εμων,
καθως ειπον υμιν.

*¹ μοι 249 317 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

μοι is a rather rare reading, found in only 249 317 333 397 896 983 1689
Chrysostom. 743 agrees with the majority text in omitting the word.

*² οτι ουκ 249 317 333 423 869 NA28] ου γαρ 743 Byz05

οτι ουκ is found in P66 P75 01 03 05 019 032 033 038 044 1 13 33 118 124 138
173 205 209 213 249 317 333 346 357 397 423 543 656 579 788 799 826 828
869 884 983 994 1071 1241 1242 1321 1582 1689 2193* 2561 2575 2713 2786
2790 2886 Chrysostom. 743 supports the majority reading, ου γαρ.

11.8 λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου*. ραββι, νυν εξητουν σε λιθασαι οι ιουδαιοι,
και παλιν υπαγεις εκει;

* αυτου 249 317 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

Most manuscripts omit αυτου, including 743. αυτου is present in all other
Nicetas witnesses extant in this passage (249 317 333 423 869), as well as 05 036

0211 0233 124 397 597 792 1071 1128 1241 1319 1321 1463 1689 2223 2680
2718 L32 L253 L329 L735 L1000 L1086.

11.22 και νυν οιδα οτι οσα αν αιτηση τον θεον δωσει σοι ο θεος*.

* ο θεος 249 317 333 869 NA28 Byz05] omit 743

Almost all extant witnesses read ο θεος. It is omitted in only 544 743. The subject of the verb δωσει is clear even if ο θεος is absent, so the sense of the passage is not changed in 544 743.

11.31 οι ουν ιουδαιοι οι οντες μετ' αυτης εν τη οικια* και παραμυθουμενοι αυτην, ιδοντες την μαριαν οτι ταχεως ανεστη και εξηλθεν, ηκολουθησαν αυτη λεγοντες οτι υπαγει εις το μνημειον ινα κλause εκει.

* μετ αυτης εν τη οικια 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] εν τη οικια μετ αυτης 743

μετ αυτης εν τη οικια is the majority reading. 743 is the only witness that reads εν τη οικια μετ αυτης. It is likely that the copyist skipped from the end of οντες to the end of αυτης, wrote εν τη οικια, and then added μετ' αυτης to correct the mistake.

11.45 πολλοι ουν εκ των ιουδαιων οι ελθοντες προς την μαριαν και θεασαμενοι ο* εποιησεν ο ιησους επιστευσαν εις αυτον.

* ο 249 317 333 423 869] α 743 Byz05

743 agrees with the majority text in reading α. 03 05 07 017 028 033 039 045 0141 0211 1 357 397 597 799C 821 884 994 1010 1293 1582 2193* L638 L1000, as well as the Nicetas witnesses 249 317 333 423 869, read ο.

12.9 εγνω ουν οχλος πολυς εκ των ιουδαιων οτι εκει εστι και ηλθον ου δια τον ιησουν μονον, αλλ' ινα και τον λαζαρον ιδωσιν ον ηγειρεν* εκ νεκρων.

* ηγειρεν 249 317 333 423 NA28 Byz05] + αυτος 743

ηγειρεν is the majority reading. The addition of αυτος is unique to 743, though there is a similar reading in 05, which adds ιησους.

12.17 εμαρτυρει ουν ο οχλος ο ων μετ' αυτου οτε* τον λαζαρον εφωνησεν εκ του μνημειου και ηγειρεν αυτον εκ νεκρων.

* οτε 249 317 333 423 NA28 Byz05] οτι 743

οτε is the majority reading. οτι is found in 743, along with P66 05 017 019 041 168 382 579 992 1079 1219 1546 1561 1571S 1797 2106 2411 2615 L640. οτι makes sense in context, but is similar enough to οτε for confusion to occur.

12.26 εαν εμοι τις διακονη*¹, εμοι ακολουθειτω, και οπου ειμι εγω εκει και ο διακονος ο εμος εστω*². εαν*³ τις εμοι διακονη τιμησει αυτον ο πατηρ.

*¹ τις διακονη 249 317 333 423 NA28] διακονη τις 743 Byz05

τις διακονη is found in all extant Nicetas witnesses except 743, as well as P66 P75 01 02 03 017 019 021 030 032 033 034 041 044 0211 0233 157 213 377 382 397 544 579 799 807 865 892 1009 1014 1071 1079 1093 1128 1219 1230 1241 1319 1321 1424 1463 1546 1571S 2223 2411 2615 2680 2766 2786 L252-2 L335-2 L735-2 L1073-2 Chrysostom. 743 has been brought into agreement with the majority text, διακονη τις.

² εστω 249 317 333 423 743C] εσται 743 NA28 Byz05

εσται is the majority reading and is found in 743*, while all other extant witnesses of Nicetas (249 317 333 423 743C) read εστω, a reading which is also found in 0141 13 346 397 543 821 826 828 841 1029 1293 1797 2106 2718. The correction to εστω in 743 is at folio 259r line 25 and was performed by adding an ω above εσται. αι is not marked out. The ω, though different from the normal form for this manuscript, is quite similar to occurrences found in λεγω on line 19 and ζωνη on line 23 of folio 259r. Therefore the correction appears to belong to the original hand.

*3 εαν 249 317 333 423 NA28] και εαν 743 Byz05

743 reads και εαν in agreement with the majority text. The omission of και is an ancient and well supported reading found in P66 P75 01 03 05 019 032 033 038 044 0141 1 13 33 69 118 124 138 157 205 209 213 346 357 382 397 543 565 579 788 799 821 826 828 884 892 994 1071 1241 1242 1321 1582 1654 1689 2193* 2575 2713 2786 2886 L1073-2, and the Nicetas witnesses 249 317 333 423.

12.28 πατερ, δοξασον σου τον υιον*¹. ηλθεν ουν φωνη εξ*² ουρανου λεγουσα*³. και εδοξασα και παλιν δοξασω.

¹ τον υιον 249 317 333 423 743] το ονομα 743A NA28 Byz05

In addition to the Nicetas witnesses extant in this passage (249 317 333 423 743*), τον υιον is supported by 019 033 0233 1 13 118 205 209 213 346 397 543 579 799 826 828 865 1071 1241 1293 1321 1582A 2193 2680 2768 2786 2886 L252-1 L253 L378-1 L1000-2. το ονομα, the majority reading, is written at folio 259r line 29 as an alternate reading. The writing is quite different to that in the main text and so probably belongs to a later hand.

*2 εξ 249 317 333 423] εκ του 743 NA28 Byz05

Other than 249 317 333 423, the only witness that supports εξ is 397. εκ του is the majority reading.

*3 λεγουσα 249 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

Omitting λεγουσα is the majority reading. Support for λεγουσα is found 05 041C 249 317 397 423 1241 1321 2768 L60 L638-2.

12.39 δια τουτο ουκ ηδυναντο πιστευειν, οτι παλιν ησαιας ειπε*.

* ησαιας ειπε 249 317 333 423] ειπεν ησαιας 743 NA28 Byz05

743 reads ειπεν ησαιας in agreement with the majority text. ησαιας ειπε is a rather rare reading. Other than 249 317 333 423, it is present in only 397 2713.

13.8 λεγει αυτω ο πετρος· ου μη μου νιψης τους ποδας* εις τον αιωνα. απεκριθη αυτω ο ιησους· εαν μη νιψω σε, ουκ εχεις μερος μετ' εμου.

* μου νιψης τους ποδας 249 317 333 423] νιψης τους ποδας μου 743

Byz05; νιψης μου τους ποδας NA28

μου νιψης τους ποδας is supported by 249 317 333 423 as well as 05 1 13 69 118 205 209 213 346 397 543 788 826 828 1029 1071 1241 1242 1582 1689 2561 2713 2886. 743 reads νιψης τους ποδας μου, the majority reading.

13.20 αμην αμην λεγω υμιν, ο λαμβανων εαν τινα πεμψω εμε λαμβανει, ο δε εμε λαμβανων* λαμβανει τον πεμψαντα με.

* εμε λαμβανων 249 317 333 423C NA28 Byz05] λαμβανων εμε 743; εμε

λαμβανειν 423*

εμε λαμβανων, read by most manuscripts of Nicetas, is the majority reading. λαμβανων εμε is present in 04 743 ChrysostomA.

13.30 λαβων δε*¹ το ψωμιον εξηλθεν ευθυσ*². ην δε νυξ*³.

*¹ δε 317 333 423] ουν 743 NA28 Byz05

The only manuscript that contains δε beside the Nicetas witnesses 317 333 423 is 397. 743 has been assimilated to the majority reading, ουν.

*² εξηλθεν ευθυσ 317 333 423 NA28] ευθεως εξηλθεν 743 Byz05

εξηλθεν ευθυσ is found in P66 01 03 04 05 019 021 032 033 044 13 33 69 157 213 317 333 346 397 423 543 579 788 799 826 828 865 1071 1321 1689 2106 2193 2786. 743 is the only witness of Nicetas that reads ευθεως εξηλθεν, the majority reading.

*³ νυξ 317 333 423 NA28 Byz05] + οτε εξηλθεν 743

νυξ is the majority reading. 743 is unique in its addition of οτε εξηλθεν. The punctuation clearly indicates the reading goes with the previous text, so that 743 reads ην δε νυξ οτε εξηλθεν. The reading appears to be dittography, as the beginning of verse 31 reads οτε ουν εξηλθε.

13.33 τεκνια, ετι μικρον μεθ' υμων ειμι· ζητησετε με, καθως ειπον τοις ιουδαιοις οπου εγω υπαγω* υμεις ου δυνασθε ελθειν, και υμιν λεγω αρτι.

* εγω υπαγω 317 333 423 NA28] υπαγω εγω 743 Byz05

εγω υπαγω is supported by 01 02 03 05 017 019 021 030 033 038 041 044 0141 1 13 33 69 118 124 138 157 168 205 209 213 265 295 317 333 357 377 397 423 543 544 565 788 792 799 807 821 826 828 841 865 884 892 992 994 1009 1010 1014 1071 1079 1093 1128 1219 1241 1242 1293 1319 1344 1463 1546

1561 1571S 1582 1654 1689 1788 2106 2192 2193 2411 2575 2615 2713 2718
2786 2886 L32 L253 L1100. υπαγω εγω, found in 743, is the majority reading.

14.20 εν εκεινη τη ημερα γνωσεσθε*¹ οτι εγω εν τω πατρι*² και υμεις εν εμοι
καγω εν υμιν.

*¹ γνωσεσθε 317 333 423] + υμεις 743 NA28 Byz05

743 agrees with the majority text in the inclusion of υμεις. P75 02 03 019
021* 026 033 038 060 0141 33 213 799 821 865 1071 1093 1321 2718 2786
L387-1 Chrysostom omit υμεις, as do the Nicetas manuscripts 317 333 423.

*² πατρι 317 333 423] + μου 743 NA28 Byz05

038 317 333 423 579 792 1319 1654 2718 L252-1 Chrysostom omit μου.

The majority text, including 743, supports μου after πατρι.

14.30 ουκετι πολλα λαλησω μεθ' υμων, ερχεται γαρ*¹ ο του κοσμου αρχων· και εν
εμοι ουκ*² εχει ουδεν,

*¹ γαρ 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

γαρ is present in almost all extant witnesses. The only manuscripts that
omit it are 0211 69 743.

*² ουκ 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

ουκ is the majority reading, and is omitted in 017 034 041 397 544 732
743 1029 1079 1219 1319 1546 1571S 1788 1797 2193 2411 ChrysostomA
ChrysostomB. Because of the presence of ουδεν, the omission of ουκ does not
change the meaning of the sentence substantially.

15.14 υμεις φιλοι μου εστε εαν ποιητε α* εγω εντελλομαι υμιν.

* α 317 333 423 NA28] οσα 743 Byz05

α is found in P66 01 05 019 033 1 13 69 138 213 317 333 346 357 397 423
543 565 788 836 828 865 884 994 1071 1093 1321 1582 1654 1689 2575. 743
agrees with the majority reading, οσα.

15.20 μνημονευετε του λογου ου εγω* ειπον υμιν οτι· ουκ εστι δουλος μειζων του
κυριου αυτου. ει εμε εδιωξαν, και υμας διωξουσιν· ει τον λογον μου ετηρησαν, και
τον υμετερον τηρησουσιν.

* εγω 317 333 423 743C NA28 Byz05] omit 743*

εγω is the majority reading. The only witnesses that omit εγω are 295 579
743* 1344. The correction, found at folio 289v line 27, appears to belong to the
original hand.

16.15 παντα οσα εχει ο πατηρ εμα εστι· δια τουτο ειπον υμιν*¹ οτι εκ του εμου
ληψεται*² και αναγγελει υμιν.

*¹ υμιν 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

The majority text omits υμιν. 01Cca 019 022 038 0141 118 205 209 213
317 222 397 423 799 821 1071 1093 1321 1654 2193* 2713 2886 L387-1
support υμιν.

*² ληψεται 317 333 423] λαμβανει 743 NA28 Byz05

λαμβανει, present in 743, is the majority reading. ληψεται is supported by
017 034 041 168 317 333 397 423 544 597 892S 992 1079 1128 1219 1319 1344
1424 1463 1546 1561 1571S 1797 2106 2193 2411 2786 L1086-2.

16.23 εν* εκεινη τη ημερα εμε ουκ ερωτησετε ουδεν. αμην αμην λεγω υμιν, οτι οσα αν αιτησητε τον πατερα εν τω ονοματι μου δωσει υμιν.

* εν 317 333 423] και εν 743 NA28 Byz05

743 agrees with the majority text. εν is found in 033 168 213 317 333 397 423 732 792 841 865 1029 1071 1321 1654 2106 2192 L60-2 Chrysostom.

17.7 νυν εγνωσαν* οτι παντα οσα δεδωκας μοι παρα σου εστιν·

* εγνωσαν 317 333 423] εγνωκαν 743 NA28 Byz05

εγνωκαν is the majority reading, but εγνωσαν is also quite widespread, being found in 04 030 033 044 33 69 124 213 317 333 346 397 423 543 544 788 826 828 865 992 1014 1071 1128 1230 1241 1319 1320 1463 1654 1689 1788 2193C 2615 2718 L17 L60-2 L252-1 L252-2 L638-2 ChrysostomA ChrysostomB.

18.4 ιησους ουν ειδως παντα τα ερχομενα* επ' αυτον εξελθων ειπεν αυτοις· τινα ζητειτε;

* ερχομενα 317 333 423 NA28 Byz05] επερχομενα 743

ερχομενα is the majority reading. 037 168 397 732 743 994C 1029 1071 1344 1424 1689 1788 2192 2680 2718 L638 support επερχομενα.

18.38 λεγει αυτω ο πιλατος· τι εστιν αληθεια; και τουτο ειπων παλιν εξηλθε προς τους ιουδαιους και λεγει αυτοις· εγω ουδεμιαν ευρισκω εν αυτω αιτιαν*.

* ευρισκω εν αυτω αιτιαν 317 333 423 NA28] αιτιαν ευρισκω εν αυτω 743 Byz05

743 agrees with the majority reading, αιτιαν ευρισκω εν αυτω. P66 P90 03
019 033 0109 0141 0290 213 317 333 397 432 579 821 865 1321 L1086-1
support ευρισκω εν αυτω αιτιαν.

18.40 εκραυγασαν ουν παλιν*· μη τουτον αλλα τον βαραββαν. ην δε ο βαραββας
ληστης.

* παλιν 317 333 423] + παντες λεγοντες 743 Byz05; + λεγοντες NA28
παντες λεγοντες is the majority reading. A few manuscripts read only
παντες, and quite a few manuscripts read only λεγοντες. Omitting both παντες
and λεγοντες is quite rare, found only in 317 333 423 and one other catena, 397.

19.7 απεκριθησαν αυτω οι ιουδαιοι· ημεις νομον ημων εχομεν και κατα τον νομον
οφειλει αποθανειν, οτι υιον θεου εαυτον* εποιησεν.

* υιον θεου εαυτον 317 333 423 NA28] εαυτον θεου υιον 743 εαυτον υιον
θεου Byz05

743 agrees with the majority text in reading εαυτον θεου υιον. υιον θεου
εαυτον is also an old and common reading. 01 03 019 033 044 0141 1 13 69 124
138 205 209 317 333 346 357 423 543 565 579 788 821 826 828 865 884 994
1071 1582 1689 2575 2561 2713 2886 L60-1 L253-1

19.17 και βασταζων τον σταυρον αυτου εξηλθεν εις τον*¹ λεγομενον κраниου
τοπον*², εβραιστι δε*³ γολγοθα,

¹ τον 317 333 423 743C NA28] τοπον 743 Byz05

The majority text is divided between τοπον and τον.

*² τοπον 317 333 423] + ος λεγεται 743 Byz05; + ο λεγεται NA28

ος λεγεται, present in 743, is the majority reading. The phrase is omitted entirely from 019 033 044 0290 33 317 333 423 865 2718 L253-2.

*³ δε 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

The majority text omits δε. 019 033 044 33 317 333 423 865 2718 include the word.

19.28 μετα ταυτα ειδως*¹ ο ιησους οτι παντα*² τετελεσται, ινα τελειωθη η γραφη, λεγει· διψω.

*¹ ειδως 317 333 423 NA28] ιδων 743 Byz05

The majority text is divided between ειδως and ιδων.

*² παντα 317 333 423] παντα ηδη 743 Byz05; ηδη παντα NA28

317 333 423 read παντα, a reading also supported by 032 1 138 168 357 397 565 579 792 841 884 992 994 1019 1424 1463 1546 1561* 1582 1654 2192 2575 2713 2786 L17-1 L32-3 L60-2 L141-1 L141-2 L252-3 L253-1 L253-2 L253-3 L329-1 L335-1 L387-2 L425-2 L638-3 L640-2 L663-3 L704-2 L735-1 L735-2 L770-3 L847-2 L1000-1 L1073-2 L1075-2 L1076-2 L1077-2 L1082-1 L1086-3 L1096-3 L1100-2 Chrysostom. The majority text is divided between παντα ηδη and ηδη παντα.

19.36 εγενετο γαρ ταυτα ινα η γραφη πληρωθη· οστων ου συντριβησεται απ αυτου*.

* απ αυτου 317 423 743C Byz05] omit 743*; αυτου NA28

The majority text is divided between απ αυτου and αυτου. 743* agrees with 1128 1424 ChrysostomA ChrysostomB in omitting the words. The omission, found in 743 at folio 369v line 15, is marked by an obelisk, with the correction

being written in the outer margin. The correction appears to belong to the original copyist.

20.2 τρεχει ουν και ερχεται προς σιμωνα πετρον και προς τον αλλον μαθητην ον
εφιλει ο ιησους και λεγει αυτοις· ηραν τον κυριον εκ του μνημειου* και ουκ
οιδαμεν που εθηκαν αυτον.

* εκ του μνημειου 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

εκ του μνημειου is the majority reading. 743 is the only witness that omits
the entire phrase.

20.26 και μεθ' ημερας οκτω παλιν ησαν εσω οι μαθηται αυτου και θωμας μετ'
αυτων. ηλθεν ο ιησους των θυρων κεκλεισμενων και εστη εις το μεσον και ειπεν*·
ειρηνη υμιν.

* ειπεν 317 333 423 NA28 Byz05] λεγει 743

ειπεν is the majority reading. λεγει is found in 022 168 732 792 841 2106
2192 L329.

Analysis 743

In the 76 examined variant units, 743 supports 37 majority readings and 40 non-majority readings. The non-majority readings include one orthographic difference, six changes in word order, six additions, ten substitutions, and seventeen substitutions. There are seven singular readings, found in 4.27, 5.43, 7.45, 11.31, 12.9, 13.30, 20.2. The majority readings include one orthographic difference, five omissions, nine substitutions, eleven changes in word order, and eleven additions.

4.8. 869

Extant Variants 264

Unshared Readings 34 (12.879% of total)

06.26.03, 06.39.01, 06.39.03, 06.51.01, 07.03.01, 07.10.03, 07.10.02,
07.16.01, 07.17.02, 07.17.03, 07.22.02, 07.25, 08.41.02, 08.44.01, 08.59.01,
09.01, 09.05, 09.31, 09.32.01, 09.34.02, 09.40.02, 09.41.03, 09.41.02,
10.08.01, 10.12.03, 10.31.02, 11.03, 11.08.02, 11.09.03, 11.15, 11.18,
11.22.02, 11.45.01, 11.47.01

24 Examined Readings

6.26 απεκριθη αυτοις ο ιησους και ειπεν· αμην αμην λεγω υμιν, ζητειτε με ουχ οτι
ειδετε σημεια*, αλλ' οτι εφαγετε εκ των αρτων και εχορτασθητε.

* σημεια 249 333 423 430 743 NA28 Byz05] σημειον 869

Almost all witnesses read σημεια. The only manuscripts that support
σημειον are 869 1654.

6.39 τουτο δε εστι το θελημα του πεμψαντος με πατρος*, ινα παν ο δεδωκε μοι ο
πατηρ μη απολεσω εξ αυτου, αλλα αναστησω αυτο εν τη εσχατη ημερα.

* πατρος 249 333 423 430 743 Byz05] omit 869 NA28

πατρος is the majority reading. 869 omits the word, as do P66 P75 01 02
03 04 05 019 029 032 044 047 091 0141 1 138 157 173 357 377 387 565 597 792
807 821 884 892 994 1014* 1230 1253 1321 1582* 2575 2585 2718 L1552*
Chrysostom.

6.51 εγω ειμι ο αρτος ο ζων ο εκ του ουρανου καταβας· εαν τις φαγη εκ τουτου του αρτου* ζησεται εις τον αιωνα, και ο αρτος δε ον εγω δωσω η σαρξ μου εστιν ην εγω δωσω υπερ της του κοσμου ζωης.

* τουτου του αρτου 249 333 423 430 743 NA28 Byz05] του αρτου τουτου 869

τουτου του αρτου is the majority reading. του αρτου τουτου is a rare reading, found in only 05 579 869 1009 1424 Chrysostom.

7.3 ειπον ουν προς αυτον οι αδελφοι αυτου· μεταβηθι εντευθεν και υπαγε εις την ιουδαιαν, ινα και* οι μαθηται σου θεωρησουσι τα εργα σου α ποιεις·

* και 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

Almost all witnesses read και. 869 1344* 2192 are the only witnesses that omit it.

7.10 ως δε ανεβησαν οι αδελφοι αυτου, τοτε και αυτος ανεβη ου φανερωσ αλλ' ως*¹ εν*² κρυπτω.

*¹ ως 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

ως is the majority reading. The word is absent in 01 05 205 869 1029 1424 2192 2718 2768 2886 ChrysostomB ChrysostomC.

*² εν 249 333 430 743 NA28 Byz05] + τω 869

εν is the majority reading. 382 869 1344 2766 add τω.

7.17 εαν τις θελη το θελημα αυτου ποιειν*, γνωσεται περι της διδαχης ποτερον εκ του θεου εστιν η εγω απ' εμαυτου λαλω.

* ποιειν 249 333 430 743 NA28 Byz05] ποιει 869

ποιειν is the majority reading. ποιει is present in 869 2585 L335, and probably arose through simple transcriptional error.

7.22 δια τουτο μωσης δεδωκεν υμιν* την περιτομην – ουχ οτι εκ του μωσεως εστιν αλλ’ εκ των πατερων – και εν σαββατω περιτεμνετε ανθρωπον.

* δεδωκεν υμιν 249 333 430 743 NA28 Byz05] υμιν δεδωκε 869

δεδωκεν υμιν is in nearly all manuscripts. υμιν δεδωκε is unique to 869.

7.25 ελεγον ουν τινες εκ* των ιεροσολυμιτων· ουχ ουτος εστιν ον ζητουσιν αποκτειναι;

* εκ 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

εκ is the majority reading and is omitted 01 09 017 036 869 1093 1242C ChrysostomB.

8.41 υμεις ποιειτε τα εργα του πατρος υμων. ειπον ουν αυτω· ημεις εκ πορνειας ου γεγεννημεθα, ενα πατερα εχομεν τον θεον*.

* τον θεον 249 333 423 743 869C NA28 Byz05] τον αβρααμ 869*

τον θεον is the majority reading. τον αβρααμ is unique to 869* and probably arises from the topic of the passage, especially the statement in 8.39 ο πατηρ ημων αβρααμ εστι.

8.44 υμεις εκ του πατρος* του διαβολου εστε και τας επιθυμιας του πατρος υμων θελετε ποιειν. εκεινος ανθρωποκτονος ην απ’ αρχης και εν τη αληθεια ουχ εστηκεν, οτι ουκ εστιν αληθεια εν αυτω. οταν λαλη το ψευδος, εκ των ιδιων λαλει, οτι ψευστης εστι και ο πατηρ αυτου.

* του πατρος 249 333 423 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

του πατρος is the majority reading. 017 13 168 869* 2106 2575 omit the words. The correction is at folio 115r line 8, and appears to belong to the original hand.

8.59 ηραν ουν λιθους ινα βαλωσιν* επ' αυτον. ο δε ιησους εκρυβη και εξηλθεν εκ του ιερου, και διελθων δια μεσου αυτων επορευετο και παρηγεν ουτως.

* βαλωσιν 249 333 423 743 NA28 Byz05] βαλλωσιν 869

βαλωσιν is the majority reading by a large margin. βαλλωσιν is read in 69 869 884 1029 1093 1424 1571S L17 L252 L1086 L1552.

9.5 οταν εν τω κοσμω ω, φως ειμι του κοσμου*.

* κοσμου 249 333 423 743 NA28 Byz05] + ο και ετεροις ελεγε πιστευετε εως το φως μεθ υμων εστιν 869

All but two witnesses end the verse with κοσμου. 869 has the addition ο και ετεροις ελεγε πιστευετε εως το φως μεθ υμων εστιν, which appears to be commentary text that found its way into the lemma. 732 also has a considerable addition: [ε]με δει εργαζεσθαι τα εργα του πεμψαντος με.

9.32 εκ* του αιωνος ουκ ηκουσθη οτι ηνοιξε τις οφθαλμους τυφλου γεγεννημενου.

* εκ 249 333 423 743 NA28 Byz05] ειτα επαιρει το γεγονος ο τυφλος λεγων εκ 869

εκ is the majority reading. In 869, εκ is preceded by ειτα επαιρει το γεγονος ο τυφλος λεγων, a singular that is probably commentary text incorporated into the lemma.

9.34 απεκριθησαν και ειπον αυτω· εν αμαρτιας συ εγεννηθης ολος* και συ διδασκεις ημας; και εξεβαλον αυτον εξω.

* ολος 249 423 743 869C NA28 Byz05] ολως 333; omit 869*

ολος is the majority reading. 869* is the only witness that omits the word, though some other manuscripts substitute a different word. The omission may have resulted from the copyist's eyes skipping from the end of εγεννηθης to the end of ολος. The correction is located in the inner margin of folio 163v line 7. Though legible, the writing is faint, making it difficult to determine if it belongs to the first or a subsequent hand.

9.40 ηκουσαν εκ των φαρισαιων ταυτα οι οντες μετ' αυτου* και ειπον αυτω· μη και ημεις τυφλοι εσμεν;

* οντες μετ αυτου 249 333 423 743 Byz05] μετ αυτου οντες 869 NA28

οντες μετ αυτου is the majority reading. μετ αυτου οντες is supported by P66 P75 01 03 05 019 032 033 038 044 1 33 118 138 157 205 209 213 357 397 565 579 597 799 865 869 884 892 994 1071 1241 1321 1582 1654 2193 2575 2713 2786 2886 Chrysostom.

9.41 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· ει τυφλοι ητε, ουκ αν ειχετε αμαρτιαν· νυν δε λεγετε οτι βλεπομεν, η ουν αμαρτια*¹ υμων μενει*².

*1 η ουν αμαρτια 249 333 423 743 Byz05] αι αμαρτιαι 869; η αμαρτια
NA28

η ουν αμαρτια is the majority reading. αι αμαρτιαι is supported by 01Cca
05 019 032 033 0211 33 173 213 397 799 865 869 1071 1241 1321 1654.

*2 μενει 249 333 423 743 NA28 Byz05] μενουσιν 869
01Cca 05 019 032 033 0211 33 173 213 397 597 799 865 869 1071 1241
1321 1654 2786 read μενουσιν. μενει is the majority reading.

10.8 παντες οσοι ηλθον προ εμου* κλεπται εισι και λησται, αλλ' ουκ ηκουσαν
αυτων τα προβατα.

* ηλθον προ εμου 249 333 423 NA28] προ εμου ηλθον 869; ηλθον 743
Byz05

The majority text is divided between ηλθον προ εμου and ηλθον. προ εμου
ηλθον is supported by 038 1 22 118 124 205 209 565 732 869 1192 1210 1278
1582 2193 2372 2561* 2886.

10.12 ο δε μισθωτος και ουκ ων ποιμην, ου ουκ εισι τα προβατα ιδια, θεωρει τον
λυκον ερχομενον και αφησι τα προβατα και φευγει – και ο λυκος αρπαζει αυτα
και σκορπιζει τα προβατα*

* τα προβατα 249 317 333 423 743 Byz05] omit 869 NA28

The majority text includes τα προβατα at the end of the verse. The words
are lacking in P45 P66 P75 01 03 05 019 032 038 041 1 22* 33 138 265 357 397
565 869 884 994 1071 1079 1192 1219 1230 1241 1278* 1546 1582* 2372
2411* 2561* 2575 2615 2790* L253 L329.

11.8 λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου· ραββι, νυν εξητουν σε λιθασαι οι ιουδαιοι*,
και παλιν υπαγεις εκει;

* λιθασαι οι ιουδαιοι 249 333 423 743 NA28 Byz05] οι ιουδαιοι λιθασαι
317; ιουδαιοι λιθασαι 869

λιθασαι οι ιουδαιοι is the majority reading. ιουδαιοι λιθασαι is found in
869 1293 L1000.

11.18 ην δε* η βηθανια εγγυς των ιεροσολυμων ως απο σταδιων δεκαπεντε.

* δε 249 317 333 423 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

δε is present in all witnesses except 869*. The reading is at folio 225r line
14. The correction was made by writing an abbreviation for δε above ην. Given
the quality of the available surrogate, it is difficult to determine if the correction
belongs to the first hand or a subsequent one.

11.45 πολλοι ουν εκ των ιουδαιων οι* ελθοντες προς την μαριαν και θεασαμενοι ο
εποιησεν ο ιησους επιστευσαν εις αυτον·

* οι 249 317 333 423 743 NA28 Byz05] omit 869

οι is the majority reading. The word is omitted in 05 295 544 869.

11.47 συνηγαγον ουν οι αρχιερεις και οι φαρισαιοι συνεδριον και ελεγον· τι
ποιησομεν* οτι ο ανθρωπος ουτος πολλα σημεια ποιει;

* ποιησομεν 249 317 333 423] ποιησωμεν 869; ποιουμεν 743 NA28 Byz05

ποιουμεν is the majority reading. ποιησομεν, the future, is read by P45*
249 317 333 423. 869 supports ποιησωμεν, a subjunctive, as do 382 397 1029
1093 1424.

Analysis of 869

The twenty-four examined variant units contain three additions, five differences in word order, seven substitutions, and eleven omissions. There are five singular readings, found in 7.22, 8.41, 9.5, 9.34, 11.18, and no majority readings.

4.9. Conclusion

In their unshared readings, 249 317 423 430 743 869 each contain more omissions than any other type of reading. In both 333 and 333 423, however, substitutions are the most common type of reading and omissions the second most common. Given the relatively low number of majority text readings in most witnesses, separating the majority and non-majority readings does not drastically alter the situation. 743, however, is an exception, as it has a nearly equal number of majority and non-majority unshared readings. In the non-majority readings, omissions are the most common type of reading, but among the majority readings additions and changes in word order are tied for the most common type.

249 has by far the lowest number and lowest percentage of unshared readings of all witnesses of Nicetas, with unshared readings making up only 1.193% of the total. 249 also contains only one singular reading. 743 contains the highest percentage of unshared readings at 45.194%, with the sample readings pointing to about half of all unshared readings agreeing with the majority text. 9.210% of 743's examined unshared readings are singular readings.

430 has the second highest percentage of unshared readings at 30.303%. Contrasted with the high level of assimilation to the majority text in 743, there is only one majority reading in the fifty seven unshared readings in 430. At fourteen

of the fifty-seven examined unshared readings, or 24.561%, 430 has the largest percentage of singular readings. While the freedom from majority text contamination in 430 is fortunate, the textual idiosyncrasies make the manuscript less useful for reconstructing Nicetas's text than it might be, despite being the oldest extant copy. Thus for reconstructing the text of Nicetas, 430 and 743 must be relegated to supporting roles, with 249 317 333 869 being given primary consideration.

Part 2: A Critical Edition of the of the Gospel John According to Nicetas of Heraclea

5. Introduction to the Edition

5.1. Editorial Method

Editorial decisions were based on the stemma and evaluation of unshared readings. Agreement between β (represented most certainly by agreement between 249 333) and γ (based on agreement between 317 869) yields a very early reading that was always chosen as the main text. 249, 317, and 869 unfortunately lack large sections of text, and so relatively few readings are extant in all four manuscripts. Nevertheless, agreement between a descendant of β and a descendant of γ always deserves careful consideration. Because 743 has been heavily assimilated toward the majority text it is always suspect in majority readings, but it can be used as supporting evidence for non-majority readings. 430 has an idiosyncratic text and so is always suspect in unshared readings, but can be valuable in giving supporting evidence when it agrees with other witnesses. Because it is a copy of 333, 423 has no independent worth as a witness, and is primarily useful for clarifying ambiguities and difficulties in 333.

5.2. Using the Critical Apparatus

Each apparatus entry begins with the lemma and the witnesses supporting it, followed by the sign]. Subsequent readings for a given variation unit are separated by the sign ;. The character + indicates an addition following the

lemma, and “omit” indicates the lemma is lacking in the specified witnesses.

Punctuation is included in the main text but not in the apparatus.

Witnesses are listed for each variant in ascending numerical order and are indicated by their Gregory-Aland numbers. Occasionally a witness repeats a verse either in part or in whole. Where the repeat is identical to the original it is not cited. Where the repeat differs from the original, both versions are given, with each instance differentiated by a numeral following a hyphen (e.g., 430-1, 430-2, etc.).

The apparatus also lists variants from the text of NA28 (cited as “NA28”) and the majority text, here represented by *The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005*¹ (cited as “Byz05”). Where all extant witnesses of Nicetas agree on relatively inconsequential spelling matters (such as movable v), differences in NA28 and *Byzantine Textform 2005* are not cited. NA28 and *Byzantine Textform 2005* are placed last in the witness list where one or both support a variant also found in other witnesses.

It is assumed in the edition, following the IGNTF guidelines, that any reading subsequent to the original is a correction unless it is explicitly marked in the manuscript as an alternative by a note such as εν αλλοις (αντιγραφοις), εν αλλω (αντιγραφω), or γρ(αφεται).² In the apparatus, a witness marked with an asterisk (e.g., 423*) indicates the original reading where there is a correction or alternative reading; corrections are marked with a “C” (423C); and alternative readings with an “A” (423A). Where a witness contains text but the characters

¹ Maurice Robinson and William Pierpont, eds., *The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005* (Southborough, Massachusetts: Chilton Book Publishing, 2005).

² Rachel Kevern et al., “IGNTF-INTF Guidelines for the Transcription of Manuscripts Using Unicode,” 2012, 28–31.

cannot be deciphered or reconstructed with certainty, a numeral in curly brackets indicates the approximate number of illegible characters (e.g., κε{3-5}).

6. The Text of John's Gospel According to Nicetas of Heraclea

Title

συναγωγή εξηγήσεων των εις το κατά ιωαννην ευαγγελιον γεγονυια παρα νικητα θεοφιλεστατου μετροπολιτου ηρακλειας του του σερρων¹

Chapter 1

1.1 εν αρχη ην ο λογος, και ο λογος ην προς τον θεον, και θεος ην ο λογος. 1.2 ουτος ην² εν αρχη προς τον θεον. 1.3 παντα³ δι' αυτου εγενετο, και χωρις αυτου εγενετο ουδε εν. ο γεγονεν 1.4 εν αυτω ζωη ην, και η ζωη ην το φως των ανθρωπων. 1.5 και το φως εν τη σκοτια φαινει, και η σκοτια αυτο ου κατελαβεν. 1.6 εγενετο ανθρωπος, απεσταλμενος παρα θεου, ονομα αυτω ιωαννης. 1.7 ουτος ηλθεν⁴ εις μαρτυριαν ινα μαρτυρηση περι του φωτος, ινα παντες πιστευσωσι δι' αυτου. 1.8 ουκ ην εκεινος το φως, αλλ' ινα μαρτυρηση περι του φωτος. 1.9 ην το φως το αληθινον, ο φωτιζει παντα ανθρωπον, ερχομενον εις τον κοσμον. 1.10 εν τω κοσμω ην, και ο κοσμος δι' αυτου εγενετο, και ο κοσμος αυτον ουκ εγνω. 1.11

¹ συναγωγή...σερρων 430] του αυτου κυρου νικητα του του σερρων εις το(ν 423) κατά ιωαννην αγιον ευαγγελιον 333 423; το β' βιβλιον του κατα ιωαννην αγιου ευαγγελιου 317; συναγωγή των εις το κατά ιωαννην θειον ευαγγελιον διαφορων εξηγήσεων γεγονυια παρα νικητα διακονου της αγιωτατης του θεου μεγαλης εκκλησιας τουτου σερρων και διδασκαλου του και χρηματισαντος μετροπολιτου ηρακλειας της δυτικης 743

² 1.2 ην 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

³ 1.3 παντα 333 423 430 743 NA28 Byz05] + συν 430-1

⁴ 1.7 ηλθεν 333 430 743 NA28 Byz05] ηλθε 423

εις τα ιδια ηλθε¹, και οι ιδιοι αυτον ου παρελαβον. 1.12 οσοι δε ελαβον αυτον, εδωκεν αυτοις εξουσιαν τεκνα θεου γενεσθαι, τοις πιστευουσιν εις το ονομα αυτου, 1.13 οι ουκ εξ αιματων ουδε εκ θεληματος σαρκος² ουδε εκ θεληματος ανδρος αλλ' εκ θεου εγεννηθησαν³. 1.14 και ο λογος σαρξ εγενετο⁴ και εσκηνωσεν εν ημιν, και εθεασαμεθα την δοξαν αυτου, δοξαν ως μονογενους⁵ παρα πατρος, πληρης χαριτος και αληθειας. 1.15 ιωαννης μαρτυρει περι αυτου και κεκραγε λεγων· ουτος ην ον ειπον· ο οπισω μου ερχομενος εμπροσθεν μου γεγονεν, οτι πρωτος μου ην. 1.16 και⁶ εκ του πληρωματος αυτου ημεις παντες ελαβομεν και χαριν αντι χαριτος· 1.17 οτι ο νομος δια μωσεως⁷ εδοθη, η χαρις και η αληθεια δια ιησου χριστου εγενετο. 1.18 θεον ουδεις εωρακε πωποτε· ο⁸ μονογενης υιος⁹ ο ων εις τον κολπον του πατρος εκεινος εξηγησατο. 1.19 και αυτη εστιν η μαρτυρια του ιωαννου, οτε απεστειλαν προς αυτον¹⁰ οι ιουδαιοι εξ ιεροσολυμων ιερεις και λευιτας¹¹ ινα ερωτησωσιν αυτον· συ τις ει; 1.20 και ωμολογησε και ουκ ηρνησατο, και ωμολογησεν οτι ουκ ειμι εγω¹² ο χριστος. 1.21 τι¹³ ουν; ηλιας ει συ¹⁴; και λεγει· ουκ ειμι. ο προφητης ει συ; και απεκριθη· ου. 1.22 ειπον¹⁵ ουν αυτω· τις ει; ινα αποκρισιν δωμεν τοις πεμφασιν ημας· τι λεγεις περι σεαυτου; 1.23 εφη· εγω φωνη βοωντος εν τη ερημω· ευθυνατε την οδον κυριου, καθως ειπεν ησαιας ο

¹ 1.11 ηλθε 333 423 743] ηλθεν 430 NA28 Byz05

² 1.13 ουδε εκ θεληματος σαρκος 333 423 NA28 Byz05] omit 743

³ 1.13 εγεννηθησαν 333 743 NA28 Byz05] εγεννηθησαν 423

⁴ 1.14 και ο λογος σαρξ εγενετο 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

⁵ 1.14 μονογενους 333 423 743 NA28 Byz05] μονογενη 430

⁶ 1.16 και 333 423 430 743 Byz05] οτι NA28

⁷ 1.17 μωσεως 333 423 430 743 Byz05] μωυσεως NA28

⁸ 1.18 ο 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁹ 1.18 υιος 333 423 430 743 Byz05] θεος NA28

¹⁰ 1.19 προς αυτον ({αυτον} 333) 333 423 430 NA28] omit 743 Byz05

¹¹ 1.19 λευιτας 333 423 NA28 Byz05] λευιται 430

¹² 1.20 ουκ ειμι εγω 333 423 743 Byz05] ουκ ειμι 430; εγω ουκ ειμι NA28

¹³ 1.21 τι 333 430] και ηρωτησαν ({και ηρωτησαν} 743) αυτον τι 423 743 NA28 Byz05

¹⁴ 1.21 ηλιας ει συ 333 423 430 743 Byz05] συ ηλιας ει NA28

¹⁵ 1.22 ειπον 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

προφητης. 1.24 και οι¹ απεσταλμενοι ησαν εκ των φαρισαιων. 1.25 και ηρωτησαν αυτον και ειπον² αυτω· τι ουν βαπτιζεις ει συ ουκ ει ο χριστος ουτε ηλιας ουτε³ ο προφητης; 1.26 απεκρινατο⁴ αυτοις ο ιωαννης λεγων· εγω βαπτιζω εν υδατι· μεσος δε⁵ υμων εστηκεν ον υμεις ουκ οιδατε, 1.27 ουτος εστιν⁶ ο οπισω μου ερχομενος, ος εμπροσθεν μου γεγονεν⁷, ου ουκ ειμι⁸ αξιος ινα λυσω αυτου⁹ τον ιμαντα του υποδηματος. 1.28 ταυτα εν βηθανια εγενετο περαν του ιορδανου, οπου ην¹⁰ ιωαννης βαπτιζων. 1.29 τη επαυριον βλεπει τον ιησουν ερχομενον προς αυτον και λεγει· ιδε ο αμνος του θεου ο αιρων την αμαρτιαν του κοσμου. 1.30 ουτος εστι περι¹¹ ου εγω ειπον· οπισω μου ερχεται ανηρ ος¹² εμπροσθεν μου γεγονεν, οτι πρωτος μου ην. 1.31 καγω ουκ ηδειν αυτον, αλλ' ινα φανερωθη τω ισραηλ δια τουτο¹³ ηλθον εγω εν υδατι βαπτιζων¹⁴. 1.32 και εμαρτυρησεν¹⁵ ιωαννης λεγων οτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ωσει¹⁶ περιστεραν εξ ουρανου και εμεινεν επ' αυτον. 1.33 καγω ουκ ηδειν αυτον, αλλ' ο πεμψας με βαπτιζειν εν υδατι εκεινος μοι ειπεν· εφ' ον αν ιδης το πνευμα καταβαινον και μενον επ' αυτον¹⁷, ουτος εστιν ο βαπτιζων εν πνευματι αγιω. 1.34 καγω εωρακα και μεμαρτυρηκα οτι ουτος εστιν ο υιος του θεου. 1.35 τη επαυριον παλιν εισηκει ο

¹ 1.24 οι 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

² 1.25 ειπον 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

³ 1.25 ουτε ηλιας ουτε 333 423 430 743 Byz05] ουδε ηλιας ουδε NA28

⁴ 1.26 απεκρινατο 333 423 430] απεκριθη 743 NA28 Byz05

⁵ 1.26 δε 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁶ 1.27 ουτος εστιν 333 423 430] αυτος εστιν 743 Byz05; omit NA28

⁷ 1.27 ος εμπροσθεν μου γεγονεν 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁸ 1.27 ουκ ειμι 333 423 430] εγω ουκ ειμι 743 Byz05; ουκ ειμι εγω NA28

⁹ 1.27 αυτου 333 423 743 NA28 Byz05] αυτω 430

¹⁰ 1.28 ην 333 423 430 743 Byz05] + ο NA28

¹¹ 1.30 περι 333 423 430 743 Byz05] υπερ NA28

¹² 1.30 ος 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

¹³ 1.31 αλλ ινα φανερωθη τω ισραηλ δια τουτο 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 1.31 βαπτιζων εν τω υδατι 333 423 430] εγω εν τω υδατι βαπτιζων 743 Byz05; εγω εν υδατι βαπτιζων NA28

¹⁵ 1.32 εμαρτυρησεν 333 430 743 NA28 Byz05] + ο 423

¹⁶ 1.32 ωσει 333 423 430 Byz05] ως 743 NA28

¹⁷ 1.33 αυτον 333 423 743 NA28 Byz05] αυτω 430

ιωαννης¹ και εκ των μαθητων αυτου δυο 1.36 και εμβλεψας τω ιησου περιπατουντι λεγει· ιδε ο αμνος του θεου. 1.37 και ηκουσαν αυτου οι δυο μαθηται² λαλουντος και ηκολουθησαν τω ιησου. 1.38 στραφεις³ δε ο ιησους και θεασαμενος αυτους ακολουθουντας λεγει αυτοις· τι ζητειτε; οι δε ειπον⁴ αυτω· ραββι, ο λεγεται μεθερμηνευομενον⁵ διδασκαλε, που μενεις; 1.39 λεγει αυτοις· ερχεσθε και ιδετε⁶. ηλθον⁷ και⁸ ειδον⁹ που μενει και παρ' αυτω εμειναν την ημεραν εκεινην· ωρα ην ως δεκατη. 1.40 ην δε¹⁰ ανδρεας ο αδελφος σιμωνος πετρου εις εκ των δυο των ακουσαντων παρα ιωαννου και ακολουθησαντων αυτω· 1.41 ευρισκει ουτος πρωτος¹¹ τον αδελφον τον ιδιον σιμωνα και λεγει αυτω· ευρηκαμεν τον μεσιαν¹², ο εστι¹³ μεθερμηνευομενον¹⁴ χριστος. 1.42 και¹⁵ ηγαγεν αυτον προς τον ιησουν. εμβλεψας δε¹⁶ αυτω¹⁷ ο ιησους ειπε· συ ει σιμων ο¹⁸ υιος ιωνα¹⁹, συ κληθηση κηφας, ο ερμηνευεται πετρος. 1.43 τη επαυριον ηθελησεν εξελθειν εις την γαλιλαιαν και ευρισκει φιλιππον. και λεγει αυτω ο ιησους· ακολουθει μοι. 1.44 ην δε²⁰ φιλιππος απο βηθσαιδα, εκ της πολεως ανδρεου και πετρου. 1.45 ευρισκει φιλιππος τον ναθαναηλ και λεγει αυτω· ον

¹ 1.35 εισηκει ο ιωαννης 333 423 743 NA28 Byz05] ο ιωαννης εισηκει 430

² 1.37 αυτου οι δυο μαθηται 333 423 430 743 Byz05] οι δυο μαθηται αυτου NA28

³ 1.38 στραφεις 333 423 743 NA28 Byz05] επιστραφεις 430

⁴ 1.38 ειπον 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

⁵ 1.38 μεθερμηνευομενον 333 423 430 NA28] ερμηνευομενον 743 Byz05

⁶ 1.39 ιδετε 333 423 430 743 Byz05] οψεσθε NA28

⁷ 1.39 ηλθον 333 423 430 743 Byz05] ηλθαν NA28

⁸ 1.39 και 333 423 430 Byz05] ουν και 743 NA28

⁹ 1.39 ειδον 333 423 430 743 Byz05] ειδαν NA28

¹⁰ 1.40 δε 423 430] omit 743 NA28 Byz05

¹¹ 1.41 πρωτος 333 423 743 Byz05] πρωτον 430 NA28

¹² 1.41 μεσιαν 333 423 430 743 Byz05] μεσσιαν NA28

¹³ 1.41 εστι 333 423 743 Byz05] εστιν 430 NA28 Byz05

¹⁴ 1.41 μεθερμηνευομενον 333 430 743 NA28 Byz05] μεθερμηνευομενος 423

¹⁵ 1.42 και 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

¹⁶ 1.42 δε 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

¹⁷ 1.42 αυτω 333 423 NA28 Byz05] αυτοις 430; omit 743

¹⁸ 1.42 ο 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

¹⁹ 1.42 ιωνα 333 423 743 Byz05] ιωννα 430; ιωαννου NA28

²⁰ 1.44 δε 430 743] + ο 333 423 NA28 Byz05

εγραψε μωυσης εν τω νομω¹ και οι προφηται ευρηκαμεν, ιησουν τον² υιον³
ιωσηφ τον απο ναζαρετ. 1.46 και ειπεν αυτω ναθαναηλ· εκ ναζαρετ δυναται τι
αγαθον ειναι; λεγει αυτω⁴ φιλιππος· ερχου και ιδε. 1.47 ειδεν ο ιησους τον
ναθαναηλ ερχομενον προς αυτον και λεγει περι αυτου· ιδε αληθως ισραηλιτης εν
ω δολος ουκ εστι. 1.48 λεγει αυτω ναθαναηλ· ποθεν με γινωσκεις; απεκριθη
ιησους και ειπεν αυτω· προ του σε φιλιππον φωνησαι οντα υπο την συκην ειδον
σε. 1.49 απεκριθη αυτω ναθαναηλ⁵· ραββι, συ ει ο υιος του θεου, συ ει ο βασιλευς⁶
του ισραηλ. 1.50 απεκριθη⁷ ιησους και ειπεν αυτω· οτι ειπον σοι⁸ ειδον σε
υποκατω της συκης, πιστευεις; μειζω τουτων οψει⁹. 1.51 και λεγει αυτω· αμην
αμην λεγω υμιν, απ αρτι¹⁰ οψεσθε¹¹ τον ουρανον ανεωγοτα και τους αγγελους
του θεου αναβαινοντας και καταβαινοντας επι τον υιον του ανθρωπου.

¹ 1.45 μωυσης εν τω νομω 430 743 NA28 Byz05] ο νομος 333 423

² 1.45 τον 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

³ 1.45 υιον 333 423 430] + του NA28 Byz05

⁴ 1.46 αυτω 333 423 430 743 Byz05] + ο NA28

⁵ 1.49 αυτω ναθαναηλ 333 423 430 NA28] ναθαναηλ και λεγει αυτω 743 Byz05

⁶ 1.49 ει ο βασιλευς 333 423 430 743 Byz05] βασιλευς ει NA28

⁷ 1.50 απεκριθη 333 423 743 NA28 Byz05] + ο 430

⁸ 1.50 ειπον σοι 333 423 743 Byz05] omit 430; + οτι NA28

⁹ 1.50 οψει 333 423 430 743 Byz05] οψη NA28

¹⁰ 1.51 απ αρτι 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹¹ 1.51 οψεσθε 333 430 743 NA28 Byz05] οψεσθεν 423

Chapter 2

2.1 και τη ημερα τη τριτη¹ γαμος εγενετο εν κανα της γαλιλαιας, και ην η μητηρ του ιησου εκει· 2.2 εκληθη δε και² ο ιησους και οι μαθηται αυτου εις τον γαμον. 2.3 και υστερησαντος οινου λεγει η μητηρ του ιησου προς αυτον· οινον ουκ εχουσιν³. 2.4 και⁴ λεγει αυτη ο ιησους· τι εμοι και σοι, γυναι; ουπω ηκει η ωρα μου. 2.5 λεγει η μητηρ αυτου τοις διακονοις· ο τι αν λεγη υμιν ποιησατε. 2.6 ησαν δε εκει υδριαι λιθιναι⁵ εξ κειμεναι κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων⁶, χωρουσαι⁷ ανα μετρητας δυο η τρεις. 2.7 λεγει αυτοις ο ιησους· γεμισατε τας υδριας υδατος. και εγεμισαν αυτας εως ανω. 2.8 και λεγει αυτοις· αντλησατε νυν και φερετε τω αρχιτρικλινω· και⁸ ηνεγκαν. 2.9 ως δε εγευσατο ο⁹ αρχιτρικλινος το υδωρ οινον γεγενημενον και¹⁰ ουκ ηδει ποθεν εστιν, οι δε διακονοι ηδεισαν οι ηντληκοτες το υδωρ, φωνει τον νυμφιον ο αρχιτρικλινος 2.10 και λεγει αυτω¹¹· πας ανθρωπος πρωτον τον καλον οινον τιθησι και οταν μεθυσθωσι¹² τοτε¹³ τον ελασσω· συ τετηρηκας τον καλον οινον εως αρτι. 2.11 ταυτην εποιησε την ¹⁴αρχην των σημειων ο ιησους εν κανα της γαλιλαιας και εφανερωσε την δοξαν αυτου, και

¹ 2.1 τη ημερα τη τριτη 333 423 430 NA28 Byz05] τη τριτη ημερα 743

² 2.2 και 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

³ 2.3 εχουσιν 333 423 430 NA28 Byz05] εχουσι 743

⁴ 2.4 και 333 423 430 NA28] omit 743 Byz05

⁵ 2.6 υδριαι λιθιναι 333 423 430 743 Byz05] λιθιναι υδριαι NA28

⁶ 2.6 κειμεναι κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων 333 423 430 743 Byz05] κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων κειμεναι NA28

⁷ 2.6 χωρουσαι 333 423 NA28 Byz05] χωρουσιν 430

⁸ 2.8 και 333 423 430 743 Byz05] οι δε NA28

⁹ 2.9 ο 333 430 NA28 Byz05] omit 423

¹⁰ 2.9 και 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

¹¹ 2.10 αυτω 423 743 NA28 Byz05] αυτοις 430

¹² 2.10 μεθυσθωσι 333 423 743] μεθυσθωσιν 430 NA28 Byz05

¹³ 2.10 τοτε 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 2.11 την 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

επιστευσαν εις αυτον οι μαθηται αυτου. 2.12 μετα τουτο κατεβη¹ εις
 καπερναουμ² αυτος και η μητηρ αυτου και οι αδελφοι αυτου και οι μαθηται
 αυτου³ και εκει εμειναν ου πολλας ημερας. 2.13 και εγγυς ην το πασχα των
 ιουδαιων, και ανεβη εις ιεροσολυμα ο ιησους. 2.14 και ευρεν εν τω ιερω τους
 πωλουντας βοας και προβατα και περιστερας και τους κερματιστας καθημενους,
 2.15 και ποιησας φραγελλιον εκ σχοινιων παντας εξεβαλεν εκ του ιερου τα τε
 προβατα και τους βοας, και των κολουβιστων⁴ εξεχεε το κερμα και τας τραπεζας
 ανετρεψε⁵, 2.16 και τοις τας περιστερας πωλουσιν ειπεν· αρατε ταυτα εντευθεν,⁶
 μη ποιειτε τον οικον του πατρος μου οικον εμποριου. 2.17 εμνησθησαν δε⁷ οι
 μαθηται⁸ αυτου οτι γεγραμμενον εστιν·⁹ ο ζηλος του οικου σου καταφαγεται¹⁰ με.
 2.18 απεκριθησαν ουν¹¹ οι ιουδαιοι και ειπον¹² αυτω· τι σημειον δεικνυεις ημιν
 οτι ταυτα ποιεις; 2.19 απεκριθη¹³ ιησους και ειπεν αυτοις· λυσατε τον ναον
 τουτον και εν τρισιν ημεραις εγερω αυτον. 2.20 ειπον¹⁴ ουν οι ιουδαιοι·
 τεσσαρακοντα¹⁵ και εξ ετεσιν ωκοδομηθη¹⁶ ο¹⁷ ναος ουτος, και συ εν τρισιν
 ημεραις εγερεις αυτον¹⁸; 2.21 εκεινος δε ελεγε¹⁹ περι του ναου του σωματος

¹ 2.12 κατεβη 333 423 430 NA28 Byz05] κατεβησαν 743

² 2.12 καπερναουμ 333 423 430 743 Byz05] καφαρναουμ NA28

³ 2.12 και οι μαθηται αυτου 430 743 NA28 Byz05] omit 333 423

⁴ 2.15 κολουβιστων 333 423 430 743] κολλυβιστων NA28 Byz05

⁵ 2.15 ανετρεψε 423 430 NA28] ανεστρεψε 743 Byz05

⁶ 2.16 εντευθεν 423 430 NA28 Byz05] + και 743

⁷ 2.17 δε 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁸ 2.17 οι μαθηται 333 423 430 743C NA28 Byz05] omit 743*

⁹ 2.17 εστιν 333 423 743 NA28 Byz05] + οτι 430

¹⁰ 2.17 καταφαγεται 423 430 NA28 Byz05] κατεφαγε 743

¹¹ 2.18 ουν 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

¹² 2.18 ειπον 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

¹³ 2.19 απεκριθη 333 423 743 NA28 Byz05] + ο 430

¹⁴ 2.20 ειπον 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

¹⁵ 2.20 τεσσαρακοντα 333 423 430 743 Byz05] τεσσερακοντα NA28

¹⁶ 2.20 ωκοδομηθη 423 430 743 Byz05] οικοδομηθη NA28

¹⁷ 2.20 ο 333 423 430C 743 NA28 Byz05] omit 430*

¹⁸ 2.20 αυτον 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁹ 2.21 ελεγε 333 423 430] ελεγεν 743 NA28 Byz05

αυτου. 2.22 οτε ουν ηγερθη εκ νεκρων, εμνησθησαν οι μαθηται αυτου οτι τουτο
ελεγε¹, και επιστευσαν τη γραφη και τω λογω ω² ειπεν ο ιησους. 2.23 ως δε ην εν³
ιεροσολυμοις εν τω πασχα εν τη εορτη, πολλοι επιστευσαν εις το ονομα αυτου
θεωρουντες αυτου τα⁴ σημεια α εποιει. 2.24 αυτος δε ο⁵ ιησους ουκ επιστευεν
εαυτον⁶ αυτοις δια το αυτον γινωσκειν παντας 2.25 και οτι ου χρειαν ειχεν ινα τις
μαρτυρηση περι του ανθρωπου· αυτος γαρ εγινωσκε τι ην εν τω ανθρωπω.

¹ 2.22 ελεγε 333 423 743] ελεγεν 430 NA28 Byz05

² 2.22 ω 423 430 743 Byz05] ον NA28

³ 2.23 εν 333* 430] + τοις 333C 423 743 NA28 Byz05

⁴ 2.23 τα 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

⁵ 2.24 ο 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁶ 2.24 εαυτον 333 423 430 743 Byz05] αυτον NA28

Chapter 3

3.1 ην δε ανθρωπος εκ των φαρισαιων, νικοδημος ονομα αυτω, αρχων των
ιουδαιων· 3.2 ουτος ηλθε προς αυτον νυκτος και ειπεν αυτω· ραββι, οίδαμεν οτι
απο θεου εληλυθας διδασκαλος· ουδεις γαρ ταυτα τα σημεια δυναται¹ ποιειν α συ
ποιεις, εαν μη η ο θεος μετ' αυτου. 3.3 απεκριθη ο² ιησους και ειπεν αυτω· αμην
αμην λεγω σοι, εαν μη τις γεννηθη ανωθεν, ου δυναται ιδειν την βασιλειαν του
θεου. 3.4 λεγει προς αυτον ο³ νικοδημος· πως δυναται ανθρωπος γεννηθηναι
γερωνων; μη δυναται εις την κοιλιαν της μητρος αυτου δευτερον εισελθειν και
γεννηθηναι; 3.5 απεκριθη⁴ ιησους· αμην αμην λεγω σοι, εαν μη τις γεννηθη δι⁵
υδατος και πνευματος, ου δυναται εισελθειν εις την βασιλειαν του θεου. 3.6 το
γεγεννημενον εκ της σαρκος σαρξ εστι, και το γεγεννημενον εκ του πνευματος
πνευμα εστιν⁶. 3.7 μη θαυμασης οτι ειπον σοι· δει υμας⁷ γεννηθηναι ανωθεν. 3.8
το πνευμα οπου θελει πνει και την φωνην αυτου ακουεις, αλλ' ουκ οιδας ποθεν
ερχεται και που υπαγει· ουτως εστι πας ο γεγεννημενος⁸ εκ του πνευματος. 3.9
απεκριθη νικοδημος και ειπεν αυτω· πως δυναται ταυτα γενεσθαι; 3.10 απεκριθη
ιησους και ειπεν αυτω· συ ει ο διδασκαλος του ισραηλ και ταυτα ου γινωσκεις;
3.11 αμην αμην λεγω σοι⁹ ο οίδαμεν λαλουμεν και ο εωρακαμεν μαρτυρουμεν, και
την μαρτυριαν ημων ου λαμβανετε. 3.12 ει τα επιγεια ειπον υμιν και ου πιστευετε,

¹ 3.2 ταυτα τα σημεια δυναται 333 423 430 743 Byz05] δυναται ταυτα τα σημεια NA28

² 3.3 ο 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

³ 3.4 ο 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

⁴ 3.5 απεκριθη 333 423 430 NA28 Byz05] + ο 743

⁵ 3.5 δι 333 423 430 NA28] εξ 743 Byz05

⁶ 3.6 εστιν 333 423 430 NA28 Byz05] εστι 743

⁷ 3.7 υμας 430 743 NA28 Byz05] ημας 333 423

⁸ 3.8 γεγεννημενος 333 430 NA28 Byz05] γεγεννημενος 423

⁹ 3.11 σοι 333 423 430] + οτι NA28 Byz05

πως εαν ειπω υμιν τα επουρανια πιστευσετε; 3.13 και ουδεις¹ αναβεβηκεν εις τον ουρανον ει μη ο εκ του ουρανου καταβας, ο υιος του ανθρωπου ο ων εν τω ουρανω². 3.14 και καθως μωσης³ υψωσε τον οφιν εν τη ερημω, ουτως υψωθηναι δει τον υιον του ανθρωπου, 3.15 ινα πας ο πιστευων εις αυτον⁴ μη αποληται αλλ εχει⁵ ζωην αιωνιον. 3.16 ουτως γαρ ηγαπησεν ο θεος τον κοσμον, ωστε τον υιον αυτου⁶ τον μονογενη εδωκεν, ινα πας ο πιστευων εις αυτον μη αποληται αλλ' εχη⁷ ζωην αιωνιον. 3.17 ου γαρ απεστειλεν ο θεος τον υιον αυτου εις τον κοσμον⁸ ινα κρινη τον κοσμον, αλλ' ινα σωθη ο κοσμος δι' αυτου⁹. 3.18 ο πιστευων εις τον υιον¹⁰ου κρινεται· ο δε μη πιστευων¹¹ ηδη κεκριται, οτι μη πεπιστευκεν εις το ονομα του μονογενους υιου του θεου. 3.19 αυτη δε εστιν η κρισις οτι το φως εληλυθεν εις τον κοσμον και ηγαπησαν οι ανθρωποι μαλλον το σκοτος¹² η το φως· ην γαρ¹³ πονηρα αυτων¹⁴ τα εργα. 3.20 πας¹⁵ γαρ ο φαυλα πρασσων μισει το φως και ουκ ερχεται προς το φως, ινα μη ελεγχθη¹⁶ τα εργα αυτου. 3.21 ο δε ποιων την αληθειαν ερχεται προς το φως, ινα φανερωθη αυτου τα εργα οτι εν θεω εστιν ειργασμενα. 3.22 μετα ταυτα ηλθεν ο ιησους και οι μαθηται αυτου εις την ιουδαιαν γην¹⁷ και εκει διετριβε μετ' αυτων και εβαπτιζεν¹. 3.23 ην δε και²

¹ 3.13 και ουδεις 333 423 743 NA28 Byz05] ουδεις 430

² 3.13 ο ων εν τω ουρανω 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

³ 3.14 μωσης 333 423 430* 743 Byz05] μωσης 430C NA28

⁴ 3.15 εις αυτον 333 423 430 743 Byz05] εν αυτω NA28

⁵ 3.15 εχει 333 423 430 743] εχη NA28 Byz05

⁶ 3.16 αυτου 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁷ 3.16 εχη 333 423 NA28 Byz05] εχει 430 743

⁸ 3.17 αυτου εις τον κοσμον 423 430 743 NA28 Byz05] omit 333

⁹ 3.17 σωθη ο κοσμος δι αυτου 423 430 743 NA28 Byz05] σωση τον κοσμον 333

¹⁰ 3.18 τον υιον 333 423A 430] αυτον 743 423* NA28 Byz05

¹¹ 3.18 πιστευων 423 430 NA28 Byz05] + εις αυτον 743

¹² 3.19 μαλλον το σκοτος 333 423 430 NA28 Byz05] τον κοσμον μαλλον 743

¹³ 3.19 γαρ 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁴ 3.19 πονηρα αυτων 333 423 430 743 Byz05] αυτων πονηρα NA28

¹⁵ 3.20 πας 333 430 743 NA28 Byz05] + δε 423

¹⁶ 3.20 ελεγχθη 333 430 743 NA28 Byz05] ελεχθη 423

¹⁷ 3.22 εις την ιουδαιαν γην 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

ιωαννης βαπτιζων εν αιωνων εγγυς του σαλημ³, οτι υδατα πολλα ην εκει, και παρεγινοντο⁴ και εβαπτιζοντο· 3.24 ουπω γαρ ην βεβλημενος εις την φυλακην ο ιωαννης. 3.25 εγενετο ουν ζητησις εκ των μαθητων ιωαννου μετα ιουδαιου⁵ περι καθαρισμου. 3.26 και ηλθον προς τον ιωαννην και ειπον⁶ αυτω· ραββι, ος ην μετα σου περαν του ιορδανου, ω⁷ συ μεμαρτυρηκας, ιδε ουτος βαπτιζει και παντες ερχονται προς αυτον. 3.27 απεκριθη ιωαννης και ειπεν· ου δυναται⁸ ανθρωπος λαμβανειν ουδεν⁹ εαν μη η δεδομενον αυτω εκ του ουρανου. 3.28 αυτοι υμεις μοι¹⁰ μαρτυρειτε οτι ειπον¹¹ ουκ ειμι εγω ο χριστος, αλλ' οτι απεσταλμενος ειμι εμπροσθεν εκεινου. 3.29 ο εχων την νυμφην νυμφιος εστιν· ο δε φιλος του νυμφιου ο εστηκως και ακουων αυτου χαρα χαιρει δια την φωνην του νυμφιου. αυτη ουν η χαρα η εμη πεπληρωται. 3.30 εκεινον δει αυξανειν, εμε δε ελαττουσθαι. 3.31 ο ανωθεν ερχομενος επανω παντων εστιν· ο ων εκ της γης εκ της γης εστι¹² και εκ της γης λαλει. ο εκ του ουρανου ερχομενος επανω παντων εστι· 3.32 και¹³ ο εωρακε και ηκουσε τουτο μαρτυρει, και την μαρτυριαν αυτου ουδεις λαμβανει. 3.33 ο λαβων αυτου την μαρτυριαν εσφραγισεν οτι ο θεος αληθης εστιν. 3.34 ον γαρ απεστειλεν ο θεος τα ρηματα του θεου λαλει, ου γαρ εκ μετρου διδωσιν ο θεος¹⁴ το πνευμα. 3.35 ο πατηρ αγαπα τον υιον και παντα

¹ 3.22 εβαπτιζεν 249 333 423 743 NA28 Byz05] εβαπτιζε 430

² 3.23 και 249 333 423 430 743 Byz05] + ο NA28

³ 3.23 σαλημ 249 333 423 430 743 Byz05] σαλειμ NA28

⁴ 3.23 παρεγινοντο 249 333 423 430 NA28 Byz05] παρεγενοντο 743

⁵ 3.25 ιουδαιου 249 333 423 NA28 Byz05] ιουδαιων 430

⁶ 3.26 ειπον 249 333 423 430 743 Byz05] ειπαν NA28

⁷ 3.26 ω 249 333 423 430 743C NA28 Byz05] ον 743*

⁸ 3.27 ου δυναται 249 333 423 743 NA28 Byz05] αδυναται 430

⁹ 3.27 ουδεν 249 333 423 430 743 Byz05] ουδε εν NA28

¹⁰ 3.28 μοι 249 333 423 NA28] omit 430 743 Byz05

¹¹ 3.28 ειπον 249 333 423 430 743 Byz05] + οτι NA28

¹² 3.31 εστι 249 333 423 743] εστιν 430 NA28 Byz05

¹³ 3.32 και 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 3.34 ο θεος 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

δεδωκεν εν τη χειρι αυτου. 3.36 ο πιστευων εις τον υιον εχει ζωην αιωνιον· ο δε
απειθων τω υιω ουκ οψεται¹ ζωην, αλλ' η οργη του θεου μενει επ' αυτον.

¹ 3.36 οψεται 430 743 NA28 Byz05] + την 249 333 423

Chapter 4

4.1 ως ουν¹ εγνω ο κυριος² οτι ηκουσαν οι φαρισαιοι οτι ιησους πλειονας μαθητας ποιει και βαπτιζει η³ ιωαννης 4.2 – καιτοιγε ιησους αυτος ουκ εβαπτιζεν αλλ' οι μαθηται αυτου – 4.3 αφηκε την ιουδαιαν⁴ και απηλθεν παλιν⁵ εις την γαλιλαιαν. 4.4 εδει δε αυτον διερχεσθαι δια της σαμαρειας. 4.5 ερχεται ουν εις πολιν της σαμαρειας λεγομενην συχαρ πλησιον του χωριου ου⁶ εδωκεν ιακωβ ιωσηφ⁷ τω υιω αυτου. 4.6 ην δε εκει πηγη του ιακωβ. ο ουν⁸ ιησους κεκοπιακως εκ της οδοιποριας εκαθεζετο ουτως επι τη πηγη. ωρα ην ωσει⁹ εκτη. 4.7 ερχεται γυνη εκ της σαμαρειας αντλησαι υδωρ. λεγει αυτη ο ιησους. δος μοι πιειν¹⁰. 4.8 οι γαρ μαθηται αυτου απεληλυθεισαν εις την πολιν ινα τροφας αγορασωσιν¹¹. 4.9 λεγει¹² αυτω η γυνη η σαμαρειτις¹³. πως συ ιουδαιος ων παρ' εμου πιειν¹⁴ αιτεις ουσης γυναικος σαμαρειτιδος¹⁵; ου γαρ συγχρωνται ιουδαιοι σαμαρειταις¹⁶. 4.10 απεκριθη¹⁷ ιησους και ειπεν αυτη. ει ηδεις την δωρεαν του θεου και τις εστιν ο λεγων σοι. δος μοι πιειν¹⁸, συ αν ητησας αυτον και εδωκεν αν σοι υδωρ ζων. 4.11

¹ 4.1 ουν 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

² 4.1 κυριος 249 333 423 430 743 Byz05] ιησους NA28

³ 4.1 η 249 333 423 743 NA28 Byz05] + ο 430

⁴ 4.3 ιουδαιαν 249 333 423 430 NA28 Byz05] + γην 743

⁵ 4.3 παλιν 249 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

⁶ 4.5 ου 249 333 423 430] ο 743 NA28 Byz05

⁷ 4.5 ιωσηφ 249 333 423 430 743 Byz05] τω ιωσηφ NA28

⁸ 4.6 ουν 249 333 423 743 NA28 Byz05] γουν 430

⁹ 4.6 ωσει 249 333 423 430 743 Byz05] ως NA28

¹⁰ 4.7 πιειν 249 333 423 430 743 Byz05] πειν NA28

¹¹ 4.8 αγορασωσιν 249 333 423 430 NA28 Byz05] αγορασωσι 743

¹² 4.9 λεγει 249 333 423 430 743] + ουν NA28 Byz05

¹³ 4.9 σαμαρειτις 249 333 423 430 743] σαμαριτις NA28

¹⁴ 4.9 πιειν 249 333 423 430 743] πειν NA28

¹⁵ 4.9 ουσης γυναικος σαμαρειτιδος 249 333 423 430 743] γυναικος σαμαριτιδος ουσης NA28

¹⁶ 4.9 σαμαρειταις 249 333 423 430 743 Byz05] σαμαριταις NA28

¹⁷ 4.10 απεκριθη 249 333 430 743 NA28 Byz05] + ο 423

¹⁸ 4.10 πιειν 249 333 430 743 Byz05] πειν NA28

λεγει¹ αυτω η γυνη· κυριε, ουτε αντλημα εχεις και το φρεαρ εστι βαθυ· ποθεν ουν
 εχεις το υδωρ το ζων; 4.12 μη συ μειζων ει του πατρος ημων ιακωβ, ος εδωκεν
 ημιν το φρεαρ τουτο² και αυτος εξ αυτου επιε και³ υιοι αυτου και τα θρεμματα
 αυτου; 4.13 απεκριθη ιησους και ειπεν αυτη· πας ο πινων εκ του υδατος τουτου
 διψησει παλιν· 4.14 ος δ' αν πιη εκ του υδατος ου εγω δωσω αυτω, ου μη διψηση⁴
 εις τον αιωνα, αλλα το υδωρ ο δωσω αυτω γενησεται εν αυτω πηγη υδατος
 αλλομενου εις ζωνην αιωνιον. 4.15 λεγει προς αυτον η γυνη· κυριε, δος μοι τουτο
 το υδωρ, ινα μη διψω μηδε ερχωμαι⁵ ενθαδε αντλειν. 4.16 λεγει αυτη ο ιησους⁶·
 υπαγε φωνησον τον ανδρα σου⁷ και ελθε ενθαδε. 4.17 απεκριθη η γυνη και ειπεν⁸·
 ουκ εχω ανδρα. λεγει αυτη ο ιησους· καλως ειπας οτι ανδρα ουκ εχω⁹. 4.18 πεντε
 γαρ¹⁰ εσχες και νυν ον εχεις ουκ εστιν σου ανηρ· τουτο αληθες ειρηκας. 4.19 λεγει
 αυτω η γυνη· κυριε, θεωρω οτι προφητης ει συ. 4.20 οι πατερες ημων¹¹ εν τω ορει
 τουτω προσεκυνησαν· και υμεις λεγετε οτι¹² εν ιεροσολυμοις εστιν ο τοπος οπου
 δει προσκυνειν¹³. 4.21 λεγει αυτη ο ιησους· γυναι, πιστευσον¹⁴ μοι οτι ερχεται
 ωρα οτε ουτε εν τω ορει τουτω ουτε εν ιεροσολυμοις προσκυνησετε τω πατρι.
 4.22 υμεις προσκυνειτε ο ουκ οιδατε· ημεις προσκυνουμεν ο οίδαμεν, οτι η
 σωτηρια εκ των ιουδαιων εστιν. 4.23 αλλ' ερχεται ωρα και νυν εστιν, οτε οι
 αληθινοι προσκυνηται προσκυνησουσι τω πατρι εν πνευματι και αληθεια· και γαρ

¹ 4.11 λεγει 249 333 743 NA28 Byz05] + ουν 430

² 4.12 τουτο 249 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

³ 4.12 οι 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

⁴ 4.14 διψηση 249 333 423 430 743 Byz05] διψησει NA28

⁵ 4.15 ερχωμαι 249 333 430] ερχομαι 423 Byz05; διερχωμαι NA28

⁶ 4.16 ο ιησους 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁷ 4.16 τον ανδρα σου 249 333 423 NA28 Byz05] σου τον ανδρα 430

⁸ 4.17 ειπεν 249 333 423 430 743 Byz05] + αυτω NA28

⁹ 4.17 οτι ανδρα ουκ εχω 249 333 423 430 NA28 Byz05] ουκ εχω ανδρα 743

¹⁰ 4.18 γαρ 249 333 423] + ανδρας 430 NA28 Byz05

¹¹ 4.20 ημων 333 423 430 743 NA28 Byz05] υμων 249

¹² 4.20 οτι 249 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

¹³ 4.20 δει προσκυνειν 249 333 423 430 743 Byz05] προσκυνειν δει NA28

¹⁴ 4.21 γυναι πιστευσον μοι 249 333 423 430 743 Byz05] πιστευε μοι γυναι NA28

ο πατηρ τοιουτους ζητει τους προσκυνουντας αυτον. 4.24 πνευμα ο θεος, και τους προσκυνουντας αυτον¹ εν πνευματι και αληθεια δει προσκυνειν. 4.25 λεγει αυτω η γυνη· οιδα οτι μεσιας² ερχεται ο λεγομενος χριστος· οταν ελθη εκεινος, αναγγελοι ημιν παντα³. 4.26 λεγει αυτη ο ιησους· εγω ειμι, ο λαλων σοι. 4.27 και επι τουτω⁴ ηλθον⁵ οι μαθηται αυτου και εθαυμασαν⁶ οτι⁷ μετα γυναικος ελαλει· ουδεις μεντοι ειπε· τι ζητεις η τι λαλεις μετ' αυτης; 4.28 αφηκεν ουν την υδριαν αυτης η γυνη και απηλθεν εις την πολιν και λεγει τοις ανθρωποις· 4.29 δευτε ιδετε ανθρωπον ος ειπε μοι παντα οσα εποιησα, μητι ουτος εστιν ο χριστος; 4.30 εξηλθον⁸ εκ της πολεως και ηρχοντο προς αυτον. 4.31 εν δε⁹ τω μεταξυ ηρωτων αυτον οι μαθηται αυτου¹⁰ λεγοντες· ραββι, φαγε. 4.32 ο δε¹¹ ειπεν αυτοις· εγω βρωσιν εχω φαγειν ην υμεις ουκ οιδατε. 4.33 ελεγον ουν οι μαθηται προς αλληλους· μη τις ηνεγκεν αυτω φαγειν; 4.34 λεγει αυτοις ο ιησους· εμον βρωμα εστιν ινα ποιω¹² το θελημα του πατρος μου¹³ και τελειωσω αυτου το εργον. 4.35 ουχ υμεις λεγετε οτι¹⁴ τετραμηνος¹⁵ εστι και ο θερισμος ερχεται; ιδου λεγω υμιν, επαρατε τους οφθαλμους υμων και θεασασθε τας χωρας οτι λευκαι εισι προς θερισμον. ηδη 4.36 και¹⁶ ο θεριζων μισθον λαμβανει και συναγει καρπον εις ζωην

¹ 4.24 αυτον 249 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

² 4.25 μεσιας 249 333 423 430 743 Byz05] μεσσίας NA28

³ 4.25 παντα 249 333 423 430 743 Byz05] απαντα NA28

⁴ 4.27 τουτω 249 333 423 743 NA28 Byz05] τουτο 430

⁵ 4.27 ηλθον 249 333 423 430 743 Byz05] ηλθαν NA28

⁶ 4.27 εθαυμασαν 249 333 423 430 743 Byz05] εθαυμαζον NA28

⁷ 4.27 οτι 249 333 423 430 743C NA28 Byz05] omit 743*

⁸ 4.30 εξηλθον 249 333 423 430 NA28 Byz05] + ουν 743

⁹ 4.31 δε 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁰ 4.31 αυτου 249 333 423 430] omit 743 NA28 Byz05

¹¹ 4.32 ο δε 249 333 423 430 NA28 Byz05] και 743

¹² 4.34 ποιω 249 333 423 430 743 Byz05] ποιησω NA28

¹³ 4.34 πατρος μου 249 333 423] πεμφσαντος με 430 743 NA28 Byz05

¹⁴ 4.35 οτι 249 333 423 430 743] + ετι NA28 Byz05

¹⁵ 4.35 τετραμηνος 249 333 423 430 NA28 Byz05] τετραμηνον 743

¹⁶ 4.36 και 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

αιωνιον, ινα και¹ ο σπειρων ομου χαιρη και ο θεριζων. 4.37 εν γαρ τουτω² ο λογος
εστιν ο³ αληθινος οτι αλλος εστιν ο σπειρων και αλλος ο θεριζων. 4.38 εγω
απεστειλα υμας θεριζειν ο ουχ υμεις κεκοπιακατε· αλλοι κεκοπιακασι και υμεις εις
τον κοπον αυτων εισεληλυθατε. 4.39 εκ δε της πολεως εκεινης πολλοι επιστευσαν
εις αυτον των σαμαρειτων⁴ δια τον λογον της γυναικος μαρτυρουσης οτι ειπε μοι
παντα οσα⁵ εποιησα. 4.40 ως συν ηλθον προς αυτον οι σαμαρειται⁶, ηρωτων
αυτον μειναι παρ' αυτοις· και εμεινεν εκει δυο ημερας. 4.41 και πολλω πλειους
επιστευσαν δια τον λογον αυτου, 4.42 τη τε γυναικι ελεγον οτι⁷ ουκετι δια την
σην λαλιαν πιστευομεν, αυτοι γαρ ακηκοαμεν και οιδαμεν οτι ουτος εστιν αληθως
ο σωτηρ του κοσμου ο χριστος⁸. 4.43 μετα δε τας δυο ημερας εξηλθεν εκειθεν και
απηλθεν⁹ εις την γαλιλαιαν· 4.44 αυτος γαρ ο¹⁰ ιησους εμαρτυρησεν οτι
προφητης εν τη ιδια πατριδι τιμην ουκ εχει. 4.45 οτε συν ηλθεν εις την γαλιλαιαν,
εδεξαντο αυτον οι γαλιλαιοι παντα εωρακοτες α¹¹ εποιησεν εν ιεροσολυμοις εν τη
εορτη, και αυτοι γαρ ηλθον εις την εορτην¹². 4.46 ηλθεν ουν παλιν ο ιησους¹³ εις
την κανα της γαλιλαιας, οπου εποιησε το υδωρ οινον. και ην τις βασιλικος ου ο
υιος ησθενει εν καπερναουμ¹⁴. 4.47 ουτος ακουσας οτι ιησους ηκει εκ της

¹ 4.36 και 249 333 423 743 Byz05] omit 430 NA28

² 4.37 τουτω 249 333 423 743 NA28 Byz05] τουτοις 430

³ 4.37 ο 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁴ 4.39 επιστευσαν εις αυτον των σαμαρειτων (σαμαριτων NA28) 249 333 423 NA28 Byz05] επιστευσαν των σαμαρειτων εις αυτον 430; {των σαμαρει}των επιστευσαν εις αυτον 743

⁵ 4.39 οσα 249 333 423 430 743 Byz05] α NA28

⁶ 4.40 σαμαρειται 249 333 423 430 743 Byz05] σαμαριται NA28

⁷ 4.42 οτι 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

⁸ 4.42 ο χριστος 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁹ 4.43 και απηλθεν 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁰ 4.44 ο 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹¹ 4.45 α 249 333 423 430 743 Byz05] οσα NA28

¹² 4.45 εις την εορτην 249 333 423 430 NA28 Byz05] {τη ε}ορτη 743

¹³ 4.46 ο ιησους 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 4.46 καπερναουμ 249 333 423 430 743 Byz05] καφαρναουμ NA28

ιουδαιας εις την γαλιλαιαν απηλθε προς αυτον και ηρωτα αυτον¹ ινα καταβη και
ιασηται αυτου τον υιον, εμελλε² γαρ αποθνησκειν. 4.48 ειπεν ουν ο ιησους προς
αυτον· εαν μη σημεια και τερατα ιδητε, ου μη πιστευσητε. 4.49 λεγει προς αυτον ο
βασιλικος· κυριε, καταβηθι πριν αποθανειν το παιδιον μου. 4.50 λεγει αυτω ο
ιησους· πορευου, ο υιος σου ζη. και³ επιστευσεν ο ανθρωπος τω λογω ω⁴ ειπεν
αυτω και απηγγειλαν⁵ ο ιησους και επορευετο. 4.51 ηδη δε αυτου καταβαινοντος
οι δουλοι αυτου απηντησαν⁶ αυτω λεγοντες οτι ο υιος⁷ σου⁸ ζη. 4.52 επυθετο ουν⁹
παρ' αυτων την ωραν¹⁰ εν η κομψοτερον εσχε· και ειπον¹¹ αυτω οτι χθες¹² ωραν
εβδομην αφηκεν αυτον ο πυρετος. 4.53 εγνω ουν ο πατηρ οτι εν εκεινη τη ωρα εν
η ειπεν αυτω ο ιησους οτι¹³· ο υιος σου ζη, και επιστευσεν αυτος και η οικια αυτου
ολη. 4.54 τουτο¹⁴ παλιν σημειον δευτερον¹⁵ εποιησεν ο ιησους ελθων εκ της
ιουδαιας εις την γαλιλαιαν.

¹ 4.47 αυτον 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

² 4.47 εμελλε 249 333 423 430 743 NA28 Byz05] ημελλεν NA28

³ 4.50 και 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁴ 4.50 ω 249 333 423 430 743 Byz05] ον NA28

⁵ 4.50 και απηγγειλαν 249 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

⁶ 4.51 απηντησαν 249 333 423 430 743] υπηντησαν NA28; + και απηγγειλαν Byz05

⁷ 4.51 υιος 430 743] παις 249 333 423 NA28 Byz05

⁸ 4.51 σου 249 333 423 430 743 Byz05] αυτου NA28

⁹ 4.52 ουν 249 430 743 NA28 Byz05] omit 333 423

¹⁰ 4.52 παρ αυτων την ωραν 249 333 423 743 Byz05] παρ αυτοις την ωραν 430; την
ωραν παρ αυτων NA28

¹¹ 4.52 εσχε και ειπον 249 333 423 430 743 Byz05] εσχεν ειπαν ουν NA28

¹² 4.52 χθες 249 333 423 430 743 Byz05] εχθες NA28

¹³ 4.53 οτι 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 4.54 τουτο 249 333 423 430 743 Byz05] δε NA28

¹⁵ 4.54 σημειον δευτερον 249 333 423 430] δευτερον σημειον 743 NA28 Byz05

Chapter 5

5.1 μετα ταυτα ην¹ εορτη των ιουδαιων και² ανεβη ο³ ιησους εις ιεροσολυμα. 5.2
εστι δε εν τοις ιεροσολυμοις επι τη προβατικη κολυμβηθρα η επιλεγομενη
εβραιστι βηθεσδα⁴ πεντε στοας εχουσα. 5.3 εν ταυταις κατεκειτο πληθος πολυ⁵
των ασθενουντων, τυφλων, χωλων, ξηρων, εκδεχομενων την του υδατος κινησιν⁶.
5.4 αγγελος γαρ κατα καιρον⁷ κατεβαινεν εν τη κολυμβηθρα και εταρασσετο⁸ το
υδωρ· ο ουν πρωτος εμβας μετα την ταραχην του υδατος υγιης εγινετο⁹ ω δηποτε
κατειχετο νοσηματι. 5.5 ην δε τις ανθρωπος εκει τριακοντα και¹⁰ οκτω ετη εχων
εν τη ασθενεια¹¹. 5.6 τουτον ιδων ο ιησους κατακειμενον και γνους οτι πολυν ηδη
χρονον εχει, λεγει αυτω· θελεις υγιης γενεσθαι; 5.7 απεκριθη¹² ο¹³ ασθενων·
κυριε, ανθρωπον ουκ εχω ινα οταν ταραχθη το υδωρ βαλη με εις την
κολυμβηθραν· εν ω δε ερχομαι¹⁴, αλλος προ εμου καταβαινει. 5.8 λεγει αυτω ο
ιησους· εγειραι¹⁵ αρον τον κραββατον¹⁶ σου και περιπατει. 5.9 και ευθεως
εγενετο υγιης ο ανθρωπος και ηρε τον κραββατον αυτου και περιεπατει¹⁷. ην δε
σαββατον εν εκεινη τη ημερα. 5.10 ελεγον ουν οι ιουδαιοι τω τεθεραπευμενω·

¹ 5.1 ην 430 743 NA28] + η 249 333 423 Byz05

² 5.1 και 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

³ 5.1 ο 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁴ 5.2 βηθεσδα 249 333 423C 743 Byz05] βηθεσθα 430; βηθεσδα 423*; βηθαθα NA28

⁵ 5.3 πολυ 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁶ 5.3 εκδεχομενων την του υδατος κινησιν 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁷ 5.4 κατα καιρον 249 333 423 430 Byz05] omit 743

⁸ 5.4 εταρασσετο 249 423 430] εταρασσε 333 743 Byz05

⁹ 5.4 εγινετο 249 333 430 743 Byz05] εγενετο 423

¹⁰ 5.5 και 249 333 423 430 743 NA28] omit Byz05

¹¹ 5.5 ασθενεια 249 333 423 430 743 Byz05] αυτου NA28

¹² 5.7 απεκριθη 249 430 NA28 Byz05] απεκρινατο 333 423

¹³ 5.7 ο 249 333 423 430 Byz05] αυτω ο 743 NA28

¹⁴ 5.7 ερχομαι 249 333 423 430] + εγω 743 NA28 Byz05

¹⁵ 5.8 εγειραι 249 333 423 430 743 Byz05] εγειρε NA28

¹⁶ 5.8 κραββατον 249 333 423 743 Byz05] κραβατον 430; κραβατον NA28

¹⁷ 5.9 και ευθεως εγενετο υγιης ο ανθρωπος και ηρε τον κραββατον (743; κραβατον 430; κραβατον NA28) αυτου και περιεπατει 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

σαββατον εστι, και¹ ουκ εξεστι σοι αραι τον κραββατον². 5.11 απεκριθη³ αυτοις· ο ποιησας με υγιη εκεινος μοι ειπεν· αρων τον κραββατον⁴ σου και περιπατει. 5.12 ηρωτησαν ουν⁵ αυτον· τις εστιν ο ανθρωπος ο ειπων σοι· αρων τον κραββατον σου⁶ και περιπατει; 5.13 ο δε ιαθεις ουκ ηδει τις εστιν, ο γαρ ιησους εξενευσεν οχλου οντος εν τω τοπω. 5.14 μετα ταυτα ευρισκει αυτον ο ιησους εν τω ιερω και ειπεν αυτω· ιδε υγιης γεγονας, μηκετι αμαρτανε, ινα μη χειρον τι σοι⁷ γενηται. 5.15 απηλθεν ο ανθρωπος και ειπε⁸ τοις ιουδαιοις οτι ιησους εστιν ο ποιησας αυτον υγιη. 5.16 και δια τουτο εδιωκον οι αυτον οι ιουδαιοι⁹, οτι¹⁰ ταυτα εποιει εν σαββατω. 5.17 ο δε ιησους απεκρινατο αυτοις¹¹· ο πατηρ μου εως αρτι¹² εργαζεται καγω εργαζομαι· 5.18 δια τουτο ουν μαλλον εξητουν αυτον¹³ οι¹⁴ ιουδαιοι αποκτειναι, οτι ου μονον ελυε το σαββατον, αλλα και πατερα ιδιον ελεγε τον θεον ισον εαυτον ποιων τω θεω. 5.19 απεκρινατο ουν ο ιησους και¹⁵ ειπεν¹⁶ αυτοις· αμην αμην λεγω υμιν¹⁷, ου δυναται ο υιος ποιειν αφ' εαυτου¹⁸ ουδεν εαν μη τι βλεπη τον πατερα ποιουντα¹⁹· α γαρ αν εκεινος ποιη, ταυτα και ο υιος

¹ 5.10 και 249 333 423 430] omit 743 Byz05

² 5.10 κραββατον 249 333 423 430 743 Byz05] κραβαττον σου NA28

³ 5.11 απεκριθη 249 333 423 430 743 Byz05] ο δε απεκριθη NA28

⁴ 5.11 κραββατον 249 333 423 430 743 Byz05] κραβαττον NA28

⁵ 5.12 ουν 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁶ 5.12 τον κραββατον σου 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁷ 5.14 τι σοι 249 333 423 430 743 Byz05] σοι τι NA28

⁸ 5.15 ειπε 249 333 423 430] ανηγγειλε 743 NA28 Byz05

⁹ 5.16 οι αυτον οι ιουδαιοι 249 430] τον ({τον} 333) ιησουν οι ιουδαιοι 333 423 743 Byz05; οι ιουδαιοι τον ιησουν NA28

¹⁰ 5.16 οτι 249 333 430 NA28] και εξητουν αυτον αποκτειναι οτι 423 743 Byz05

¹¹ 5.17 ο δε ιησους απεκρινατο αυτοις 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

¹² 5.17 εως αρτι 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

¹³ 5.18 εξητουν αυτον 430 743 NA28 Byz05] αυτον εξητουν 249 333 423

¹⁴ 5.18 οι 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

¹⁵ 5.19 απεκρινατο ουν ο ιησους και 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

¹⁶ 5.19 ειπεν 249 333 423 430-1 743 Byz05] omit 430-2; ελεγεν NA28

¹⁷ 5.19 αυτοις αμην αμην λεγω υμιν 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

¹⁸ 5.19 ποιειν αφ' εαυτου 249 333 423 430 NA28 Byz05] αφ' εαυτου ποιειν 743

¹⁹ 5.19 εαν μη τι βλεπη τον πατερα ποιουντα 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

ομοίως ποιεῖ. 5.20 ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ¹ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δεικνύσιν αὐτῷ ὅτι αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μὴ μόνον τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε². 5.21 ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζῶοποιεῖ, οὕτως³ καὶ ὁ υἱὸς οὗς θέλει ζῶοποιεῖ. 5.22 οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει οὐδέν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν⁴ ἔδωκε⁵ τῷ υἱῷ, 5.23 ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πεμψάντα αὐτόν. 5.24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πεμψάντι με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. 5.25 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται⁶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται⁷. 5.26 ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως⁸ ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ⁹ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. 5.27 τὸ¹⁰ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν¹¹ καὶ¹² κρίσιν ποιεῖν¹³, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστὶ. 5.28 μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται¹⁴ τῆς φωνῆς αὐτοῦ. 5.29 καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς¹⁵, οἱ δὲ τὰ φάσμα πρᾶξαντες¹⁶ εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. 5.30 οὐ δύναμαι ἐγώ¹⁷ ποιεῖν

¹ 5.20 φιλεῖ 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] ἀγαπᾷ 430-2

² 5.20 ἔργα ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε 249 333 423 430-1 743 NA28 Byz05] omit 430-2

³ 5.21 οὕτως 249 333 423 430-1 NA28 Byz05] οὕτω 430-2 743

⁴ 5.22 πᾶσαν τὴν κρίσιν 249 333 423 430 743] τὴν κρίσιν πᾶσαν NA28 Byz05

⁵ 5.22 ἔδωκε 249 333 423 743 NA28 Byz05] ἔδωκε 430

⁶ 5.25 ἀκούσονται 249 333 423 430 Byz05] ἀκουσούσιν NA28

⁷ 5.25 ζήσονται 249 333 423 430 743 Byz05] ζήσουσιν NA28

⁸ 5.26 οὕτως 249 333 423 NA28 Byz05] οὕτω 430

⁹ 5.26 ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ 249 333 423 743 Byz05] καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε 430 NA28

¹⁰ 5.27 τὸ 249 333 423 430] καὶ 743 NA28 Byz05

¹¹ 5.27 ἐδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν 249 333 423 430] ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ 743 NA28 Byz05

¹² 5.27 καὶ 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹³ 5.27 ποιεῖν 249 333 423 430 743C NA28 Byz05] ποιεῖ 743*

¹⁴ 5.28 ἀκούσονται 249 333 423 430 743 Byz05] ἀκουσούσιν NA28

¹⁵ 5.29 ἀνάστασιν ζωῆς 249 333 423 430 NA28 Byz05] ζωὴν αἰώνιον 743

¹⁶ 5.29 πρᾶξαντες 249 430 743 NA28 Byz05] πρᾶσσοντες 333 423

¹⁷ 5.30 οὐ δύναμαι ἐγώ 249 430 743 NA28 Byz05] ἐγώ οὐ δύναμαι 333; οὐ δύναται ἐγώ 423

απ' εμαυτου¹ ουδεν· καθως ακουω κρινω, και η κρισις η εμη δικαια εστιν, οτι ου
 ζητω το θελημα το εμον αλλα το θελημα του πεμψαντος με πατρος². 5.31 εαν εγω
 μαρτυρω περι εμαυτου, η μαρτυρια μου³ ουκ εστιν αληθης· 5.32 αλλος εστιν ο
 μαρτυρων περι εμου, και οιδα οτι αληθης εστιν η μαρτυρια ην μαρτυρει περι
 εμου⁴. 5.33 επηγαγεν⁵· υμεις απεσταλκατε προς ιωαννην, και μεμαρτυρηκε τη
 αληθεια· 5.34 εγω δε ου παρα ανθρωπου την μαρτυριαν λαμβανω, αλλα ταυτα
 λεγω ινα υμεις σωθητε. 5.35 εκεινος ην ο λυχνος ο καιομενος και φαινων, υμεις δε
 ηθελησατε αγαλλιασθηναι⁶ προς ωραν εν τω φωτι αυτου. 5.36 εγω δε εχω την
 μαρτυριαν μειζω του ιωαννου· τα γαρ εργα α εδωκε⁷ μοι ο πατηρ ινα τελειωσω
 αυτα⁸, αυτα τα εργα α⁹ ποιω μαρτυρει περι εμου οτι ο πατηρ με¹⁰ απεσταλκεν¹¹.
 5.37 και ο πεμψας με πατηρ αυτος¹² μεμαρτυρηκε περι εμου. ουτε φωνην αυτου
 ακηκοατε πωποτε¹³ ουτε ειδος αυτου εωρακατε, 5.38 και τον λογον αυτου ουκ
 εχετε μενοντα εν υμιν¹⁴, οτι ον¹⁵ απεστειλεν εκεινος, τουτω υμεις ου πιστευετε.
 5.39 ερευνατε¹⁶ τας γραφας, οτι υμεις δοκειτε εν αυταις ζων αιωνιον εχειν· και
 εκειναι εισιν αι μαρτυρουσαι περι εμου· 5.40 και ου θελετε ελθειν προς με ινα
 ζωνν εχητε. 5.41 δοξαν παρα ανθρωπων ου λαμβανω, 5.42 αλλ' εγνωκα υμας οτι

¹ 5.30 απ εμαυτου ποιειν 249 333 430 Byz05] ποιειν απ εμαυτου 423 743 NA28

² 5.30 πατρος 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

³ 5.31 μου 249 333 423 743 NA28 Byz05] η εμη 430

⁴ 5.32 περι εμου 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

⁵ 5.33 επηγαγεν (-γε 423) 249 333 423 430] omit NA28 Byz05

⁶ 5.35 αγαλλιασθηναι 249 333 423 743] αγαλλιαθηναι 430 NA28 Byz05

⁷ 5.36 εδωκε 249 430 743 Byz05] δεδωκε 333 423 NA28

⁸ 5.36 αυτα 249 333 430 743 NA28] omit 423

⁹ 5.36 α 249 333 423 430 NA28] + εγω 743 Byz05

¹⁰ 5.36 με 249 333 430 743 NA28 Byz05] μου 423

¹¹ 5.36 απεσταλκεν 249 333 423 743 NA28 Byz05] απεστειλεν 430

¹² 5.37 αυτος 249 333 423 430 743 Byz05] εκεινος NA28

¹³ 5.37 ακηκοατε πωποτε 249 333 423 430 Byz05] ακηκοατε ποτε 743; πωποτε ακηκοατε NA28

¹⁴ 5.38 μενοντα εν υμιν 249 333 423 430 743 Byz05] εν υμιν μενοντα NA28

¹⁵ 5.38 οτι ον 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁶ 5.39 ερευνατε 249 333 423 430 743 Byz05] εραυνατε NA28

την αγαπην του θεου ουκ εχετε εν εαυτοις. 5.43 εγω εληλυθα εν τω ονοματι του πατρος μου, και ου λαμβανετε με· εαν αλλος ελθη εν τω ονοματι¹ τω ιδιω, εκεινον ληψεσθε². 5.44 πως δυνασθε πιστευειν³ δοξαν παρα αλληλων λαμβανοντες, και την δοξαν την παρα του μονου θεου ου ζητουντες⁴; 5.45 μη δοκειτε οτι εγω κατηγορησω υμων⁵ προς τον πατερα· εστιν ο κατηγορων υμων μωσης⁶, εις ον υμεις ηλπικατε⁷. 5.46 ει γαρ επιστευετε μωσει⁸, επιστευετε αν εμοι· περι γαρ εμου εκεινος εγραψεν. 5.47 ει δε τοις εκεινου γραμμασιν ου⁹ πιστευετε¹⁰, πως τοις εμοις ρημασι πιστευσετε;

¹ 5.43 τω ονοματι 249 333 423 430 NA28 Byz05] omit 743

² 5.43 ληψεσθε 249 333 423 430 743 Byz05] λημψεσθε NA28

³ 5.44 πιστευειν 249 333 423 430] υμεις πιστευσαι 743 NA28 Byz05

⁴ 5.44 ζητουντες 249 333 423 430] ζητειτε 743 NA28 Byz05

⁵ 5.45 κατηγορησω υμων 249 333 423 743 NA28 Byz05] υμων κατηγορησω 430

⁶ 5.45 μωσης 249 333 423 743 Byz05] μωυσης 430 NA28

⁷ 5.45 υμεις ηλπικατε 249 333 423 743 NA28 Byz05] ηλπικατε υμεις 430

⁸ 5.46 μωσει 249 333 423 430 743] μωυσει NA28; μωση Byz05

⁹ 5.47 ου 249 333 423 NA28 Byz05] omit 430

¹⁰ 5.47 πιστευετε 249 333 423 743 NA28 Byz05] επιστευετε 430

Chapter 6

6.1 μετα ταυτα απηλθεν ο ιησους περαν της θαλασσης της γαλιλαιας εις τα μερη¹ της τιβεριαδος. 6.2 και ηκολουθει² αυτω οχλος πολυς, οτι εωρων³ τα σημεια⁴ α εποιει επι των ασθενουντων. 6.3 ανηλθε δε εις το ορος ο ιησους⁵ και⁶ εκαθητο μετα των μαθητων αυτου. 6.4 και ην⁷ εγγυς το πασχα, η εορτη των ιουδαιων. 6.5 επαρας⁸ ουν τους οφθαλμους αυτου ο ιησους⁹ και θεασαμενος οτι πολυς οχλος ερχεται προς αυτον λεγει προς τον¹⁰ φιλιππον· ποθεν αγορασομεν¹¹ αρτους ινα φαγωσιν ουτοι; 6.6 τουτο δε ελεγε πειραζων αυτον· αυτος γαρ ηδει τι εμελλε ποιειν. 6.7 απεκριθη αυτω¹² φιλιππος· διακοσιων δηναριων αρτοι ουκ αρκουσιν αυτοις ινα εκαστος αυτων βραχυ τι¹³ λαβη. 6.8 λεγει αυτω εις εκ των μαθητων αυτου¹⁴, ανδρεας ο αδελφος σιμωνος πετρου· 6.9 εστιν παιδαριον εν ωδε ο¹⁵ εχει πεντε αρτους κριθινους και δυο οψαρια· αλλα ταυτα τι εστιν εις τοσουτους; 6.10 ειπε δε¹⁶ ο ιησους· ποιησατε τους ανθρωπους αναπεσειν. ην δε χορτος πολυς εν¹⁷

¹ 6.1 εις τα μερη 249 333 423 430 743] omit NA28 Byz05

² 6.2 και ηκολουθει 249 333 423 430 743 Byz05] ηκολουθει δε NA28

³ 6.2 εωρων 249 333 423 430 743 Byz05] εθεωρουν NA28

⁴ 6.2 τα σημεια 249 333 423 430 NA28] αυτου τα σημεια 743 Byz05

⁵ 6.3 ο ιησους 249 333 423 743 Byz05] omit 430; ιησους NA28

⁶ 6.3 και 249 333 423] + εκει 430 743 NA28 Byz05

⁷ 6.4 και ην 249 333 423 430] ην δε 743 NA28 Byz05

⁸ 6.5 επαρας 249 333 423 743 NA28 Byz05] απαρας 430

⁹ 6.5 τους οφθαλμους αυτου ο ιησους 249 333 423 430 743] τους οφθαλμους ο ιησους NA28; ο ιησους τους οφθαλμους Byz05

¹⁰ 6.5 τον 249 333 423 743 Byz05] omit 430 NA28

¹¹ 6.5 αγορασομεν 249 333 423 430 743 Byz05] αγορασωμεν NA28

¹² 6.7 αυτω 249 333 423 430 743 Byz05] + ο NA28

¹³ 6.7 εκαστος αυτων βραχυ τι 249 333 423 743 Byz05] βραχυ τι εκαστος αυτων 430; εκαστος βραχυ τι NA28

¹⁴ 6.8 αυτου 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

¹⁵ 6.9 εν ωδε ο 249 430 743 Byz05] ωδε ο 333 423; ωδε ος NA28

¹⁶ 6.10 δε 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

¹⁷ 6.10 εν 249 423 430 743 NA28 Byz05] omit 333

τω τοπω. ανεπεσον¹ ουν οι ανδρες τον αριθμον ωσει² πεντακιςχιλιοι. 6.11 ελαβεν ουν³ τους αρτους ο ιησους και ευχαριστησας εδωκε⁴ τοις μαθηταις, οι δε μαθηται⁵ τοις ανακειμενοις ομοιως και εκ των οψαριων οσον ηθελον. 6.12 ως δε ενεπλησθησαν, λεγει τοις μαθηταις αυτου· συναγαγετε τα περισσευσαντα κλασματα, ινα μη τι αποληται. 6.13 συνηγαγον ουν και εγεμισαν⁶ δωδεκα κοφινους κλασματων εκ των πεντε αρτων των κριθινων α επερισσευσε⁷ τοις βεβρωκοσιν. 6.14 οι ουν ανθρωποι ιδοντες ο εποησε σημειον ο ιησους⁸ ελεγον οτι⁹ ουτος εστιν αληθως ο προφητης ο ερχομενος εις τον κοσμον. 6.15 ιησους ουν γνους οτι μελλουσιν ερχεσθαι και αρπαζειν αυτον ινα ποιησωσι¹⁰ βασιλεα, ανεχωρησε παλιν¹¹ εις το ορος αυτος μονος. 6.16 ως δε οψια εγενετο κατεβησαν οι μαθηται αυτου επι την θαλασσαν 6.17 και εμβαντες εις το πλοιον¹² ηρχοντο¹³ περαν της θαλασσης εις καπερναουμ¹⁴. και σκοτια ηδη εγεγονει και ουπω¹⁵ εληλυθει προς αυτους ο ιησους, 6.18 η τε θαλασσα ανεμου μεγαλου¹⁶ πνεοντος διηγειρετο¹⁷. 6.19 εληλακοτες ουν ως σταδιους εικοσι πεντε η τριακοντα θεωρουσι τον ιησουν περιπατουντα επι της θαλασσης και εγγυς του πλοιου

¹ 6.10 ανεπεσον 249 333 423 430 743 Byz05] ανεπεσαν NA28

² 6.10 ωσει 249 333 423 430 743 Byz05] ως NA28

³ 6.11 ουν 249 333 423 430 743 NA28] δε Byz05

⁴ 6.11 εδωκε 249 333 423 430] διεδωκε 743 NA28 Byz05

⁵ 6.11 τοις μαθηταις οι [{οι} 743] δε μαθηται 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁶ 6.13 και εγεμισαν 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

⁷ 6.13 επερισσευσε 249 333 423 430 743 Byz05] επερισσευσαν NA28

⁸ 6.14 ο [{ο} 743] ιησους 249 333 423 430 743 Byz05] omit NA28

⁹ 6.14 οτι 430 743 NA28 Byz05] omit 249 333 423

¹⁰ 6.15 ποιησωσι 249 333 423 430 743 NA28] + αυτον Byz05

¹¹ 6.15 παλιν 249 333 423 430 743 NA28] omit Byz05

¹² 6.17 το πλοιον 249 333 423 430 743 Byz05] πλοιον NA28

¹³ 6.17 ηρχοντο 249 333 423 743 NA28 Byz05] + εις το 430

¹⁴ 6.17 καπερναουμ 249 333 423 430 743 Byz05] καφαρναουμ NA28

¹⁵ 6.17 ουπω 249 333 423 430 743 NA28] ουκ Byz05

¹⁶ 6.18 ανεμου μεγαλου 249 333 423 743 NA28 Byz05] μεγαλου ανεμου 430

¹⁷ 6.18 διηγειρετο 249 333 423 743 Byz05] διεγειρετο 430 NA28

γενομενον¹, και² εφοβηθησαν. 6.20 ο δε λεγει αυτοις· εγω ειμι· μη φοβεισθε. 6.21 ηθελον ουν λαβειν αυτον³ εις το πλοιον, και ευθεως εγενετο το πλοιον⁴ επι της γης εις ην υπηγον. 6.22 τη επαυριον ο οχλος ο εστηκως περαν της θαλασσης ιδων⁵ οτι αλλο πλοιαριον⁶ ουκ ην εκει ει μη εν εκεινο εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου⁷ και οτι ου συνεισηλθε⁸ τοις μαθηταις αυτου ο ιησους εις το πλοιαριον⁹ αλλα μονοι οι μαθηται αυτου απηλθον· 6.23 αλλα δε¹⁰ ηλθε πλοιαρια¹¹ εκ τιβεριαδος¹² εγγυς του τοπου οπου εφαγον τον αρτον ευχαριστησαντος του κυριου. 6.24 οτε ουν ειδεν ο οχλος οτι ιησους ουκ εστιν εκει ουδε οι μαθηται αυτου, ανεβησαν¹³ και αυτοι εις τα πλοιαρια¹⁴ και ηλθον εις καπερναουμ ζητουντες τον ιησουν. 6.25 και ευροντες αυτον¹⁵ περαν της θαλασσης ειπον αυτω· ραββι, ποτε ωδε γεγονας¹⁶; 6.26 απεκριθη αυτοις ο¹⁷ ιησους και ειπεν· αμην αμην λεγω υμιν, ζητειτε με ουχ οτι ειδετε¹⁸ σημεια¹⁹, αλλ' οτι εφαγετε εκ των αρτων και εχορτασθητε. 6.27 εργαζεσθε μη την βρωσιν²⁰ την απολλυμενην αλλα την βρωσιν την μενουσαν εις

¹ 6.19 γενομενον 249 333 423 743] γινομενον 430 NA28 Byz05

² 6.19 και 249 333 423 743 NA28 Byz05] omit 430

³ 6.21 λαβειν αυτον 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] αυτον λαβειν 430

⁴ 6.21 εγενετο το πλοιον 249 333 423 869 NA28] εγινετο πλοιον 430; το πλοιον εγενετο 743 Byz05

⁵ 6.22 ιδων 249 333 423 430 743 869 Byz05] ειδον NA28

⁶ 6.22 αλλο πλοιαριον 249 333 423 430 743 869] πλοιαριον αλλο NA28 Byz05

⁷ 6.22 εκεινο εις ο ενεβησαν (ανε- 743) οι μαθηται αυτου 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

⁸ 6.22 συνεισηλθε 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] συνηλθε 743

⁹ 6.22 πλοιαριον 249 333 423 430 743 869 Byz05] πλοιον NA28

¹⁰ 6.23 δε 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 6.23 ηλθε πλοιαρια 249 333 423 869 NA28 Byz05] ηλθον πλοιαρια 430; πλοιαρια ηλθεν 743

¹² 6.23 εκ τιβεριαδος 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

¹³ 6.24 ανεβησαν 249 333 423 869] ενεβησαν 430 743 NA28 Byz05

¹⁴ 6.24 και αυτοι εις τα πλοιαρια 430 869] αυτοι εις τα πλοιαρια 743 NA28; εις τα πλοιαρια και αυτοι 249 333 423; αυτοι εις τα πλοια Byz05

¹⁵ 6.25 αυτον 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 743

¹⁶ 6.25 ωδε γεγονας 249 333 430 NA28 Byz05] ωδε και γεγονας 423; γεγονας ωδε 743

¹⁷ 6.26 ο 333 423 430 743 869 NA28 Byz05] omit 249

¹⁸ 6.26 ειδετε 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] ειδε 423

¹⁹ 6.26 σημεια 249 333 423 430 743 NA28 Byz05] σημειον 869

²⁰ 6.27 την βρωσιν 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 743

ζωην αιωνιον, ην ο υιος του ανθρωπου δωσει υμιν¹. τουτον γαρ ο πατηρ
εσφραγισεν ο θεος. 6.28 ειπον ουν προς αυτον· τι ποιωμεν ινα εργαζωμεθα τα
εργα του θεου; 6.29 απεκριθη ο² ιησους και ειπεν αυτοις· τουτο εστι το εργον του
θεου, ινα πιστευσητε³ εις ον απεστειλεν εκεινος⁴. 6.30 ειπον ουν αυτω· τι ουν⁵
ποιεις συ σημειον, ινα ιδωμεν και πιστευσωμεν σοι; τι εργαζη; 6.31 οι πατερες
ημων εφαγον το μαννα⁶ εν τη ερημω, καθως εστι γεγραμμενον· αρτον εκ του
ουρανου εδωκεν αυτοις φαγειν. 6.32 ειπεν ουν⁷ αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω
υμιν, ου μωσης⁸ δεδωκεν υμιν⁹ τον αρτον εκ του ουρανου, αλλ' ο πατηρ μου
διδωσιν¹⁰ υμιν τον αρτον εκ του ουρανου τον αληθινον· 6.33 ο γαρ αρτος του
θεου εστιν ο καταβαινων εκ του ουρανου και ζωην διδους τω κοσμω. 6.34 ειπον
ουν προς αυτον· κυριε, παντοτε δος ημιν τον αρτον τουτον. 6.35 ειπεν ουν¹¹
αυτοις ο ιησους· εγω ειμι ο αρτος της ζωης· ο ερχομενος προς με¹² ου μη πειναση,
και ο πιστευων εις εμε ου μη διψηση ¹³ πωποτε. 6.36 αλλ' ειπον υμιν¹⁴ οτι και
εωρακατε με και ου πιστευετε. 6.37 παν ο διδωσι μοι ο πατηρ προς εμε¹⁵ ηξει, και
τον ερχομενον προς με¹⁶ ου μη εκβαλω εξω, 6.38 οτι καταβεβηκα εκ¹ του ουρανου

¹ 6.27 δωσει υμιν 249 333 423 430 743 869] υμιν δωσει NA28 Byz05

² 6.29 ο 249 333 423 430 743 869] omit NA28 Byz05

³ 6.29 πιστευσητε 249 333 423 430 743 869 Byz05] πιστευητε NA28

⁴ 6.29 απεστειλεν εκεινος 249 743 869 NA28 Byz05] απεσταλκεν εκεινος 333 423;
εκεινος απεστειλεν 430

⁵ 6.30 ουν 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

⁶ 6.31 εφαγον το μαννα (μανα 423) 249 333 423 430 869] το μαννα εφαγον 743 NA28
Byz05

⁷ 6.32 ουν 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

⁸ 6.32 μωσης 249 333 423 430 743 869 Byz05] μωυσης NA28

⁹ 6.32 υμιν 249 423 869 NA28 Byz05] ημιν 430; omit 743

¹⁰ 6.32 τον αρτον εκ του ουρανου αλλ ο πατηρ μου διδωσιν 249 333 423 430 869 NA28
Byz05] omit 743

¹¹ 6.35 ουν 249 333 423 430 743 869] omit NA28; δε Byz05

¹² 6.35 με 249 333 423 430 743 869 Byz05] εμε NA28

¹³ 6.35 διψηση 249 333 423 743 869 Byz05] διψησει 430 NA28

¹⁴ 6.36 υμιν 249 333 423 430 743C 869C NA28 Byz05] omit 743*

¹⁵ 6.37 εμε 333 423 430 869 NA28 Byz05] με 249

¹⁶ 6.37 με 249 249 333 423 430 743 869 Byz05] εμε NA28

ουχ ινα ποιω το θελημα το εμον αλλα το θελημα του πεμψαντος με. 6.39 τουτο δε
 εστι το θελημα του πεμψαντος με πατρος², ινα παν ο δεδωκε μοι ο πατηρ³ μη
 απολεσω εξ αυτου, αλλα⁴ αναστησω αυτο⁵ εν⁶ τη εσχατη ημερα. 6.40 τουτο δε⁷
 εστι το θελημα του πεμψαντος με⁸, ινα πας ο θεωρων τον υιον και πιστευων εις
 αυτον εχη⁹ ζων η αιωνιον, και αναστησω αυτον εγω¹⁰ εν¹¹ τη εσχατη ημερα. 6.41
 εγογγυζον ουν οι ιουδαιοι περι αυτου¹² οτι ειπεν· εγω ειμι ο αρτος¹³ ο εκ του
 ουρανου καταβας¹⁴, 6.42 και ελεγον· ουχ ουτος εστιν¹⁵ ο υιος ιωσηφ, ου ημεις
 οιδαμεν τον πατερα και την μητερα; πως ουν¹⁶ λεγει¹⁷ οτι εκ του ουρανου
 καταβεβηκα; 6.43 απεκριθη¹⁸ ο¹⁹ ιησους και ειπεν αυτοις· μη γογγυζετε μετ'
 αλληλων. 6.44 ουδεις δυναται ελθειν προς με²⁰ εαν μη ο πατηρ ο πεμψας με
 ελκυση αυτον, καγω²¹ αναστησω αυτον εν²² τη εσχατη ημερα. 6.45 εστι
 γεγραμμενον εν τοις προφηταις· και εσονται παντες διδακτοι θεου· πας²³ ο

¹ 6.38 εκ 249 333 423 430 743 869 Byz05] απο NA28

² 6.39 πατρος 249 333 423 430 743 Byz05] omit 869 NA28

³ 6.39 ο πατηρ 249 333 423] omit 430 743 869 NA28 Byz05

⁴ 6.39 αλλα 249 333 423 430 743 Byz05] αλλ 869 NA28

⁵ 6.39 αυτο 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] αυτον 430

⁶ 6.39 εν 249 430 NA28] omit 333 423 743 869 Byz05

⁷ 6.40 δε 249 333 423 430 743 869 Byz05] γαρ NA28

⁸ 6.40 πεμψαντος με 249 333 423 430 743 869 Byz05] πατρος μου NA28

⁹ 6.40 εχη 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] εχει 430

¹⁰ 6.40 αναστησω αυτον εγω 249 430 869 NA28 Byz05] εγω αναστησω αυτον 333 423; αναστησω αυτον 743

¹¹ 6.40 εν 333 423 430 743 NA28] omit 249 869 Byz05

¹² 6.41 περι αυτου 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 743

¹³ 6.41 αρτος 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] + της ζωης 743

¹⁴ 6.41 εκ του ουρανου καταβας 249 333 423] καταβας εκ του ουρανου 430 743 869 NA28 Byz05

¹⁵ 6.42 εστιν 249 333 423 430 743 869] + ιησους NA28 Byz05

¹⁶ 6.42 ουν 249 333 423 430 743 869 Byz05] νυν NA28

¹⁷ 6.42 omit 249 333 423 430 743 869 NA28] ουτος Byz05

¹⁸ 6.43 απεκριθη 249 333 423 430 869 NA28] + ουν 743 Byz05

¹⁹ 6.43 ο 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

²⁰ 6.44 ελθειν προς με 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] προς με ελθειν 743

²¹ 6.44 καγω 249 333 423 430 869 NA28] και εγω 743 Byz05

²² 6.44 εν 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 249 743

²³ 6.45 πας 249 333 423 869 NA28] + ουν 430 743 Byz05

ακουων¹ παρα του πατρος και μαθων ερχεται προς με². 6.46 ουχ οτι τον πατερα τις εωρακεν³ ει μη ο ων παρα του θεου, ουτος εωρακε τον πατερα. 6.47 αμην αμην λεγω υμιν, ο πιστευων εις εμε⁴ εχει ζωνην αιωνιον. 6.48 εγω ειμι ο αρτος της ζωης. 6.49 οι πατερες υμων⁵ εφαγον το μαννα⁶ εν τη ερημω και απεθανον· 6.50 ουτος εστιν ο αρτος ο εκ του ουρανου καταβαινων, ινα τις εξ αυτου φαγη και μη αποθανη. 6.51 εγω ειμι ο αρτος ο ζων ο εκ του ουρανου καταβας· εαν τις φαγη εκ τουτου του αρτου⁷ ζησεται⁸ εις τον αιωνα, και ο αρτος δε ον εγω δωσω η σαρξ μου εστιν ην εγω δωσω⁹ υπερ της του κοσμου ζωης. 6.52 εμαχοντο ουν οι ιουδαιοι προς αλληλους¹⁰ λεγοντες· πως δυναται ουτος ημιν την σαρκα δουναι¹¹ φαγειν¹²; 6.53 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω υμιν, εαν μη φαγητε την σαρκα του υιου του ανθρωπου και πιητε αυτου το αιμα, ουκ εχετε ζωνην εν εαυτοις. 6.54 ο τρωγων μου την σαρκα και πινων μου το αιμα εχει ζωνην αιωνιον, καγω¹³ αναστησω αυτον εν¹⁴ τη εσχατη ημερα. 6.55 η γαρ σαρξ μου αληθης¹⁵ εστι βρωσις, και το αιμα μου αληθης¹⁶ εστι ποσις. 6.56 ο τρωγων μου την σαρκα και πινων μου το αιμα εν εμοι μενει καγω εν αυτω. 6.57 καθως απεστειλε¹⁷ με ο ζων¹

¹ 6.45 ο ακουων 249 333 430 743 869 Byz05] ακουων 423; ο ακουσας NA28

² 6.45 με 249 333 423 430 743 869 Byz05] εμε NA28

³ 6.46 τις εωρακεν 249 333 423 430 743 869 Byz05] εωρακεν τις NA28

⁴ 6.47 εις εμε 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

⁵ 6.49 υμων 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] ημων 430

⁶ 6.49 το μαννα εν τη ερημω 249 333 423 430 743 869 Byz05] εν τη ερημω το μαννα NA28

⁷ 6.51 τουτου του αρτου 249 333 423 430 743 NA28 Byz05] του αρτου τουτου 869

⁸ 6.51 ζησεται 249 333 423 430 869 Byz05] ζησει NA28

⁹ 6.51 ην εγω δωσω 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁰ 6.52 οι ιουδαιοι προς αλληλους 249 743 869] ιουδαιοι προς αλληλους 430; προς αλληλους οι ιουδαιοι 333 423 NA28 Byz05

¹¹ 6.52 την σαρκα δουναι 249 430 869] δουναι την σαρκα 333 423 743 NA28 Byz05

¹² 6.52 φαγειν 249 333 423 430 743 869 Byz05] αυτου φαγειν NA28

¹³ 6.54 καγω 249 333 423 430 869 NA28] και εγω 743 Byz05

¹⁴ 6.54 εν 249 333 423 430 743 869] omit NA28 Byz05

¹⁵ 6.55 αληθης 249 333 423 430 743 869 NA28] αληθως Byz05

¹⁶ 6.55 αληθης 249 333 423 430 743 869 NA28] αληθως Byz05

¹⁷ 6.57 απεστειλε 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] απεσταλκε 430

πατηρ καγω ζω δια τον πατερα, και ο τρωγων με κακεινος ζησεται² δι' εμε. 6.58
 ουτος εστιν ο αρτος ο εκ του³ ουρανου καταβας, ου καθως εφαγον οι πατερες
 υμων⁴ το μαννα⁵ και απεθανον· ο τρωγων⁶ τουτον τον αρτον ζησει⁷ εις τον αιωνα.
 6.59 ταυτα ειπεν εν συναγωγη διδασκων εν καπερναουμ⁸. 6.60 πολλοι συν
 ακουσαντες εκ των μαθητων αυτου ειπον⁹· σκληρος εστιν ο λογος ουτος¹⁰· τις
 δυναται αυτου ακουειν; 6.61 ειδως δε ο ιησους εν εαυτω οτι γογγυζουσι περι
 τουτου οι μαθηται αυτου ειπεν αυτοις· τουτο υμας σκανδαλιζει; 6.62 εαν συν
 θεωρητε τον υιον του ανθρωπου αναβαινοντα οπου ην το προτερον; 6.63 το
 πνευμα εστι το ζωοποιουν, η σαρξ ουκ ωφελει ουδεν· τα ρηματα α εγω λελαληκα
 υμιν πνευμα εστι και ζωη εστιν¹¹. 6.64 αλλ' εισιν εξ υμων τινες¹² οι ου
 πιστευουσιν¹³. ηδει γαρ εξ αρχης ο ιησους τινες εισιν οι μη πιστευοντες και τις
 εστιν ο παραδωσων αυτον¹⁴. 6.65 και ελεγε· δια τουτο ειρηκα υμιν οτι ουδεις
 δυναται ελθειν προς με εαν μη η δεδομενον αυτω εκ του πατρος μου¹⁵. 6.66 εκ
 τουτου πολλοι¹⁶ των μαθητων αυτου απηλθον¹⁷ εις τα οπισω και ουκετι μετ'
 αυτου περιεπατουν. 6.67 ειπεν ουν ο ιησους τοις δωδεκα· μη και υμεις θελετε

¹ 6.57 ζων 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

² 6.57 ζησεται 249 333 423 743 869 Byz05] ζησει 430 NA28

³ 6.58 εκ του 249 333 423 430 743 869 Byz05] εξ NA28

⁴ 6.58 υμων 249 333 423 430 869 Byz05] ημων 743; omit NA28

⁵ 6.58 το μαννα 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

⁶ 6.58 τρωγων 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] + μου 743

⁷ 6.58 ζησει 249 333 423 430 743 869 NA28] ζησεται Byz05

⁸ 6.59 καπερναουμ 249 333 423 430 743 869 Byz05] καφαρναουμ NA28

⁹ 6.60 ειπον 249 423 430 743 869 Byz05] ειπαν NA28

¹⁰ 6.60 ο λογος ουτος 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] ουτος ο λογος 743 Byz05

¹¹ 6.63 τα ρηματα α εγω λελαληκα (λαλω 743 Byz05] υμιν πνευμα εστι και ζωη εστιν
 [εστι 249 423] 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

¹² 6.64 εισιν εξ υμων τινες 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] εισι τινες εξ υμων 430

¹³ 6.64 πιστευουσιν 249 743 NA28 Byz05] πιστευουσι 333 423 430 869

¹⁴ 6.64 ηδει γαρ εξ αρχης ο ιησους τινες εισιν οι μη (omit μη 430) πιστευοντες και τις
 εστιν ο παραδωσων αυτον 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] omit 423

¹⁵ 6.65 μου 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁶ 6.66 πολλοι 249 333 430 743 869 Byz05] + [εκ] NA28

¹⁷ 6.66 των μαθητων αυτου απηλθον 249 333 430 743 869 NA28] απηλθον των μαθητων
 αυτου Byz05

υπαγειν; 6.68 απεκριθη ουν¹ αυτω σιμων πετρος· κυριε, προς τινα απελευσομεθα;
ρηματα ζωης αιωνιου εχεις, 6.69 και ημεις πεπιστευκαμεν και εγνωκαμεν οτι συ ει
ο χριστος² ο υιος³ του θεου του ζωντος⁴. 6.70 απεκριθη αυτοις ο ιησους· ουκ εγω
υμας τους δωδεκα εξελεξαμην⁵; και εξ υμων εις διαβολος εστιν. 6.71 ελεγε⁶ τον
ιουδαν σιμωνος ισκαριωτου⁷. ουτος γαρ εμελλεν αυτον παραδιδοναι⁸, εις ων⁹ εκ
των δωδεκα.

¹ 6.68 ουν 249 333 743 869 Byz05] omit 430 NA28

² 6.69 ο χριστος 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

³ 6.69 υιος 249 333 430 743 869 Byz05] αγιος NA28

⁴ 6.69 του ζωντος 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

⁵ 6.70 υμας τους δωδεκα εξελεξαμην 249 333 430 869 NA28 Byz05] εξελεξαμην υμας
τους δωδεκα 743

⁶ 6.71 ελεγε 249 333] + δε 430 743 869 NA28 Byz05

⁷ 6.71 ισκαριωτου 430 869 NA28] ισκαριωτην 249 333 743 Byz05

⁸ 6.71 αυτον παραδιδοναι 249 333 430 869 Byz05] εαυτον παραδιδοναι 743;
παραδιδοναι αυτον NA28

⁹ 6.71 ων 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

Chapter 7

7.1 και περιεπατει ο ιησους μετα ταυτα¹ εν τη γαλιλαια· ου γαρ ειχεν εξουσιαν² εν τη ιουδαια περιπατειν, οτι εξητουν αυτον ιουδαιοι³ αποκτειναι. 7.2 ην δε εγγυς η εορτη των ιουδαιων η σκηνοπηγια. 7.3 ειπον ουν προς αυτον οι αδελφοι αυτου· μεταβηθι εντευθεν και υπαγε εις την ιουδαιαν, ινα και⁴ οι μαθηται σου θεωρησουσι τα εργα σου⁵ α ποιεις· 7.4 ουδεις γαρ εν κρυπτω τι⁶ ποιει και ζητει αυτος εν παρρησια ειναι. ει ταυτα ποιεις, φανερωσον σεαυτον τω κοσμω. 7.5 ουδε γαρ οι αδελφοι αυτου επιστευον εις αυτον. 7.6 λεγει ουν αυτοις ο ιησους· ο καιρος ο εμος ουπω παρεστιν, ο δε καιρος ο υμετερος παντοτε εστιν ετοιμος. 7.7 ου δυναται ο κοσμος υμας μισειν⁷, εμε δε μισει, οτι εγω μαρτυρω περι αυτου οτι τα εργα αυτου πονηρα εστιν⁸. 7.8 υμεις αναβητε⁹ εις την εορτην ταυτην, οτι ο καιρος ο εμος¹⁰ ουπω πεπληρωται. 7.9 ταυτα¹¹ ειπων αυτοις¹² εμεινεν εν τη γαλιλαια. 7.10 ως δε ανεβησαν οι αδελφοι αυτου, τοτε και αυτος ανεβη¹³ ου φανερωσ αλλ' ως¹⁴ εν¹⁵ κρυπτω. 7.11 οι ουν ιουδαιοι εξητουν αυτον εν τη εορτη και ελεγον· που

¹ 7.1 περιεπατει ο ιησους μετα ταυτα 249 333 430 743 869 Byz05] μετα ταυτα περιεπατει ο ιησους NA28

² 7.1 ειχεν εξουσιαν 249 333 430* 743 869] ηθελεν 430C NA28 Byz05

³ 7.1 αυτον ιουδαιοι 430 869] αυτον οι ιουδαιοι 249 333 NA28 Byz05; οι ιουδαιοι αυτον 743

⁴ 7.3 και 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

⁵ 7.3 τα εργα σου 249 333 430 743 869 Byz05] σου τα εργα NA28

⁶ 7.4 εν κρυπτω τι 249 333 430 743 869 Byz05] τι εν κρυπτω NA28

⁷ 7.7 υμας μισειν 249 333 430 869] μισειν υμας 743 NA28 Byz05

⁸ 7.7 εστιν 249 430 743 869 NA28 Byz05] εστι 333

⁹ 7.8 αναβητε 249* 333 430 869] + εις την εορτην ταυτην εγω ουπω αναβαινω 249C 743 Byz05; + εις την εορτην εγω ουκ αναβαινω NA28

¹⁰ 7.8 καιρος ο εμος 249 333 430 743 869] εμος καιρος NA28

¹¹ 7.9 ταυτα 249 333 430 869] + δε 743 NA28 Byz05

¹² 7.9 αυτοις 249 333 430 743 869 Byz05] αυτος NA28

¹³ 7.10 τοτε και αυτος ανεβη 249 333 430 869] τοτε και αυτος ανεβη εις την εορτην 743 Byz05; εις την εορτην τοτε και αυτος ανεβη NA28

¹⁴ 7.10 ως 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

¹⁵ 7.10 εν 249 333 430 743 NA28 Byz05] + τω 869

εστιν εκεινος; 7.12 και γογγυσμος πολυς ην περι αυτου¹ εν τοις οχλοις· οι μεν
 ελεγον οτι αγαθος εστιν, αλλοι δε² ελεγον· ου³, αλλα πλανα τον οχλον⁴. 7.13
 ουδεις μεντοι παρρησια ελαλει περι αυτου δια τον φοβον των ιουδαιων. 7.14 ηδη
 δε της εορτης μεσουσης ανεβη ο⁵ ιησους εις το ιερον και εδιδασκεν. 7.15
 εθαυμαζον ουν⁶ οι ιουδαιοι λεγοντες· πως ουτος γραμματα οιδε⁷ μη μεμαθηκως;
 7.16 απεκριθη ουν⁸ αυτοις ο ιησους και ειπεν· η εμη διδαχη⁹ ουκ εστιν εμη αλλα
 του πεμψαντος με· 7.17 εαν τις θελη¹⁰ το θελημα αυτου ποιειν¹¹, γνωσεται περι
 της διδαχης ποτερον εκ του θεου εστιν η εγω απ' εμαυτου λαλω. 7.18 ο αφ'
 εαυτου λαλων την δοξαν την ιδιαν ζητει· ο δε ζητων την δοξαν του πεμψαντος
 αυτον ουτος αληθης εστι και αδικια εν αυτω ουκ εστιν¹². 7.19 ου μωσης¹³
 δεδωκεν υμιν τον νομον; και ουδεις εξ υμων ποιει τον νομον. τι με ζητειτε
 αποκτειναι; 7.20 απεκριθη ο οχλος και ειπε¹⁴· δαιμονιον εχεις· τις σε ζητει
 αποκτειναι; 7.21 απεκριθη¹⁵ ιησους και ειπεν αυτοις· εν εργον εποιησα και παντες
 θαυμαζετε. 7.22 δια τουτο μωσης¹⁶ δεδωκεν υμιν¹⁷ την περιτομην – ουχ οτι εκ του

¹ 7.12 πολυς ην περι αυτου 249 333] ην πολυς περι αυτου 430; πολυς περι αυτου ην 743 869 Byz05; περι αυτου ην πολυς NA28

² 7.12 δε 249 333 430 743 869 NA28] omit Byz05

³ 7.12 ου 249 430 743 869 NA28 Byz05] οτι ουχι 333

⁴ 7.12 οχλον 249 333 430C 743 869 NA28 Byz05] κοσμον 430*

⁵ 7.14 ο 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

⁶ 7.15 εθαυμαζον ουν 249 333 430 869] εθαυμαζον 743; και εθαυμαζον Byz05

⁷ 7.15 γραμματα οιδε 249 333 743 869 NA28 Byz05] οιδε γραμματα 430

⁸ 7.16 ουν 249 333 430 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

⁹ 7.16 διδαχη 249 430 743 869 NA28 Byz05] διδασκαλια 333

¹⁰ 7.17 θελη 249 333 743 NA28 Byz05] omit 430 869

¹¹ 7.17 ποιειν 249 333 430 743 NA28 Byz05] ποιει 869

¹² 7.18 εν αυτω ουκ εστι(ν 249 Byz05) 249 333 430 869 NA28 Byz05] ουκ εστιν εν αυτω 743

¹³ 7.19 μωσης 249 333 430 743 869 Byz05] μωυσης NA28

¹⁴ 7.20 και ειπε 249 333 430 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁵ 7.21 απεκριθη 249 333 869 743 NA28 Byz05] omit 430

¹⁶ 7.22 μωσης 249 333 430 743 869 Byz05] μωυσης NA28

¹⁷ 7.22 δεδωκεν υμιν 249 333 430 743 NA28 Byz05] υμιν δεδωκε 869

μωσεως¹ εστιν αλλ' εκ των πατερων – και εν σαββατω περιτεμνετε ανθρωπον.

7.23 ει περιτομην λαμβανει ανθρωπος εν σαββατω ινα μη λυθη ο νομος μωσεως², εμοι χολατε οτι ολον ανθρωπον υγιη εποιησα εν σαββατω; 7.24 μη κρινετε κατ' οψιν, αλλα την δικαιαν κρισιν κρινατε³. 7.25 ελεγον ουν τινες εκ⁴ των ιεροσολυμιτων· ουχ ουτος εστιν ον ζητουσιν αποκτειναι; 7.26 και ιδε παρρησια λαλει και ουδεν αυτω λεγουσι. μηποτε αληθως εγνωσαν οι αρχοντες οτι ουτος εστιν⁵ ο χριστος; 7.27 αλλα τουτον οιδαμεν ποθεν εστιν· ο δε χριστος οταν ερχηται ουδεις γινωσκει ποθεν εστιν⁶. 7.28 εκραξεν ουν εν τω ιερω διδασκων ο ιησους και λεγων· καμε οιδατε και οιδατε ποθεν ειμι· και απ' εμαυτου ουκ εληλυθα, αλλ' εστιν αληθινος ο πεμψας με, ον υμεις ουκ οιδατε· 7.29 εγω οίδα αυτον, οτι παρ' αυτου ειμι κακεινος με απεστειλεν. 7.30 εζητουν ουν αυτον πιασαι, και ουδεις επεβαλεν επ' αυτον την χειρα, οτι ουπω εληλυθει η ωρα αυτου. 7.31 εκ του οχλου δε πολλοι⁷ επιστευσαν εις αυτον και ελεγον⁸· ο χριστος οταν ελθη μη⁹ πλειονα σημεια ποιησει¹⁰ ων ουτος εποιησεν¹¹; 7.32 ηκουσαν οι φαρισαιοι του οχλου γογγυζοντος περι αυτου ταυτα, και απεστειλαν υπηρετας οι φαρισαιοι και οι αρχιερεις¹² ινα πιασωσιν αυτον. 7.33 ειπεν ουν ο ιησους· ετι

¹ 7.22 μωσεως 249 333 430 743 869 Byz05] μωυσεως NA28

² 7.23 μωσεως 249 333 430 743 869 Byz05] μωυσεως NA28

³ 7.24 κρινατε 249 333 430 743 869 Byz05] κρινετε NA28

⁴ 7.25 εκ 249 333 430 743 NA28 Byz05] omit 869

⁵ 7.26 εστιν 249 333 430 743 869 NA28] + αληθως Byz05

⁶ 7.27 εστιν 249 430 743 869 NA28 Byz05] εστι 333

⁷ 7.31 εκ του οχλου δε πολλοι 249 333 423 430 869 NA28] πολλοι δε εκ του οχλου 743 Byz05

⁸ 7.31 ελεγον 249 333 423 430 869 NA28] + οτι 743 Byz05

⁹ 7.31 μη 249 333 423 430 869 NA28] μητι 743 Byz05

¹⁰ 7.31 σημεια ποιησει 249 333 423 869 NA28] ποιησει σημεια 430; σημεια τουτων ποιησει 743 Byz05

¹¹ 7.31 εποιησεν 249 333 743 869 NA28 Byz05] εποιησε 423 430

¹² 7.32 υπηρετας οι φαρισαιοι και οι αρχιερεις 249 333 423 430 743 869 Byz05] οι αρχιερεις και οι φαρισαιοι υπηρετας NA28

μικρον χρονον¹ μεθ' υμων ειμι και υπαγω προς τον πεμψαντα με. 7.34 ζητησετε με
 και ουχ ευρησετε², και οπου ειμι εγω υμεις ου δυνασθε ελθειν. 7.35 ειπον ουν οι
 ιουδαιοι προς εαυτους· που ουτος μελλει πορευεσθαι³ οτι⁴ ουχ ευρησομεν αυτον;
 μη εις την διασποραν των ελληνων μελλει πορευεσθαι και διδασκειν τους
 ελληνας; 7.36 τις εστιν ουτος ο λογος⁵ ον ειπε· ζητησετε με και ουχ ευρησετε⁶, και
 οτι⁷ οπου ειμι εγω υμεις ου δυνασθε ελθειν; 7.37 εν δε τη εσχατη ημερα τη μεγαλη
 της εορτης εισηκει ο⁸ ιησους και εκραξεν⁹ λεγων· εαν τις διψα ερχεσθω προς με
 και πινετω. 7.38 ο πιστευων εις εμε καθως ειπεν η γραφη, ποταμοι εκ της κοιλιας
 αυτου ρευσουσιν υδατος ζωντος. 7.39 τουτο δε ελεγε¹⁰ περι του πνευματος ου¹¹
 εμελλον λαμβανειν οι πιστευοντες¹² εις αυτον· ουπω γαρ ην πνευμα¹³, οτι ιησους
 ουδεπω εδοξασθη. 7.40 πολλοι¹⁴ ουν εκ του οχλου¹⁵ ακουσαντες των λογων¹⁶
 ελεγον· ουτος εστιν αληθως ο προφητης· 7.41 αλλοι ελεγον οτι¹⁷· ουτος εστιν ο
 χριστος, οι δε¹⁸ ελεγον· μη γαρ εκ της γαλιλαιας ο χριστος ερχεται¹⁹; 7.42 ουχι²⁰ η
 γραφη ειπεν οτι εκ του σπερματος δαυιδ και απο βηθλεεμ της κωμης οπου ην

¹ 7.33 μικρον χρονον 249 333 423 430 743 869 Byz05] χρονον μικρον NA28

² 7.34 ευρησετε 249 333 423 430 743 869 Byz05] + με NA28

³ 7.35 πορευεσθαι 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] + και διδασκειν 743

⁴ 7.35 οτι 249 333 423 430 869] + ημεις 743 NA28 Byz05

⁵ 7.36 ουτος ο λογος 249 333 423 430 743 869 Byz05] ο λογος ουτος NA28

⁶ 7.36 ευρησετε 249 333 423 430 743 869 Byz05] + με NA28

⁷ 7.36 οτι 249 333 423] omit 430 743 869 NA28 Byz05

⁸ 7.37 ο 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] + κυριος 423

⁹ 7.37 εκραξε 249 333 743 869 NA28 Byz05] εκραζε 423 430

¹⁰ 7.39 ελεγε 249 333 423 430 869] ειπε 743 NA28 Byz05

¹¹ 7.39 ου 249 333 423 430 743 869 Byz05] ο NA28

¹² 7.39 πιστευοντες 249 333 423 430 743 869 Byz05] πιστευσαντες NA28

¹³ 7.39 πνευμα 249 333 423 430 743 869 NA28] + αγιον Byz05

¹⁴ 7.40 πολλοι 249 333 423 430 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁵ 7.40 ουν εκ του οχλου 249 333 423 430 743 869 Byz05] εκ του οχλου ουν NA28

¹⁶ 7.40 των λογων 249 333 423 430 869] τον λογον 743 Byz05; των λογων τουτων NA28

¹⁷ 7.41 οτι 249 333 423 430 869] omit 743 NA28 Byz05

¹⁸ 7.41 οι δε 249 333 423 430 743 869 NA28] αλλοι Byz05

¹⁹ 7.41 ο χριστος ερχεται 249 333 423 869 NA28 Byz05] ερχεται ο χριστος 430; ο χριστος εγγεγερται 743

²⁰ 7.42 ουχι 249 333 423 430 743 869 Byz05] ουχ NA28

δαυιδ ο χριστος ερχεται¹; 7.43 σχισμα ουν εγενετο εν τω οχλω² δι' αυτον· 7.44
 τινες δε ηθελον εξ αυτων πιασαι αυτον, αλλ' ουδεις επεβαλεν³ επ' αυτον τας⁴
 χειρας. 7.45 ηλθον ουν οι υπηρεται προς τους αρχιερεις και φαρισαιους, και ειπον
 αυτοις εκεινοι· δια τι ουκ ηγαγετε αυτον⁵; 7.46 απεκριθησαν οι υπηρεται·
 ουδεποτε ουτως ελαλησεν ανθρωπος ως ουτος ο ανθρωπος⁶. 7.47 απεκριθησαν
 ουν αυτοις οι φαρισαιοι· μη και υμεις πεπλανησθε; 7.48 μη τις εκ των αρχοντων
 επιστευσεν εις αυτον η εκ των φαρισαιων; 7.49 αλλ' ο οχλος ουτος ο μη γινωσκων
 τον νομον επικαταρατοι⁷ εισιν⁸. 7.50 λεγει νικοδημος προς αυτους, ο ελθων
 νυκτος προς αυτον⁹, εις ων εξ αυτων· 7.51 μη ο νομος ημων κρινει τον
 ανθρωπον¹⁰ εαν μη ακουση παρ' αυτου πρωτον¹¹ και γνω τι ποιει; 7.52
 απεκριθησαν και ειπον¹² αυτω· μη και συ εκ της γαλιλαιας ει¹³; ερευνησον¹⁴ και
 ιδε οτι προφητης εκ της γαλιλαιας¹⁵ ουκ εγηγερται¹⁶.

¹ 7.42 ο χριστος ερχεται 249 333 423 430 743 869 Byz05] ερχεται ο χριστος NA28

² 7.43 εγενετο εν τω οχλω 249 333 423 430 869 NA28] εν τω οχλω εγενετο 743 Byz05

³ 7.44 επεβαλεν 249 430 743 869 NA28 Byz05] επεβαλλεν 333 423

⁴ 7.44 τας 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 430

⁵ 7.45 αυτον 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] + ωδε 743

⁶ 7.46 ουτως ελαλησεν ανθρωπος ως ουτος (ουτως 430) ο ανθρωπος 249 333 423 430 743 869 Byz05] ελαλησεν ουτως ανθρωπος NA28

⁷ 7.49 επικαταρατοι 249 333 423 430 743 869 Byz05] επατατοι NA28

⁸ 7.49 εισιν 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] εισι 743

⁹ 7.50 νυκτος προς αυτον 249 333 423 430 743 869 Byz05] προς αυτον το προτερον NA28

¹⁰ 7.51 τον ανθρωπον 430 743 869 NA28 Byz05] τινα 249 333 423

¹¹ 7.51 παρ αυτου πρωτον 249 333 423 430 869] παρ αυτου προτερον 743 Byz05; πρωτον παρ αυτου NA28

¹² 7.52 ειπον 249 333 423 430 743 869 Byz05] ειπαν NA28

¹³ 7.52 ει 249 333 430 743 869 NA28 Byz05] omit 423

¹⁴ 7.52 ερευνησον 249 333 423 430 743 869 Byz05] εραυνησον NA28

¹⁵ 7.52 προφητης εκ της γαλιλαιας 249 333 423 430 743 869 Byz05] εκ της γαλιλαιας προφητης NA28

¹⁶ 7.52 εγηγερται 249 333 423 743 869 Byz05] εγειρεται NA28

Chapter 8

[7.53-8.11 is omitted in all witnesses.]

8.12 παλιν ουν ελαλησεν αυτοις¹ ο ιησους λεγων· εγω ειμι το φως του κοσμου· ο ακολουθων εμοι ου μη περιπατηση εν τη σκοτια², αλλ' εξει το φως της ζωης. 8.13 ειπον ουν αυτω³ οι φαρισαιοι· συ περι σεαυτου μαρτυρεις· η μαρτυρια σου ουκ εστιν αληθης. 8.14 απεκριθη⁴ ιησους και ειπεν αυτοις· καν εγω μαρτυρω περι εμαυτου, αληθης εστιν η μαρτυρια μου, οτι οιδα ποθεν ηλθον και που υπαγω· υμεις δε ουκ οιδατε ποθεν ερχομαι⁵ και⁶ που υπαγω. 8.15 υμεις κατα την σαρκα κρινετε, εγω ου κρινω ουδενα. 8.16 και εαν κρινω δε εγω, η κρισις η εμη αληθης⁷ εστιν, οτι μονος ουκ ειμι, αλλ' εγω και ο πεμψας με⁸ πατηρ. 8.17 και εν τω νομω δε τω υμετερω⁹ γεγραπται οτι δυο ανθρωπων η μαρτυρια αληθης εστιν. 8.18 εγω ειμι ο μαρτυρων περι εμαυτου και μαρτυρει περι εμου ο πεμψας με πατηρ. 8.19 ελεγον ουν¹⁰ αυτω· που εστιν ο πατηρ σου; απεκριθη ιησους· ουτε εμε οιδατε ουτε τον πατερα μου· ει εμε ηδειτε, και τον πατερα μου αν ηδειτε¹¹. 8.20 ταυτα τα ρηματα ελαλησεν¹² εν τω γαζοφυλακιω διδασκων εν τω ιερω· και ουδεις επιασεν

¹ 8.12 ελαλησεν αυτοις 249 333 423 430 743 869] αυτοις ελαλησεν NA28 Byz05

² 8.12 σκοτια 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] σκοτεια 430

³ 8.13 ουν 249 333 423 430 Byz05] + αυτω 743 869 NA28

⁴ 8.14 απεκριθη 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] + ο 430

⁵ 8.14 και που υπαγω υμεις δε ουκ οιδατε ποθεν ερχομαι 249 333 423 430 869 NA28 Byz05] omit 743

⁶ 8.14 και 249 333 423 430 743 869 Byz05] η NA28

⁷ 8.16 αληθης 249 333 423 743 869 Byz05] αληθινη NA28

⁸ 8.16 πεμψας με 249 333 423C 743 869 NA28 Byz05] omit 423*

⁹ 8.17 υμετερω 249 743 869 NA28 Byz05] ημετερω 333 423

¹⁰ 8.19 ουν 249C 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 249*

¹¹ 8.19 αν ηδειτε 249 333 423 869 NA28] ηδειτε αν 743 Byz05

¹² 8.20 ελαλησεν 249 333 423 NA28] + ο ιησους 743 869 Byz05

αυτον, οτι ουπω εληλυθει η ωρα αυτου. 8.21 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους παλιν¹.
εγω υπαγω και ζητησετε με, και εν τη αμαρτια υμων αποθανεισθε· οπου εγω
υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν. 8.22 ελεγον ουν οι ιουδαιοι· μητι αποκτενει
εαυτον, οτι λεγει· οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν; 8.23 και ειπεν²
αυτοις· υμεις εκ των κατω εστε, εγω³ εκ των ανω ειμι· υμεις εκ του κοσμου
τουτου⁴ εστε, εγω ουκ ειμι εκ του κοσμου τουτου⁵. 8.24 ειπον ουν υμιν οτι
αποθανεισθε εν ταις αμαρτιαις υμων· εαν γαρ μη πιστευσητε⁶ οτι εγω ειμι,
αποθανεισθε εν ταις αμαρτιαις υμων. 8.25 ελεγον ουν αυτω· συ τις ει; ειπεν ουν⁷
αυτοις ο ιησους· την αρχην ο τι και λαλω υμιν; 8.26 πολλα εχω περι υμων λαλειν
και κρινειν, αλλ' ο πεμψας με αληθης εστι, καγω α ηκουσα παρ' αυτου ταυτα
λαλω⁸ εις τον κοσμον. 8.27 ουκ εγνωσαν οτι τον πατερα αυτοις⁹ ελεγεν. 8.28 ειπεν
ουν αυτοις ο ιησους· οταν υψωσητε τον υιον του ανθρωπου, τοτε γνωσεσθε οτι
εγω ειμι, και απ' εμαυτου ποιω ουδεν, αλλα καθως εδιδαξε με ο πατηρ μου¹⁰
ταυτα λεγω¹¹. 8.29 και ο πεμψας με μετ' εμου εστι· και¹² ουκ αφηκε με μονον¹³,
οτι εγω¹⁴ τα αρεστα αυτω ποιω παντοτε. 8.30 ταυτα αυτου λαλουντος πολλοι
επιστευσαν εις αυτον. 8.31 ελεγεν ουν ο ιησους προς τους πεπιστευκοτας αυτω¹⁵

¹ 8.21 αυτοις ο ιησους παλιν 249 333 423 869] παλιν αυτοις ο ιησους 743 Byz05; παλιν αυτοις NA28

² 8.23 ειπεν 249 333 423 743 869 Byz05] ελεγεν NA28

³ 8.23 εγω 249 333 423 869 NA28 Byz05] + δε 743

⁴ 8.23 του κοσμου τουτου 249 333 423 743 869 Byz05] τουτου του κοσμου NA28

⁵ 8.23 ουκ ειμι εκ του κοσμου τουτου 249 333 423 869 NA28 Byz05] εκ του κοσμου τουτου ουκ ειμι 743

⁶ 8.24 πιστευσητε 249 333 423 869 NA28 Byz05] πιστευητε 743

⁷ 8.25 ειπεν ουν 249 333 423 869] και ειπεν 743 Byz05; ειπεν NA28

⁸ 8.26 λαλω 249 333 423 743 869 NA28] λεγω Byz05

⁹ 8.27 αυτοις 249 333 423 869 NA28 Byz05] αυτου 743

¹⁰ 8.28 μου 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 8.28 λεγω 249 333 423 869] λαλω 743 NA28 Byz05

¹² 8.29 και 249 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

¹³ 8.29 μονον 249 333 423 869 NA28] + ο πατηρ 743 Byz05

¹⁴ 8.29 εγω 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

¹⁵ 8.31 αυτω 249 333 423 743C 869 NA28 Byz05] omit 743*

ιουδαιους· εαν υμεις μεινητε εν τω λογω τω εμω, αληθως μαθηται μου εστε 8.32 και γνωσεσθε την αληθειαν, και η αληθεια ελευθερωσει υμας. 8.33 απεκριθησαν αυτω¹· σπερμα αβρααμ εσμεν και ουδενι δεδουλευκαμεν πωποτε· πως ουν² συ λεγεις οτι ελευθεροι γενησεσθε³; 8.34 απεκριθη αυτοις ο ιησους· αμην⁴ λεγω υμιν οτι πας ο ποιων την αμαρτιαν δουλος εστι της αμαρτιας. 8.35 ο δε δουλος ου μενει εν τη οικια εις τον αιωνα, ο δε υιος μενει⁵ εις τον αιωνα. 8.36 εαν ουν ο υιος υμας ελευθερωση, οντως ελευθεροι εσεσθε. 8.37 οιδα οτι σπερμα αβρααμ εστε· αλλα ζητειτε με αποκτειναι, οτι ο λογος ο εμος ου χωρει εν υμιν. 8.38 εγω α⁶ εωρακα παρα τω πατρι μου⁷ λαλω· και υμεις ουν α ηκουσατε⁸ παρα του πατρος⁹ υμων¹⁰ ποιειτε. 8.39 απεκριθησαν και ειπον¹¹ αυτω· ο πατηρ ημων αβρααμ εστι. λεγει αυτοις ο ιησους· ει τεκνα του αβρααμ ητε¹², τα εργα του αβρααμ εποιειτε αν¹³. 8.40 νυν δε ζητειτε με αποκτειναι ανθρωπον ος την αληθειαν υμιν λελαληκα ην ηκουσα παρα του θεου· τουτο αβρααμ ουκ εποιησεν. 8.41 υμεις ποιειτε τα εργα του πατρος υμων. ειπον¹⁴ ουν αυτω· ημεις εκ πορνειας ου γεγεννημεθα, ενα πατερα εχομεν τον θεον¹⁵. 8.42 ειπεν ουν¹⁶ αυτοις ο ιησους· ει ο θεος πατηρ υμων ην ηγαπατε αν εμε, εγω γαρ εκ του θεου εξηλθον και ηκω· ουδε γαρ απ' εμαυτου

¹ 8.33 αυτω 249 333 423 743 869 Byz05] προς αυτον NA28

² 8.33 ουν 249 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

³ 8.33 γενησεσθε 249 333 743 869 NA28 Byz05] γενεσθε 423

⁴ 8.34 αμην 249 869] αμην αμην 333 423 743 NA28 Byz05

⁵ 8.35 εις τον αιωνα ο δε (omit δε NA28 Byz05) υιος μενει 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

⁶ 8.38 εγω α 249 333 423 869] εγω ο 743 Byz05; α εγω NA28

⁷ 8.38 μου 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

⁸ 8.38 α ηκουσατε 249 333 423 743 869 NA28] ο εωρακατε Byz05

⁹ 8.38 του πατρος 249 333 423 743 869 NA28] τω πατρι Byz05

¹⁰ 8.38 υμων 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 8.39 ειπον 249 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

¹² 8.39 ητε 249 333 423 743 869 Byz05] εστε NA28

¹³ 8.39 αν 249 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

¹⁴ 8.41 ειπον 249 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

¹⁵ 8.41 τον θεον 249 333 423 743 869C NA28 Byz05] τον αβρααμ 869*

¹⁶ 8.42 ουν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

εληλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνος με ἀπεστείλε. 8.43 δια τι την λαλιαν την εμην ου γινωσκετε;
 οτι ου δυνασθε ακουειν τον λογον τον εμον. 8.44 υμεις εκ του πατρος¹ του
 διαβολου εστε και τας επιθυμιας του πατρος υμων θελετε ποιειν. ἐκεῖνος
 ανθρωποκτονος ην απ' αρχης και εν τη αληθεια ουχ² εστηκεν, οτι ουκ εστιν
 αληθεια εν αυτω. οταν λαλη το ψευδος, εκ των ιδιων λαλει, οτι ψευστης εστι και ο
 πατηρ αυτου. 8.45 εγω δε οτι την αληθειαν λεγω, ου πιστευετε μοι. 8.46 τις εξ
 υμων ελεγχει με³ περι αμαρτιας; ει⁴ αληθειαν λεγω, δια τι υμεις ου πιστευετε μοι;
 8.47 ο ων εκ του θεου τα ρηματα του θεου ακουει· δια τουτο υμεις ουκ ακουετε,
 οτι εκ του θεου ουκ εστε. 8.48 απεκριθησαν ουν⁵ οι ιουδαιοι και ειπον⁶ αυτω· ου
 καλως ελεγομεν⁷ ημεις⁸ οτι σαμαρειτης⁹ ει συ και δαιμονιον εχεις; 8.49 απεκριθη¹⁰
 ιησους· εγω δαιμονιον ουκ εχω, αλλα τιμω τον πατερα μου, και υμεις ατιμαζετε
 με. 8.50 εγω δε ου ζητω την δοξαν μου· εστιν ο ζητων και κρινων. 8.51 αμην αμην
 λεγω υμιν, εαν τις τον λογον τον εμον¹¹ τηρηση, θανατον ου μη θεωρηση εις τον
 αιωνα. 8.52 ειπον ουν αυτω οι ιουδαιοι· νυν εγνωκαμεν οτι δαιμονιον εχεις.
 αβρααμ απεθανε και οι προφηται, και συ λεγεις· εαν τις τον λογον μου τηρηση, ου
 μη γευσηται θανατου εις τον αιωνα¹². 8.53 μη συ μειζων ει¹³ του πατρος ημων
 αβρααμ, οστις απεθανε; και οι προφηται απεθανον. τινα σεαυτον¹⁴ ποιεις; 8.54

¹ 8.44 του πατρος 249 333 423 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

² 8.44 ουχ 249 333 423 743 869 Byz05] ουκ NA28

³ 8.46 με 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

⁴ 8.46 ει 249 333 423 743 869 NA28] + δε Byz05

⁵ 8.48 ουν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

⁶ 8.48 ειπον 249 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

⁷ 8.48 ελεγομεν 249 333 423 869] λεγομεν 743 NA28 Byz05

⁸ 8.48 ημεις 249 743 869 NA28 Byz05] omit 333 423

⁹ 8.48 σαμαρειτης 249 333 423 743C 869 Byz05] σαμαρειτη 743*; σαμαριτης NA28

¹⁰ 8.49 απεκριθη 249 333 423 869 NA28 Byz05] + ο 743

¹¹ 8.51 τον λογον τον εμον 249 333 423 743 869 Byz05] τον εμον λογον NA28

¹² 8.52 εις τον αιωνα 743 869 NA28 Byz05] omit 249 333 423

¹³ 8.53 ει 249 743 869 NA28 Byz05] η 333 423

¹⁴ 8.53 σεαυτον 249 333 423 869 NA28] + συ 743 Byz05

απεκριθη ιησους· εαν εγω δοξαζω¹ εμαυτον, η δοξα μου ουδεν εστιν· εστιν ο πατηρ μου ο δοξαζων με, ον υμεις λεγετε οτι θεος υμων² εστι, 8.55 και ουκ εγνωκατε αυτον, εγω δε οιδα αυτον. και εαν³ ειπω οτι ουκ οιδα αυτον, εσομαι ομοιος υμων⁴ ψευστης· αλλ' οιδα αυτον και τον λογον αυτου τηρω. 8.56 αβρααμ ο πατηρ υμων ηγαλλιασατο ινα ιδη την ημεραν την εμην, και ειδε και εχαρη. 8.57 ειπον ουν οι ιουδαιοι προς αυτον· πεντηκοντα ετη ουπω εχεις και αβρααμ εωρακας; 8.58 ειπεν⁵ αυτοις ο⁶ ιησους· αμην αμην λεγω υμιν, πριν αβρααμ γενεσθαι εγω ειμι. 8.59 ηραν ουν λιθους ινα βαλωσιν⁷ επ' αυτον. ο δε ιησους⁸ εκρυβη και εξηλθεν εκ του ιερου, και διελθων δια μεσου αυτων επορευετο και παρηγεν ουτως⁹.

¹ 8.54 δοξαζω 249 333 423 743 869 Byz05] δοξασω NA28

² 8.54 υμων 249 333 423 743 869] ημων NA28 Byz05

³ 8.55 και εαν 249 333 423 743 869 Byz05] καν NA28

⁴ 8.55 υμων 249 333 423 869 Byz05] υμιν NA28

⁵ 8.58 ειπεν 743 869 NA28 Byz05] + ουν 249 333 423

⁶ 8.58 ο 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

⁷ 8.59 βαλωσιν 249 333 423 743 NA28 Byz05] βαλλωσιν 869

⁸ 8.59 ο δε ιησους 249 333 423 869] ιησους δε 743 NA28 Byz05

⁹ 8.59 και διελθων δια μεσου αυτων επορευετο και παρηγεν ουτως 249 333 423 869 NA28] διελθων δια μεσου αυτων και παρηγεν ουτως 743 Byz05; omit NA28

Chapter 9

9.1 και παραγων¹ ειδεν ανθρωπον τυφλον εκ γενετης. 9.2 και ηρωτησαν αυτον οι μαθηται αυτου λεγοντες· ραββι, τις ημαρτεν, ουτος η οι γονεις αυτου, ινα τυφλος γεννηθη; 9.3 απεκριθη ο² ιησους· ουτε ουτος ημαρτεν ουτε οι γονεις αυτου, αλλ' ινα φανερωθη τα εργα του θεου εν αυτω. 9.4 εμε³ δει εργαζεσθαι τα εργα του πεμψαντος με εως ημερα εστιν⁴. ερχεται νυξ οτε ουδεις δυναται εργαζεσθαι. 9.5 οταν εν τω κοσμω ω, φως ειμι του κοσμου⁵. 9.6 ταυτα ειπων επτυσε χαμαι και εποιησε πηλον εκ του πτυσματος και επεχρισε⁶ τον πηλον επι τους οφθαλμους του τυφλου⁷ 9.7 και ειπεν αυτω· υπαγε νιψαι εις την κολυμβηθραν του σιλωαμ⁸ (ο ερμηνευεται απεσταλμενος). απηλθεν ουν και ενιψατο και ηλθε βλεπων. 9.8 οι ουν γειτονες και οι θεωρουντες αυτον το προτερον οτι τυφλος⁹ ην ελεγον· ουχ ουτος εστιν ο καθημενος και προσαιτων; 9.9 αλλοι ελεγον οτι¹⁰ ουτος εστιν, αλλοι ελεγον οτι· ομοιος αυτω εστιν. εκεινος ελεγεν οτι εγω ειμι. 9.10 ελεγον ουν αυτω· πως¹¹ ηνεωχθησαν¹² σου οι οφθαλμοι; 9.11 απεκριθη εκεινος και ειπεν¹³. ανθρωπος¹⁴ λεγομενος ιησους πηλον εποιησε και επεχρισε μου τους οφθαλμους

¹ 9.1 παραγων 249 333 423 743 NA28 Byz05] + ο ιησους 869

² 9.3 ο 249 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

³ 9.4 εμε 249 333 423 743 869 Byz05] ημας NA28

⁴ 9.4 εστιν 249 743 NA28 Byz05] εστι 333 423 869

⁵ 9.5 κοσμου 249 333 423 743 NA28 Byz05] + ο και ετεροις ελεγε πιστευετε εως το φως μεθ υμων εστιν 869

⁶ 9.6 επεχρισε 249 333 423 743 869 Byz05] + αυτου NA28 Byz05

⁷ 9.6 του τυφλου 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

⁸ 9.7 σιλωαμ 249 423 743 869 NA28 Byz05] σηλωαμ 333

⁹ 9.8 τυφλος 249 333 423 743 869 Byz05] προσαιτης NA28

¹⁰ 9.9 ελεγον οτι 249 333 423 869] δε οτι 743 Byz05; ελεγον ουχι αλλ NA28

¹¹ 9.10 πως 249 333 423 743 869 Byz05] + ουν NA28

¹² 9.10 ηνεωχθησαν 249 333 423 743 869 NA28] ανεωχθησαν Byz05

¹³ 9.11 και ειπεν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁴ 9.11 ανθρωπος 249 333 423 743 869 Byz05] ο ανθρωπος ο NA28

και ειπε μοι¹ υπαγε εις την κολυμβηθραν² του σιλωαμ³ και νιψαι· απελθων ουν⁴ και νιψαμενος ανεβλεψα. 9.12 ειπον ουν⁵ αυτω· που εστιν εκεινος; λεγει· ουκ οιδα. 9.13 αγουσιν αυτον προς τους φαρισαιους τον ποτε τυφλον. 9.14 ην δε σαββατον οτε⁶ τον πηλον εποιησεν ο ιησους και ηνοιξεν⁷ αυτου τους οφθαλμους. 9.15 παλιν ουν ηρωτων αυτον και⁸ οι φαρισαιοι πως ανεβλεψεν. ο δε ειπεν αυτοις· πηλον επεθηκε μου επι τους οφθαλμους και ενιψαμην και βλεπω. 9.16 ελεγον ουν εκ των φαρισαιων τινες· ουτος ο ανθρωπος⁹ ουκ εστιν απο¹⁰ θεου¹¹, οτι το σαββατον ου τηρει. αλλοι¹² ελεγον· πως δυναται ανθρωπος αμαρτωλος τοιαυτα¹³ σημεια ποιειν; και σχισμα ην εν αυτοις. 9.17 λεγουσι¹⁴ τω τυφλω παλιν· συ τι¹⁵ λεγεις περι αυτου, οτι ηνοιξε¹⁶ σου τους οφθαλμους; ο δε ειπεν οτι προφητης εστιν¹⁷. 9.18 ουκ επιστευσαν ουν οι ιουδαιοι περι αυτου οτι τυφλος ην¹⁸ και ανεβλεψεν εως οτου εφωνησαν τους γονεις αυτου του αναβλεψαντος 9.19 και ηρωτησαν αυτους λεγοντες· ουτος εστιν ο υιος υμων, ον υμεις λεγετε οτι τυφλος εγεννηθη; πως ουν αρτι βλεπει¹⁹; 9.20 απεκριθησαν²⁰ οι γονεις αυτου και

¹ 9.11 μοι 249 333 423 743 869 Byz05] + οτι NA28

² 9.11 την κολυμβηθραν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

³ 9.11 του σιλωαμ 249 743 869 Byz05] του σιλοαμ 333 423; τον σιλωαμ NA28

⁴ 9.11 ουν 249 333 423 869 NA28] δε 743 Byz05

⁵ 9.12 ειπον ουν 249 333 423 743 869 Byz05] και ειπαν NA28

⁶ 9.14 οτε 249 333 423 743 869 Byz05] εν η ημερα NA28

⁷ 9.14 ηνοιξεν 249 333 423 743 869] ανεωξεν NA28 Byz05

⁸ 9.15 και 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

⁹ 9.16 ουτος ο ανθρωπος 249 333 423 743 869] omit NA28

¹⁰ 9.16 εστιν απο 249 333 423 869] εστι παρα 743; εστιν ουτος παρα NA28; εστιν παρα του Byz05

¹¹ 9.16 θεου 249 333 423 743 869 Byz05] + ο ανθρωπος NA28

¹² 9.16 αλλοι 249 333 423 743 869 Byz05] + δε NA28

¹³ 9.16 τοιαυτα 249 333 423 869 NA28 Byz05] τοσαυτα 743

¹⁴ 9.17 λεγουσι 249 333 423 743 869 Byz05] + ουν NA28

¹⁵ 9.17 συ τι 249 333 423 743 869 Byz05] τι συ NA28

¹⁶ 9.17 ηνοιξε 249 333 423 743 869 Byz05] ηνεωξεν NA28

¹⁷ 9.17 εστιν 249 743 NA28 Byz05] εστι 333 423 869

¹⁸ 9.18 τυφλος ην 249 333 423 743 869 Byz05] ην τυφλος NA28

¹⁹ 9.19 αρτι βλεπει 249 333 423 743 869 Byz05] βλεπει αρτι NA28

²⁰ 9.20 απεκριθησαν 249 333 423 869] + ουν αυτοις 743; + ουν NA28; + δε αυτοις Byz05

ειπον· οιδαμεν οτι ουτος εστιν ο υιος ημων και οτι τυφλος εγεννηθη· 9.21 πως δε
 νυν βλεπει ουκ οιδαμεν, η τις¹ ανεωξεν² αυτου τους οφθαλμους ημεις³ ουκ
 οιδαμεν· αυτος ηλικιαν εχει, αυτον ερωτησατε⁴, αυτος περι εαυτου⁵ λαλησει. 9.22
 ταυτα ειπον⁶ οι γονεις αυτου οτι εφοβουντο τους ιουδαιους· ηδη γαρ
 συνετεθειντο⁷ οι ιουδαιοι ινα εαν τις αυτον ομολογησ⁸η χριστον, αποσυναγωγος
 γενηται. 9.23 δια τουτο ειπον οι γονεις αυτου⁹ οτι ηλικιαν εχει, αυτον
 ερωτησατε¹⁰. 9.24 εφωνησαν ουν εκ δευτερου τον ανθρωπον¹¹ ος ην τυφλος και
 ειπον¹² αυτω·δος δοξαν τω θεω· ημεις οιδαμεν οτι ουτος ο ανθρωπος¹³
 αμαρτωλος εστιν¹⁴. 9.25 απεκριθη¹⁵ εκεινος και ειπεν αυτοις¹⁶· ει αμαρτωλος
 εστιν ουκ οιδα· εν οιδα οτι τυφλος ων αρτι βλεπω. 9.26 ειπον ουν¹⁷ αυτω παλιν¹⁸.
 τι εποιησε σοι; πως ανεωξε¹⁹ σου τους οφθαλμους; 9.27 απεκριθη²⁰ αυτοις·
 ειπον²¹ υμιν ηδη και ουκ ηκουσατε· τι παλιν θελετε ακουειν; μη και υμεις θελετε
 μαθηται αυτου²² γενεσθαι; 9.28 ελοιδορησαν¹ αυτον και ειπον· συ ει μαθητης²

¹ 9.21 ουκ οιδαμεν η τις 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

² 9.21 ανεωξεν 249 333 423 869 NA28] omit 743; ηνοιξεν NA28 Byz05

³ 9.21 αυτου τους οφθαλμους ημεις 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

⁴ 9.21 αυτος ηλικιαν εχει αυτον ερωτησατε 249 333 423 743 869 Byz05] αυτον
 ερωτησατε ηλικιαν εχει NA28

⁵ 9.21 εαυτου 249 333 743 869 NA28 Byz05] αυτου 423

⁶ 9.22 ειπον 249 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

⁷ 9.22 συνετεθειντο 249 333 423 869 NA28 Byz05] συνεθεντο 743

⁸ 9.22 αυτον ομολογησ⁸η 249 333 423 869 NA28 Byz05] ομολογησ⁸η αυτον 743

⁹ 9.23 ειπον οι γονεις αυτου 249 333 423 743 869] οι γονεις αυτου ειπαν NA28 Byz05

¹⁰ 9.23 ερωτησατε 249 333 423 743 869] επερωτησατε NA28

¹¹ 9.24 εκ δευτερου τον ανθρωπον 249 333 423 743 869] τον ανθρωπον εκ δευτερου
 NA28

¹² 9.24 ειπον 249 333 423 743 869] ειπαν NA28

¹³ 9.24 ουτος ο ανθρωπος 249 333 423 743 869 NA28] ο ανθρωπος ουτος Byz05

¹⁴ 9.24 εστιν 249 743 869 NA28 Byz05] εστι 333 423

¹⁵ 9.25 απεκριθη 249 333 423 869] + ουν 743 NA28 Byz05

¹⁶ 9.25 και ειπεν αυτοις 249 333 423 743 869] omit NA28; και ειπεν Byz05

¹⁷ 9.26 ουν 249 333 423 869 NA28] δε 743 Byz05

¹⁸ 9.26 παλιν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁹ 9.26 ανεωξε 249 333 423 869] ηνοιξε 743 NA28 Byz05

²⁰ 9.27 απεκριθη 249 333 423 869 NA28 Byz05] + ουν 743

²¹ 9.27 ειπον 249 333 423 869 NA28 Byz05] + ουν 743

²² 9.27 μαθηται αυτου 249 333 423 743 869] αυτου μαθηται NA28 Byz05

εκείνου, ημείς δε του μωσεως³ εσμεν μαθηται· 9.29 ημείς οίδαμεν οτι μωσει⁴
 λελαληκεν ο θεος, τουτον δε ουκ οίδαμεν ποθεν εστιν⁵. 9.30 απεκριθη ο ανθρωπος
 και ειπεν αυτοις· εν τουτω γαρ⁶ θαυμαστον⁷ εστι, οτι υμεις⁸ ουκ οιδατε ποθεν
 εστιν, και ηνοιξε⁹ μου τους οφθαλμους. 9.31 οίδαμεν δε¹⁰ οτι αμαρτωλων ο θεος
 ουκ ακουει, αλλ' εαν τις θεοσεβης η και το θελημα αυτου ποιη τουτου ακουει. 9.32
 εκ¹¹ του αιωνος ουκ ηκουσθη οτι ηνοιξε¹² τις οφθαλμους τυφλου γεγεννημενου·
 9.33 ει μη ην ουτος παρα θεου, ουκ ηδυνατο ποιειν ουδεν. 9.34 απεκριθησαν και
 ειπον αυτω¹³· εν αμαρτιας συ εγεννηθης ολος¹⁴ και συ διδασκεις ημας; και
 εξεβαλον αυτον εξω. 9.35 ηκουσεν ο¹⁵ ιησους οτι εξεβαλον αυτον εξω και ευρων
 αυτον ειπεν αυτω¹⁶· συ πιστευεις εις τον υιον του θεου¹⁷; 9.36 απεκριθη εκεινος
 και ειπε· και τις εστι, κυριε, ινα πιστευσω εις αυτον; 9.37 και¹⁸ ειπεν αυτω ο
 ιησους· και εωρακας αυτον και ο λαλων μετα σου εκεινος εστιν. 9.38 ο δε εφη·
 πιστευω, κυριε· και προσεκυνησεν αυτω. 9.39 και ειπεν ο ιησους· εις κριμα εγω
 ηλθον εις τον κοσμον τουτον¹⁹, ινα οι μη βλεποντες βλεπωσι και οι βλεποντες

¹ 9.28 ελοιδορησαν 249 333 423 743 869 Byz05] και ελοιδορησαν NA28

² 9.28 ει μαθητης 249 333 423 743 869 Byz05] μαθητης ει NA28

³ 9.28 μωσεως 249 333 423 743 869 Byz05] μωυσεως NA28

⁴ 9.29 μωσει 249 333 423 743 869] μωυσει NA28; μωση Byz05

⁵ 9.29 εστιν 249 743 869 NA28 Byz05] εστι 333 423

⁶ 9.30 τουτω γαρ 249 333 423 869 NA28] γαρ τουτω 743 Byz05

⁷ 9.30 θαυμαστον 249 333 423 743 869* Byz05] το θαυμαστον 869C NA28

⁸ 9.30 υμεις 249 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

⁹ 9.30 ηνοιξε 249 333 423 743 869 NA28] ανεωξεν Byz05

¹⁰ 9.31 δε 249 333 423 743 Byz05] omit 869 NA28

¹¹ 9.32 εκ 249 333 423 743 NA28 Byz05] ειτα επαιρει το γεγονος ο τυφλος λεγων εκ 869

¹² 9.32 ηνοιξε 249 333 423 743 869 Byz05] ηνεωξεν NA28

¹³ 9.34 και ειπον αυτω 249 333 423 869 Byz05] αυτω και ειπον 743; και ειπαν αυτω NA28

¹⁴ 9.34 ολος 249 423 743 869C NA28 Byz05] ολως 333; omit 869*

¹⁵ 9.35 ο 249 333 423 869 Byz05] omit NA28

¹⁶ 9.35 αυτω 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁷ 9.35 θεου 249 333 423 743 869 Byz05] ανθρωπου NA28

¹⁸ 9.37 και ειπεν 249 333 423 743 869] ειπεν NA28; ειπεν δε Byz05

¹⁹ 9.39 ηλθον εις τον κοσμον τουτον 249 333 423 869] εις τον κοσμον τουτον ηλθον 743 NA28 Byz05

τυφλοι γενωνται. 9.40 ηκουσαν¹ εκ των φαρισαιων ταυτα οι οντες μετ' αυτου²
και ειπον αυτω· μη και ημεις τυφλοι εσμεν; 9.41 ειπεν ουν³ αυτοις ο ιησους· ει
τυφλοι ητε, ουκ αν ειχετε αμαρτιαν· νυν δε λεγετε οτι βλεπομεν, η ουν αμαρτια⁴
υμων μενει⁵.

¹ 9.40 ηκουσαν 249 333 423 869 NA28] και ηκουσαν 743 Byz05

² 9.40 οντες μετ αυτου 249 333 423 743 Byz05] μετ αυτου οντες 869 NA28

³ 9.41 ουν 249 333 423] omit 743 869 NA28 Byz05

⁴ 9.41 η ουν αμαρτια 249 333 423 743 Byz05] αι αμαρτιαι 869; η αμαρτια NA28

⁵ 9.41 μενει 249 333 423 743 NA28 Byz05] μενουσιν 869

Chapter 10

10.1 αμην αμην λεγω υμιν, ο μη εισερχομενος δια της θυρας εις την αυλην των προβατων αλλα αναβαινων αλλαχοθεν εκεινος κλεπτης εστι και ληστης· 10.2 ο δε εισερχομενος δια της θυρας ποιμην εστι των προβατων. 10.3 τουτω ο θυρωρος ανοιγει και τα προβατα της φωνης αυτου ακουει και τα ιδια προβατα φωνει¹ κατ' ονομα και εξαγει αυτα. 10.4 οταν δε² τα ιδια παντα³ εκβαλη, εμπροσθεν αυτων πορευεται και τα προβατα αυτω ακολουθει, οτι οιδασι την φωνην αυτου· 10.5 αλλοτριω δε ου μη ακολουθησωσιν⁴, αλλα φευξονται απ' αυτου, οτι ουκ οιδασι των αλλοτριων την φωνην. 10.6 ταυτην την παροιμιαν ειπεν αυτοις ο ιησους, εκεινοι δε ουκ εγνωσαν τινα ην α ελαλει αυτοις. 10.7 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους παλιν⁵· εγω ειμι η θυρα των προβατων. 10.8 παντες οσοι ηλθον προ εμου⁶ κλεπται εισι και λησται, αλλ' ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα⁷. 10.9 εγω ειμι η θυρα· δι' εμου εαν τις εισελθη σωθησεται και εισελευσεται και εξελευσεται και νομην ευρησει. 10.10 ο κλεπτης ουκ ερχεται ει μη ινα κλεψη και θυση και απολεση· εγω ηλθον ινα ζωην εχωσι και περισσον εχωσι. 10.11 εγω ειμι ο ποιμην ο καλος. ο ποιμην ο καλος την ψυχην αυτου τιθησιν υπερ των προβατων· 10.12 ο δε μισθωτος⁸ και ουκ ων ποιμην, ου ουκ εισι⁹ τα προβατα ιδια, θεωρει τον λυκον ερχομενον και αφιησι τα προβατα και φευγει – και ο λυκος αρπαζει αυτα και

¹ 10.3 φωνει 249 333 423 869 NA28] καλει 743 Byz05

² 10.4 οταν δε 249 333 423 743 869] οταν NA28; και οταν Byz05

³ 10.4 παντα 743 869 NA28] προβατα 249 333 423 Byz05

⁴ 10.5 ακολουθησωσιν 249 333 423 743 869 Byz05] ακολουθησουσιν NA28

⁵ 10.7 αυτοις ο ιησους παλιν 249 333 423 869] παλιν αυτοις ο ιησους αμην αμην λεγω υμιν 743 Byz05; παλιν ο ιησους αμην αμην λεγω υμιν οτι NA28

⁶ 10.8 ηλθον προ εμου 249 333 423 NA28] προ εμου ηλθον 869; ηλθον 743 Byz05

⁷ 10.8 αλλ ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 249

⁸ 10.12 δε μισθωτος 317 869] μισθωτος δε 249 333 423 743 Byz05; μισθωτος NA28

⁹ 10.12 εισι 249 317 333 423 743 869 Byz05] εστιν NA28

σκορπίζει τα προβατα¹ – 10.13 οτι² μισθωτος εστι και ου μελλει³ αυτω περι των προβατων. 10.14 εγω ειμι ο ποιμην ο καλος και γνωσκομαι⁴ τα εμα και γνωσκομαι υπο των εμων⁵, 10.15 καθως γνωσκει με ο πατηρ καγω γνωσκω τον πατερα, και την ψυχην μου τιθημι υπερ των προβατων. 10.16 και αλλα προβατα εχω α ουκ εστιν εκ της αυλης ταυτης· κακεινα με δει⁶ αγαγειν και της φωνης μου ακουσουσι, και γενησεται⁷ μια ποιμνη, εις ποιμην. 10.17 δια τουτο με ο πατηρ⁸ αγαπα οτι εγω τιθημι την ψυχην μου⁹, ινα παλιν λαβω αυτην. 10.18 ουδεις αιρει αυτην απ' εμου, αλλ' εγω τιθημι αυτην απ' εμαυτου. εξουσιαν εχω θειναι αυτην, και εξουσιαν εχω παλιν λαβειν αυτην· ταυτην την εντολην ελαβον παρα του πατρος μου. 10.19 σχισμα¹⁰ παλιν εγενετο εν τοις ιουδαιοις δια τους λογους τουτους. 10.20 ελεγον δε πολλοι εξ αυτων· δαιμονιον εχει και μαινεται· τι αυτου ακουετε¹¹; 10.21 αλλοι ελεγον· ταυτα τα ρηματα ουκ εστι δαιμονιζομενου· μη δαιμονιον δυναται τυφλων οφθαλμους ανοιξαι¹²; 10.22 εγενετο δε¹³ τα εγκαινια εν¹⁴ ιεροσολυμοις, και¹⁵ χειμων ην, 10.23 και περιεπατει ο ιησους εν τω ιερω εν τη στοα του¹⁶ σολομωνος¹. 10.24 εκυκλωσαν ουν² οι ιουδαιοι και ελεγον αυτω· εως

¹ 10.12 τα προβατα 249 317 333 423 743 Byz05] omit 869 NA28

² 10.13 οτι 317 869 NA28] ο δε μισθωτος φευγει οτι 249 333 423 743 Byz05

³ 10.13 μελλει 249 333 423 743] μελει 317 869 NA28 Byz05

⁴ 10.14 γνωσκομαι 249 317 333 423 743 869 NA28] γνωσκω Byz05

⁵ 10.14 γνωσκομαι υπο των εμων 249 317 333 423 743 869 Byz05] γνωσκουσιν με τα εμα NA28

⁶ 10.16 με δει 249 317 333 423 743 869 Byz05] δει με NA28

⁷ 10.16 γενησεται 249 317 333 423 743 869 Byz05] γενησονται NA28

⁸ 10.17 με ο πατηρ 249 317 333 423 869 NA28] ο πατηρ με 743 Byz05

⁹ 10.17 τιθημι την ψυχην μου 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] την ψυχην μου τιθημι υπερ των προβατων 743

¹⁰ 10.19 σχισμα 249 317 333 423 869 NA28] + ουν 743 Byz05

¹¹ 10.20 τι αυτου ακουετε 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

¹² 10.21 τυφλων οφθαλμους ανοιξαι 249 317 333 423 869 NA28] οφθαλμους τυφλων ανοιγειν 743; τυφλων οφθαλμους ανοιγειν Byz05

¹³ 10.22 δε 249 317 333 423 743 869 Byz05] τοτε NA28

¹⁴ 10.22 εν 249 317 333 423 743 869 Byz05] + τοις NA28

¹⁵ 10.22 και 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁶ 10.23 του 249 743 869 NA28] omit 317 333 423 Byz05

ποτε την ψυχήν ἡμῶν αἰρεῖς; εἰ σύ εἰ ὁ χριστός, εἶπε ἡμῖν παρρησίᾳ. 10.25
 ἀπεκριθὴ αὐτοῖς³ ὁ ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποίω ἐν
 τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· 10.26 ἀλλ’ ὑμεῖς οὐ
 πιστεύετε μοι⁴, ὅτι οὐκ⁵ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν⁶.
 10.27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσι⁷, καγὼ γινώσκω αὐτὰ καὶ
 ἀκολουθοῦσι μοι, 10.28 καγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον⁸ καὶ οὐ μὴ ἀπολῶνται
 εἰς τὸν αἰῶνα καὶ οὐ μὴ ἀρπάσῃ⁹ τὰς αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. 10.29 ὁ πατὴρ μου¹⁰
 ὅς¹¹ δέδωκε μοι πάντων μείζων¹² ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάξαι¹³ ἐκ τῆς
 χειρὸς τοῦ πατρὸς μου. 10.30 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐσμέν. 10.31 ἐβάστασαν οὖν¹⁴
 πάλιν λίθους οἱ ἰουδαῖοι¹⁵ ἵνα λιθασῶσιν αὐτόν. 10.32 ἀπεκριθὴ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς·
 πολλὰ καλὰ ἔργα¹⁶ ἐδείξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς μου¹⁷· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον
 λιθαζέτε με¹⁸; 10.33 ἀπεκριθῆσαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι¹⁹· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ
 λιθαζόμεν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σύ ἀνθρώπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν

¹ 10.23 σολομώντος 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] σολομώντος 743

² 10.24 οὖν 249 333 423] + αὐτόν 317 743 869 NA28 Byz05

³ 10.25 αὐτοῖς 249 317 333 423C 743 869 NA28 Byz05] omit 423*

⁴ 10.26 μοι 249 317 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

⁵ 10.26 ὅτι οὐκ 249 317 333 423 869 NA28] οὐ γὰρ 743 Byz05

⁶ 10.26 καθὼς εἶπον ὑμῖν 249 333 423 743 869 Byz05] καθὼς {1}ε εἶπον ὑμῖν 317; omit NA28

⁷ 10.27 ἀκούουσι 249 317 333 423 869 NA28] ἀκούει 743 Byz05

⁸ 10.28 δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον 249 317 333 423 743 869 NA28] ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς Byz05

⁹ 10.28 οὐ μὴ ἀρπάσῃ 249 317 333C 423* 869] οὐ μὴ ἀρπάσῃ 333*; οὐκ ἀρπάζει 423A; οὐχ ἀρπάσει 743 NA28 Byz05

¹⁰ 10.28 μου 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 10.29 ὅς 249 317 333 423 743 869 Byz05] ὁ NA28

¹² 10.29 πάντων μείζων 249 317 333 423 743 869] πάντων μείζον NA28; μείζων πάντων Byz05

¹³ 10.29 ἀρπάξαι 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] + αὐτὰ 743

¹⁴ 10.31 οὖν 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁵ 10.31 λίθους οἱ ἰουδαῖοι 249 333 423 NA28 Byz05] λίθους ἰουδαῖοι 869; οἱ ἰουδαῖοι λίθους 743

¹⁶ 10.32 καλὰ ἔργα 249 333 423 743 869 Byz05] ἔργα καλὰ NA28

¹⁷ 10.32 μου 249 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁸ 10.32 λιθαζέτε με 249 333 423 743 869 Byz05] ἐμε λιθαζέτε NA28

¹⁹ 10.33 ἰουδαῖοι 249 333 423 869 NA28] + λεγόντες 743 Byz05

θεον. 10.34 απεκριθη αυτοις ο ιησους· ουκ εστι γεγραμμενον εν τω νομω υμων¹
εγω ειπα· θεοι εστε; 10.35 ει ουν² εκεινους ειπε θεους προς ους ο λογος του θεου
εγενετο, και ου δυναται λυθηναι η γραφη, 10.36 ον ο πατηρ ηγιασε και απεστειλεν
εις τον κοσμον υμεις λεγετε οτι βλασφημεις, οτι ειπον· υιος του θεου ειμι; 10.37 ει
ου ποιω τα εργα του πατρος μου, μη πιστευετε μοι· 10.38 ει δε ποιω, καν εμοι μη
πιστευητε, τοις εργοις μου³ πιστευσατε⁴, ινα γνωτε και πιστευσητε⁵ οτι εν εμοι ο
πατηρ και εγω⁶ εν αυτω⁷. 10.39 εζητουν ουν αυτον παλιν⁸ πιασαι, και εξηλθεν εκ
της χειρος αυτων. 10.40 και απηλθε παλιν περαν του ιορδανου εις τον τοπον οπου
ην⁹ ιωαννης το πρωτον βαπτιζων και εμεινεν εκει. 10.41 και πολλοι ηλθον προς
αυτον και ελεγον οτι ιωαννης μεν εποιησε σημειον¹⁰ ουδεν, παντα δε οσα ειπεν
ιωαννης περι τουτου αληθη ην. 10.42 και πολλοι επιστευσαν¹¹ εις αυτον εκει¹².

¹ 10.34 υμων 249 333 423 743 869 Byz05] + οτι NA28

² 10.35 ουν 249 333 423* 423-1 869] omit 423A 743 NA28 Byz05

³ 10.38 μου 249 317 423 869] omit 333 743 NA28 Byz05

⁴ 10.38 πιστευσατε 249 317 333 423 743 869 Byz05] πιστευετε NA28

⁵ 10.38 πιστευσητε 249 317 333 423 743 869 Byz05] γνωσκητε NA28

⁶ 10.38 και εγω 249 317 869] καγω 333 423 743 NA28 Byz05

⁷ 10.38 αυτω 249 317 333 423 743 869 Byz05] τω πατρι NA28

⁸ 10.39 αυτον παλιν 317 869 NA28] παλιν αυτον 249 333 743 Byz05

⁹ 10.40 ην 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] + ο 743

¹⁰ 10.41 εποιησε σημειον 249 317 333 423 869] σημειον εποιησεν 743 NA28 Byz05

¹¹ 10.42 πολλοι επιστευσαν 249 317 333 423 743 869 NA28] επιστευσαν πολλοι Byz05

¹² 10.42 εις αυτον εκει 249 317 333 423 743 869 NA28] εκει εις αυτον Byz05

Chapter 11

11.1 ην δε τις ασθενων, λαζαρος απο βηθανιας, εκ της κωμης μαριας και μαρθας της αδελφης αυτης¹. 11.2 ην δε μαρια² η αλειψασα τον κυριον μυρω και εκμαξασα τους ποδας αυτου ταις θριξιν αυτης, ης ο αδελφος λαζαρος ησθενει. 11.3 απεστειλαν ουν προς αυτον αι αδελφαι αυτου³ λεγουσαι· κυριε, ιδε ον φιλεις ασθενει. 11.4 ακουσας δε ο ιησους ειπεν· η ασθενεια αυτη⁴ ουκ εστι προς θανατον αλλ' υπερ της δοξης του θεου, ινα δοξασθη ο υιος του θεου δι' αυτης. 11.5 ηγαπα δε ο ιησους την μαρθαν και την αδελφην αυτης και τον λαζαρον. 11.6 ως ουν ηκουσεν οτι ασθενει, τοτε μεν εμεινεν εν ω ην τοπω δυο ημερας, 11.7 μετα δε⁵ τουτο λεγει τοις μαθηταις αυτου⁶· αγωμεν εις την ιουδαιαν παλιν. 11.8 λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου⁷· ραββι, νυν εξητουν σε λιθασαι οι ιουδαιοι⁸, και παλιν υπαγεις εκει; 11.9 απεκριθη ο⁹ ιησους· ουχι δωδεκα ωραι εισι¹⁰ της ημερας; εαν ουν¹¹ τις περιπατη εν τη ημερα, ου¹² προσκοπτει, οτι το φως του κοσμου τουτου¹³ βλεπει. 11.10 εαν δε τις περιπατη εν τη¹⁴ νυκτι, προσκοπτει, οτι το φως ουκ εστιν εν αυτω. 11.11 ταυτα ειπε, και μετα τουτο λεγει αυτοις· λαζαρος ο φιλος ημων

¹ 11.1 αυτης 249 317 333 743 869 NA28 Byz05] omit 423

² 11.2 μαρια 249 317 333 423 743 869 Byz05] μαριαμ NA28

³ 11.3 προς αυτον αι αδελφαι αυτου 249 317 333 423 743] αι αδελφαι αυτου προς αυτον 869; αι αδελφαι προς αυτον NA28 Byz05

⁴ 11.4 η ασθενεια αυτη 249 317 333 423 869 NA28] αυτη η ασθενεια 743 Byz05

⁵ 11.7 μετα δε 249 317 333 423 869] επειτα μετα 743 NA28 Byz05

⁶ 11.7 αυτου 249 317 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

⁷ 11.8 αυτου 249 317 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

⁸ 11.8 λιθασαι οι ιουδαιοι 249 333 423 743 NA28 Byz05] οι ιουδαιοι λιθασαι 317; ιουδαιοι λιθασαι 869

⁹ 11.9 ο 249 317 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

¹⁰ 11.9 ωραι εισι 249 317 333 423 743 869 NA28] εισιν ωραι Byz05

¹¹ 11.9 ουν 249 317 333 423 743 869C] omit 869* NA28 Byz05

¹² 11.9 ου 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] ουχι 743

¹³ 11.9 τουτου 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] omit 743

¹⁴ 11.10 τη 249 317C 333 423 743 869 NA28 Byz05] omit 317*

κεκοιμηται· αλλα πορευομαι ινα εξυπνισω αυτον. 11.12 ειπον¹ ουν οι μαθηται αυτου²· κυριε, ει κεκοιμηται σωθησεται. 11.13 ειρηκει δε ο ιησους περι του θανατου αυτου, εκεινοι δε εδοξαν οτι περι της κοιμησεως του υπνου λεγει. 11.14 τοτε³ ειπεν αυτοις ο ιησους⁴ παρρησια· λαζαρος απεθανε, 11.15 και χαιρω δι' υμας ινα πιστευσητε, οτι ουκ ημην εκει· αλλα⁵ αγωμεν προς αυτον. 11.16 ειπεν ουν⁶ θωμας ο λεγομενος διδυμος τοις συμμαθηταις αυτου⁷· αγωμεν και ημεις ινα αποθανωμεν μετ' αυτου. 11.17 ελθων εις βηθανιαν⁸ ουν ο ιησους ευρεν αυτον τεσσαρας ηδη ημερας⁹ εχοντα εν τω μνημειω. 11.18 ην δε¹⁰ η βηθανια εγγυς των ιεροσολυμων ως απο σταδιων δεκαπεντε. 11.19 πολλοι δε¹¹ εκ των ιουδαιων εληλυθεισαν προς την μαρθαν και την μαριαν¹² ινα παραμυθησωνται αυτας περι του αδελφου αυτων¹³. 11.20 η ουν μαρθα ως ηκουσεν οτι¹⁴ ιησους ερχεται υπηντησεν αυτω· μαρια¹⁵ δε εν τω οικω εκαθεζετο¹⁶. 11.21 ειπεν ουν η¹⁷ μαρθα προς τον ιησουν· κυριε¹⁸, ει ης ωδε ουκ αν απεθανεν ο αδελφος μου¹⁹. 11.22 και²⁰

¹ 11.12 ειπον 249 317 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

² 11.12 αυτου 249 317 333 423 743 869 NA28 Byz05] αυτω NA28

³ 11.14 τοτε 249 317 333 423 869] + ουν 743 NA28 Byz05

⁴ 11.14 ο ιησους 249 317 743 869 NA28 Byz05] omit 333 423

⁵ 11.15 αλλα 249 317 333 423 743 Byz05] αλλ 869 NA28

⁶ 11.16 ουν 249 317 743 869 NA28 Byz05] + ο 333 423

⁷ 11.16 αυτου 249 317 333 423 743 869 NA28] omit Byz05

⁸ 11.17 εις βηθανιαν 249 317 333 423 869] omit 743 NA28 Byz05

⁹ 11.17 ηδη ημερας 249 317 333 423 869 NA28] ημερας ηδη 743 Byz05

¹⁰ 11.18 δε 249 317 333 423 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

¹¹ 11.19 πολλοι δε 249 317 333 423 869 NA28] και πολλοι 743 Byz05

¹² 11.19 την μαρθαν και την μαριαν 249 317 333 423 869] τας περι μαρθαν και μαριαν 743 Byz05; την μαρθαν και μαριαμ NA28

¹³ 11.19 αυτων 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹⁴ 11.20 οτι 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] + ο 317

¹⁵ 11.20 μαρια 249 317 333 423 743 869 Byz05] μαριαμ NA28

¹⁶ 11.20 εκαθεζετο 249 317 333 743 869 NA28 Byz05] εκαθετο 423

¹⁷ 11.21 η 249 317 333 743 869 NA28] omit Byz05

¹⁸ 11.21 κυριε 249 317 333 869 NA28 Byz05] omit 743

¹⁹ 11.21 ουκ αν απεθανεν ο αδελφος μου 249 317 333 743 869 NA28] ο αδελφος μου ουκ αν ετεθνηκει Byz05

²⁰ 11.22 και 249 317 333 743 869] αλλα και NA28 Byz05

νυν οίδα ότι¹ οσα αν αιτηση τον θεον δώσει σοι ο θεος². 11.23 λεγει αυτη ο
 ιησους· αναστησεται ο αδελφος σου. 11.24 απεκριθη³ αυτω η⁴ μαρθα· οίδα ότι
 αναστησεται⁵ εν τη εσχατη ημερα. 11.25 ειπεν αυτη ο ιησους· εγω ειμι η
 αναστασις και η ζωη· ο πιστευων εις εμε καν αποθανη ζησεται, 11.26 και πας ο
 ζων και πιστευων εις εμε ου μη αποθανη εις τον αιωνα. πιστευεις τουτο⁶; 11.27
 λεγει αυτω· ναι κυριε, εγω πεπιστευκα ότι συ ει ο χριστος ο υιος του θεου ο εις
 τον κοσμον ερχομενος. 11.28 ταυτα⁷ ειπουσα απηλθε και εφωνησε μαριαν⁸ την
 αδελφην αυτης λαθρα ειπουσα· ο διδασκαλος παρεστι και φωνει σε. 11.29 εκεινη
 δε⁹ ως ηκουσεν ηγερθη¹⁰ και ηρχετο¹¹ προς αυτον. 11.30 ουπω δε εληλυθει ο
 ιησους εις την κωμην, αλλ' ην ετι¹² εν τω τοπω οπου υπηνητησεν¹³ αυτω¹⁴ μαρθα.
 11.31 οι ουν ιουδαιοι οι οντες μετ' αυτης εν τη οικια¹⁵ και παραμυθουμενοι αυτην,
 ιδοντες την μαριαν¹⁶ ότι ταχεως ανεστη και εξηλθεν, ηκολουθησαν αυτη
 λεγοντες¹⁷ ότι υπαγει εις το μνημειον¹⁸ ινα κλαυση εκει. 11.32 η ουν μαρια¹⁹ ως
 ηλθεν οπου ην ο²⁰ ιησους ιδουσα αυτον επεσε¹ προς τους ποδας αυτου λεγουσα².

¹ 11.22 ότι 249 317 333 743 869C NA28 Byz05] omit 869*

² 11.22 ο θεος 249 317 333 869 NA28 Byz05] omit 743

³ 11.24 απεκριθη 249 317 333 743 869] λεγει NA28 Byz05

⁴ 11.24 η 249 317 333 743 869 NA28] omit Byz05

⁵ 11.24 αναστησεται 249 317 333 743 869] + εν τη αναστασει NA28 Byz05

⁶ 11.26 τουτο 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] τουτω 743

⁷ 11.28 ταυτα 249 317 333 423 869] και ταυτα 743 Byz05; και τουτο NA28

⁸ 11.28 μαριαν 249 317 743 869 Byz05] μαρθα 333 423; μαριαμ NA28

⁹ 11.29 δε 249 333 423 743 869 NA28] omit 317 Byz05

¹⁰ 11.29 ηγερθη 249 317 333 423 869] εγειρεται ταχυ 743; ηγερθη ταχυ NA28

¹¹ 11.29 ηρχετο 249 317 333 423 743 869 NA28] ερχεται Byz05

¹² 11.30 ετι 249 317 333 423 743 869 NA28] omit Byz05

¹³ 11.30 υπηνητησεν 249 333 423 743 NA28 Byz05] προσυπηνητησεν 317 869

¹⁴ 11.30 αυτω 249 333 423] + η 317 743 869 NA28 Byz05

¹⁵ 11.31 μετ αυτης εν τη οικια 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] εν τη οικια μετ αυτης 743

¹⁶ 11.31 μαριαν 249 317 333 423 743 869 Byz05] μαριαμ NA28

¹⁷ 11.31 λεγοντες 249 317 333 423 743 869 Byz05] δοξαντες NA28

¹⁸ 11.31 μνημειον 249 333 423 743 869 NA28 Byz05] μνημα 317

¹⁹ 11.32 μαρια 249 317 333 423 743 869 Byz05] μαριαμ NA28

²⁰ 11.32 ο 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

κυριε, ει ης ωδε ουκ αν απεθανεν³ ο αδελφος μου. 11.33 ο ουν ιησους⁴ ως ειδεν αυτην κλαιουσαν και τους συνεληλυθοτας⁵ αυτη ιουδαιους κλαιοντας, ενεβριμησατο τω πνευματι και εταραξεν εαυτον 11.34 και ειπε· που τεθεικατε αυτον; λεγουσιν αυτω· κυριε, ερχου και ιδε. 11.35 εδακρυσεν ουν⁶ ο ιησους. 11.36 ελεγον ουν οι ιουδαιοι· ιδε πως εφιλει αυτον. 11.37 τινες δε εξ αυτων ειπον⁷· ουκ ηδυνατο⁸ ουτος ο ανοιξας τους οφθαλμους του τυφλου⁹ ποιησαι ινα και ουτος μη αποθानη; 11.38 ο ουν ιησους¹⁰ παλιν εμβριμωμενος εν εαυτω ερχεται εις το μνημειον· ην δε σπηλαιον και λιθος επεκειτο επ' αυτω. 11.39 λεγει ο ιησους· αρατε τον λιθον. λεγει αυτω η αδελφη του τετελευτηκοτος¹¹ μαρθα· κυριε, ηδη οζει, τεταρταιος γαρ εστι¹². 11.40 λεγει αυτη ο ιησους· ουκ ειπον σοι οτι εαν πιστευης¹³ οψει¹⁴ την δοξαν του θεου; 11.41 ηραν ουν τον λιθον οπου ην¹⁵. ο δε ιησους ηρε τους οφθαλμους ανω και ειπε¹⁶· πατερ, ευχαριστω σοι οτι ηκουσας μου. 11.42 εγω δε ηδειν οτι παντοτε μου ακουεις, αλλα δια τον οχλον τον παρεστωτα¹⁷ ειπον¹⁸, ινα πιστευσωσιν οτι συ με απεστειλας. 11.43 και ταυτα

¹ 11.32 επεσε προς τους ποδας αυτου 249 317 333 423 869] επεσεν εις τους ποδας αυτου 743; επεσεν αυτου προς τους ποδας NA28; επεσεν αυτου εις τους ποδας Byz05

² 11.32 λεγουσα 249 333 423 869] + αυτω 317 743 NA28 Byz05

³ 11.32 απεθανεν ο αδελφος μου 249 317 333 423 869] απεθανε μου ο αδελφος 743; μου απεθανεν ο αδελφος NA28 Byz05

⁴ 11.33 ο ουν ιησους 249 317 333 423 743 869] ιησους ουν NA28 Byz05

⁵ 11.33 συνεληλυθοτας 249 317 333 423 869] συνελθοντας 743 NA28 Byz05

⁶ 11.35 ουν 317 743] omit 249 333 423 NA28 Byz05

⁷ 11.37 ειπον 249 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

⁸ 11.37 ηδυνατο 249 317 333 423 743 Byz05] εδυνατο NA28

⁹ 11.37 οφθαλμους του τυφλου 249 317 333C 423 743 NA28 Byz05] οφθαλμου 333*

¹⁰ 11.38 ο ουν ιησους 249 317 333 423 743] ιησους ουν NA28 Byz05

¹¹ 11.39 τετελευτηκοτος 249 317 333 423 NA28] τεθνηκοτος 743 Byz05

¹² 11.39 εστι 743] εστιν 249 317 333 423 NA28 Byz05

¹³ 11.40 πιστευης 317 743] πιστευσης 249 333 423 NA28 Byz05

¹⁴ 11.40 οψει 249 317 333 423 743 Byz05] οψη NA28

¹⁵ 11.41 οπου ην 249 317 333 423 869] οπου (743; ου Byz05) ην ο τεθνηκως κειμενος 743 Byz05; omit NA28

¹⁶ 11.41 ειπε 249 333 423 743 869] ειπεν 317 NA28 Byz05

¹⁷ 11.42 παρεστωτα 249 317 333 423 743 869] περιεστωτα NA28 Byz05

¹⁸ 11.42 ειπον 249 317 333 423C 743 869 NA28 Byz05] + οτι 423*

ειπων φωνη μεγαλη εκραυγασε· λαζαρε, δευρο εξω. 11.44 και¹ εξηλθεν ο
 τεθνηκως δεδεμενος τους ποδας και τας χειρας κειριας και η οψις αυτου
 σουδαριω² περιεδεδετο. λεγει αυτοις ο ιησους· λυσατε αυτον και αφετε³ υπαγειν.
 11.45 πολλοι ουν εκ των ιουδαιων οι⁴ ελθοντες προς την μαριαν⁵ και θεασαμενοι
 ο⁶ εποιησεν⁷ ο ιησους πιστευσαν εις αυτον· 11.46 τινες δε εξ αυτων απηλθον
 προς τους φαρισαιους και ειπον⁸ αυτοις ο⁹ εποιησεν ο¹⁰ ιησους. 11.47 συνηγαγον
 ουν οι αρχιερεις και οι φαρισαιοι συνεδριον και ελεγον· τι ποιησομεν¹¹ οτι ο
 ανθρωπος ουτος¹² πολλα σημεια ποιει¹³; 11.48 εαν αφωμεν αυτον ουτως, παντες
 πιστευσουσιν¹⁴ εις αυτον, και ελευσονται οι ρωμαιοι και αρουσιν ημων και τον
 τοπον και το εθνος. 11.49 εις δε τις εξ αυτων καιαφας, αρχιερευσων του ενιαυτου
 εκεινου, ειπεν αυτοις· υμεις ουκ οιδατε ουδεν, 11.50 ουδε διαλογιζεσθε¹⁵ οτι
 συμφερει ημιν¹⁶ ινα εις ανθρωπος αποθानη υπερ του λαου και μη ολον το εθνος
 αποληται. 11.51 τουτο δε αφ' εαυτου ουκ ειπεν¹⁷, αλλ'¹⁸ αρχιερευσων του
 ενιαυτου εκεινου προεφητευσεν¹⁹ οτι ημελλεν¹ ο² ιησους αποθνησκειν υπερ του

¹ 11.44 και 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

² 11.44 σουδαριω 249 317 333C 423 743 869 NA28 Byz05] κει[3]ριω 333*

³ 11.44 αφετε 249 317 333 423 743 869 Byz05] + αυτον NA28

⁴ 11.45 οι 249 317 333 423 743 NA28 Byz05] omit 869

⁵ 11.45 μαριαν 249 317 333 423 743 869 Byz05] μαριαμ NA28

⁶ 11.45 ο 249 317 333 423 869] α 743 Byz05

⁷ 11.45 εποιησεν 249 317 333 423 743 869 Byz05] + ο ιησους NA28

⁸ 11.46 ειπον 249 317 333 423 743 869 Byz05] ειπαν NA28

⁹ 11.46 ο 249 317 333 423 869] α 743 NA28 Byz05

¹⁰ 11.46 ο 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 11.47 ποιησομεν 249 317 333 423] ποιησωμεν 869; ποιουμεν 743 NA28 Byz05

¹² 11.47 ο ανθρωπος ουτος 249 333 423C] ανθρωπος ουτος 423*; ουτος ο ανθρωπος 317 743 869 NA28 Byz05

¹³ 11.47 σημεια ποιει 249 317 333 423 743 869 Byz05] ποιει σημεια NA28

¹⁴ 11.48 πιστευσουσιν 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] πιστευσωσιν 743

¹⁵ 11.50 διαλογιζεσθε 249 317 423 743 869 Byz05] διαλογιζεσθε το 333; λογιζεσθε NA28

¹⁶ 11.50 ημιν 249 317 333 423 743 869 Byz05] υμιν NA28

¹⁷ 11.51 αφ' εαυτου ουκ ειπεν 249 317 743 869 NA28 Byz05] ουκ ειπεν αφ' εαυτου 333 423

¹⁸ 11.51 αλλ' 249 333 423 NA28] αλλα 317 743 869 Byz05

¹⁹ 11.51 προεφητευσεν 249 317 333 423 743 869 Byz05] επροφητευσεν NA28

εθνους, 11.52 και ουχ υπερ του εθνους μονον αλλ' ινα και τα τεκνα του θεου τα διεσκορπισμενα συναγαγη εις εν. 11.53 απ' εκεινης ουν της ωρας³ συνεβουλευσαντο οι ιουδαιοι⁴ ινα αποκτεινωσιν αυτον. 11.54 ο ουν ιησους⁵ ουκετι παρρησια περιεπατει εν τοις ιουδαιοις⁶, αλλ' απηλθεν εκειθεν⁷ εγγυς της ερημου, εις εφραιμ λεγομενην πολιν, και εκει⁸ εμεινε⁹ μετα των μαθητων αυτου¹⁰. 11.55 ην δε εγγυς το πασχα των ιουδαιων, και ανεβησαν πολλοι εις ιεροσολυμα εκ της χωρας προ του πασχα ινα αγνισωσιν εαυτους. 11.56 εζητουν ουν τον ιησουν και ελεγον μετ' αλληλων εστηκοτες¹¹ εν τω ιερω· τι υμιν δοκει¹²; οτι ου μη ελθη εις την εορτην; 11.57 εδεδωκεισαν δε¹³ οι αρχιερεις και οι φαρισαιοι εντολην¹⁴ ινα εαν τις γνω που εστι μηνυση, οπως πιασωσιν αυτον.

¹ 11.51 ημελλεν 249 317] εμελλεν 333 423 743 869 NA28 Byz05

² 11.51 ο 249 317 333 423 743 869] omit NA28 Byz05

³ 11.53 ωρας 249 317 333 423 869] ημερας 743 NA28 Byz05

⁴ 11.53 συνεβουλευσαντο οι ιουδαιοι 249 317 333 423 743 869] συνεβουλευσαντο Byz05; εβουλευσαντο NA28

⁵ 11.54 ο ουν ιησους 249 317 333 423 743 869 NA28] ιησους ουν Byz05

⁶ 11.54 τοις ιουδαιοις 249 317 333 423 869 NA28 Byz05] τη ιουδαια 743

⁷ 11.54 εκειθεν 249 317 333 423 869] + εις την χωραν 743 NA28 Byz05

⁸ 11.54 και εκει 249 317 333 423 743 869] κακει NA28 Byz05

⁹ 11.54 εμεινε 249 317 333 423 743 869 NA28] διετριβεν Byz05

¹⁰ 11.54 αυτου 249 317 333 423 743 869 Byz05] omit NA28

¹¹ 11.56 εστηκοτες εν τω ιερω 249 317 333 423 743 869] εν τω ιερω εστηκοτες NA28 Byz05

¹² 11.56 υμιν δοκει 249 317 333 423 743 869] δοκει υμιν NA28 Byz05

¹³ 11.57 εδεδωκεισαν δε 249 317 333 423 743 869 NA28] δεδωκεισαν δε και Byz05

¹⁴ 11.57 εντολην 249 317 333 423 743 869 Byz05] εντολας NA28

Chapter 12

12.1 ο ουν ιησους προ εξ ημερων του πασχα ηλθεν¹ εις βηθανιαν, οπου ην λαζαρος ο τεθνηκως², ον ηγειρεν³ εκ νεκρων⁴. 12.2 εποιησαν ουν αυτω δειπνον εκει, και η μαρθα διηκονει, ο δε λαζαρος εις ην⁵ των συνανακειμενων⁶ αυτω. 12.3 η ουν μαρια⁷ λαβουσα λιτραν μυρου ναρδου πιστικης πολυτιμου ηλειψε τους ποδας του ιησου και εξεμαξε ταις θριξιν αυτης τους ποδας αυτου· η δε οικια επληρωθη εκ της οσμης του μυρου. 12.4 λεγει⁸ ιουδας ο ισκαριωτης⁹ εις¹⁰ των μαθητων αυτου¹¹, ο μελλων αυτον παραδιδοναι· 12.5 δια τι τουτο το μυρον ουκ επραθη τριακοσιων¹² δηναριων και εδοθη πτωχοις; 12.6 ειπε δε τουτο ουχ οτι περι των πτωχων εμελλεν¹³ αυτω, αλλ' οτι κλεπτης ην και το γλωσσοκομον ειχε και¹⁴ τα βαλλομενα εβασταζεν. 12.7 ειπεν ουν ο ιησους· αφες αυτην¹⁵, εις την ημεραν του ενταφιασμου μου τετηρηκεν¹⁶ αυτο· 12.8 τους πτωχους γαρ παντοτε εχετε¹⁷ μεθ' εαυτων, εμε δε ου παντοτε εχετε. 12.9 εγνω ουν¹⁸ οχλος πολυς εκ των ιουδαιων οτι εκει εστι και ηλθον ου δια τον ιησουν μονον, αλλ' ινα και τον λαζαρον ιδωσιν

¹ 12.1 ηλθεν 249 317 743 NA28 Byz05] + ιησους 333 423

² 12.1 ο τεθνηκως 249 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 12.1 ηγειρεν 249 317 333 743 NA28 Byz05] ηγειρε 423

⁴ 12.1 νεκρων 249 317 333 423 743 Byz05] + ιησους NA28

⁵ 12.2 ην 249 317 333 423 743 Byz05] + εκ NA28

⁶ 12.2 συνανακειμενων 249 317 333 423] ανακειμενων συν 743 NA28 Byz05

⁷ 12.3 μαρια 249 317 333 423 743 Byz05] μαριαμ NA28

⁸ 12.4 λεγει 249 317 333 423] + ουν 743 Byz05; + δε NA28

⁹ 12.4 ιουδας ο ισκαριωτης 249 317 333 423 NA28] omit 743 Byz05

¹⁰ 12.4 εις 249 317 333 423] + εκ 743 NA28 Byz05

¹¹ 12.4 αυτου 249 317 333 423 NA28] + ιουδας σιμωνος ισκαριωτης 743 Byz05

¹² 12.5 τριακοσιων 249 317 333 423 NA28 Byz05] διακοσιων 743

¹³ 12.6 εμελλεν 249 317 333 423 743] εμελεν NA28 Byz05

¹⁴ 12.6 ειχε και 249 317 333 423 743 Byz05] εχων NA28

¹⁵ 12.7 αυτην 249 317 333 423 743 Byz05] + ινα NA28

¹⁶ 12.7 τετηρηκεν 249 317 333 423 743 Byz05] τηρηση NA28

¹⁷ 12.8 εχετε 249 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁸ 12.9 ουν 249 317 333 423 743 Byz05] + ο NA28

ον ηγειρεν¹ εκ νεκρων. 12.10 εβουλευσαντο δε οι αρχιερεις ινα και τον λαζαρν αποκτεινωσιν, 12.11 οτι πολλοι δι' αυτον υπηγον των ιουδαιων και επιστευον εις τον ιησουν. 12.12 τη επαυριον² οχλος πολυς ο ελθων εις την εορτην, ακουσαντες οτι ιησους ερχεται³ εις ιεροσολυμα 12.13 ελαβον τα βαια των φοινικων και εξηλθον εις συναντησιν⁴ αυτω⁵ και εκραζον λεγοντες⁶· ωσαννα⁷· ευλογημενος ο ερχομενος εν ονοματι κυριου, βασιλευς⁸ του ισραηλ. 12.14 ευρων δε⁹ ο ιησους οναριον εκαθισεν επ' αυτο, καθως εστι γεγραμμενον· 12.15 μη φοβου, θυγατερ¹⁰ σιων· ιδου ο βασιλευς σου ερχεται σοι¹¹, καθημενος επι πωλον¹² ονου. 12.16 ταυτα δε¹³ ουκ εγνωσαν οι μαθηται αυτου¹⁴ το πρωτον, αλλ' οτε εδοξασθη ο¹⁵ ιησους τοτε εμνησθησαν οτι ταυτα ην επ' αυτω γεγραμμενα και ταυτα εποιησαν αυτω. 12.17 εμαρτυρει ουν ο οχλος ο ων μετ' αυτου οτε¹⁶ τον λαζαρν εφωνησεν εκ του μνημειου και ηγειρεν αυτον εκ νεκρων. 12.18 δια τουτο και υπηντησεν αυτω ο οχλος, οτι ηκουσαν¹⁷ τουτο αυτον πεποιηκεναι το σημειον. 12.19 οι ουν φαρισαιοι ειπον¹⁸ προς εαυτους· θεωρειτε οτι ουκ ωφελειτε ουδεν· ιδε ο κοσμος

¹ 12.9 ηγειρεν 249 317 333 423 NA28 Byz05] + αυτος 743

² 12.12 επαυριον 249 317 333 423 743 Byz05] + ο NA28

³ 12.12 ιησους ερχεται 249 317 333 423] ερχεται ο ιησους 743 NA28; ερχεται ιησους Byz05

⁴ 12.13 συναντησιν 249 317 333 423C] υπαντησιν 423* 743 NA28 Byz05

⁵ 12.13 αυτω 249 333 423 743 NA28 Byz05] αυτου 317

⁶ 12.13 λεγοντες 249 317 333 423 743 NA28] omit Byz05

⁷ 12.13 εκραζον λεγοντες ωσαννα (423C; ωσανα 423*) 249 317 333 423 Byz05] εκραζον ωσαννα 743; εκραυγαζον ωσαννα NA28

⁸ 12.13 βασιλευς 317 333 423 743 Byz05] ο βασιλευς 249; και ο βασιλευς NA28

⁹ 12.14 δε 249 317 333 423C 743 NA28 Byz05] omit 423*

¹⁰ 12.15 θυγατερ 249 317 333 423 743 Byz05] θυγατηρ NA28

¹¹ 12.15 σοι 249 333 423 743] omit 317 NA28 Byz05

¹² 12.15 πωλον 249 317 333 423 NA28 Byz05] πωλου 743

¹³ 12.16 δε 249 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 12.16 οι μαθηται αυτου 249 317 333 423 743 Byz05] αυτου οι μαθηται NA28

¹⁵ 12.16 ο 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

¹⁶ 12.17 οτε 249 317 333 423 NA28 Byz05] οτι 743

¹⁷ 12.18 ηκουσαν 249 317 333 423 743 NA28] ηκουσεν Byz05

¹⁸ 12.19 ειπον 249 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

ολος¹ οπισω αυτου απηλθεν. 12.20 ησαν δε ελληνες τινες² εκ των αναβαινοντων
ινα προσκυνησωσιν εν τη εορτη· 12.21 ουτοι ουν προσηλθον φιλιππω τω απο
βηθσαιδα³ της γαλιλαιας και ηρωτησαν⁴ αυτον λεγοντες· κυριε, θελομεν τον
ιησουν ιδειν. 12.22 ερχεται φιλιππος⁵ και λεγει τω ανδρεα, ερχεται⁶ ανδρεας και
φιλιππος και⁷ λεγουσι τω ιησου. 12.23 ο δε ιησους απεκρινατο⁸ αυτοις λεγων·
εληλυθεν η ωρα ινα δοξασθη ο υιος του ανθρωπου. 12.24 αμην αμην λεγω υμιν,
εαν μη ο κοκκος του σιτου πεσων εις την γην αποθανη, αυτος μονος μενει· εαν δε
αποθανη, πολυν καρπον φερει. 12.25 ο φιλων την ψυχην αυτου απολεσει⁹ αυτην,
και ο μισων την ψυχην αυτου εν τω κοσμω τουτω εις ζωην αιωνιον φυλαξει
αυτην. 12.26 εαν εμοι τις διακονη¹⁰, εμοι ακολουθειτω, και οπου ειμι εγω εκει και
ο διακονος ο εμος εστω¹¹. εαν¹² τις εμοι διακονη τιμησει αυτον ο πατηρ. 12.27 νυν
η ψυχη μου τεταρακται, και τι ειπω; πατερ, σωσον με εκ της ωρας ταυτης; αλλα
δια τουτο ηλθον εις την ωραν ταυτην. 12.28 πατερ, δοξασον σου τον υιον¹³. ηλθεν
ουν φωνη εξ¹⁴ ουρανου λεγουσα¹⁵. και εδοξασα και παλιν δοξασω. 12.29 ο ουν
οχλος ο εστηκως¹⁶ και ακουσας ελεγεν βροντην γεγονεναι, αλλοι ελεγο· αγγελος
αυτω λελαληκεν. 12.30 απεκριθη ο¹⁷ ιησους και ειπεν αυτοις¹. ου δι' εμε η φωνη

¹ 12.19 ολος (ο[λος] 333) 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

² 12.20 ελληνες τινες 249 317 333 423 NA28] τινες ελληνες 743 Byz05

³ 12.21 βηθσαιδα 249 333 423 743 NA28 Byz05] βηθσαιδα 317

⁴ 12.21 ηρωτησαν 249 317 333 423] ηρωτων 743 NA28 Byz05

⁵ 12.22 ερχεται φιλιππος 249 317 333 423 743 Byz05] ερχεται ο φιλιππος NA28

⁶ 12.22 ερχεται 317 NA28] ερχεται παλιν 249 333 423; και παλιν 743 Byz05

⁷ 12.22 και 249 333 423 NA28] omit 317 743 Byz05

⁸ 12.23 απεκρινατο 249 317 333 423 743 Byz05] αποκρινεται NA28

⁹ 12.25 απολεσει 249 317 333 743 Byz05] απολεγει 423; απολλυει NA28

¹⁰ 12.26 τις διακονη 249 317 333 423 NA28] διακονη τις 743 Byz05

¹¹ 12.26 εστω 249 317 333 423 743C] εσται 743* NA28 Byz05

¹² 12.26 εαν 249 317 333 423 NA28] και εαν 743 Byz05

¹³ 12.28 τον υιον 249 317 333 423 743*] το ονομα 743A NA28 Byz05

¹⁴ 12.28 εξ 249 317 333 423] εκ του 743 NA28 Byz05

¹⁵ 12.28 λεγουσα 249 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

¹⁶ 12.29 εστηκως 249 317 333 423] εστως 743 NA28 Byz05

¹⁷ 12.30 ο 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

αυτη² γεγονεν αλλα δι' υμας. 12.31 νυν κρισις εστι του κοσμου τουτου, νυν ο αρχων του κοσμου τουτου εκβληθησεται εξω· 12.32 καγω εαν υψωθω³, παντας ελκυσω προς εμαυτον. 12.33 τουτο δε ελεγε σημαινων ποιω θανατω ημελλεν⁴ αποθνησκειν. 12.34 απεκριθη συν⁵ αυτω ο οχλος· ημεις ηκουσαμεν εκ του νομου οτι ο χριστος εις τον αιωνα μενει⁶, και πως συ λεγεις⁷ οτι⁸ δει υψωθηναι τον υιον του ανθρωπου; τις εστιν ουτος ο υιος⁹ του ανθρωπου; 12.35 ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· ετι μικρον χρονον το φως εν υμιν¹⁰ εστι. περιπατειτε εως¹¹ το φως εχετε, ινα μη¹² σκοτια υμας καταλαβη· και ο περιπατων εν τη σκοτια ουκ οιδε που υπαγει. 12.36 εως¹³ το φως εχετε, πιστευετε εις το φως, ινα υιοι φωτος γενησθε. ταυτα ελαλησεν ο¹⁴ ιησους, και απελθων εκρυβη απ' αυτων¹⁵. 12.37 τοσαυτα δε αυτου σημεια πεποιηκοτος εμπροσθεν αυτων ουκ επιστευον εις αυτον, 12.38 ινα ο λογος ησαιου¹⁶ πληρωθη ον ειπε· κυριε, τις επιστευσε τη ακοη ημων; και ο βραχιων κυριου τινι απεκαλυφθη; 12.39 δια τουτο ουκ ηδυναντο πιστευειν, οτι παλιν¹⁷ ησαιας ειπε¹⁸. 12.40 τετυφλωκεν αυτων τους οφθαλμους και πεπωρωκεν¹⁹ αυτων την καρδιαν, ινα μη ιδωσι τοις οφθαλμοις και νοησωσι τη

¹ 12.30 αυτοις 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

² 12.30 η φωνη αυτη 317 743 NA28] αυτη η φωνη 249 333 423 Byz05

³ 12.32 υψωθω 317 333 423] + εκ της γης 249 743 NA28 Byz05

⁴ 12.33 ημελλεν 317 333 NA28] εμελλεν 249 423 743 Byz05

⁵ 12.34 συν 249 317 333 423 NA28] omit 743 Byz05

⁶ 12.34 εις τον αιωνα μενει 249 317 333 423] μενει εις τον αιωνα 743 NA28 Byz05

⁷ 12.34 συ λεγεις 249 317 333 423 743 Byz05] λεγεις συ NA28

⁸ 12.34 οτι 249 317 333 423 NA28] omit 743 Byz05

⁹ 12.34 του ανθρωπου τις εστιν ουτος ο υιος 249 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

¹⁰ 12.35 εν υμιν 249 333 423 NA28] μεθ υμων 317 743 Byz05

¹¹ 12.35 εως 249 317 333 423 743 Byz05] ως NA28

¹² 12.35 μη 249 333 423 743 NA28 Byz05] + η 317

¹³ 12.36 εως 249 317 333 423 743 Byz05] ως NA28

¹⁴ 12.36 ο 249 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁵ 12.36 εκρυβη απ αυτων 249 317 333 423 NA28 Byz05] απ αυτων εκρυβη 743

¹⁶ 12.38 ησαιου 249 317 333 423] + του προφητου 743 NA28 Byz05

¹⁷ 12.39 παλιν 249 333 423 743 NA28 Byz05] παλαι 317

¹⁸ 12.39 ησαιας ειπε 249 317 333 423] ειπεν ησαιας 743 NA28 Byz05

¹⁹ 12.40 πεπωρωκεν 249 333 423 743 Byz05] επωρωσεν 317 NA28

καρδια και επιστραφωσι¹, και ιασωμαι² αυτους. 12.41 ταυτα δε³ ειπεν ησαιας
οτε⁴ ειδε την δοξαν αυτου, και ελαλησε περι αυτου. 12.42 ομως μεντοι και εκ των
αρχοντων πολλοι επιστευσαν εις αυτον, αλλα δια τους φαρισαιους ουχ
ωμολογουν ινα μη αποσυναγωγοι γενωνται. 12.43 ηγαπησαν γαρ την δοξαν των
ανθρωπων μαλλον ηπερ την δοξαν του θεου. 12.44 ιησους δε⁵ εκραξε και ειπεν· ο
πιστευων εις εμε ου πιστευει εις εμε αλλ' εις τον πεμψαντα με, 12.45 και ο
θεωρων εμε θεωρει τον πεμψαντα με. 12.46 εγω φως εις τον κοσμον εληλυθα, ινα
πας ο πιστευων εις εμε εν τη σκοτια μη μεινη. 12.47 και εαν τις μου ακουση των
ρηματων και μη φυλαξη⁶, εγω ου κρινω αυτον· ου γαρ ηλθον ινα κρινω τον
κοσμον, αλλ' ινα σωσω τον κοσμον. 12.48 ο αθετων εμε και μη λαμβανων τα
ρηματα μου εχει τον κρινοντα αυτον· ο λογος ον ελαλησα εκεινος κρινει αυτον εν
τη εσχατη ημερα. 12.49 οτι εγω εξ εμαυτου ουκ ελαλησα, αλλ' ο πεμψας με πατηρ
αυτος μοι εντολην εδωκε⁷ τι ειπω και τι λαλησω. 12.50 και οιδα οτι η εντολη
αυτου ζωη αιωνιος εστιν⁸. α ουν εγω λαλω⁹, καθως ειρηκε μοι ο πατηρ, ουτως¹⁰
λαλω.

¹ 12.40 επιστραφωσι 249 317 333 423 743 Byz05] στραφωσιν NA28

² 12.40 ιασωμαι 249 317 333 423 743C Byz05] ιασομαι 743* NA28

³ 12.41 δε 249 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

⁴ 12.41 οτε 249 317 333 423 743 Byz05] οτι NA28

⁵ 12.44 ιησους δε 249 317 333 423 NA28 Byz05] ο δε ιησους 743

⁶ 12.47 φυλαξη 249 317 333 423 743 NA28] πιστευση Byz05

⁷ 12.49 εδωκε 249 317 333 423 743 Byz05] δεδωκεν NA28

⁸ 12.50 εστιν 249 317 743 NA28 Byz05] εστι 333 423

⁹ 12.50 εγω λαλω 249 317 333 423 743 NA28] λαλω εγω Byz05

¹⁰ 12.50 ουτως 317 333 423 743 NA28 Byz05] ουτω 249

Chapter 13

13.1 προ δε της εορτης του πασχα ειδως ο ιησους οτι ηλθεν¹ αυτου η ωρα ινα μεταβη εκ του κοσμου τουτου προς τον πατερα, αγαπησας τους ιδιους τους εν τω κοσμω εις τελος ηγαπησεν αυτους. 13.2 και δειπνου γενομενου², του διαβολου ηδη βεβληκοτος εις την καρδιαν ιουδα σιμωνος ισκαριωτου ινα αυτον παραδω³, 13.3 ειδως ο ιησους⁴ οτι παντα δεδωκεν⁵ αυτω⁶ ο πατηρ εις τας χειρας και οτι απο θεου εξηλθε και προς τον θεον υπαγει, 13.4 εγειρεται εκ του δειπνου και τιθησι τα ιματια και λαβων λεντιον διεζωσεν εαυτον· 13.5 ειτα βαλλει υδωρ εις τον νιπτηρα και ηρξατο νιπτειν τους ποδας των μαθητων και εκμασσειν τω λεντιω ω ην διεζωσμενος. 13.6 ερχεται ουν προς σιμωνα πετρον· και⁷ λεγει αυτω εκεινος⁸· κυριε, συ μου νιπτεις τους ποδας; 13.7 απεκριθη ο⁹ ιησους και ειπεν αυτω· ο εγω ποιω συ ουκ οιδας αρτι, γνωση δε μετα ταυτα. 13.8 λεγει¹⁰ αυτω ο¹¹ πετρος· ου μη μου νιψης τους ποδας¹² εις τον αιωνα. απεκριθη αυτω ο ιησους¹³· εαν μη νιψω σε, ουκ εχεις μερος μετ' εμου. 13.9 λεγει αυτω σιμων πετρος· κυριε, μη τους ποδας μου μονον αλλα και τας χειρας και την κεφαλην. 13.10 λεγει αυτω

¹ 13.1 ηλθεν 249 317 333 423 743 NA28] εληλυθεν Byz05

² 13.2 γενομενου 249 317 333 423 743 Byz05] γινομενου NA28

³ 13.2 ιουδα σιμωνος ισκαριωτου ινα αυτον παραδω 249 317 333 423 743 Byz05] ινα παραδοι αυτον ιουδας σιμωνος ισκαριωτου NA28

⁴ 13.3 ο ιησους 249 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁵ 13.3 δεδωκεν 249 317 333 423 743 Byz05] εδωκεν NA28

⁶ 13.3 αυτω 249 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

⁷ 13.6 και 249 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁸ 13.6 εκεινος 249 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁹ 13.7 ο 249 317] omit 333 423 743 NA28 Byz05

¹⁰ 13.8 λεγει 249 317 333 423C 743 NA28 Byz05] απεκριθη 423*

¹¹ 13.8 ο 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

¹² 13.8 μου νιψης τους ποδας 249 317 333 423] νιψης τους ποδας μου 743 Byz05; νιψης μου τους ποδας NA28

¹³ 13.8 αυτω ο ιησους 249 317 333 423 743 Byz05] ιησους αυτω NA28

ο ιησους· ο λελουμενος ου χρειαν εχει¹ ει μη² τους ποδας νιψασθαι, αλλ' εστι καθαρος ολος· και υμεις καθαροι εστε δια τον λογον ον λελαληκα υμιν³, αλλ' ουχι παντες. 13.11 ηδει γαρ τον παραδιδοντα αυτον· δια τουτο ειπεν⁴ ουχι παντες καθαροι εστε. 13.12 οτε ουν ενιψε τους ποδας των μαθητων αυτου⁵ ελαβε τα ιματια αυτου και⁶ αναπεσων⁷ παλιν ειπεν αυτοις· γινωσκετε τι πεποιηκα υμιν; 13.13 υμεις φωνειτε με· ο κυριος, και· ο διδασκαλος⁸, και καλως λεγετε· ειμι γαρ. 13.14 ει ουν εγω ενιψα υμων τους ποδας ο κυριος και ο διδασκαλος, και υμεις οφειλετε αλληλων νιπτειν τους ποδας· 13.15 υποδειγμα γαρ δεδωκα⁹ υμιν ινα καθως εγω εποιησα υμιν και υμεις αλληλοις¹⁰ ποιητε¹¹. 13.16 αμην αμην λεγω υμιν, ουκ εστι δουλος μειζων του κυριου αυτου ουδε αποστολος μειζων του πεμψαντος αυτον. 13.17 ει ταυτα οιδατε, μακαριοι εστε εαν ποιητε αυτα. 13.18 ου περι παντων υμων λεγω· εγω οιδα ους¹² εξελεξαμην· αλλ' ινα η γραφη πληρωθη· ο τρωγων μου¹³ τον αρτον επηρεν επ' εμε την πτερναν αυτου. 13.19 απ' αρτι λεγω υμιν προ του γενεσθαι, ινα οταν γενηται πιστευσητε¹⁴ οτι εγω ειμι. 13.20 αμην αμην λεγω υμιν, ο λαμβανων εαν¹⁵ τινα πεμψω εμε λαμβανει, ο δε εμε λαμβανων¹⁶

¹ 13.10 ου χρειαν εχει 249 317 333 423 743 Byz05] ουκ εχει χρειαν NA28

² 13.10 ει μη 249 317 333 423 NA28] η 743 Byz05

³ 13.10 δια τον λογον ον λελαληκα υμιν 249 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

⁴ 13.11 ειπεν 249 333 423 743 Byz05] + οτι 317 NA28

⁵ 13.12 των μαθητων αυτου 249 317 333 423 743] αυτων και NA28 Byz05

⁶ 13.12 και 249 317 333 423 743 NA28] omit Byz05

⁷ 13.12 αναπεσων 249 317 333 423 743] ανεπεσεν NA28

⁸ 13.13 κυριος και ο διδασκαλος 249 317 333 423 743] διδασκαλος και ο κυριος NA28 Byz05

⁹ 13.15 δεδωκα 249 317 333 423] εδωκα 743 NA28 Byz05

¹⁰ 13.15 αλληλοις 249 317 743] omit NA28 Byz05

¹¹ 13.15 ποιητε 249 317 743 NA28 Byz05] ποιειτε 333 423

¹² 13.18 ους 249 317 333 423 743 Byz05] τινας NA28

¹³ 13.18 μου 249 317 333 423 NA28] μετ εμου 743 Byz05

¹⁴ 13.19 οταν γενηται πιστευσητε 249 317 333 423 743 Byz05] πιστευσητε οταν γενηται NA28

¹⁵ 13.20 εαν 249 317 333 423 743 Byz05] αν NA28

¹⁶ 13.20 εμε λαμβανων 249 317 333 423C NA28 Byz05] λαμβανων εμε 743; εμε λαμβανειν 423*

λαμβάνει τον πεμψαντα με. 13.21 ταυτα ειπων ο ιησους εταραχθη τω πνευματι και εμαρτυρησε και ειπεν· αμην αμην λεγω υμιν οτι εις εξ υμων παραδωσει με. 13.22 εβλεπον ουν¹ εις αλληλους οι μαθηται απορουμενοι περι τινος λεγει. 13.23 ην δε² ανακειμενος εις³ των μαθητων αυτου εν τω κολπω του ιησου, ον⁴ ηγαπα ο ιησους. 13.24 νευει ουν τουτω σιμων πετρος πυθεσθαι τις αν ειη περι ου λεγει. 13.25 επιπεσων δε⁵ εκεινος⁶ επι το στήθος του ιησου λεγει αυτω· κυριε, τις εστιν; 13.26 απεκριθη⁷ αυτω⁸ ο ιησους· εκεινος εστιν ω⁹ βαψας το ψωμιον επιδωσω¹⁰. και εμβαψας το ψωμιον¹¹ διδωσιν ιουδα σιμωνος ισκαριωτη¹². 13.27 και μετα το ψωμιον τοτε εισηλθεν εις εκεινον ο σατανας. λεγει¹³ αυτω ο ιησους· ο ποιεις ποιησον ταχιον. 13.28 τουτο δε ουδεις εγνω των ανακειμενων προς τι ειπεν αυτω· 13.29 τινες δε¹⁴ εδοκουν, επει το γλωσσοκομον ειχεν ο ιουδας, οτι λεγει αυτω ο¹⁵ ιησους· αγορασον ων χρειαν εχομεν εις την εορτην, η¹⁶ τοις πτωχοις ινα τι δω. 13.30 λαβων δε¹⁷ το ψωμιον¹⁸ εξηλθεν ευθυσ¹⁹. ην δε νυξ²⁰. 13.31 οτε ουν²¹

¹ 13.22 ουν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

² 13.23 δε 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 13.23 εις 317 333 423 743 Byz05] + εκ NA28

⁴ 13.23 ον 333 423 743 NA28 Byz05] + και 317

⁵ 13.25 επιπεσων δε 317 333 423 743 Byz05] αναπεσων ουν NA28

⁶ 13.25 εκεινος 317 333 423 743] + ουτως NA28 Byz05

⁷ 13.26 απεκριθη 317 333 423 743] αποκρινεται NA28 Byz05

⁸ 13.26 αυτω 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

⁹ 13.26 ω 317 333 423] + εγω 743 NA28 Byz05

¹⁰ 13.26 βαψας το ψωμιον επιδωσω 317 333 423 743 Byz05] βαψω το ψωμιον και δωσω αυτω NA28

¹¹ 13.26 και εμβαψας το ψωμιον 317 333 423 743 Byz05] βαψας ουν το ψωμιον λαμβανει και NA28

¹² 13.26 ισκαριωτη 317 333 423 743 Byz05] ισκαριωτου NA28

¹³ 13.27 λεγει 333 423] + ουν 317 743 NA28 Byz05

¹⁴ 13.29 δε 333 423] γαρ 317 743 NA28 Byz05

¹⁵ 13.29 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁶ 13.29 η 317 333 423 NA28 Byz05] + και 743

¹⁷ 13.30 δε 317 333 423] ουν 743 NA28 Byz05

¹⁸ 13.30 ψωμιον 317] + εκεινος 333 423 743 NA28 Byz05

¹⁹ 13.30 εξηλθεν ευθυσ 317 333 423 NA28] ευθεως εξηλθεν 743 Byz05

²⁰ 13.30 νυξ 317 333 423 NA28 Byz05] + οτε εξηλθεν 743

²¹ 13.31 ουν 317 333 423 743 NA28] omit Byz05

εξηλθε, λεγει ο ιησους¹. νυν εδοξασθη ο υιος του ανθρωπου και ο θεος εδοξασθη εν αυτω· 13.32 ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω² και ο θεος δοξασει αυτον εν εαυτω³, και ευθυσ δοξασει αυτον⁴. 13.33 τεκνια, ετι μικρον μεθ' υμων ειμι· ζητησετε με, και⁵ καθως ειπον τοις ιουδαιοις⁶ οπου εγω υπαγω⁷ υμεις ου δυνασθε ελθειν, και υμιν λεγω αρτι. 13.34 εντολην καινην διδωμι υμιν, ινα αγαπατε αλληλους, καθως εγω⁸ ηγαπησα υμας ινα και υμεις αγαπατε αλληλους. 13.35 εν τουτω γνωσονται παντες οτι εμοι μαθηται εστε, εαν αγαπην εχητε εις αλληλους⁹. 13.36 λεγει αυτω σιμων πετρος· κυριε, που υπαγεις; απεκριθη αυτω ο¹⁰ ιησους· οπου εγω¹¹ υπαγω ου δυνασαι μοι νυν ακολουθησαι, υστερον δε ακολουθησεις¹² μοι¹³. 13.37 λεγει αυτω ο¹⁴ πετρος¹⁵· δια τι ου δυναμαι σοι ακολουθησαι αρτι; την ψυχην μου υπερ σου θησω. 13.38 απεκριθη αυτω ο¹⁶ ιησους· την ψυχην σου υπερ εμου θησεις; αμην αμην λεγω σοι, ου μη αλεκτωρ φωνηση¹⁷ εως ου απαρνηση¹⁸ με τρις.

¹ 13.31 ο ιησους 317 333 423 743 Byz05] ιησους NA28

² 13.32 ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

³ 13.32 εαυτω 317 333 423 743C Byz05] αυτω 743* NA28

⁴ 13.32 ευθυσ δοξασει αυτον 317 743 NA28 Byz05] + εν εαυτω 333 423

⁵ 13.33 και 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

⁶ 13.33 ιουδαιοις 333 423] + οτι 317 743 NA28 Byz05

⁷ 13.33 εγω υπαγω 317 333 423 NA28] υπαγω εγω 743 Byz05

⁸ 13.34 εγω 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

⁹ 13.35 εις αλληλους 317 743] εν αλληλοις 333 423 NA28 Byz05

¹⁰ 13.36 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹¹ 13.36 εγω 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

¹² 13.36 υστερον δε ακολουθησεις 317 333 423 743 Byz05] ακολουθησεις δε υστερον NA28

¹³ 13.36 μοι 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 13.37 ο 317 333 423 NA28] omit 743 Byz05

¹⁵ 13.37 πετρος 333 423] + κυριε 317 743 NA28 Byz05

¹⁶ 13.38 απεκριθη αυτω ο {ο} 317] 317 333 423 743 Byz05] αποκρινεται NA28

¹⁷ 13.38 φωνηση 333 423 743 NA28 Byz05] φωνησει 317

¹⁸ 13.38 απαρνηση (-σ{1-2} 423) 317 333 423 743 Byz05] αρνηση NA28

Chapter 14

14.1 μη¹ ταρασσεσθω υμων η καρδια· πιστευετε εις τον θεον και εις εμε πιστευετε. 14.2 εν τη οικια του πατρος μου πολλαι μοναι² εισιν³. ει δε μη, ειπον αν υμιν οτι⁴ πορευομαι ετοιμασαι τοπον υμιν; 14.3 και εαν πορευθω ετοιμασαι⁵ τοπον υμιν⁶, παλιν ελευσομαι⁷ και παραληψομαι⁸ υμας προς εμαυτον, ινα οπου εγω ειμι⁹ και υμεις ητε. 14.4 και οπου εγω¹⁰ υπαγω οιδατε, και την οδον οιδατε¹¹. 14.5 λεγει αυτω θωμας· κυριε¹², ουκ οιδαμεν που υπαγεις· και¹³ πως δυναμεθα την οδον ειδεναι; 14.6 λεγει αυτω ο ιησους· εγω ειμι η οδος και η αληθεια και η ζωη· ουδεις ερχεται προς τον πατερα ει μη δι' εμου. 14.7 ει εγνωκειτε¹⁴ με, και τον πατερα μου εγνωκειτε αν¹⁵. και απ' αρτι γινωσκετε αυτον και εωρακατε αυτον. 14.8 λεγει αυτω φιλιππος· κυριε, δειξον ημιν τον πατερα, και αρκει ημιν. 14.9 λεγει αυτω ο ιησους· τοσουτον χρονον¹⁶ μεθ' υμων ειμι και ουκ εγνωκας με, φιλιππε; ο εωρακως εμε εωρακε τον πατερα· και πως¹⁷ συ λεγεις· δειξον ημιν τον πατερα; 14.10 ου πιστευεις οτι εγω εν τω πατρι και ο πατηρ εν εμοι εστιν¹⁸; τα

¹ 14.1 μη 317 333 743 NA28 Byz05] και ειπε τοις μαθηταις αυτου μη 423

² 14.2 πολλαι μοναι 317 743] μοναι πολλαι 333 423 NA28 Byz05

³ 14.2 εισιν 333 423 743 NA28 Byz05] εισι 317

⁴ 14.2 οτι 333 423 743 NA28] omit 317 Byz05

⁵ 14.3 ετοιμασαι 317 333 423 743] και ετοιμασω NA28; ετοιμασω Byz05

⁶ 14.3 τοπον υμιν 317 333 423 NA28] υμιν τοπον 743 Byz05

⁷ 14.3 ελευσομαι 317 333 423 743] ερχομαι NA28 Byz05

⁸ 14.3 παραληψομαι 317 333 423 743 Byz05] παραλημψομαι NA28

⁹ 14.3 εγω ειμι 317 743] ειμι εγω 333 423 NA28 Byz05

¹⁰ 14.4 εγω 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

¹¹ 14.4 και την οδον οιδατε 317 333 423 743 Byz05] την οδον NA28

¹² 14.5 κυριε 317 333 423 743C NA28 Byz05] omit 743*

¹³ 14.5 και 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 14.7 εγνωκειτε 317 333 423 743 Byz05] εγνωκατε NA28

¹⁵ 14.7 εγνωκειτε αν 317 333 423 743 Byz05] γνωσεσθε NA28

¹⁶ 14.9 τοσουτον χρονον 317 333 423 743 Byz05] τοσουτω χρονω NA28

¹⁷ 14.9 και πως 317 333 423 743 Byz05] πως NA28

¹⁸ 14.10 εστιν 317 333 423 NA28 Byz05] εστι 743

ρηματα α εγω λαλω¹ υμιν απ' εμαυτου ου λαλω, ο δε πατηρ ο εν² εμοι μενων
αυτος³ ποιει τα εργα⁴. 14.11 πιστευετε μοι οτι εγω εν τω πατρι και ο πατηρ εν
εμοι· ει δε μη, δια τα εργα αυτα πιστευετε μοι⁵. 14.12 αμην αμην λεγω υμιν, ο
πιστευων εις εμε τα εργα α εγω ποιω κακεινος ποιησει και μειζονα τουτων
ποιησει, οτι εγω προς τον πατερα μου⁶ πορευομαι· 14.13 και ο τι αν αιτησητε εν
τω ονοματι μου τουτο ποιησω, ινα δοξασθη ο πατηρ εν τω υιω. 14.14 εαν τι
αιτησητε τον πατερα⁷ εν τω ονοματι μου τουτο⁸ ποιησω. 14.15 εαν αγαπατε με,
τας εντολας τας εμας τηρησατε⁹. 14.16 και εγω¹⁰ ερωτησω τον πατερα και αλλον
παρακλητον δωσει υμιν, ινα μενη¹¹ μεθ' υμων εις τον αιωνα¹², 14.17 το πνευμα
της αληθειας, ο ο κοσμος ου δυναται λαβειν, οτι ου θεωρει αυτο ουδε γινωσκει·
αυτο υμεις δε¹³ γινωσκετε αυτο, οτι παρ' υμιν μενει και εν υμιν εσται. 14.18 ουκ
αφησω υμας ορφανους, ερχομαι προς υμας. 14.19 ετι μικρον και ο κοσμος με
ουκετι θεωρει, υμεις δε θεωρειτε με, οτι εγω ζω και υμεις ζησεσθε¹⁴. 14.20 εν
εκεινη τη ημερα γνωσεσθε¹⁵ οτι εγω εν τω πατρι¹⁶ και υμεις εν εμοι καγω¹⁷ εν
υμιν. 14.21 ο εχων τας εντολας μου και τηρων αυτας εκεινος εστιν ο αγαπων με· ο

¹ 14.10 εγω λαλω 317 333 423 743 Byz05] εγω λεγω NA28

² 14.10 ο εν 317 333 423 743 Byz05] εν NA28

³ 14.10 αυτος 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁴ 14.10 εργα 317 333 423 743 Byz05] + αυτου NA28

⁵ 14.11 μοι 333 423 743 Byz05] omit 317 NA28

⁶ 14.12 μου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁷ 14.14 τον πατερα 317 333 423 743] με NA28 Byz05

⁸ 14.14 τουτο 317 333 423 743] εγω NA28 Byz05

⁹ 14.15 τηρησατε 317 333 423 743 Byz05] τηρησετε NA28

¹⁰ 14.16 και εγω 317 333 423 743 Byz05] καγω NA28

¹¹ 14.16 μενη 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹² 14.16 αιωνα 317 333 423 743 Byz05] + η NA28

¹³ 14.17 αυτο υμεις δε 317 333 423 743 Byz05] υμεις NA28

¹⁴ 14.19 ζησεσθε 317 333 423 743 Byz05] ζησετε NA28

¹⁵ 14.20 γνωσεσθε 317 333 423] + υμεις 743 NA28 Byz05

¹⁶ 14.20 πατρι 317 333 423] + μου 743 NA28 Byz05

¹⁷ 14.20 καγω 317 333 423 743 NA28] και εγω Byz05

δε αγαπων με αγαπηθησεται υπο του πατρος μου, καγω¹ αγαπησω αυτον και εμφανισω αυτω εμαυτον. 14.22 λεγει αυτω ιουδας, ουχ ο ισκαριωτης· κυριε², τι γεγονεν οτι ημιν μελλεις εμφανιζειν σεαυτον και ουχι τω κοσμω; 14.23 απεκριθη³ ιησους και ειπεν αυτω· εαν τις αγαπα με τον λογον μου τηρησει, και ο πατηρ μου αγαπησει αυτον και προς αυτον ελευσομεθα και μονην παρ' αυτω ποιησομεθα⁴. 14.24 ο μη αγαπων με τους λογους⁵ μου ου τηρει· και ο λογος ον ακουετε⁶ ουκ εστιν εμος αλλα του πεμψαντος με πατρος. 14.25 ταυτα λελαληκα υμιν παρ' υμιν μενων· 14.26 ο δε παρακλητος, το πνευμα της αληθειας⁷, ο πεμψει ο πατηρ εν τω ονοματι μου, εκεινος υμας διδαξει παντα και υπομνησει υμας παντα α ειπον υμιν⁸. 14.27 ειρηνην αφιημι υμιν, ειρηνην την εμην διδωμι υμιν· ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω⁹ διδωμι υμιν. μη ταρασσεσθω υμων η καρδια μηδε δειλιατω. 14.28 ηκουσατε οτι¹⁰ ειπον υμιν· υπαγω και ερχομαι προς υμας. ει ηγαπατε με εχαρητε αν οτι¹¹ πορευομαι προς τον πατερα, οτι ο πατηρ μου μειζων μου¹² εστι. 14.29 και νυν ειρηκα υμιν πριν γενεσθαι, ινα οταν γενηται πιστευσητε. 14.30 ουκετι πολλα λαλησω μεθ' υμων, ερχεται γαρ¹³ ο του κοσμου αρχων· και εν εμοι ουκ¹⁴ εχει ουδεν, 14.31 αλλ' ινα γνω ο κοσμος οτι αγαπω τον πατερα, και καθως ενετειλατο μοι ο πατηρ, ουτως¹⁵ ποιω. εγειρεσθε, αγωμεν εντευθεν.

¹ 14.21 καγω 317 333 423 743 NA28] και εγω Byz05

² 14.22 κυριε 317 333 423] + και 743 NA28 Byz05

³ 14.23 απεκριθη 317 333 423 NA28 Byz05] + ο 743

⁴ 14.23 ποιησομεθα 317 333 423 743 NA28] ποιησομεν Byz05

⁵ 14.24 τους λογους 317 333 423 NA28 Byz05] τον λογον 743

⁶ 14.24 ακουετε 317 743 NA28 Byz05] ελαλησα 333 423

⁷ 14.26 της αληθειας 317 333 423 743] το αγιον NA28 Byz05

⁸ 14.26 υμιν 317 333 423 743] + εγω NA28 Byz05

⁹ 14.27 διδωμι υμιν ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

¹⁰ 14.28 οτι 333 423C] οτι εγω 317 743 NA28 Byz05; omit 423*

¹¹ 14.28 αν οτι 317 333 NA28] + ειπον 423 743 Byz05

¹² 14.28 μου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹³ 14.30 γαρ 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

¹⁴ 14.30 ουκ 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

¹⁵ 14.31 ουτως 317 333 743 NA28 Byz05] ουτω 423

Chapter 15

15.1 εγω ειμι η αμπελος η αληθινή και ο πατήρ μου ο γεωργός εστι. 15.2 παν κλημα εν εμοι μη φερον καρπον αιρει αυτο, και παν το καρπον φερον καθαιρει αυτο ινα πλειονα καρπον¹ φερη. 15.3 ηδη υμεις καθαροι εστε δια τον λογον ον λελαληκα υμιν. 15.4 μεινατε εν εμοι, καγω εν υμιν. καθως το κλημα ου δυναται καρπον φερειν αφ' εαυτου εαν μη μεινη² εν τη αμπελω, ουτως ουδε υμεις εαν μη εν εμοι μεινητε³. 15.5 εγω ειμι η αμπελος, υμεις τα κληματα. ο μενων εν εμοι καγω εν αυτω ουτος φερει καρπον πολυν, οτι χωρις εμου ου δυνασθε⁴ ποιειν ουδεν. 15.6 εαν μη τις μεινη⁵ εν εμοι, εβληθη⁶ εξω ως το κλημα και εξηρανθη⁷ και συναγουσιν αυτα και εις το⁸ πυρ βαλλουσι και καιεται. 15.7 εαν μεινητε εν εμοι και τα ρηματα μου εν υμιν μεινη, ο εαν θελητε αιτησεσθε⁹, και γενησεται υμιν. 15.8 εν τουτω εδοξασθη ο πατήρ μου, ινα καρπον πολυν φερητε και γενησθε¹⁰ εμοι μαθηται. 15.9 καθως ηγαπησε με ο πατήρ, καγω ηγαπησα υμας¹¹. μεινατε εν τη αγαπη τη εμη. 15.10 εαν τας εντολας μου τηρησητε, μενειτε εν τη αγαπη μου, καθως εγω τας εντολας του πατρος¹² μου τητηρηκα και μενω αυτου εν τη αγαπη. 15.11 ταυτα λελαληκα υμιν ινα η¹³ χαρά η εμη εν υμιν η και η χαρά υμων

¹ 15.2 πλειονα καρπον 333 423 743 Byz05] καρπον πλειονα 317 NA28

² 15.4 μεινη 317 333 423 743 Byz05] μενη NA28

³ 15.4 μεινητε 317 333 423 743 Byz05] μενητε NA28

⁴ 15.5 δυνασθε 317 333 423 NA28 Byz05] δυναται 743

⁵ 15.6 μεινη 317 333 423 743 Byz05] μενη NA28

⁶ 15.6 εβληθη 317 333 423 NA28 Byz05] εκβληθησεται 743

⁷ 15.6 εξηρανθη 317 333 423 NA28 Byz05] ξηρανθησεται 743

⁸ 15.6 το 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

⁹ 15.7 αιτησεσθε 333 423 743 Byz05] αιτησασθε 317 NA28

¹⁰ 15.8 γενησθε 333 423 NA28] γενησεσθε 317 743 Byz05

¹¹ 15.9 ηγαπησα υμας 317 333 423 743 Byz05] υμας ηγαπησα NA28

¹² 15.10 του πατρος 317 423A 743 NA28 Byz05] omit 333 423*

¹³ 15.11 η 317 333 423 NA28] μεινη 743 Byz05

πληρωθη. 15.12 αυτη¹ εστιν η εντολη η εμη, ινα αγαπατε αλληλους καθως ηγαπησα² υμας. 15.13 μειζονα ταυτης αγαπην ουδεις εχει, ινα τις την ψυχην αυτου θη³ υπερ των φιλων αυτου. 15.14 υμεις φιλοι μου εστε εαν ποιητε α⁴ εγω εντελλομαι υμιν. 15.15 ουκετι λεγω υμας⁵ δουλους, οτι ο δουλος ουκ οιδε τι ποιει αυτου ο κυριος· υμας δε ειρηκα φιλους, οτι παντα α⁶ ηκουσα παρα του πατρος μου εγνωρισα υμιν. 15.16 ουχ υμεις με εξελεξασθε, αλλ' εγω εξελεξαμην υμας και εθηκα υμας ινα υμεις υπαγητε και καρπον φερητε και ο καρπος υμων μενη, ινα ο τι αν αιτησητε τον πατερα⁷ εν τω ονοματι μου δω⁸ υμιν. 15.17 ταυτα εντελλομαι υμιν, ινα αγαπατε αλληλους. 15.18 ει ο κοσμος υμας μισει, γινωσκετε οτι εμε πρωτον υμων μεμισηκεν. 15.19 ει εκ του κοσμου ητε, ο κοσμος αν το ιδιον εφίλει· οτι δε εκ του κοσμου ουκ εστε, αλλ' εγω εξελεξαμην υμας εκ του κοσμου, δια τουτο μισει υμας ο κοσμος. 15.20 μνημονευετε του λογου ου εγω⁹ ειπον υμιν οτι¹⁰· ουκ εστι δουλος μειζων του κυριου αυτου. ει εμε εδιωξαν, και υμας διωξουσιν· ει τον λογον μου ετηρησαν, και τον υμετερον τηρησουσιν. 15.21 αλλα ταυτα παντα ποιησουσιν υμιν¹¹ δια το ονομα μου, οτι ουκ οιδασι τον πεμψαντα με. 15.22 ει μη ηλθον και ελαλησα αυτοις, αμαρτιαν ουκ ειχον¹²· νυν δε προφασιν ουκ εχουσι περι της αμαρτιας αυτων. 15.23 ο εμε μισων και τον πατερα μου μισει. 15.24 ει τα εργα μη εποιησα εν αυτοις α ουδεις αλλος εποιησεν¹³, αμαρτιαν ουκ

¹ 15.12 αυτη 317 333 423 NA28 Byz05] + δε 743

² 15.12 ηγαπησα 317 333 743 NA28 Byz05] ηγαπη 423

³ 15.13 την ψυχην αυτου θη 317 333 423 NA28 Byz05] θησει την ψυχην αυτου 743

⁴ 15.14 α 317 333 423 NA28] οσα 743 Byz05

⁵ 15.15 λεγω υμας 317 333 423 743 NA28] υμας λεγω Byz05

⁶ 15.15 α 317 333 423 NA28 Byz05] οσα 743

⁷ 15.16 πατερα 317 333 423 NA28 Byz05] + μου 743

⁸ 15.16 δω 317 333 423 NA28 Byz05] δωη 743*; δωσω 743C

⁹ 15.20 εγω 317 333 423 743C NA28 Byz05] omit 743*

¹⁰ 15.20 οτι 317 743] omit 333 423 NA28 Byz05

¹¹ 15.21 υμιν 317 333 423 743 Byz05] εις υμας NA28

¹² 15.22 ειχον 317 333 423 743 Byz05] ειχοσαν NA28

¹³ 15.24 εποιησεν (-σε 333) 333 423 NA28] πεποιηκεν 317 743 Byz05

ειχον¹. νυν δε και εωρακασι και μεμισηκασι και εμε και τον πατερα μου. 15.25
αλλ' ινα πληρωθη ο λογος ο γεγραμμενος εν τω νομω² αυτων οτι εμισησαν με
δωρεαν. 15.26 οταν δε³ ελθη ο παρακλητος ον εγω πεμψω υμιν παρα του πατρος,
το πνευμα της αληθειας ο παρα του πατρος εκπορευεται, εκεινος μαρτυρησει περι
εμου· 15.27 και υμεις δε μαρτυρειτε, οτι απ' αρχης μετ' εμου εστε.

¹ 15.24 ειχον 317 333 423 743 Byz05] ειχοσαν NA28

² 15.25 γεγραμμενος εν τω νομω 317 333 423 743 Byz05] εν τω νομω αυτων
γεγραμμενος NA28

³ 15.26 δε 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

Chapter 16

16.1 ταυτα λελαληκα υμιν ινα μη σκανδαλισθητε. 16.2 αποσυναγωγους ποιησουσιν υμας· αλλ' ερχεται ωρα ινα πας ο αποκτεινας υμας δοξη λατρειαν προσφερειν¹ τω θεω. 16.3 και ταυτα ποιησουσιν υμιν² οτι ουκ οιδασι³ τον πατερα ουδε εμε. 16.4 αλλα ταυτα λελαληκα υμιν ινα οταν ελθη η ωρα⁴ μνημονευητε αυτων οτι εγω ειπον υμιν. ταυτα δε υμιν εξ αρχης ουκ ειπον, οτι μεθ' υμων ημην. 16.5 νυν δε υπαγω προς τον πεμψαντα με, και ουδεις εξ υμων ερωτα με· που υπαγεις; 16.6 αλλ' οτι ταυτα λελαληκα υμιν η λυπη πεπληρωκεν υμων την καρδιαν. 16.7 αλλ' εγω την αληθειαν λεγω υμιν, συμφερει υμιν ινα εγω απελθω. εαν γαρ⁵ μη απελθω, ο παρακλητος ουκ ελευσεται προς υμας· εαν δε πορευθω, πεμψω αυτον προς υμας. 16.8 και ελθων εκεινος ελεγξει τον κοσμον περι αμαρτιας και περι δικαιοσυνης και περι κρισεως· 16.9 περι αμαρτιας μεν, οτι ου πιστευουσιν εις εμε· 16.10 περι δικαιοσυνης δε, οτι προς τον πατερα μου⁶ υπαγω και ουκετι θεωρειτε με· 16.11 περι δε κρισεως, οτι ο αρχων του κοσμου τουτου κεκριται. 16.12 ετι πολλα εχω λεγειν υμιν⁷, αλλ' ου δυνασθε βασταζειν αρτι· 16.13 οταν δε ελθη εκεινος, το πνευμα της αληθειας, οδηγησει υμας προς πασαν την αληθειαν⁸. ου γαρ λαλησει αφ' εαυτου, αλλ' οσα αν ακουση⁹ λαλησει και τα ερχομενα αναγγελοι υμιν. 16.14 εκεινος εμε δοξασει, οτι εκ του εμου ληψεται¹⁰ και

¹ 16.2 προσφερειν 317 743 NA28 Byz05] προφερειν 333 423

² 16.3 υμιν 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

³ 16.3 οιδασι 333 423] εγνωσαν 317 743 NA28 Byz05

⁴ 16.4 ωρα 317 333 423 743 Byz05] + αυτων NA28

⁵ 16.7 γαρ 317 333 423] + εγω 743 NA28 Byz05

⁶ 16.10 μου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁷ 16.12 λεγειν υμιν 317 333 423 743 Byz05] υμιν λεγειν NA28

⁸ 16.13 προς πασαν την αληθειαν 317 333 423] εις πασαν την αληθειαν 743 Byz05; εν τη αληθεια παση NA28

⁹ 16.13 αν ακουση 317 333 423 743 Byz05] ακουσει NA28

¹⁰ 16.14 ληψεται 317 333 423 743 Byz05] λημψεται NA28

αναγγελοι υμιν. 16.15 παντα οσα εχει ο πατηρ εμα εστι· δια τουτο ειπον υμιν¹ οτι
 εκ του εμου² ληψεται³ και αναγγελοι υμιν. 16.16 μικρον και ουκετι⁴ θεωρειτε με,
 και παλιν μικρον και οψεσθε με οτι⁵ υπαγω προς τον πατερα⁶. 16.17 ειπον⁷ ουν εκ
 των μαθητων αυτου⁸ προς αλληλους· τι εστι τουτο ο λεγει ημιν· μικρον και ου
 θεωρειτε με, και παλιν μικρον και οψεσθε με; και· οτι εγω υπαγω προς τον
 πατερα⁹; 16.18 ελεγον ουν· τουτο τι εστιν¹⁰ ο λεγει το μικρον¹¹; ουκ οιδαμεν τι
 λαλει. 16.19 εγνω ουν¹² ο ιησους οτι ηθελον αυτον ερωταν, και ειπεν αυτοις· περι
 τουτου ζητειτε¹³ μετ' αλληλων οτι ειπον· μικρον και ου θεωρειτε με, και παλιν
 μικρον και οψεσθε με; 16.20 αμην αμην λεγω υμιν οτι κλαυσετε και θρηνησετε
 υμεις, ο δε κοσμος χαρησεται· υμεις δε λυπηθησεσθε¹⁴, αλλ' η λυπη υμων εις
 χαραν γενησεται. 16.21 η γυνη οταν τικτη λυπην εχει, οτι ηλθεν η ωρα αυτης·
 οταν δε γεννηση το παιδιον, ουκετι μνημονευει της θλιψεως δια την χαραν οτι
 εγεννηθη ανθρωπος εις τον κοσμον. 16.22 και υμεις ουν νυν μεν λυπην¹⁵ εξετε¹⁶.
 παλιν δε οψομαι υμας, και χαρησεται υμων η καρδια, και την χαραν υμων ουδεις
 αιρει αφ' υμων. 16.23 εν¹⁷ εκεινη τη ημερα εμε ουκ ερωτησετε ουδεν. αμην αμην

¹ 16.15 υμιν 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

² 16.15 εμου 317 333 423C 743 NA28 Byz05] omit 423*

³ 16.15 ληψεται 317 333 423] λαμβανει 743 NA28 Byz05

⁴ 16.16 ουκετι 317 333 423 743 NA28] ου Byz05

⁵ 16.16 οτι 317 333 743 Byz05] + εγω 423; omit NA28

⁶ 16.16 υπαγω προς τον πατερα 317 333 423 Byz05] + μου 743; omit NA28

⁷ 16.17 ειπον 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

⁸ 16.17 αυτου 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

⁹ 16.17 πατερα 317 333 423 NA28 Byz05] + μου 743

¹⁰ 16.18 τουτο τι εστιν 317 333 423 743C Byz05] τουτο εστιν 743*; τι εστιν τουτο NA28

¹¹ 16.18 μικρον 317 333 423 NA28 Byz05] + και 743

¹² 16.19 ουν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹³ 16.19 ζητειτε 317 333 423 NA28 Byz05] + υμεις 743

¹⁴ 16.20 δε λυπηθησεσθε 317 333 423 743 Byz05] λυπηθησεσθε NA28

¹⁵ 16.22 νυν μεν λυπην 317 333 743 NA28] λυπην μεν νυν 423 Byz05

¹⁶ 16.22 εξετε 317 333 743] εχετε 423 NA28 Byz05

¹⁷ 16.23 εν 317 333 423] και εν 743 NA28 Byz05

λεγω υμιν, οτι οσα αν¹ αιτησητε τον πατερα εν τω ονοματι μου δωσει υμιν. 16.24
 εως αρτι ουκ ητησατε² ουδεν εν τω ονοματι μου· αιτειτε και ληψεσθε³, ινα η χαρα
 υμων η πεπληρωμενη. 16.25 ταυτα εν παροιμiais λελαληκα υμιν· αλλ⁴ ερχεται
 ωρα οτε ουκετι εν παροιμiais λαλησω υμιν, αλλα παρρησια περι του πατρος
 αναγγελω⁵ υμιν. 16.26 εν εκεινη τη ημερα εν τω ονοματι μου αιτησεσθε, και ου
 λεγω υμιν οτι εγω ερωτησω τον πατερα περι υμων· 16.27 αυτος γαρ ο πατηρ
 φιλει υμας, οτι υμεις εμε πεφιληκατε και πεπιστευκατε οτι εγω παρα του πατρος⁶
 εξηλθον. 16.28 εξηλθον εκ⁷ του πατρος και εληλυθα εις τον κοσμον· παλιν αφημι
 τον κοσμον και πορευομαι προς τον πατερα. 16.29 λεγουσιν αυτω⁸ οι μαθηται⁹.
 ιδε νυν¹⁰ παρρησια λεγεις και παροιμιαν ουδεμιαν λαλεις¹¹. 16.30 νυν οίδαμεν οτι
 οιδας παντα και ου χρειαν εχεις ινα τις σε ερωτα· εν τουτω πιστευομεν¹² οτι απο
 θεου εξηλθες. 16.31 απεκριθη αυτοις ο¹³ ιησους· αρτι πιστευετε; 16.32 ιδου
 ερχεται ωρα και νυν¹⁴ εληλυθεν ινα σκορπισθητε εκαστος εις τα ιδια και εμε¹⁵
 μονον αφητε¹⁶. και ουκ ειμι μονος, οτι ο πατηρ μετ' εμου εστιν¹⁷. 16.33 ταυτα

¹ 16.23 οτι οσα αν 317 333 423 743 Byz05] αν τι NA28

² 16.24 ητησατε 317 333 423 NA28 Byz05] ητησασθε 743

³ 16.24 ληψεσθε 317 333 743 Byz05] ληψε 423; λημψεσθε NA28

⁴ 16.25 αλλ 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁵ 16.25 αναγγελω 317 333 423 743 Byz05] απαγγελω NA28

⁶ 16.27 πατρος 317 333 423] θεου 743 NA28 Byz05

⁷ 16.28 εκ 317 333 423 743] παρα NA28 Byz05

⁸ 16.29 αυτω 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁹ 16.29 μαθηται 317 333 423] + αυτου 743 NA28 Byz05

¹⁰ 16.29 νυν 317 333 423 743 Byz05] + εν NA28

¹¹ 16.29 λεγεις 333 423 743 NA28 Byz05] λαλεις 317

¹² 16.30 πιστευομεν 317 743 NA28 Byz05] πεπιστευκαμεν 333 423

¹³ 16.31 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 16.32 νυν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁵ 16.32 και εμε 317 333 423 743 Byz05] καμε NA28

¹⁶ 16.32 αφητε 317 333 743 NA28 Byz05] αφηκε 423

¹⁷ 16.32 εστιν 317 333 423 NA28 Byz05] εστι 743

λελαληκα υμιν ινα εν εμοι ειρηνην εξετε¹. εν τω κοσμω θλιψιν εχετε· αλλα
θαρσειτε, εγω νενικηκα τον κοσμον.

¹ 16.33 εξετε 317 333 423 743] εχετε NA28 Byz05

Chapter 17

17.1 ταυτα ελαλησεν ο¹ ιησους και επηρε² τους οφθαλμους αυτου εις τον ουρανον και³ ειπε· πατερ, εληλυθεν η ωρα· δοξασον σου τον υιον, ινα και ο υιος σου⁴ δοξαση σε, 17.2 καθως εδωκας αυτω εξουσιαν πασης σαρκος, ινα παν ο δεδωκας αυτω δωσει⁵ αυτοις ζων η αιωνιον. 17.3 αυτη δε εστιν η αιωνιος ζωη ινα γινωσκωσι σε τον μονον αληθινον θεον και ον απεστειλας ιησουν χριστον. 17.4 εγω σε εδοξασα επι της γης το εργον ετελειωσα⁶ ο εδωκας⁷ μοι ινα ποιησω· 17.5 και νυν δοξασον με συ, πατερ, παρα σεαυτω τη δοξη η ειχον προ του τον κοσμον ειναι παρα σοι. 17.6 εφανερωσα σου το ονομα τοις ανθρωποις ους δεδωκας⁸ μοι εκ του κοσμου. σοι ησαν και εμοι⁹ αυτους δεδωκας¹⁰ και τον λογον σου τετηρηκασιν¹¹. 17.7 νυν εγνωσαν¹² οτι παντα οσα δεδωκας μοι παρα σου εστιν¹³. 17.8 οτι τα ρηματα α δεδωκας¹⁴ μοι δεδωκα αυτοις, και αυτοι ελαβον και εγνωσαν αληθως οτι παρα σου εξηλθον, και επιστευσαν οτι συ με απεστειλας. 17.9 εγω περι αυτων ερωτω, ου περι του κοσμου ερωτω αλλα περι ων δεδωκας μοι, οτι σοι εισι, 17.10 και τα εμα παντα σα εστι και τα σα εμα, και δεδοξασμαι εν αυτοις. 17.11 και ουκετι ειμι εν τω κοσμω, και ουτοι¹⁵ εν τω κοσμω εισι, καγω¹

¹ 17.1 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

² 17.1 επηρε 317 333 423 743 Byz05] επαρας NA28

³ 17.1 και 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁴ 17.1 και ο υιος σου 317 333 423 743 Byz05] ο υιος NA28

⁵ 17.2 δωσει 317 333 423 743 Byz05] δωση NA28

⁶ 17.4 ετελειωσα 317 333 423 743 Byz05] τελειωσας NA28

⁷ 17.4 εδωκας 317] δεδωκας 333 423 NA28 Byz05

⁸ 17.6 ους δεδωκας 317 333 423 743 Byz05] ους εδωκας NA28

⁹ 17.6 και εμοι 317 333 423 743 Byz05] καμοι NA28

¹⁰ 17.6 αυτους δεδωκας 317 333 423 743 Byz05] αυτους εδωκας NA28

¹¹ 17.6 τετηρηκασιν (-σι 743) 317 333 423 743 Byz05] τετηρηκαν NA28

¹² 17.7 εγνωσαν 317 333 423] εγνωκαν 743 NA28 Byz05

¹³ 17.7 εστιν 317 333 423 743 Byz05] εισιν NA28

¹⁴ 17.8 δεδωκας 317 333 423 Byz05] εδωκας NA28

¹⁵ 17.11 ουτοι 317 333 423 743 Byz05] αυτοι NA28

προς σε ερχομαι. πατερ αγιε, τηρησον αυτους εν τω ονοματι σου ω δεδωκας μοι,
 ινα ωσιν εν καθως ημεις. 17.12 οτε ημην μετ' αυτων εν τω κοσμω² εγω ετηρουν
 αυτους εν τω ονοματι σου ους³ δεδωκας μοι, και⁴ εφυλαξα, και ουδεις εξ αυτων
 απωλετο ει μη ο υιος της απωλειας, ινα η γραφη πληρωθη. 17.13 νυν δε προς σε
 ερχομαι και ταυτα λαλω εν τω κοσμω ινα εχωσι την χαραν την εμην
 πεπληρωμενην εν αυτοις⁵. 17.14 εγω δεδωκα αυτοις τον λογον σου και ο κοσμος
 εμισησεν αυτους, οτι ουκ εισιν εκ του κοσμου καθως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι⁶.
 17.15 ουκ ερωτω ινα αρης αυτους εκ του κοσμου, αλλ' ινα τηρησης αυτους εκ του
 πονηρου. 17.16 εκ του κοσμου ουκ εισι καθως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι⁷. 17.17
 αγιασον αυτους εν τη αληθεια σου⁸. ο λογος ο σος αληθεια εστι. 17.18 καθως εμε
 απεστειλας εις τον κοσμον, καγω απεστειλα⁹ αυτους εις τον κοσμον. 17.19 και
 υπερ αυτων εγω αγιαζω εμαυτον, ινα ωσι και αυτοι¹⁰ ηγιασμενοι εν αληθεια.
 17.20 ου περι τουτων δε ερωτω μονον¹¹, αλλα και περι των πιστευσοντων¹² δια
 του λογου αυτων εις εμε, 17.21 ινα και αυτοι εν ημιν¹³ εν ωσι, καθως συ, πατερ, εν
 εμοι καγω¹⁴ εν σοι, ινα και αυτοι εν ημιν εν¹⁵ ωσιν, ινα ο κοσμος πιστευση¹⁶ οτι συ
 με απεστειλας. 17.22 καγω¹⁷ την δοξαν ην δεδωκας μοι δεδωκα αυτοις, ινα ωσιν

¹ 17.11 καγω 317 333 423 NA28] και εγω 743 Byz05

² 17.12 εν {εν} 743] τω κοσμω 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 17.12 ους 317 333 423 743 Byz05] ω NA28

⁴ 17.12 και 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

⁵ 17.13 αυτοις 317 333 423 743 Byz05] εαυτοις NA28

⁶ 17.14 εκ του κοσμου ουκ ειμι 333 423] ουκ ειμι εκ του κοσμου 317 743 NA28 Byz05

⁷ 17.16 εκ του κοσμου ουκ ειμι 333 423 743 Byz05] ουκ ειμι εκ του κοσμου 317 NA28

⁸ 17.17 σου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁹ 17.18 απεστειλα 317 743 NA28 Byz05] απεστειλας 333 423

¹⁰ 17.19 ωσι και αυτοι 317 NA28] και αυτοι ωσιν 333 423 743 Byz05

¹¹ 17.20 μονον 317 743C NA28 Byz05] μονων 333 423 743*

¹² 17.20 πιστευσοντων 333 423 743] πιστευοντων 317 NA28 Byz05

¹³ 17.21 και αυτοι εν ημιν 317 333 423] παντες 743 NA28 Byz05

¹⁴ 17.21 εν εμοι καγω 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁵ 17.21 εν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁶ 17.21 πιστευση 317 333 423 743 Byz05] πιστευη NA28

¹⁷ 17.22 καγω 317 333 423 NA28] και εγω 743 Byz05

εν καθως ημεις εν εσμεν¹. 17.23 εγω εν αυτοις και συ εν εμοι, ινα ωσι
τετελειωμενοι εις εν, και ινα² γνωσκη ο κοσμος οτι συ με απεστειλας και
ηγαπησας αυτους καθως εμε ηγαπησας. 17.24 πατερ, ους³ δεδωκας μοι, θελω ινα
οπου ειμι⁴ εγω κακεινοι ωσι μετ' εμου, ινα θεωρωσι την δοξαν την εμην, ην
δεδωκας⁵ μοι οτι ηγαπησας με προ καταβολης κοσμου. 17.25 πατερ δικαιε, και ο
κοσμος σε ουκ εγνω, εγω δε σε εγνω, και ουτοι εγνωσαν οτι συ με απεστειλας.
17.26 και εγνωρισα αυτοις το ονομα σου και γνωρισω, ινα η αγαπη ην ηγαπησας
με εν αυτοις η καγω εν αυτοις.

¹ 17.22 εσμεν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

² 17.23 και ινα 317 333 423 743 Byz05] ινα NA28

³ 17.24 ους 317 333 423 743 Byz05] ο NA28

⁴ 17.24 ειμι 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

⁵ 17.24 δεδωκας 317 333 423 743 NA28] εδωκας Byz05

Chapter 18

18.1 ταυτα ειπων ο¹ ιησους εξηλθε συν τοις μαθηταις αυτου περαν του χειμαρρου των κεδρων² οπου ην κηπος, εις ον εισηλθεν³ αυτος και οι μαθηται αυτου. 18.2 ηδει⁴ δε και ιουδας ο παραδιδους αυτον τον τοπον, οτι πολλακις συνηχθη ο⁵ ιησους εκει μετα των μαθητων αυτου. 18.3 ο ουν ιουδας λαβων την σπειραν και εκ των αρχιερεων και εκ των φαρισαιων⁶ υπηρετας ερχεται εκει μετα φανων και λαμπαδων και οπλων. 18.4 ιησους ουν ειδως παντα τα ερχομενα⁷ επ' αυτον εξελθων ειπεν⁸ αυτοις· τινα ζητειτε; 18.5 απεκριθησαν αυτω· ιησουν τον ναζωραιον⁹. λεγει αυτοις ο ιησους¹⁰· εγω ειμι. ειστηκει δε και ιουδας ο παραδιδους αυτον μετ' αυτων. 18.6 ως ουν ειπεν αυτοις οτι¹¹· εγω ειμι, απηλθον εις τα οπισω και επεσον¹² χαμαι. 18.7 παλιν ουν ηρωτησεν αυτους¹³· τινα ζητειτε; οι δε ειπον¹⁴· ιησουν τον ναζωραιον. 18.8 απεκριθη¹⁵ ιησους· ειπον υμιν οτι εγω ειμι. ει ουν εμε ζητειτε, αφετε τουτους υπαγειν· 18.9 ινα πληρωθη ο λογος ον ειπεν οτι ους δεδωκας μοι ουκ απωλεσα εξ αυτων ουδενα. 18.10 σιμων ουν πετρος εχων μαχαιραν ειλκυσεν αυτην και επαισε τον του αρχιερεως δουλον και

¹ 18.1 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

² 18.1 των κεδρων 317 333 423 743 Byz05] του κεδρων NA28

³ 18.1 εισηλθεν 317 333 423 743* NA28 Byz05] εισηλθον 743C

⁴ 18.2 ηδει 317 333 423 743 Byz05] ηιδει NA28

⁵ 18.2 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁶ 18.3 εκ των 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

⁷ 18.4 ερχομενα 317 333 423 NA28 Byz05] επερχομενα 743

⁸ 18.4 εξελθων ειπεν 317 333 423 743 Byz05] εξηλθεν και λεγει NA28

⁹ 18.5 ναζωραιον 317 743 NA28 Byz05] ναζοραιον 333 423

¹⁰ 18.5 ο ιησους 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹¹ 18.6 οτι 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹² 18.6 επεσον 317 333 423 743 Byz05] επεσαν NA28

¹³ 18.7 ηρωτησεν αυτους 317 333 423] αυτους επηρωτησε 743 Byz05; επηρωτησεν αυτους NA28

¹⁴ 18.7 ειπον 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

¹⁵ 18.8 απεκριθη 317 333 423 NA28 Byz05] + ο 743

απεκοψεν αυτου το ωτιον¹ το δεξιον· ην δε ονομα τω δουλω μαλχος. 18.11 ειπεν
ουν ο ιησους τω πετρω· βαλε την μαχαιραν σου² εις την θηκην· το ποτηριον ο
δεδωκε μοι ο πατηρ ου μη πιω αυτο; 18.12 η ουν σπειρα και ο χλιαρχος και οι
υπηρεται των ιουδαιων συνελαβον τον ιησουν και εδησαν αυτον 18.13 και
απηγαγον³ προς ανναν⁴ πρωτον· ην γαρ πενθερος του καιαφα, ος ην αρχιερευς
του ενιαυτου εκεινου· 18.14 ην δε καιαφας ο συμβουλευσας τοις ιουδαιοις οτι
συμφερει ενα ανθρωπον αποθανειν⁵ υπερ του λαου. 18.15 ηκολουθει δε τω ιησου
σιμων πετρος και ο⁶ αλλος μαθητης. ο δε⁷ μαθητης εκεινος ην γνωστος τω
αρχιερει και συνεισηλθε τω ιησου εις την αυλην του αρχιερεως, 18.16 ο δε πετρος
ειστηκει προς τη θυρα εξω. εξηλθεν ουν ο μαθητης ο αλλος ος ην γνωστος τω
αρχιερει⁸ και ειπε τη θυρωρω και εισηγαγε τον πετρον. 18.17 λεγει ουν η
παιδισκη η θυρωρος τω πετρω⁹· μη και συ εκ των μαθητων ει του ανθρωπου
τουτου; λεγει εκεινος· ουκ ειμι. 18.18 ειστηκεισαν δε οι δουλοι και οι υπηρεται
ανθρακιαν πεποηκοτες, οτι ψυχος ην, και εθερμαινοντο· ην δε¹⁰ πετρος μετ'
αυτων¹¹ εστως και θερμαινομενος. 18.19 ο ουν αρχιερευς ηρωτησε τον ιησουν
περι των μαθητων αυτου και περι της διδαχης αυτου. 18.20 απεκριθη αυτω ο¹²
ιησους· εγω παρρησια ελαλησα¹³ τω κοσμω, εγω παντοτε¹ εδιδαξα² εν συναγωγη

¹ 18.10 ωτιον 317 333 423 743 Byz05] ωταριον NA28

² 18.11 σου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 18.13 απηγαγον 317 333 423 743] ηγαγον NA28; + αυτον Byz05

⁴ 18.13 ανναν 317 743 NA28 Byz05] αναν 333 423

⁵ 18.14 αποθανειν 317 333 423 NA28] απολεσθαι 743 Byz05

⁶ 18.15 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁷ 18.15 μαθητης ο δε 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

⁸ 18.16 ος (423C; omit 423*) ην γνωστος τω αρχιερει 317 333 423 743 Byz05] ο γνωστος
του αρχιερεως NA28

⁹ 18.17 η παιδισκη η θυρωρος τω πετρω 317 333 423 743 Byz05] τω πετρω η παιδισκη η
θυρωρος NA28

¹⁰ 18.18 ην δε 317 333 423 743 Byz05] + και ο NA28

¹¹ 18.18 πετρος μετ αυτων 317 333 423 NA28] μετ αυτων ο πετρος 743 Byz05

¹² 18.20 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹³ 18.20 ελαλησα 317 333 423 743 Byz05] λελαληκα NA28

και εν τω ιερω, οπου παντες οι ιουδαιοι συνερχονται, και εν κρυπτω ελαλησα ουδεν. 18.21 τι με ερωτας³; ερωτησον⁴ τους ακηκοοτας τι ελαλησα αυτοις· ιδε ουτοι οιδασιν α ειπον εγω. 18.22 ταυτα δε αυτου ειποντος εις των υπηρετων παρεστηκως⁵ εδωκε⁶ ραπισμα τω ιησου ειπων· ουτως αποκρινη τω αρχιερει; 18.23 απεκριθη αυτω ο⁷ ιησους· ει⁸ κακως ελαλησα, μαρτυρησον περι του κακου· ει δε καλως, τι με δερεις⁹; 18.24 απεστειλεν¹⁰ αυτον ο αννας δεδεμενον¹¹ προς καιαφαν τον αρχιερεα. 18.25 ην δε σιμων πετρος εστως και θερμαινομενος. ειπον ουν¹² αυτω· μη και συ εκ των μαθητων αυτου ει; ηρνησατο ουν εκεινος¹³ και ειπεν· ουκ ειμι. 18.26 λεγει¹⁴ εις εκ των δουλων του αρχιερεως, συγγενης ων ου απεκοψε πετρος το ωτιον· ουκ εγω σε ειδον εν τω κηπω μετ' αυτου; 18.27 παλιν ουν ηρνησατο¹⁵ πετρος, και ευθεως αλεκτωρ εφωνησεν. 18.28 αγουσι¹⁶ τον ιησουν απο του καιαφα εις το πραιτωριον· ην δε πρωια¹⁷· και αυτοι ουκ εισηλθον εις το πραιτωριον, ινα μη μianθωσιν αλλ ινα¹⁸ φαγωσι το πασχα. 18.29 εξηλθεν ουν ο πιλατος εξω προς αυτους¹⁹ και ειπε²⁰· τινα κατηγοριαν φερετε κατα του

¹ 18.20 παντες 317 333 423 743 NA28] παντοτε Byz05

² 18.20 εδιδαξα 317 333 423 743* NA28 Byz05] εδιδασκον 743C

³ 18.21 ερωτας 333 423 NA28] επερωτας 317 743 Byz05

⁴ 18.21 ερωτησον 317 NA28] επερωτησον 333 743 Byz05; επερωτησεν 423

⁵ 18.22 των υπηρετων παρεστηκως 317 333 423 743 Byz05] παρεστηκως των υπηρετων NA28

⁶ 18.22 εδωκε 317 333 423 NA28 Byz05] δεδωκε 743

⁷ 18.23 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁸ 18.23 ει 333 423 743 NA28 Byz05] + μεν 317

⁹ 18.23 δερεις 317 333 423 NA28 Byz05] δαιρεις 743

¹⁰ 18.24 απεστειλεν 317 333 423 743 Byz05] + ουν NA28

¹¹ 18.24 δεδεμενον 317 333C 423 743 NA28 Byz05] omit 333*

¹² 18.25 ουν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹³ 18.25 εκεινος 333 423 743 NA28 Byz05] ο πετρος 317

¹⁴ 18.26 λεγει 317 333 423 NA28 Byz05] + ουν 743

¹⁵ 18.27 ηρνησατο 317 743 NA28] + ο 333 423 Byz05

¹⁶ 18.28 αγουσι 317 333 423 743] + ουν NA28 Byz05

¹⁷ 18.28 πρωια 317 333 743] πρωι 423 NA28 Byz05

¹⁸ 18.28 ινα 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁹ 18.29 εξω προς αυτους 317 NA28] εξω 333 423; προς αυτους 743 Byz05

²⁰ 18.29 ειπε 317 333 423 743 Byz05] φησιν NA28

ανθρωπου τουτου; 18.30 απεκριθησαν και ειπον¹ αυτω· ει μη ην ουτος²
κακοποιος³, ουκ αν σοι παρεδωκαμεν αυτον. 18.31 λαβετε⁴ αυτον υμεις και κατα
τον νομον υμων κρινατε αυτον. ειπον ουν⁵ αυτω οι ιουδαιοι· ημιν ουκ εξεστιν
αποκτειναι ουδενα· 18.32 ινα ο λογος του ιησου πληρωθη ον ειπε σημαινων ποιω
θανατω εμελλεν⁶ αποθνησκειν. 18.33 εισηλθεν ουν παλιν εις το πραιτωριον ο
πιλατος⁷ και εφωνησε τον ιησουν και ειπεν αυτω· συ ει ο βασιλευς των ιουδαιων;
18.34 απεκριθη⁸ ιησους⁹· αφ εαυτου¹⁰ συ τουτο λεγεις η αλλοι σοι ειπον¹¹ περι
εμου; 18.35 απεκριθη ο πιλατος· μητι εγω ιουδαιος ειμι; το εθνος το σον και οι
αρχιερεις παρεδωκαν σε εμοι· τι εποιησας; 18.36 απεκριθη ιησους¹²· η βασιλεια η
εμη ουκ εστιν εκ του κοσμου τουτου· ει εκ του κοσμου τουτου¹³ ην η βασιλεια η
εμη, οι υπηρεται οι εμοι ηγωνιζοντο αν¹⁴ ινα μη παραδοθω τοις ιουδαιοις· νυν δε¹⁵
η βασιλεια η εμη ουκ εστιν εντευθεν¹⁶. 18.37 ειπεν ουν αυτω ο πιλατος· ουκουν
βασιλευς ει συ; απεκριθη¹⁷ ιησους· συ λεγεις οτι βασιλευς ειμι¹⁸. εγω εις τουτο
γεγεννημαι και εις τουτο εληλυθα εις τον κοσμον, ινα μαρτυρησω τη αληθεια· πας

¹ 18.30 ειπον 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

² 18.30 ουτος 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

³ 18.30 κακοποιος 317 333 423 743 Byz05] κακον ποιων NA28

⁴ 18.31 λαβετε 333 423] ο πιλατος λεγει λαβετε 317; ειπεν ουν αυτοις ο πιλατος λαβετε 743 NA28 Byz05

⁵ 18.31 ουν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁶ 18.32 εμελλεν 317 333 423 743] ημελλεν NA28 Byz05

⁷ 18.33 παλιν εις το πραιτωριον ο πιλατος 317 333 423 NA28] ο πιλατος εις το πραιτωριον 743; εις το πραιτωριον παλιν ο πιλατος Byz05

⁸ 18.34 απεκριθη 317 333 423 NA28] + αυτω 743 Byz05

⁹ 18.34 ιησους 333 423 NA28] ο ιησους 317 743 Byz05

¹⁰ 18.34 αφ εαυτου 317 333 423 743 Byz05] απο σεαυτου NA28

¹¹ 18.34 σοι ειπον 317 333 423 743 Byz05] ειπον σοι NA28

¹² 18.36 ιησους 317 333 423 NA28 Byz05] ο ιησους 743

¹³ 18.36 τουτου 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

¹⁴ 18.36 οι εμοι ηγωνιζοντο αν 317 333 423 NA28] οι εμοι ηγωνιζοντο 743; αν οι εμοι ηγωνιζοντο Byz05

¹⁵ 18.36 δε 317 333 743 NA28 Byz05] + ημας 423

¹⁶ 18.36 εντευθεν 317 333 423 743* NA28 Byz05] ενταυθα 743C

¹⁷ 18.37 απεκριθη 317 333 423 Byz05] + ο 743 NA28

¹⁸ 18.37 ειμι 317 333 423 743 NA28] + εγω Byz05

ο ων εκ της αληθειας ακουει μου της φωνης. 18.38 λεγει αυτω ο πιλατος· τι εστιν αληθεια; και τουτο ειπων παλιν εξηλθε προς τους ιουδαιους και λεγει αυτοις· εγω ουδεμιαν ευρισκω εν αυτω αιτιαν¹. 18.39 εστι δε συνηθεια υμιν ινα ενα υμιν απολυσω² εν τω πασχα· βουλευσθε ουν υμιν απολυσω³ τον βασιλεα των ιουδαιων; 18.40 εκραυγασαν ουν παλιν⁴· μη τουτον αλλα τον βαραββα. ην δε ο βαραββας ληστης.

¹ 18.38 ευρισκω εν αυτω αιτιαν 317 333 423 NA28] αιτιαν ευρισκω εν αυτω 743 Byz05

² 18.39 υμιν απολυσω 317 333 423 743 Byz05] απολυσω υμιν NA28

³ 18.39 υμιν απολυσω 317 333 423 743 Byz05] απολυσω υμιν NA28

⁴ 18.40 παλιν 317 333 423] + παντες λεγοντες 743 Byz05; + λεγοντες NA28

Chapter 19

19.1 τότε ο πιλατος λαβων¹ τον ιησουν² εμαστιγωσε. 19.2 και οι στρατιωται πλεξαντες στεφανον εξ ακανθων επεθηκαν αυτου τη κεφαλη και ιματιον πορφυρουν³ περιεβαλον αυτον 19.3 και γονυπετουντες αυτω⁴ ελεγον· χαιρε ο βασιλευς των ιουδαιων· και εδιδουν⁵ αυτω ραπισματα⁶. 19.4 εξηλθεν ουν παλιν⁷ ο πιλατος και λεγει αυτοις· ιδε αγω υμιν αυτον εξω, ινα γνωτε οτι αιτιαν εν αυτω ουδεμιαν ευρισκω⁸. 19.5 εξηλθεν ουν ο ιησους εξω, φορων τον ακανθινον στεφανον και το πορφυρουν ιματιον. και λεγει αυτοις· ιδε⁹ ο ανθρωπος. 19.6 οτε ουν ειδον αυτον οι αρχιερεις και οι υπηρεται εκραυγασαν λεγοντες· σταυρωσον σταυρωσον αυτον¹⁰. λεγει αυτοις ο πιλατος· λαβετε αυτον υμεις¹¹ και σταυρωσατε· εγω γαρ ουχ ευρισκω εν αυτω αιτιαν. 19.7 απεκριθησαν αυτω οι ιουδαιοι· ημεις νομον ημων εχομεν και κατα τον νομον¹² οφειλει αποθανειν, οτι υιον θεου εαυτον¹³ εποιησεν. 19.8 οτε ουν ηκουσεν ο πιλατος τουτον τον λογον¹⁴, μαλλον εφοβηθη, 19.9 και εισηλθεν εις το πραιτωριον παλιν και λεγει τω ιησου·

¹ 19.1 ο πιλατος λαβων 317 333 423] ουν ελαβεν ο πιλατος 743 NA28 Byz05

² 19.1 ιησουν 317 333 423] + και 743 NA28 Byz05

³ 19.2 πορφυρουν 317 333 423 NA28 Byz05] + και 743

⁴ 19.3 και γονυπετουντες αυτω 317] και γονυπετουντες αυτον 333; και 423 Byz05; omit 743; και ηρχοντο προς αυτον και NA28

⁵ 19.3 εδιδουν 317 333 423 743 Byz05] εδιδοσαν NA28

⁶ 19.3 ραπισματα 317 333 743 NA28 Byz05] ραπισμα 423

⁷ 19.4 εξηλθεν ουν παλιν 317 333 743] εξηλθεν ουν παλιν εξω 423 Byz05; και εξηλθεν παλιν εξω NA28

⁸ 19.4 αιτιαν εν αυτω ουδεμιαν ευρισκω 317 333] εν αυτω ουδεμιαν αιτιαν ευρισκω 423 743 Byz05; ουδεμιαν αιτιαν ευρισκω εν αυτω NA28

⁹ 19.5 ιδε 317 333 423 743 Byz05] ιδου NA28

¹⁰ 19.6 αυτον 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹¹ 19.6 υμεις 317 423 743 NA28 Byz05] + αυτον 333

¹² 19.7 ημων εχομεν και κατα τον νομον 317 333 423 743] εχομεν και κατα τον νομον NA28; εχομεν και κατα τον νομον ημων Byz05

¹³ 19.7 υιον θεου εαυτον 317 333 423 NA28] εαυτον θεου υιον 743; εαυτον υιον θεου Byz05

¹⁴ 19.8 τουτον τον λογον 317 NA28 Byz05] τον λογον τουτον 333 423; τουτων των λογων 743

ποθεν ει συ; ο δε ιησους αποκρισιν ουκ εδωκεν αυτω. 19.10 λεγει ουν αυτω ο
 πιλατος· εμοι ου λαλεις; ουκ οιδας οτι¹ εξουσιαν εχω σταυρωσαι σε και εξουσιαν
 εχω απολυσαι² σε; 19.11 απεκριθη αυτω ο³ ιησους· ουκ ειχες εξουσιαν ουδεμιαν
 κατ' εμου⁴ ει μη ην σοι δεδομενον⁵ ανωθεν· δια τουτο ο παραδιδους⁶ με σοι
 μειζονα αμαρτιαν εχει. 19.12 εκ τουτου ουν⁷ ο πιλατος εξητει⁸ απολυσαι αυτον· οι
 δε ιουδαιοι εκραυγασαν⁹ λεγοντες· εαν τουτον απολυσης, ουκ ει φιλος του
 καισαρος· πας ο βασιλεα εαυτον¹⁰ ποιων αντιλεγει τω καισαρι. 19.13 ο ουν
 πιλατος ακουσας τουτων των λογων¹¹ ηγαγεν εξω τον ιησουν και εκαθισεν επι¹²
 βηματος εις τοπον λεγομενον λιθοστρωτον, εβραιστι δε γαββαθα. 19.14 ην δε
 παρασκευη του πασχα, ωρα δε ωσει¹³ εκτη. και λεγει τοις ιουδαιοις· ιδε ο
 βασιλευς υμων. 19.15 οι δε εκραυγασαν¹⁴· αρον αρον, σταυρωσον αυτον. λεγει
 αυτοις ο πιλατος· τον βασιλεα υμων σταυρωσω; απεκριθησαν οι αρχιερεις· ουκ
 εχομεν¹⁵ βασιλεα ει μη καισαρα. 19.16 τοτε ουν παρεδωκεν αυτον αυτοις ινα
 σταυρωθη. παρελαβον ουν¹⁶ τον ιησουν¹⁷, 19.17 και βασταζων τον σταυρον

¹ 19.10 οτι 317 743 NA28 Byz05] omit 333 423

² 19.10 σταυρωσαι σε και εξουσιαν εχω απολυσαι 317 333 423 743 Byz05] απολυσαι σε και εξουσιαν εχω σταυρωσαι NA28

³ 19.11 αυτω ο 317 333 423 743] αυτω NA28; omit Byz05

⁴ 19.11 ουδεμιαν κατ εμου 317 333 423 743 Byz05] κατ εμου ουδεμιαν NA28

⁵ 19.11 σοι δεδομενον 317 333 423 743 Byz05] δεδομενον σοι NA28

⁶ 19.11 παραδιδους 317 333 423 743 Byz05] παραδους NA28

⁷ 19.12 ουν 317 333 423 743] omit NA28 Byz05

⁸ 19.12 ο πιλατος εξητει ({εξητει} 333) 317 333 423 NA28] εξητει ο πιλατος 743 Byz05

⁹ 19.12 εκραυγασαν 317 333 423 743 NA28] εκραζον Byz05

¹⁰ 19.12 εαυτον 317 423 743 NA28 Byz05] αυτον 333

¹¹ 19.13 τουτων των λογων 317 333 423 743 Byz05] των λογων τουτων NA28

¹² 19.13 επι 317 333 423 743 NA28] + του Byz05

¹³ 19.14 δε ωσει 317 333 423 743 Byz05] ην ως NA28

¹⁴ 19.15 οι δε εκραυγασαν 317 333 423 743 Byz05] εκραυγασαν ουν εκεινοι NA28

¹⁵ 19.15 εχομεν 317 333 743 NA28 Byz05] εχωμεν 423

¹⁶ 19.16 ουν 317 333 423 743 NA28] δε Byz05

¹⁷ 19.16 ιησουν 317 333 423 NA28] + και ηγαγον εις το σταυρωσαι (743*; σταυρωθηναι 743C) 743; + και ηγαγον Byz05

αυτου¹ εξηλθεν εις τον² λεγομενον κρανιου τοπον³, εβραιστι δε⁴ γολγοθα, 19.18
 οπου αυτον εσταυρωσαν, και μετ' αυτου αλλους δυο εντευθεν και εντευθεν⁵,
 μεσον δε τον ιησουν. 19.19 εγραψε δε και τιτλον ο πιλατος και εθηκεν επι του
 σταυρου· ην δε γεγραμμενον· ιησους ο ναζωραιος ο βασιλευς των ιουδαιων. 19.20
 τουτον ουν τον τιτλον πολλοι ανεγνωσαν των ιουδαιων, οτι εγγυς ην ο τοπος της
 πολεως οπου εσταυρωθη ο ιησους· και ην γεγραμμενον εβραιστι, ρωμαιοι,
 ελληνιστι⁶. 19.21 ελεγον ουν τω πιλατω οι αρχιερεις των ιουδαιων⁷· μη γραφε· ο
 βασιλευς των ιουδαιων, αλλ' οτι εκεινος ειπε· βασιλευς ειμι των ιουδαιων. 19.22
 απεκριθη ο πιλατος· ο γεγραφα, γεγραφα. 19.23 οι ουν στρατιωται, οτε
 εσταυρωσαν τον ιησουν, ελαβον τα ιματια αυτου και εποιησαν τεσσαρα μερη,
 εκαστω στρατιωτη μερος, και τον χιτωνα. ην δε ο χιτων αρραφος⁸, εκ των ανωθεν
 υφαντος δι' ολου. 19.24 ειπον⁹ ουν προς αλληλους· μη σχισωμεν αυτον, αλλα
 λαχωμεν περι αυτου τινος εσται· ινα η γραφη πληρωθη¹⁰. διεμερισαντο τα ιματια
 μου εαυτοις και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον. οι μεν ουν στρατιωται
 ταυτα εποιησαν¹¹. 19.25 εισηκεισαν δε παρα τω σταυρω του ιησου η μητηρ
 αυτου και η αδελφη της μητρος αυτου, μαρια η του κλοπα¹² και μαρια η
 μαγδαληνη. 19.26 ιησους ουν ιδων την μητερα και τον μαθητην παρεστωτα ον

¹ 19.17 τον σταυρον αυτου 317 333 423 743 Byz05] εαυτω τον σταυρον NA28

² 19.17 τον 317 333 423 743C NA28] τοπον 743* Byz05

³ 19.17 τοπον 317 333 423] + ος λεγεται 743 Byz05; + ο λεγεται NA28

⁴ 19.17 δε 317 333 423] omit 743 NA28 Byz05

⁵ 19.18 εντευθεν και εντευθεν 317 333 423 NA28 Byz05] ενθεν και ενθεν 743

⁶ 19.20 ρωμαιοι ελληνιστι 317 NA28] ρωμαιοι και ελληνιστι 743; ελληνιστι ρωμαιοι 333 423 Byz05

⁷ 19.21 αρχιερεις 317 333 743 Byz05] + των ιουδαιων 423 NA28

⁸ 19.23 αρραφος 333 743C] αραφος 317 423 743* NA28 Byz05

⁹ 19.24 ειπον 317 333 423 743 Byz05] ειπαν NA28

¹⁰ 19.24 πληρωθη 317 333 423 743] + η λεγουσα NA28 Byz05

¹¹ 19.24 ταυτα εποιησαν 333 423 743 NA28 Byz05] εποιησαν ταυτα 317

¹² 19.25 κλοπα 317 333 423 743] κλωπα NA28 Byz05

ηγαπα, λεγει τη μητρι αυτου¹. γυναι, ιδε² ο υιος σου. 19.27 ειτα λεγει τω μαθητη·
 ιδου³ η μητηρ σου. και απ' εκεινης της ωρας ελαβεν αυτην ο μαθητης εκεινος ⁴ εις
 τα ιδια. 19.28 μετα τουτο⁵ ειδως⁶ ο ιησους οτι παντα⁷ τετελεσται, ινα τελειωθη η
 γραφη, λεγει· διψω. 19.29 σκευος ουν⁸ εκειτο οξους μεστον· οι δε πλησαντες
 σπογγον οξους και⁹ υσσωπω περιθεντες προσηνεγκαν αυτου τω στοματι. 19.30
 οτε ουν ελαβε το οξος ο ιησους ειπε· τετελεσται, και κλινας την κεφαλην
 παρεδωκε το πνευμα. 19.31 οι ουν ιουδαιοι, επει παρασκευη ην¹⁰, ινα μη μεινη επι
 του σταυρου τα σωματα¹¹ εν τω σαββατω, ην γαρ μεγαλη η ημερα εκεινη¹² του
 σαββατου, ηρωτησαν τον πιλατον ινα κατεαγωσιν αυτων τα σκελη και αρθωσιν.
 19.32 ηλθον ουν οι στρατιωται και του μεν πρωτου κατεαξαν τα σκελη και του
 αλλου του συσταυρωθεντος αυτω¹³. 19.33 επι δε τον ιησουν ελθοντες, ως ειδον
 αυτον ηδη¹⁴ τεθνηκοτα, ου κατεαξαν αυτου τα σκελη, 19.34 αλλ' εις των
 στρατιωτων λογχη αυτου την πλευραν¹⁵ ενυξε, και ευθεως εξηλθεν¹⁶ αιμα και
 υδωρ. 19.35 και ο εωρακως μεμαρτυρηκε, και αληθινη εστιν η μαρτυρια αυτου¹⁷,

¹ 19.26 αυτου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

² 19.26 ιδε 317 743 NA28] ιδου 333 423 Byz05

³ 19.27 ιδου 317 333 423 743 Byz05] ιδε NA28

⁴ 19.27 αυτην ο μαθητης εκεινος 333 423] ο μαθητης αυτην 317 743 NA28 Byz05

⁵ 19.28 τουτο 317 743 NA28 Byz05] ταυτα 333 423

⁶ 19.28 ειδως 317 333 423 NA28] ιδων 743 Byz05

⁷ 19.28 παντα 317 333 423] παντα ηδη 743 Byz05; ηδη παντα NA28

⁸ 19.29 ουν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁹ 19.29 οι δε πλησαντες σπογγον οξους και 317 333 423 743 Byz05] σπογγον ουν μεστον του οξους NA28

¹⁰ 19.31 επει παρασκευη ην ινα...σαββατω 317 333 423 NA28] ινα...σαββατω επει παρασκευη ην 743 Byz05

¹¹ 19.31 επι του σταυρου τα σωματα 317 743 NA28 Byz05] τα σωματα επι του σταυρου 333 423

¹² 19.31 εκεινη 317 743] εκεινου 333 423 NA28 Byz05

¹³ 19.32 αυτω 317 333 423C 743 NA28 Byz05] αυτου 423*

¹⁴ 19.33 αυτον ηδη 317 333 423 743 Byz05] ηδη αυτον NA28

¹⁵ 19.34 αυτου την πλευραν 333 423 743 NA28 Byz05] την πλευραν αυτου 317

¹⁶ 19.34 ευθεως εξηλθεν 317 333 423 743 Byz05] εξηλθεν ευθους NA28

¹⁷ 19.35 εστιν η μαρτυρια αυτου 317 333 423 743] αυτου εστιν η μαρτυρια NA28; εστιν αυτου η μαρτυρια Byz05

κακεινος¹ οιδεν οτι αληθη λεγει, ινα² υμεις πιστευσητε. 19.36 εγενετο γαρ ταυτα ινα η γραφη πληρωθη· οστουν ου συντριβησεται απ αυτου³. 19.37 και παλιν ετερα γραφη λεγει· οψονται⁴ εις ον εξεκεντησαν. 19.38 μετα δε⁵ ταυτα ηρωτησε τον πιλατον ιωσηφ ο απο αριμαθαιας, ων μαθητης του ιησου κεκρυμμενος δε⁶ δια τον φοβον των ιουδαιων, ινα αρη το σωμα του ιησου· και επετρεψεν ο πιλατος. ηλθεν ουν και ηρε το σωμα του ιησου⁷. 19.39 ηλθε δε και νικοδημος, ο ελθων προς τον ιησουν⁸ νυκτος το πρωτον, φερων μιγμα σμυρνης και αλοης ωσει⁹ λιτρας εκατον. 19.40 ελαβον ουν το σωμα του ιησου και εδησαν αυτο¹⁰ οθονιοις μετα των¹¹ αρωματων¹², καθως εθος εστι τοις ιουδαιοις ενταφιαζειν. 19.41 ην δε εν τω τοπω οπου εσταυρωθη κηπος, και εν τω κηπω μνημειον καινον εν ω ουδεπω ουδεις ετεθη¹³. 19.42 εκει ουν δια την παρασκευην των ιουδαιων, οτι εγγυς ην το μνημειον, εθηκαν¹⁴ τον ιησουν.

¹ 19.35 κακεινος 317 333 423 743 Byz05] και εκεινος NA28

² 19.35 ινα 317 333 743 Byz05] + και 423 NA28

³ 19.36 απ αυτου 317 423 743C Byz05] omit 743*; αυτου NA28

⁴ 19.37 οψονται 317 333 743 NA28 Byz05] οψεται 423

⁵ 19.38 δε 317 333 423 NA28] omit 743 Byz05

⁶ 19.38 δε 317 333 743 NA28 Byz05] omit 423

⁷ 19.38 του ιησου 317 333 423 743 Byz05] αυτου NA28

⁸ 19.39 τον ιησουν 317 333 743 Byz05] αυτον NA28

⁹ 19.39 ωσει 317 333 743] ως NA28 Byz05

¹⁰ 19.40 αυτο 317 333 743 NA28] + εν Byz05

¹¹ 19.40 των 333 743 NA28 Byz05] omit 317

¹² 19.40 αρωματων 317 743 NA28 Byz05] αροματων 333

¹³ 19.41 ετεθη 317 333 743 Byz05] ην τεθειμενος NA28

¹⁴ 19.42 εθηκαν 333 743 NA28 Byz05] εθηκε 317

Chapter 20

20.1 τη δε μια των σαββατων μαρια η μαγδαληνη¹ ερχεται πρωι σκοτιας ετι
ουσης εις το μνημειον και βλεπει τον λιθον ηρμενον εκ του μνημειου. 20.2 τρεχει
ουν και ερχεται προς σιμωνα πετρον και προς τον αλλον μαθητην ον εφιλει ο
ιησους και λεγει αυτοις· ηραν τον κυριον εκ του μνημειου² και ουκ οίδαμεν που
εθηκαν αυτον. 20.3 εξηλθεν ουν ο πετρος και ο αλλος μαθητης και ηρχοντο εις το
μνημειον. 20.4 ετρεχον δε οι δυο ομου· και ο αλλος μαθητης προελαβε³ ταχιον του
πετρου και ηλθε πρωτος εις το μνημειον, 20.5 και παρακυψας βλεπει τα οθονια
κειμενα μονα⁴, ου μεντοι εισηλθεν⁵. 20.6 ερχεται ουν⁶ σιμων πετρος ακολουθων
αυτω και εισηλθεν εις το μνημειον, και θεωρει τα οθονια κειμενα, 20.7 και το
σουδαριον, ο ην επι της κεφαλης αυτου, ου μετα των οθονιων κειμενον αλλα
χωρις εντετυλιγμενον εις ενα τοπον. 20.8 τοτε ουν εισηλθε και ο αλλος μαθητης ο
ελθων πρωτος εις το μνημειον και ειδε και επιστευσεν· 20.9 ουδεπω γαρ ηδειςαν
την γραφην οτι δει αυτον εκ νεκρων αναστηναι. 20.10 απηλθον ουν παλιν προς
εαυτους⁷ οι μαθηται. 20.11 μαρια δε εισηκει προς τω μνημειω⁸ κλαιουσα εξω⁹.
ως ουν εκλαιε, παρεκυψεν εις το μνημειον 20.12 και θεωρει δυο αγγελους εν
λευκοις καθεζομενους, ενα προς τη κεφαλη και ενα προς τοις ποσιν, οπου εκειτο
το σωμα του ιησου. 20.13 και λεγουσιν αυτη εκεινοι· γυναι, τι κλαιεις¹⁰; λεγει

¹ 20.1 η μαγδαληνη 317 423 743 NA28 Byz05] omit 333

² 20.2 εκ του μνημειου 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

³ 20.4 προελαβε 317 743] προεδραμε 333 423 NA28 Byz05

⁴ 20.5 τα οθονια κειμενα μονα 317 333] κειμενα τα οθονια 423 743 NA28 Byz05

⁵ 20.5 εισηλθεν 317 333 743 NA28 Byz05] εισηλθε 423

⁶ 20.6 ουν 317 333 423 743 Byz05] + και NA28

⁷ 20.10 εαυτους 317 333 423 743 Byz05] αυτους NA28

⁸ 20.11 τω μνημειω 333 423 743 NA28] το μνημειον 317 Byz05

⁹ 20.11 κλαιουσα εξω 317 333 423 743 Byz05] εξω κλαιουσα NA28

¹⁰ 20.13 κλαιεις 317 333 743 NA28 Byz05] κλαιοις 423

αυτοῖς ὅτι ἦσαν τὸν κύριον μου, καὶ οὐκ οἶδα πὺς ἐθήκαν αὐτόν. 20.14 ταῦτα¹
εἶπουν· ἐστραφὴ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι
Ἰησοῦς ἐστὶ. 20.15 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη
δοκῶσα ὅτι ὁ² κηπουρὸς ἐστὶ λέγει αὐτῷ· κυριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι
πὺς ἐθήκας αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτόν ἀρῶ. 20.16 λέγει αὐτῇ ὁ³ Ἰησοῦς· μαριὰ⁴.
στραφείσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ⁵· ῥαββουνι⁶, ὃ λεγεται διδασκαλε 20.17 λέγει αὐτῇ
ὁ⁷ Ἰησοῦς· μὴ μου ἀπτου, οὐ γὰρ ἀναβεβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου⁸. πορεύου δε
πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπε αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ
πατέρα ὑμῶν καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. 20.18 ἐρχεται μαριὰ⁹ ἡ μαγδαληνὴ
ἀπαγγέλλουσα¹⁰ τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακε¹¹ τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.
20.19 οὐσῆς οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν¹² σαββάτων καὶ τῶν θυρῶν
κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι¹³ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων,
ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐστῆ εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνῃ ὑμῖν. 20.20 καὶ
τοῦτο εἰπὼν ἐδείξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ¹⁴. ἐχαρήσαν οὖν οἱ
μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. 20.21 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς¹⁵ πάλιν· εἰρήνῃ ὑμῖν·
καθὼς ἀπεστάλκε με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. 20.22 καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λαβετε πνεῦμα ἅγιον· 20.23 ἂν τινῶν ἀφήτε τὰς

¹ 20.14 ταῦτα 317 NA28] καὶ ταῦτα 333 423 743 Byz05

² 20.15 ὁ 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 20.16 ὁ 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁴ 20.16 μαριὰ 317 333 423 743 Byz05] μαριαμ NA28

⁵ 20.16 αὐτῷ 317 333 423 743 Byz05] + εβραϊστί NA28

⁶ 20.16 ῥαββουνι 317 743] ῥαββουνι 333 423 NA28 Byz05

⁷ 20.17 ὁ 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁸ 20.17 μου 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

⁹ 20.18 μαριὰ 317 423 743 Byz05] μαριαμ NA28

¹⁰ 20.18 ἀπαγγέλλουσα 317 333 423 743 Byz05] ἀγγέλλουσα NA28

¹¹ 20.18 ἑώρακε 317 333 423 743 Byz05] ἑώρακα NA28

¹² 20.19 τῶν 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹³ 20.19 συνηγμένοι 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

¹⁴ 20.20 αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ 317 333 423 743 Byz05] τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς NA28

¹⁵ 20.21 ὁ Ἰησοῦς 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

αμαρτίας αφιενται¹ αυτοις, αν τινων κρατητε κεκρατηνται. 20.24 θωμας δε εις εκ των δωδεκα, ο λεγομενος διδυμος, ουκ ην μετ' αυτων οτε ηλθεν ο² ιησους. 20.25 ελεγον ουν αυτω οι αλλοι μαθηται· εωρακαμεν τον κυριον. ο δε ειπεν αυτοις³· εαν μη ιδω εν ταις χερσιν αυτου τον τυπον των ηλων και βαλω τον δακτυλον μου εις⁴ τον τυπον των ηλων και βαλω την χειρα μου⁵ εις την πλευραν αυτου, ου μη πιστευσω. 20.26 και μεθ' ημερας οκτω παλιν ησαν εσω οι μαθηται αυτου και θωμας μετ' αυτων. ερχεται⁶ ο ιησους των θυρων κεκλεισμενων και εστη εις το μεσον και ειπεν⁷· ειρηνη υμιν. 20.27 ειτα λεγει τω θωμα· φερε τον δακτυλον σου ωδε και ιδε τας χειρας μου και φερε την χειρα σου και βαλε εις την πλευραν μου, και μη γινου απιστος αλλα πιστος. 20.28 απεκριθη⁸ θωμας και ειπεν αυτω· ο κυριος μου και ο θεος μου. 20.29 λεγει αυτω ο ιησους· οτι εωρακας με πεπιστευκας; μακαριοι οι μη ιδοντες και πιστευσαντες. 20.30 πολλα μεν ουν και αλλα σημεια εποιησεν ο ιησους ενωπιον των μαθητων αυτου, α ουκ εστι γεγραμμενα εν τω βιβλιω τουτω· 20.31 ταυτα δε γεγραπται ινα πιστευσητε οτι ιησους εστιν ο χριστος⁹ ο υιος του θεου¹⁰, και¹¹ ινα πιστευοντες¹² ζωην¹³ εχητε εν τω ονοματι αυτου.

¹ 20.23 αφιενται 317 333 423 743 Byz05] αφεωνται NA28

² 20.24 ο 317 333 423 743 Byz05] omit NA28

³ 20.25 αυτοις 333 423 743 NA28 Byz05] omit 317

⁴ 20.25 τον τυπον των ηλων και βαλω τον δακτυλον μου εις 317 333 423 NA28 Byz05] omit 743

⁵ 20.25 την χειρα μου 317 333 423 743 Byz05] μου την χειρα NA28

⁶ 20.26 ερχεται 317 743 NA28 Byz05] ηλθεν 333 423

⁷ 20.26 ειπεν 317 333 423 NA28 Byz05] λεγει 743

⁸ 20.28 απεκριθη 333 423 NA28] και απεκριθη 317 743 Byz05

⁹ 20.31 ταυτα δε γεγραπται ινα πιστευσητε οτι ιησους εστιν ο χριστος 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

¹⁰ 20.31 ο υιος του θεου 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

¹¹ 20.31 και 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

¹² 20.31 πιστευοντες 317 743 NA28 Byz05] πιστευσαντες 333S 423

¹³ 20.31 ζωην 317 743 NA28 Byz05] + αιωνιον 333S 423

Chapter 21

21.1 μετα ταυτα εφανερωσεν εαυτον παλιν ο ιησους¹ τοις μαθηταις επι της θαλασσης της τιβεριαδος· εφανερωσε δε ουτως². 21.2 ησαν ομου σιμων πετρος και θωμας ο λεγομενος διδυμος και ναθαναηλ ο απο κανα της γαλιλαιας και οι³ του ζεβεдайου και αλλοι εκ των μαθητων αυτου δυο. 21.3 λεγει αυτοις σιμων πετρος· υπαγω αλιευειν. λεγουσιν αυτω· ερχομεθα και ημεις συν σοι. εξηλθον και ενεβησαν εις το πλοιον ευθυς⁴, και εν εκεινη τη νυκτι επιασαν ουδεν. 21.4 πρωιας δε ηδη γενομενης εστη ο⁵ ιησους εις τον αιγιαλον, ου μεντοι ηδεισαν οι μαθηται οτι ιησους εστι. 21.5 λεγει ουν αυτοις ο ιησους· παιδια⁶, μη τι προσφαγιον εχετε; απεκριθησαν αυτω· ου⁷. 21.6 ο δε ειπεν αυτοις· βαλετε εις τα δεξια μερη του πλοιου το δικτυον, και ευρησετε. εβαλον ουν, και ουκετι αυτο ελκυσαι ισχυσαν⁸ απο του πληθους των ιχθυων. 21.7 λεγει ουν ο μαθητης εκεινος ον ηγαπα ο ιησους τω πετρω· ο κυριος εστι. σιμων ουν πετρος ακουσας οτι ο κυριος εστι τον επενδυτην διεζωσατο, ην γαρ γυμνος, και εβαλεν εαυτον εις την θαλασσαν, 21.8 οι δε αλλοι μαθηται τω πλοιαριω ηλθον, ου γαρ ησαν μακραν απο της γης αλλ' ως απο πηχων διακοσιων, συροντες το δικτυον των ιχθυων. 21.9 ως ουν απεβησαν εις την γην βλεπουσιν ανθρακιαν κειμενην και οψαριον επικειμενον και αρτον. 21.10 λεγει αυτοις ο ιησους· ενεγκατε απο των οψαριων ων επιασατε νυν. 21.11

¹ 21.1 παλιν ο ιησους 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

² 21.1 εφανερωσε δε ουτως 317 743 NA28 Byz05] omit 333S 423

³ 21.2 οι 317 NA28 Byz05] + υιοι 743

⁴ 21.3 ευθυς 317 743 Byz05] omit NA28

⁵ 21.4 ο 317 743 Byz05] omit NA28

⁶ 21.5 ο ιησους παιδια 317 743 NA28 Byz05] omit 333S

⁷ 21.5 απεκριθησαν αυτω ου 317 743 NA28 Byz05] omit 333S

⁸ 21.6 ισχυσαν 317 743 Byz05] ισχυον NA28

ανεβη¹ σιμων πετρος και ειλκυσε το δικτυον επι της γης² μεστον ιχθυων μεγαλων
 εκατον πεντηκοντα τριων· και τοσoutων οντων ουκ εσχισθη το δικτυον. 21.12
 λεγει αυτοις ο ιησους· δευτε αριστησατε. ουδεις δε ετολμα των μαθητων εξετασαι
 αυτον· συ τις ει; ειδοτες οτι ο κυριος εστιν³. 21.13 ερχεται⁴ ο⁵ ιησους και λαμβανει
 τον αρτον και διδωσιν αυτοις, και το οψαριον ομοιως. 21.14 τουτο ηδη τριτον
 εφανερωθη ο⁶ ιησους τοις μαθηταις αυτου⁷ εγερθεις εκ νεκρων. 21.15 οτε ουν
 ηρισθησαν⁸ λεγει τω σιμωνι πετρω⁹· σιμων ιωνα¹⁰, αγαπας με πλειον¹¹ τουτων;
 λεγει αυτω· ναι κυριε, συ οιδας οτι φιλω σε. λεγει αυτω· βοσκε τα αρνια μου¹².
 21.16 λεγει αυτω παλιν¹³· σιμων ιωνα¹⁴, αγαπας με; λεγει αυτω¹⁵· ναι κυριε, συ
 οιδας οτι φιλω σε. λεγει αυτω· ποιμαινε τα προβατα μου. 21.17 λεγει αυτω το
 τριτον· σιμων ιωαννου¹⁶, φιλεις με; ελυπηθη ο πετρος οτι ειπεν αυτω το τριτον·
 φιλεις με; και ειπε¹⁷· κυριε, συ παντα¹⁸ οιδας, συ γνωσκεις οτι φιλω σε. λεγει
 αυτω ο ιησους· βοσκε τα προβατα μου. 21.18 αμην αμην λεγω σοι, οτε ης
 νεωτερος, εξωννυες σεαυτον και περιεπατεις οπου ηθελες· οταν δε γηρασης,
 εκτενεις τας χειρας σου, και αλλος σε ζωσει και οισει οπου ου θελεις. 21.19 τουτο

¹ 21.11 ανεβη 317 743 Byz05] + ουν NA28

² 21.11 επι της γης 317 743 Byz05] εις την γην NA28

³ 21.12 λεγει...εστιν 317 743 NA28 Byz05] τι ουν ο ιησους δευτε αριστησατε φησι και ουδεις ετολμα ερωτησαι αυτον 333S 423

⁴ 21.13 ερχεται 317 743 NA28] + ουν Byz05

⁵ 21.13 ο 317 743] omit NA28

⁶ 21.14 ο 317 743 Byz05] omit NA28

⁷ 21.14 αυτου 317 743 Byz05] omit NA28

⁸ 21.15 οτε ουν ηρισθησαν 317 333S-1 423-1 743 NA28 Byz05] omit 333S-2 423-2

⁹ 21.15 πετρω 317 743] + ο ιησους 333S-1 333S-2 423-1 423-2 NA28 Byz05

¹⁰ 21.15 ιωνα 317 333S-1 423-1 743 Byz05] omit 333S-2 423-2; ιωαννου NA28

¹¹ 21.15 πλειον 317 333S-1 423-1 743 Byz05] πλεον 333S-2 423-2 NA28

¹² 21.15 λεγει αυτω βοσκε τα αρνια μου 317 743 NA28 Byz05] λεγει αυτω βοσκε τα προβατα μου 333S-2 423-2; omit 333S-1 423-1

¹³ 21.16 παλιν 317] + δευτερον 743 NA28 Byz05

¹⁴ 21.16 ιωνα 317 743 Byz05] ιωαννου NA28

¹⁵ 21.16 λεγει αυτω 317 NA28 Byz05] omit 743

¹⁶ 21.17 ιωαννου 317 743 NA28] ιωνα Byz05

¹⁷ 21.17 ειπε 317] ειπεν αυτω 743 Byz05; λεγει αυτω NA28

¹⁸ 21.17 συ παντα 317 743 Byz05] παντα συ NA28

δε ειπε σημαινων ποιω θανατω δοξασει τον θεον. και τουτο ειπων λεγει αυτω· ακολουθει μοι. 21.20 επιστραφεις δε¹ ο πετρος βλεπει τον μαθητην ον ηγαπα ο ιησους ακολουθουντα, ος και ανεπεσεν εν τω δειπνω επι το στηθος αυτου και ειπε· κυριε², τις εστιν ο παραδιδους σε; 21.21 τουτον³ ιδων ο πετρος λεγει τω ιησου· κυριε, ουτος δε τι; 21.22 λεγει αυτω ο ιησους· εαν αυτον θελω μενειν εως ερχομαι, τι προς σε; συ ακολουθει μοι⁴. 21.23 εξηλθεν ουν ο λογος ουτος⁵ εις τους αδελφους οτι ο μαθητης εκεινος ουκ αποθνησκει· και ουκ ειπεν⁶ αυτω ο ιησους οτι ουκ αποθνησκει αλλ'· εαν αυτον θελω μενειν εως ερχομαι τι προς σε; 21.24 ουτος εστιν ο μαθητης ο μαρτυρων περι τουτων και⁷ γραψας ταυτα, και οιδαμεν οτι αληθης εστιν η μαρτυρια αυτου⁸. 21.25 εστι δε και αλλα πολλα οσα⁹ εποιησεν ο ιησους, ατινα εαν γραφηται καθ' εν, ουδε¹⁰ αυτον οιμαι τον κοσμον χωρησαι τα γραφομενα βιβλια. αμην¹¹.

¹ 21.20 δε 317 743 Byz05] omit NA28

² 21.20 κυριε 317 NA28 Byz05] omit 743

³ 21.21 τουτον 317 743 Byz05] + ουν NA28

⁴ 21.22 ακολουθει μοι 317 743 Byz05] μοι ακολουθει NA28

⁵ 21.23 ο λογος ουτος 317 743 Byz05] ουτος ο λογος NA28

⁶ 21.23 και ουκ ειπεν 317 743 Byz05] ουκ ειπεν δε NA28

⁷ 21.24 και 317 743 Byz05] + ο NA28

⁸ 21.24 εστιν η μαρτυρια αυτου 317 743 Byz05] αυτου η μαρτυρια εστιν NA28

⁹ 21.25 α 317 743 Byz05] α NA28

¹⁰ 21.25 ουδε 317 743 Byz05] ουδ NA28

¹¹ 21.25 αμην 317 743 Byz05] omit NA28

Appendix: Manuscript Identification Test Passages

7.1. Introduction

Contents

The following tables were made by examining test passages in the manuscripts and comparing them with a base text.¹ The table in section 7.2.1 includes all witnesses proposed to contain Nicetas² and compares them to 430, the oldest Nicetas witness. This table shows unanimous agreement between 430 and 249, 333, 423, and 869. In keeping with its augmented form noted by Reuss³, 743 shows no agreement with the lemma division in 430, but a high (though not unanimous) level of agreement with the commentary text.

317 is completely lacking in chapter 6 and 430 is lacunose in chapter 10, so section 7.2.2 presents a table detailing agreement between 317 and 423 in chapter 10. 869, being lacunose for a significant portion of chapter 6, is included in this table as well.

841, 886, 1178, and 2188 show little to no agreement with 430 in chapter 6, and so tables are also presented detailing their agreement with other texts. Section 7.2.3 shows the agreement between chapter six of Migne's edition of Theophylact of Bulgaria and 841, 886, and 2188. Finally, section 7.2.4 shows the

¹ The format of the tables and type of information provided draws on Christos Th. Krikones, ed., *Catena in Lucam. Synagoge pateron eis to kata Loukan evangelion hypo Niketa Herakleias (kata ton Kodikon Iveron 371)* (Thessaloniki, 1973).

² Namely, these are 249, 317, 333, 423, 430, 743, 841, 869, 886, 1178, and 2188. See section 2.2.1 above.

³ Joseph Reuss, *Matthäus-, Markus- und Johannes-Katenen nach den handschriftlichen Quellen untersucht*, Neutestamentliche Abhandlungen 18,4-5 (Münster: Aschendorf, 1941), 206.

agreement between chapter six of Migne's edition of Euthymius Zigabenus and 1178.

Format

The "Lemma" column of each table presents the sequence and contents of the lemmata as they appear in the base texts. Numbers in italics (e.g., 6.1-2) indicate that the lemma is the test passage, and so the "Author" and "Commentary" columns are left blank. Lemma numbers that are not italicized indicate which lemma the commentary text follows. The "Author" column lists the author identifications at the beginning of each new commentary extract as stated in the base text. Because Theophylact and Zigabenus (and the manuscripts 841, 886, 1178, and 2188) do not have author identifications, this column is omitted from the tables in sections 7.2.3 and 7.2.4. The column labeled "Commentary" contains the first few words of the commentary sections as they appear in the base texts. The columns "Agree" and "Disagree" indicate whether the listed witnesses agree or disagree with the base text for that test passage. For the lemma test passages, manuscripts are said to agree with the base text if the lemma begins and ends in the same place.¹ Regarding commentary test passages, witnesses are said to agree with the base text if they contain the same text. Witnesses that contain a commentary test passage with altered wording or in a different order are still said to agree, but the difference from the base text is indicated in a footnote. Lastly, the "Lacunose" column lists any witnesses that are not extant for that test passage.

Each section begins by listing the following information: first, how many test passages there are (both total and divided into lemmata and commentary);

¹ For example, if the base text contains the lemma John 6.5-7, any other witness that has the same lemma will be said to agree, while a witness that contains the lemma 6.5-9 will be said to disagree, since the division of the biblical text is different.

second, what base text is used; third, which witnesses are included in the table, along with the number of their agreements with the base text.

7.2. Comparison Tables

7.2.1. Nicetas Chapter Six

Test Passages – 67 (18 lemma; 49 commentary)

Basis of Comparison – 430

<i>Witness</i>	<i>Agree/Total</i>	<i>Percentage of Agreement</i>
249	67/67	100%
317	entirely lacunose	
333	67/67	100%
423	67/67	100%
743	46/67 (lem. 0/18; com. 46/49)	68.7% (lem. 0%; com. 93.9%)
841	0/67	0%
886	0/52 ¹	0%
869	34/34 ²	100%
1178	8/67 (lem. 6/18; com. 2/49)	11.9% (lem. 33.3%; com. 4.1%)
2188	0/67	0%

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.1-2			249, 333, 423	743, 841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.1-2	Chrysostom	επειδη ειπεν ο κυριος ηκουσεν	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.3			249, 333, 423, 1178	743, 841, 886, 2188	317, 869
6.3	Cyril of Alexandria	οτε γαρ των ιεροσολυμων	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869

¹ 886 is lacunose for 16 of the 68 test passages.

² 869 is lacunose for 34 of the 68 test passages.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.3	Cyril of Alexandria	οξυ δε παλιν ενερεισας	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.3	Chrysostom	τι δηποτε δε το ορος	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.3	Gregory of Nazianzus	καλον ερημια και ησυχια	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.4			249, 333, 423, 1178	743, 841, 886, 2188	317, 869
6.4	Chrysostom	πως ουν ουκ αναβαινει	249, 333, 423, 1178	743 ¹ , 841, 886, 2188	317, 869
6.4	Cyril of Alexandria	αλλ ιδωμεν τον περι	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.5-6			249, 333, 423	743, 841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.5-6	Chrysostom	δεικνυσιν οτι ουδε τοτε απλως	249, 333, 423, 743 ²	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.5-6	Chrysostom	πλην εκεινο παρατηρειν αναγκαιον	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9			249, 333, 423	743, 841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9	Chrysostom	υψηλοτερος μεν του φιλιππου	249, 333, 423, 743 ³	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9	Cyril	αλλ αδελφα τω φιλιππω	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9	Chrysostom	ταυτα γαρ τι εστι φησι	249, 333, 423, 743 ⁴	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9	Anonymous	πλην περι τετραπται	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.7-9	Chrysostom	μαθωμεν τοινυν	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869

¹ 743 omits this excerpt.

² 743 contains this extract, though it omits some text from the beginning.

³ In 743 this excerpt follows the next one from Cyril.

⁴ 743 contains this excerpt, though phrase cited here is missing.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.10-11			249, 333, 423	743, 841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.10-11	Anonymous	δοκουσα τοις αγιοις	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.10-11	Chrysostom	επειδη συν απεγνυσαν	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.10-11	Cyril	παιδαγωγει τοιουν ο κυριος δια των πραγματων	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.12-13			249, 333, 423, 1178	743, 841, 886, 2188	317, 869
6.12-13	Chrysostom	ειδες ποσον το μεσον	249, 333, 423, 743 ¹	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.12-13	Basil	ετι οι κριθινοι πεντε αρτοι	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.12-13	Cyril	παρουσων δε γυναικων	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.12-13	Maximus	ετι οι κριθινοι	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.12-13	Clement	ηθικως δε την ηθικην	249, 333, 423, 743	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.14			249, 333, 423, 1178	743, 841, 886, 2188	317, 869
6.14	Chrysostom	γαστριμαργιας υπερβολη μυρια	249, 333, 423, 743 ²	841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.15			249, 333, 423, 1178	841, 886, 2188	317, 869
6.15	Chrysostom	βαβαι ποση γαστρος τυραννις	249, 333, 423, 743, 1178	841, 886, 2188	317, 869
6.16-20			249, 333, 423	743, 841, 886, 1178, 2188	317, 869
6.16-20	Chrysostom	ουχι παρων ο χυριος	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317

¹ 743 omits the beginning of this excerpt.

² 743 adds an extra phrase at the beginning of this extract

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.21			249, 333, 423, 869	743, 841, 886, 1178, 2188	317
6.21	Chrysostom	ου γαρ μονα ασφαλη αλλα και	249, 333, 423, 743 ¹ , 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.21	Anonymous	ει δε βαρυ	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.22-25			249, 333, 423, 869	743, 841, 1178, 2188	317, 886
6.22-25	Anonymous	αλλα τινος ακριβολογείται	249, 333, 423, 743 ² , 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.22-25	Cyril	διδασκομεθα δια τουτων	249, 333, 423 ³ , 869	743, 841, 1178, 2188	317, 886
6.26			249, 333, 423, 869, 1178	743, 841, 2188	317, 886
6.26	Anonymous	το προσινες και λειον	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27			249, 333, 423, 869	743, 841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Anonymous	ο δε λεγει τοιουτον εστιν	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Anonymous	το εργον δε του θεου ο ενετειλατο τη εκκλησια	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Chrysostom	αλλ επειδη τινες των βουλομενων	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Basil	τις δε η βρωσις	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Makarios	ειδε σταθμω τον αρτον	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886

¹ 743 begins this excerpt with different phrasing.

² 743 contains this excerpt in an altered form.

³ 249, 333, 423 place this extract immediately after the lemma 6.22-25.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.27	Chrysostom	ειτα επειδη μεγα περι	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Anonymous	οτι το εσφραγισθαι ητοι το κεχρησθαι	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Basil	εσφραγισεν ουν φησιν	249, 333, 423, 869	743 ¹ , 841, 1178, 2188	317, 886
6.27	Athanasius	εικων ουν εστι	249, 333, 423, 743, 869	841, 1178, 2188	317, 886
6.28-31			249, 333, 423, 869	743, 841, 1178, 2188	317, 886
6.28-31	Chrysostom	ουδεν γαστριμαργιας χειρον	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33			249, 333, 423, 869	743, 841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Chrysostom	οραν την απειρον συνεστιν	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Anonymous	αλλ ιδωμεν την κατα	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Anonymous	και ινα συλλαβων	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Basil	τι γε μην φιληδονοι	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Maximus	οτι τυπος ην το μαννα	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.32-33	Cyril	ειρηται δε το μαννα	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.34			249, 333, 423, 869	743, 841, 886, 1178, 2188	317

¹ 743 omits this excerpt.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.34	Anonymous	ετι γαστρος απολαυσιν	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.35-36			249, 333, 423, 869	743, 841, 886, 1178, 2188	317
6.35-36	Anonymous	τουτο και ιωαννης εποιησεν ανωθεν	249, 333, 423, 743, 869	841, 886, 1178, 2188	317
6.35-36	Anonymous	εγω ειμι ο αρτος	249, 333, 423, 743 ¹ , 869	841, 886, 1178, 2188	317

7.2.2. Nicetas Chapter Ten

Number of Test Passages – 58 (17 lemma; 41 commentary)

Basis for Comparison – 423

<i>Witness</i>	<i>Agree/Total</i>	<i>Percentage of Agreement</i>
317	58/58	100%
869	58/58	100%

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
10.9			317, 869		
10.9	Chrysostom	οιον εν ασφαλεια	317, 869		
10.9	Gregory of Nyssa	ταχα δε και ο ψαλμωδος	317, 869		
10.9	Basil	τελος δε αγαθης παιδευσεως	317, 869		
10.9	Chrysostom	ορα δε ο πως	317, 869		
10.10			317, 869		

¹ 743 places this excerpt earlier than the other witnesses do.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
10.10	Cyril	του σωτηριας θυραν	317,869		
10.10	Chrysostom	αλλ οπερ ελεγομεν	317,869		
10.10	Maximus	βασιλεια ουνων αλλ ουπω	317,869		
10.10	John Climacus	εστι δε κλοπη μεν	317,869		
10.10	Makarios	ο μεντοι σωτηρ ου μονον ζων	317,869		
<i>10.11</i>			317,869		
10.11	Chrysostom	ενταυθα λοιπον περι του παθους	317,869		
<i>10.12- 13</i>			317,869		
10.12- 13	Anonymous	ενταυθα δεικνυσιν εαυτον ουτω	317,869		
10.12- 13	Cyril	αντιπαραθεις ουν εντεχωνς ταις τινων	317,869		
<i>10.14a</i>			317,869		
10.14a	Anonymous	ανεσκιρτησε παλιν ως νικωσαν συρων	317,869		
10.14a	Maximus	και εστι γε δαυιδ	317,869		
<i>10.14b- 15a</i>			317,869		
10.14b- 15a	Anonymous	επειδη ειπεν ανωτερω	317,869		
10.14b- 15a	Cyril	απλουστερον μεν ουν τουτο βουλεται	317,869		
<i>10.15b</i>			317,869		

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
10.15b	Cyril	ως υπερ οικειων	317, 869		
10.16			317, 869		
10.16	Chrysostom	ιδου παλιν το δει	317, 869		
10.16	Basil	ην μεν ουν αυλη	317, 869		
10.16	Cyril	οπερ ουν εφημεν παλαι	317, 869		
10.17			317, 869		
10.17	Cyril	υπαντα πολλακις ου μονον	317, 869		
10.17	Chrysostom	και τι του ρηματος	317, 869		
10.17	Gregory of Nyssa	αλλ η δε ως αν	317, 869		
10.18a			317, 869		
10.18a	Chrysostom	επειδη εβουλοντο	317, 869		
10.18a	Cyril	ενταυθα μεντοι διδασκει	317, 869		
10.18b			317, 869		
10.18b	Chrysostom	ποιαν δη ταυτην	317, ¹ 869		
10.18b	Anonymous	ινα γαρ μη τις ειπη	317, 869		
10.18b	Gregory of Nazianzus	ενι δε καφαλαιω	317, 869		
10.19-21			317, 869		
10.19-21	Cyril	κατεισι του σωτηριας	317, 869		

¹ 317 starts a new extract attributed to Cyril at the words ινα γαρ μη τις ειπη. 423 contains the same text but treats it as a continuation of this extract from Chrysostom.

Lemma	Author	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
10.19-21	Chrysostom	οι μεν δη αγνωμονες	317,869		
10.22-23			317,869		
10.22-23	Chrysostom	μεγαλη τις ην αυτη η εορτη	317,869		
10.22-23	Cyril	παρην δε εν ταις εορτηαις	317,869		
10.24			317,869		
10.24	Cyril	παραιρειται μεν αυτους	317,869		
10.24	Chrysostom	ο δε καιτοι ειδως	317,869		
10.25			317,869		
10.25	Chrysostom	τουτο και οι ανεκτοτεροι	317,869		
10.25	Cyril	περιττον ουν ενομισε	317,869		
10.26-28a			317,869		
10.26-28a	Cyril	αποδειξις των χριστου	317,869		
10.26-28a	Chrysostom	εγω μεν φησι τα παρ	317,869		
10.28b-30			317,869		
10.28b-30	Cyril	οι πιστοι και την επισκουριαν	317,869		
10.28b-30	Isidore	ζητησει δ αν τις	317,869		
10.28b-30	Chrysostom	τι ουν δια την δυναμιν	317,869		

7.2.3. Theophylact of Bulgaria, *Enarratio in Evangelium S. Joannis*, Chapter 6

Test Passages – 40 (20 lemma; 20 commentary)

Basis for Comparison – J.-P. Migne¹

<i>Witness</i>	<i>Agree/Total</i>	<i>Percentage of Agreement</i>
841	34/40 (lem. 15/20; com. 19/20)	85% (lem. 75%; com. 95%)
886	31/35 (lem. 13/17; com. 18/18)	88.6% (lem. 76.5%; com. 100%)
2188	34/40 (lem. 15/20; com. 19/20)	85% (lem. 75%; com. 95%)

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.1-4		841, 886, 2188		
6.1-4	διαλεχθεις τοις ιουδαιοις	841, 886, 2188		
6.5-9		841, 886, 2188		
6.5-9	τινος ενεκεν ειπεν	841, 886, 2188		
6.10-13		841, 886, 2188		
6.10-13	ως ετοιμου της τραπεζης	841, 886, 2188		
6.14-15		841, 886, 2188		
6.14-15	ορα την γαστριμαργιαν	841, 886, 2188		
6.16-21		841, 886, 2188		
6.16-21	ο μεν κυριος ανεισιν εις το ορος	841, 886, 2188		
6.22-26			841, 2188 ²	886
6.22-26	πεζευων μεν ο ιησους επι της θαλλασης	841, 2188		886
6.27			841, 2188	886
6.27	υμεις μεν φησι δια τους αρτους		841, 2188 ³	886
6.28-30		841, 2188		886
6.28-30	τι εργαζη ζητουσιν οι ιουδαιοι μαθειν το	841, 886, 2188		

¹ J.-P. Migne, ed., *Theophylactus Bulgariae Archiepiscopus*, vol. 1, *Patrologia Graeca* 123, 1864, col. 1283–1320.

² 841, and 2188 have vv. 22-27 for this lemma.

³ 841, 886, and 2188 omit this commentary text.

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
	εργον του θεου			
6.31-34		841, 886, 2188		
6.31-34	ου ματην ελεγομεν οτι ως τη κοιλια	841, 886, 2188		
6.35-38		841, 886, 2188		
6.35-38	των ιουδαιων οια δη γηινων	841, 886, 2188		
6.39-40		841, 886, 2188		
6.39-40	συνεχως τιθησι το δεδωκε μοι ο πατηρ	841, 886, 2188		
6.41-44		841, 886, 2188		
6.41-44	εγογγυζον οι ιουδαιοι ειποντος του κυριου	841, 886, 2188		
6.45-47		841, 886, 2188		
6.45-47	ειπεν ανωτερου ον αν ελκυση ο πατηρ εκεινος ερχεται	841, 886, 2188		
6.48-51			841, 886, 2188 ¹	
6.48-51	προς το μαννα συγκριναι την παρ αυτου	841, 886, 2188		
6.53- 55 ²		841, 886, 2188		
6.53-55	ακουσαντες οι ιουδαιοι περι της βρωσεως	841, 886, 2188		
6.56- 58 ³			841, 886, 2188	
6.56-58	ενταυθα μανθανομεν το μυστηριον	841, 886, 2188		
6.59- 62 ⁴			841, 886, 2188	
6.59-62	τινος ενεκεν συναγω εδιδασκεν αμα μεν το	841, 886, 2188		

¹ 841, 886, and 2188 have vv. 48-52 for this lemma.

² The Latin side of Migne says "Vers. 53-56" (col. 1310), but the Greek text has vv. 53-55, as do 841, 886, and 2188.

³ The Latin side of Migne says "Vers. 57-59" (col. 1310), but the Greek side has vv. 56-58, while 841, 886, and 2188 have 56-59.

⁴ The Latin side of Migne says "Vers. 60-63" (col. 1311), but the Greek side has vv. 59-62, while 841, 886, and 2188 have 60-63a.

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
	πληθηρευσαι			
6.63-64 ¹			841, 886, 2188	
6.63-64	επειδη ως πολλακις ειπομεν σαρκικως	841, 886, 2188		
6.65-67 ²		841, 886, 2188		
6.65-67	πολλακις ειπομεν οτι οταν ακουσης ως ο πατηρ διδωσι	841, 886, 2188		
6.68-71		841, 886, 2188		
6.68-71	φιλοστροργος ων ο πετρος και φιλαδελφος	841, 886, 2188		

7.2.4. Euthymius Zigabenus, *Expositio in Joannem*, Chapter 6

Number of Test Passages – 52 (26 lemma; 26 commentary)

Basis for Comparison – J.-P. Migne³

Witness	Agree/Total	% of Agreement
1178	52/52	100%

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.1		1178		
6.1	της θαλασσης της γαλιλαιας ητοι της τιβεριαδος	1178		
6.2		1178		
6.2	διατι ουκ απαγγελει κατ ειδος τα σημεια	1178		

¹ The Latin side of Migne says “Vers. 64, 65” (col. 1314), but the Greek side has vv. 63-64, while 841, 886, and 2188 have 63b-64.

² The Latin side of Migne says “Vers. 65-67” (col. 1315), but the Greek text has vv. 65-67, as do 841, 886, and 2188.

³ J.-P. Migne, ed., *Euthymius Zigabenus*, vol. 2, *Patrologia Graeca* 129, 1864, col. 1235–1242.

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.3		1178		
6.3	ανηλθεν εις το ορος παιδευων ημας	1178		
6.4		1178		
6.4	και πως ουκ αναβαινει και αυτος εις την εορτην	1178		
6.5		1178		
6.5	ειρηται περι τουτων εν τω τελει του εικοστου	1178		
6.6		1178		
6.6	εκει και περι τουτου διασεσαφηται κειφαζων	1178		
6.7		1178		
6.7	ορα την ασθενειαν της διανοιας του φιλιππου	1178		
6.8-9		1178		
6.8-9	εν τω εικοστω εκτω κεφαλαιω του ματθαιου	1178		
6.10		1178		
6.10	εν τω δηλωθεντι κεφαλαιω πλατυτερον περι τουτων ειρηται	1178		
6.11		1178		
6.11	εν εκεινω και περι τουτων ευρησεις	1178		
6.12-13		1178		
6.12-13	ομοιως και περι τουτων εκελευσε δε συναγαγειν τα περισσευσαντα	1178		
6.14		1178		
6.14	ω προδηλου γαστριμαργιας μυρια μεν προτερον θαυμαστοτερα	1178		
6.15		1178		
6.15	βαβαι ποση της γαστριμαργιας η τυραννις ποση της γνωμης	1178		

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
6.16-17a		1178		
6.16-17a	κατεβησαν ουχ εκοντες αλλ αναγκασθεντες	1178		
6.17b-21		1178		
6.17b-21	ουκ εληλυθει προς αυτους αντι του ουκ επεφανη αυτοις	1178		
6.22-24		1178		
6.22-24	οχλον εστηκοτα περαν της θαλασσης λεγει τους ελθοντας αρπασαι αυτον	1178		
6.25		1178		
6.25	ουκ ηρωτησαν αυτον πως διεβη	1178		
6.26		1178		
6.26	το προσηνες και ομαλον ου πανταχου χρησιμον	1178		
6.27a		1178		
6.27a	φροντιζετε μη της βρωσεως της φθειρομενης	1178		
6.27b		1178		
6.27b	ην εγω δωσω υμιν εργαζεσθαι ην αυτος	1178		
6.27c		1178		
6.27c	εσφραγισεν ηγουν προεχειρισατο εις τουτο	1178		
6.28		1178		
6.28	εργα του θεου καλουσι την ευαρεστησιν του θεου	1178		
6.29		1178		
6.29	προεδιδαξεν γαρ διαφορως οτι παρα του θεου	1178		
6.30		1178		
6.30	ορα πολλην ανοιαν	1178		

Lemma	Commentary	Agree	Disagree	Lacunose
	προ βραχιος εχορτασεν αυτους τροφης			
6.31		1178		
6.31	γεγραπται εν τω βιβλω των ψαλμων	1178		
6.32		1178		
6.32	επει υπελαμβανον το μαννα αρτον ειναι εκ του κυριως	1178		

Bibliography

Achtemeier, Paul J. "The Origin and Function of the Pre-Markan Miracle Catenae."

Journal of Biblical Literature 91, no. 2 (June 1972): 198–221.

———. "Toward the Isolation of Pre-Markan Miracle Catenae." *Journal of Biblical*

Literature 89, no. 3 (September 1970): 265–91.

Aland, Barbara, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, and Bruce

M. Metzger, eds. *Novum Testamentum Graece*. 27th revised. Stuttgart:

Deutsche Bibelgesellschaft, 1999.

———. , eds. *Novum Testamentum Graece*. 28th revised. Stuttgart: Deutsche

Bibelgesellschaft, 2012.

———. , eds. *The Greek New Testament*. 4th Revised. Stuttgart: Deutsche

Bibelgesellschaft, 2001.

Aland, Kurt, and Barbara Aland. *The Text of the New Testament: An Introduction to*

the Critical Editions and to the Theory and Practice of Modern Textual

Criticism. Translated by Erroll F. Rhodes. 2nd ed. Grand Rapids, MI:

Eerdmans, 1989.

Aland, Kurt, Barbara Aland, Klaus Wachtel, and Klaus Witte, eds. *Text und Textwert*

der griechischen Handschriften des Neuen Testaments: V. Das

Johannesevangelium, 1. Testellenkollation der Kaptial 1-10. Vol. 1,1–2.

Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung 35-36. Berlin/New York:

De Gruyter, 2005.

———. , eds. *Text und Textwert der griechischen Handschriften des Neuen*

Testaments: V. Das Johannesevangelium, 1. Testellenkollation der Kaptial 1-

10. Vol. 1,1. Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung 35.
Berlin/New York: De Gruyter, 2005.
- Aland, Kurt, Michael Welte, Beate Köster, and Klaus Junack. *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testaments*. 2nd ed. Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung 1. Berlin/New York: De Gruyter, 1994.
- Altaner, Berthold. *Patrology*. Translated by Hilda C. Graef. Edinburgh: Nelson, 1960.
- Antonopoulou, Theodora. "The Orthographical Kanons of Nicetas of Heraclea." *Jahrbuch Der Österreichischen Byzantinistik* 53 (2003): 171–85.
- Armstrong, Jonathan J. "Review: Eusèbe de Césarée: Questions évangéliques." *Journal of Theological Studies* 62, no. 1 (2011): 358–59.
- Baars, W. "A Palimpsest of Ezekiel Reconstructed." *Vetus Testamentum* 20, no. 4 (October 1970): 527–36.
- Barbour, Ruth. *Greek Literary Hands A.D. 400–1600*. Oxford: Clarendon, 1981.
- Bardenhewer, Otto. *Patrology: The Lives and Works of the Fathers of the Church*. Translated by Thomas J. Shahan. 2nd ed. Freiberg im Breisgau/St. Louis: B. Herder, 1908.
- Bauer, Walter, F. W. Danker, W. F. Arndt, and F. W. Gingrich. *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- Beck, Hans-Georg. *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*. 2nd ed. Vol. 1. Byzantinisches Handbuch im des Handbuchs der Altertumswissenschaft 2. München: C. H. Beck, 1977.
- Birdsall, J. Neville. "The Source of Catena Comments on John 21:25." *Novum Testamentum* 36, no. 3 (July 1994): 271–79.

- Blass, F., A. Debrunner, and Robert W. Funk. *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: University of Chicago Press, 1961.
- Bratke. "Die vornicänischen Kirchenäter in der ungedruckten Katene des Nicetas zum Evangelium Johannis." *Theologische Studien und Kritiken*, 1895.
- Brooke, A. E. *The Fragments of Heracleon*. Vol. 1. Texts and Studies 4. Cambridge University Press, 1891.
- Browning, Robert. "Byzantine Scholarship." *Past and Present* 28 (July 1964): 3–20.
- . "Enlightenment and Repression in Byzantium in the Eleventh and Twelfth Centuries." *Past and Present* 69 (November 1975): 3–23.
- . *Studies on Byzantine History, Literature and Education*. London: Variorum Reprints, 1977.
- . "Teachers." In *The Byzantines*. Chicago: University of Chicago Press, 1997.
- . "The Patriarchal School at Constantinople in the Twelfth Century." In *Studies on Byzantine History, Literature and Education*. London: Variorum Reprints, 1977.
- Cassidy, Augustine. "Church Fathers and the Shaping of Orthodox Theology." In *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology*, edited by Mary B. Cunningham and Elizabeth Theokritoff, 167–87. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Cavallo, Guglielmo, ed. *The Byzantines*. Chicago: University of Chicago Press, 1997.
- Chadwick, Henry. "The Authorship of Egerton Papyrus No. 3." *The Harvard Theological Review* 49, no. 3 (July 1956): 145–51.
- Clark, Kenneth W. "Exploring the Manuscripts of Sinai and Jerusalem." *The Biblical Archaeologist* 16, no. 2 (May 1953): 21–43.

- Colwell, Ernest Cadman. *Studies in Methodology in Textual Criticism of the New Testament*. New Testament Tools and Studies 9. Leiden: Brill, 1969.
- Colwell, Ernest Cadman, Irvin Alan Sparks, Frederik Wisse, and Paul R. McReynolds. "The International Greek New Testament Project: A Status Report." *Journal of Biblical Literature* 87, no. 2 (June 1968): 187–97.
- Conybeare, Frederick C. "On the Western Text of the Acts as Evidenced by Chrysostom." *The American Journal of Philology* 17, no. 2 (1896): 135–71.
- Cramer, J. A., ed. *Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum, Tomus II. In Evangelia S. Lucae et S. Joannis*. Oxford, 1844.
- Cross, F. L. *Early Christian Fathers*. London: Gerald Duckworth, 1960.
- Cunningham, Mary B. *Wider than Heaven: Eighth-Century Homilies on the Mother of God*. Popular Patristic's Series 35. Crestwood, New York: St. Vladimir's Seminary Press, 2008.
- Cunningham, Mary B., and Pauline Allen, eds. *Preacher and Audience: Studies in Early Christian and Byzantine Homilies*. Vol. 1. The New History of the Sermon. Leiden: Brill, 1998.
- Cunningham, Mary B., and Elizabeth Theokritoff, eds. *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Darrouzès, Jean. "Notes de littérature et de critique." *Revue des études byzantines* 18 (1960): 179–94.
- Deun, Peter Van. "Les Diversa Capita du Pseudo-Maxime (CPG 7715) et la chaîne de Nicéas d'Héraclée sur l'Évangile de Matthieu (CPG C 113)." *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 45 (1995): 19–24.

- Devreesse, Robert. *Les anciens commentateurs grecs de L'Octateuque et des Rois: fragments tirés des chaînes*. Reprint. Studi i Testi 201. Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1959.
- Dorival, Gilles. "La postérité littéraire des chaînes exégétiques grecques." *Revue des études byzantines* 43 (1985): 209–26.
- . *Les chaînes exégétiques grecques sur les Psaumes: Contribution à l'étude d'une forme littéraire*. Vol. 1, 3, 4. Spicilegium Sacrum Lovaniense Études et Documents 43, 45, 46. Leuven: Peeters, 1986.
- Ebojo, Edgar. "A Scribe and His Manuscript: An Investigation into the Scribal Habits of Papyrus 46 (p. Chester Beatty Ii – P. Mich. Inv. 6238)." University of Birmingham, 2014.
- Edwards Jr., O. C. *A History of Preaching*. Nashville: Abingdon Press, 2004.
- Ehrman, Bart D., and Michael W. Holmes, eds. *The Text of the New Testament in Contemporary Research: Essays on the Status Quaestionis*. 2nd ed. New Testament Tools, Studies and Documents 42. Leiden/Boston: Brill, 2013.
- Falkenhausen, Vera von. "Bishops." In *The Byzantines*. Chicago/London: University of Chicago Press, 1997.
- Fee, Gordon D. "The Text of John in the Jerusalem Bible: A Critique of the Use of Patristic Citations in New Testament Textual Criticism." *Journal of Biblical Literature* 90, no. 2 (June 1971): 163–73.
- Feltoe, C. L. *The Letters and Other Remains of Dionysius of Alexandria*. Cambridge Patristic Texts. Cambridge, 1904.
- Geerard, Mauritius, ed. *Clavis Patrum Graecorum*. Vol. 4. Turnhout: Brepols, 1980.
- Globe, Alexander. "Serapion of Thmuis as Witness to the Gospel Text Used by Origen in Caesarea." *Novum Testamentum* 26, no. 2 (April 1984): 97–127.

- Gordis, Robert. "A Commentary on the Text of Lamentations." *The Jewish Quarterly Review*, The Seventy-Fifth Anniversary Volume of the Jewish Quarterly Review, 57 (1967): 267–86.
- Greenlee, J. Harold. "A Corrected Collation of Codex Zacynthius (Cod. E)." *Journal of Biblical Literature* 76, no. 3 (September 1957): 237–41.
- . "Some Examples of Scholarly 'Agreement in Error.'" *Journal of Biblical Literature* 77, no. 4 (December 1958): 363–64.
- Gregory, Caspar René. *Die griechischen Handschriften des Neuen Testament*. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1908.
- . *Textkritik des neuen Testamentes*. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1900.
- Guignard, Christophe. *La lettre de Julius Africanus à Aristide sur la généalogie du Christ: Analyse de la tradition textuelle, édition, traduction et étude critique*. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 167. De Gruyter, 2011.
- Harl, Marguerite. *La Chaine Palestinienne Sur Le Psaume 118. (Origene, Eusebe, Didyme, Apollinaire, Athanase, Theodoret)*. Sources Chrétiennes 189-190. Paris: Les Éditions du Cerf, 1972.
- Heine, Ronald E. "Can the Catena Fragments of Origen's Commentary on John Be Trusted?" *Vigiliae Christianae* 40, no. 2 (June 1986): 118–34.
- . "In Search of Origen's Commentary on Philemon." *The Harvard Theological Review* 93, no. 2 (April 2000): 117–33.
- Hodges, Zane C., and Arthur L. Farstad, eds. *The Greek New Testament According to the Majority Text*. New York: Thomas Nelson, 1982.
- Holmes, Michael W. *The Greek New Testament: SBL Edition*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2010.

- Hussey, J. M. "The Byzantine Empire in the Eleventh Century: Some Different Interpretations." *Transactions of the Royal Historical Society*, Fourth, 32 (1950): 71–85.
- Institut für Neutestamentliche Textforschung. "Test Passages: Manuscript Clusters," 2011. http://intf.uni-muenster.de/TT_PP/index.html.
- Jackson, J. "The Text of the Epistles of Themistocles." *The Classical Quarterly* 19, no. 3/4 (October 1925): 167–76.
- Jenkins, Romilly J. H. "The Hellenistic Origins of Byzantine Literature." *Dumbarton Oaks Papers* 17 (1963): 37+39–52.
- Jordan, Christopher Robert Dennis. "The Textual Tradition of the Gospel of John in Greek Gospel Lectionaries from the Middle Byzantine Period (8th-11th Century)." University of Birmingham, 2009.
- Karo, Georgius, and Johannes Lietzmann. *Catenarum Graecarum Catalogus*. Göttingen: Lüder Horstmann, 1902.
- Kazhdan, Alexander. "Niketas of Herakleia." In *The Oxford Dictionary of Byzantium*. Oxford: Oxford University Press, 1991. <http://www.oxfordreference.com>.
- Kazhdan, Alexander, and Simon Franklin. *Studies on Byzantine Literature of the Eleventh and Twelfth Centuries*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.
- Kevern, Rachel, Marie Luise Lakmann, Bruce Morrill, and D. C. Parker. "IGNTP-INTF Guidelines for the Transcription of Manuscripts Using Unicode," 2012.
- Koester, Helmut. *History and Literature of Early Christianity*. Vol. 2. Introduction to the New Testament. New York/Berlin: De Gruyter, 1987.
- Kraft, Robert A. "Barnabas' Isaiah Text and the 'Testimony Book' Hypothesis." *Journal of Biblical Literature*, December 1960, 336–50.

- Krikones, Christos Th., ed. *Catena in Lucam. Synagoge pateron eis to kata Loukan evangelion hypo Niketa Herakleias (kata ton Kodikon Iveron 371)*. Thessaloniki, 1973.
- Krsmanović, Bojana. *The Byzantine Province in Change: On the Threshold between the 10th and 11th Century*. Edited by Ljubomir Maksimonvić and Taxiarches G. Kolias. Belgrade/Athens: Institute for Byzantine Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts; Institute for Byzantine Research, National Hellenic Research Foundation, 2008.
- Krumbacher, Karl. *Geschichte der byzantinischen Literatur von Justinian bis zum Ende des Oströmischen Reiches (527-1453)*. Munich: C. H. Beck, 1897.
- . "Introduction." In *The History of Byzantine Literature: From Justinian to the End of the Eastern Roman Empire (527-1453)*, translated by David Jenkins and David Bachrach, 2001.
- Lamb, William R. S. "How to Write the History of Catenae." University of Birmingham, October 18, 2012.
- . , ed. *The Catena in Marcum: A Byzantine Anthology of Early Commentary on Mark*. Text and Editions for New Testament Study 6. Leiden/Boston: Brill, 2012.
- Lamoreaux, John C. "The Provenance of Ecumenius' Commentary on the Apocalypse." *Vigiliae Christianae* 52, no. 1 (February 1998): 88–108.
- Liddell, H.G., and Robert Scott. *An Intermediate Greek-English Lexicon*. Oxford: Oxford University Press, 1889.
- Liddell, H.G., Robert Scott, and H.S. Jones. *The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon*. Edited by Thesaurus Linguae Graecae Project. University of California, Irvine, 2011. <http://www.tlg.uci.edu/lsg/>.

- Lieb, Michael, Emma Mason, Jonathan Roberts, and Christopher Roland, eds. *The Oxford Handbook of the Reception History of the Bible*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Lienhard, Joseph T. "The Exegesis of 1 Cor 15, 24-28 from Marcellus of Ancyra to Theodoret of Cyrus." *Vigiliae Christianae* 37, no. 4 (December 1983): 340–59.
- Maas, Paul. *Textual Criticism*. Translated by Barbara Flower. Oxford: Clarendon, 1958.
- Machor, James L., and Philip Goldstein, eds. *Reception Study: From Literary Theory to Cultural Studies*. London: Routledge, 2001.
- Marcovich, Miroslav. *Patristic Textual Criticism*. Vol. 1. Illinois Classical Studies, Supplement 6. Atlanta: Scholars Press, 1994.
- Markopoulos, Athanasios. *History and Literature of Byzantium in 9th-10th Centuries*. Variorum Collected Studies. Aldershot, Hampshire: Ashgate, n.d.
- Martin, J.P.P. *Description Technique Des Manuscrits Grecs Relatifs Au Nouveau Testament, Conservés Dans Les Bibliothèques de Paris*. Paris: Maisonneuve frères et C. Leclerc, 1884.
- McGuckin, Paul. "The Non-Cyprianic Scripture Texts in Lactantius' Divine Institutes." *Vigiliae Christianae* 36, no. 2 (July 1982): 145–63.
- McNamee, Kathleen. "Another Chapter in the History of Scholia." *The Classical Quarterly*, New Series, 48, no. 1 (1998): 269–88.
- Metzger, Bruce M. *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. 2nd ed. Stuttgart: German Bible Society, 1994.
- . *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Palaeography*. Corrected. New York/Oxford: Oxford University Press, 1991.

- Metzger, Bruce M., and Bart D. Ehrman. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration*. 4th ed. New York/Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Migne, J.-P., ed. *Euthymius Zigabenus*. Vol. 2. *Patrologia Graeca* 129, 1864.
- , ed. *Theophylactus Bulgariae Archiepiscopus*. Vol. 1. *Patrologia Graeca* 123, 1864.
- Miller, Dana R. "Found: A Folio of the Lost Full Commentary of John Chrysostom on Jeremiah." *Harvard Studies in Classical Philology* 94 (1992): 379–85.
- Mink, Gerd. "Problems of a Highly Contaminated Tradition: The New Testament Stemmata of Variants as a Source of a Genealogy for Witnesses." In *Studies in Stemmatology II*, edited by Pieter van Reenen, August den Hollander, and Margot van Mulken, 13–85. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2004.
- Morrill, Michael Bruce. "A Complete Collation and Analysis of All Greek Manuscripts of John 18." University of Birmingham, 2012.
- Mounce, William D. *The Morphology of Biblical Greek*. Grand Rapids: Zondervan, 1994.
- Mullen, Roderic L., Simon Crisp, and D. C. Parker, eds. *An Electronic Edition of the Gospel According to John in the Byzantine Tradition*. Birmingham: University of Birmingham and the United Bible Societies, n.d.
- <http://www.iohannes.com/byzantine/index.html>.
- Neville, Leonora. *Authority in Byzantine Provincial Society, 950-1100*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Parker, D. C. *An Introduction to the New Testament Manuscripts and Their Texts*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

- . *Codex Bezae: An Early Christian Manuscript and Its Text*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
- . *Manuscripts, Texts, Theology: Collected Papers 1977-2007*. Arbeiten Zur Neutestamentlichen Textforschung 40. Berlin/New York: De Gruyter, 2009.
- . *The Living Text of the Gospels*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
- Patterson, Robert B. "The Early Existence of the Funda and Catena in the Twelfth-Century Latin Kingdom of Jerusalem." *Speculum*, 39, no. 3 (July 1964): 474–77.
- Pearse, Roger. "Cyril of Alexandria, Commentary on John, LFC 43, 48 (1874/1885). Preface to the Online Edition,," 2006.
http://www.tertullian.org/fathers/cyril_on_john_00_eintro.htm.
- Pusey, Philip Edward, ed. *Sancti Patris Nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium*. Oxford, 1872.
- Reuss, Joseph, ed. *Johannes-Kommentare aus der griechischen Kirche. Aus Katenenhandschriften gesammelt und herausgegeben*. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 89. Berlin: Akademie-Verlag, 1966.
- . , ed. *Matthäus-Kommentare aus der griechischen Kirche. Aus Katenenhandschriften gesammelt und herausgegeben*. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 61. Berlin: Akademie-Verlag, 1957.
- . *Matthäus-, Markus- und Johannes-Katenen nach den handschriftlichen Quellen untersucht*. Neutestamentliche Abhandlungen 18,4-5. Münster: Aschendorf, 1941.

- Reynolds, L. D., and N. G. Wilson. *Scribes and Scholars: A Guide to the Transmission of Greek and Latin Literature*. 3rd ed. Oxford: Clarendon, 1991.
- Roberts, Johnathan. "Introduction." In *The Oxford Handbook of the Reception History of the Bible*, 1–8. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Robinson, J. Armitage. "Two MSS. at Patmos." *The Classical Review* 1, no. 9 (November 1887): 281.
- Robinson, Maurice, and William Pierpont, eds. *The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005*. Southborough, Massachusetts: Chilton Book Publishing, 2005.
- Roosen, Bram. "The Works of Nicetas Heracleensis (ὁ τοῦ Σερρῶν)." *Byzantion: Reueu Internationale Des études Byzantines* 69, no. 1 (1999): 119–44.
- Ropes, James Hardy. "The Greek Catena to the Catholic Epistles." *The Harvard Theological Review* 19, no. 4 (October 1926): 383–88.
- Royse, James R. *Scribal Habits in Early Greek New Testament Papyri*. Leiden: Brill, 2007.
- Schaff, Philip, ed. *Saint Chrysostom: Homilies on the Gospel of St. John and the Epistle to the Hebrews*. Nicene and Post-Nicene Fathers 1-14. Edinburgh: T&T Clark, 2010. <http://www.ccel.org/ccel/schaff/npnf114.html>.
- Schenck, Kenneth L. "A Celebration of the Enthroned Son: The Catena of Hebrews 1." *Journal of Biblical Literature* 120, no. 3 (Autumn 2001): 469–85.
- Schmid, Ulrich, W. J. Elliot, and D. C. Parker, eds. *The New Testament in Greek IV: The Gospel According to St. John, Volume Two, the Majuscules*. 2nd ed., 2013. <http://www.iohannes.com/majuscule/index.html>.

- Schoeck, R. J. "The Use of St. John Chrysostom in Sixteenth-Century Controversy: Christopher St. German and Sir Thomas More in 1533." *The Harvard Theological Review* 54, no. 1 (January 1961): 21–27.
- Scott, Alan. "Origen's Use of Xenocrates of Ephesus." *Vigiliae Christianae* 45, no. 3 (285 278AD): Sep., 1991.
- Scrivener, Frederick Henry Ambrose, and Edward Miller. *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament*. 4th ed. Vol. 1. London: George Bell and Sons, 1894.
- . *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament*. 4th ed. Vol. 2. London: George Bell and Sons, 1894.
- Sheerin, Daniel. "The Theotokion 'Ο Τὴν Εὐλογημένην; Its Background in Patristic Exegesis of Luke 15.8-10, and Western Parallels." *Vigiliae Christianae* 43, no. 2 (June 1989): 166–87.
- Sickenberger, Joseph. *Die Lukaskatene des Niketas von Herakleia*. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 7/4. Leipzig: J.C. Hinrichs, 1902.
- Sinkewicz, Robert E. *Manuscript Listings for the Authors of the Patristic and Byzantine Periods*. Greek Index Project Series 4. Toronto, Canada: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 1992.
- Smothers, Edgar R. "Chrysostom and Symeon (Acts XV, 14)." *The Harvard Theological Review* 46, no. 4 (October 1953): 203–15.
- Smyth, Herbert Weir. *Greek Grammar*. Revised. Harvard University Press, 1956.
- Sophocles, E. A. *Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods: From B.C. 146 to A.D. 1100*. New York: Charles Scribner's Sons, 1900.

- Stead, G. C. "St. Athanasius on the Psalms." *Vigiliae Christianae* 39, no. 1 (March 1985): 65–78.
- Stylianopoulos, Theodore G. "Scripture and Tradition in the Church." In *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology*, edited by Mary B. Cunningham and Elizabeth Theokritoff, 21–34. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Taylor, D. G. K., ed. *Studies in the Early History of the Gospels and Acts: The Papers of the First Birmingham Colloquium on the Textual Criticism of the New Testament*. Text Critical Studies 1. Atlanta: Society of Biblical Literature, 1999.
- Thecla, M. "S. Thomas More and the Catena Aurea." *Modern Language Notes* 61, no. 8 (December 1946): 523–29.
- Tinnefeld, Franz. "Intellectuals in Late Byzantine Thessalonike." *Dumbarton Oaks Papers* 57 (2003): 153–72.
- Treadgold, Warren T. "The Revival of Byzantine Learning and the Revival of the Byzantine State." *The American Historical Review* 84, no. 5 (December 1979): 1245–66.
- Treu, Kurt. *Die Griechischen Handschriften des Neuen Testaments in der UdSSR; eine systematische Auswertung des Texthandschriften in Leningrad, Moskau, Kiev, Odessa, Tbilisi und Erevan*. Text und Untersuchungen 91. Berlin, 1996.
- University of California, Irvine. "Thesaurus Linguae Graecae," 2014.
www.tlg.uci.edu.
- von Dobschütz, Ernst. "Documents. A Hitherto Unpublished Prologue to the Acts of the Apostles (Probably by Theodore of Mopsuestia)." *The American Journal of Theology* 2, no. 2 (April 1898): 353–87.

- von Soden, Hermann Freiherr. *Die Schriften des neuen Testaments*. Vol. 2. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913.
- . *Die Schriften Des Neuen Testaments*. Vol. 4. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913.
- . *Die Schriften des neuen Testaments*. Vol. 1. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913.
- . *Die Schriften Des Neuen Testaments*. Vol. 3. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913.
- Vryonis, Speros Jr. "Byzantine Δημοκρατία and the Guilds in the Eleventh Century." *Dumbarton Oaks Papers* 17 (1963): 287+289–314.
- Wachtel, Klaus. "Kinds of Variants in the Manuscript Tradition of the Greek New Testament." In *Studies in Stemmatology II*, edited by Pieter van Reenen, August den Hollander, and Margot van Mulken, 87–98. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2004.
- Wallace, Daniel B. *Greek Grammar Beyond the Basics: An Exegetical Syntax of the New Testament*. Grand Rapids: Zondervan, 1996.
- . "The Majority Text: A New Collating Base?" *New Testament Studies* 35, no. 4 (October 1989): 609–18.
- Wallace-Hadrill, D. S. "Eusebius of Caesarea's 'Commentary on Luke': Its Origin and Early History." *The Harvard Theological Review* 67, no. 1 (January 1974): 55–63.
- Wattel, E. "Constructing Initial Binary Trees in Stemmatology." In *Studies in Stemmatology II*, edited by Pieter van Reenen, August den Hollander, and Margot van Mulken, 145–65. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2004.

- Weisheipl, James A. "The Johannine Commentary of Friar Thomas." *Church History* 45, no. 2 (June 1976): 185–95.
- Welsby, Alison. *A Textual Study of Family 1 in the Gospel of John*. Arbeiten Zur Neutestamentlichen Textforschung 45. Berlin/Boston: De Gruyter, 2014.
- West, M.L. *Textual Criticism and Editorial Technique Applicable to Greek and Latin Texts*. Stuttgart: Teubner, 1973.
- Wilamowitz-Moellendorff, Ulrich von, Karl Krumbacher, J. Wackernagel, Friedrich Leo, Eduard Norden, and Franz Skutsch. *Die griechische und lateinische Literatur und Sprache*. 2nd ed. Berlin/Leipzig: Teubner, 1907.
- Williams, Catrin H. "The Gospel of John." In *The Oxford Handbook of the Reception History of the Bible*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Wilson, N. G. "A Chapter in the History of Scholia." *The Classical Quarterly*, New Series, 17, no. 2 (November 1967): 244–56.
- . , ed. *Photius: The Bibliotheca*. London: Duckworth, 1994.
- . *Scholars of Byzantium*. London: Duckworth, 1983.
- Winter, Paul. "Matthew XI 27 and Luke X 22 from the First to the Fifth Century: Reflections on the Development of the Text." *Novum Testamentum* 1, no. 2 (April 1956): 112–48.
- Wright, G. Ernest. "Archaeological News and Views: Microfilming of Ancient Manuscripts." *The Biblical Archaeologist* 13, no. 2 (May 1950): 46–48.
- Wright III, Benjamin G. "A Previously Unnoticed Greek Variant of Matt 16:14- 'Some Say John the Baptist...'" *Journal of Biblical Literature* 105, no. 4 (December 1986): 694–97.